

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ АРХІВНОЇ СПРАВИ ТА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ М. МАКСИМОВИЧА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

ІНФОРМАЦІЯ, КОМУНІКАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали Другої міжнародної наукової конференції
16–18 травня 2019 р.

Київ – 2019

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ім. М. МАКСИМОВИЧА / М. MAKSYMOVYCH
SCIENTIFIC LIBRARY

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ АРХІВНОЇ СПРАВИ ТА
ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ М. МАКСИМОВИЧА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

ІНФОРМАЦІЯ, КОМУНІКАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали Другої міжнародної наукової конференції
16–18 травня 2019 р.

Київ – 2019

Редакційна колегія: *Бездрабко Валентина Василівна*, завідувач кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності Київського національного університету культури і мистецтв, доктор історичних наук, професор; *Бачинська Надія Анатоліївна*, доцент кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, кандидат педагогічних наук, доцент; *Грінберг Лариса Феліксівна*, доцент кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, кандидат історичних наук, доцент; *Новальська Тетяна Василівна*, завідувач кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, доктор історичних наук, професор; *Прокопенко Людмила Іванівна*, доцент кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, кандидат культурології, доцент; *Сербін Олег Олегович*, директор Наукової бібліотеки імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник

Упорядник: *Прокопенко Людмила Іванівна*, доцент кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв, кандидат культурології, доцент

*Рекомендовано до друку
вченою радою факультету інформаційної політики і кібербезпеки
Київського національного університету культури і мистецтв
(протокол № 10 від 25.04. 2019 р.)*

Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : зб. матеріалів Другої міжнар. наук. конф., м. Київ, 16–18 травня 2019 р. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. – 152 с.

ISBN 978-617-7748-48-8

Автори опублікованих статей несуть повну відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел та посилання на них та за всі інші відомості.

Думки авторів можуть не збігатися з позицією редакторів.

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Богуш Т.І. ПУБЛІЧНІ БІБЛІОТЕКИ ТА РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ВИКЛИКИ Й МОЖЛИВОСТІ.....	8
Воскобойнікова-Гузєва О.В., Росінська О.А. ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	9
Медведєва В.М. БІБЛІОТЕКА ЯК КУЛЬТУРНА ІНСТИТУЦІЯ: ЗМІНА ПАРАДИГМИ В ДЕМОКРАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	11
Половинчак Ю.М. СУЧАСНА БІБЛІОТЕКА В ІДЕНТИЧНІСНИХ ПРАКТИКАХ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА	15
Соляник А.А. ІМПЕРАТИВНА СКЛАДОВА ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 029 «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»	16

СЕКЦІЯ 1. ІНФОРМАЦІЯ, КОМУНІКАЦІЯ, СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА СУЧАСНІ ПРАКТИКИ

Біловус Л.І. ТЕМА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ (НА МАТЕРІАЛАХ УКРАЇНСЬКОМОВНОЇ ПЕРІОДИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ США).....	18
Білушак Т.М. ПИТАННЯ ДОСТУПУ ДО ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: ЕЛЕКТРОННІ АРХІВИ.....	20
Василенко В.Ю. ВИКОРИСТАННЯ СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ІНМУТАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗВО	22
Грет Г.П. ТЕЛЕБАЧЕННЯ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА МЕДІА.....	24
Гулай В.В. КОНВЕРГЕНТНІ МЕДІА У ВИБОРЧИХ КАМПАНІЯХ КАНДИДАТІВНА ПОСТ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ 2019 РОКУ: ПОПЕРЕДНІ РЕЗУЛЬТАТИ	26
Дубовик Н. А. ІМІДЖЕВІ КОМУНІКАЦІЇ В РЕКЛАМІ І PR-ТЕХНОЛОГІЯХ.....	28
Кирилюк Н. А. СУТНІСТЬ ТА СУЧАСНЕ ТИПОЛОГІЗУВАННЯ ФОРМ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	29
Ключко Ю.М. КОМУНІКАТИВНИЙ ПРОСТІР СУЧАСНИХ МУЗЕЇВ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ	31
Кобижча Н. І. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОРМ І ЦІННОСТЕЙ	33
Кулицький С.П. РОЛЬ НАРАТИВІВ У ПІДГОТОВЦІ АНАЛІТИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕМАТИКИ	35
Литвин А.В., Коломієць Г.Р. РЕКЛАМНА КОМУНІКАЦІЯ БРЕНДІВ НА ВІДЕПЛАТФОРМІ YOUTUBE: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ.....	37

Лісова І.В. ДЖЕРЕЛА ПРОФЕСІЙНОГО ІНФОРМУВАННЯ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ «КАДРОВІ РЕСУРСИ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ: СТАНТАПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»)	38
Макарова О.І. ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ	41
Маранчак М.М. ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ОНЛАЙН-СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ РЕПУТАЦІЇ КОМПАНІЇ	43
Микиташ Р.В. ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ	44
Орендарчук Г.О. ФЕНОМЕН КОМУНІКАЦІЇ В ЛЮДСЬКОМУ БУТТІ	46
Палеха Ю.І. ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ РІВНЯ ЇЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	47
Петькун С.М. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	50
Пітцик В.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АНАЛІТИКИ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ	51
Плахтій А.М. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД БІБЛІОТЕК У СПРІЯННІ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ БІЛОРУСІЇ)	52
Сакалюк Н.О. СОЦІАЛЬНА МЕРЕЖА FACEBOOK ЯК ПРОСТІР ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ	54
Сербін О.О. УНІВЕРСИТЕТСЬКІ БІБЛІОТЕКИ: ЗАПОРУКА ЗМІН У НАСЛІДКУ ЩОДЕННОЇ РОБОТИ	56
Сидоренко Т.М. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ	58
Скитер Т.М. ПРОСУВАННЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ПРОДУКТІВ ТА ПОСЛУГ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ	60
Струтинська Т.І. СТРАТЕГІЯ ВІДБОРУ КОНТЕНТУ ДЛЯ ПУБЛІКАЦІЇ В ІНТЕРНЕТ-МЕДІАХ	61
Таргонська В.В. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ЧИННИКИ АКТУАЛІЗАЦІЇ	63
Трачук Л.Ф. ЕВОЛЮЦІЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ОНЛАЙН-КАТАЛОГІВ	65
Федорчук А.Г. АНАЛІЗ МАТЕРІАЛІВ РЕСУРСІВ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ПРО ІНСТИТУТ ПРЕЗИДЕНТСТВА	67
Хлестова С.В. КАТЕГОРІЇ ОБ'ЄКТИВНОГО ТА СУБ'ЄКТИВНОГО В МЕДІАРЕЦЕПЦІЇ ТЕМИ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ НА ПРИКЛАДІ КОМІКСУ «ПЕРЕХРЕСТЯ: ДЕВ'ЯТЬ ІСТОРІЙ ПРО ВІЙНУ ТА НАСИЛЬСТВО» ТА ВИДАННЯ «УКРАЇНСЬКА ПРАВДА»: КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ	68

Черняк І.В. ВНЕСОК О.С. ЯКИМЕНКА У РОЗВИТОК КРАЄЗНАВСТВА ПЕРЕЯСЛАВЩИНИ	70
Четверікова А.В. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МАНІПУЛЮВАННЯ СВІДОМІСТЮ ЯК МЕХАНІЗМ КЕРУВАННЯ СОЦІУМОМ	72
Шатковський А.О. ВИКОРИСТАННЯ «ХМАРНИХ» ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ З УПРАВЛІНСЬКИМИ ДОКУМЕНТАМИ	73
Шелест Т. С. ФУНКЦІОНУВАННЯ НАУКОВОЇ ПЕРІОДИКИ: БІБЛІОТЕКОЗНАВЧІ ВИДАННЯ	75
Штефан І.П. «КОМУНІКАТИВНИЙ РОЗУМ» Ю. ГАБЕРМАСА ЯК ЧИННИК КОНСТРУЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ЦИФРОВОЇ ЕПОХИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ	76
Юрик І.В., Лазарєв В. С. SELECTION OF SERIAL PUBLICATIONS FOR SPECIALIZED INFORMATION SERVICE (ON BEHALF OF OPTOELECTRONICS AND OPTICAL SYSTEMS)	78
Янюк С.С. МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО КАТАЛОГУ БІБЛІОТЕКИ ВІДНОСНО ДО ТРАДИЦІЙНОГО	79
Ярмоленко Т.І. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ПІРАТСТВО ЯК ЗАГАЛЬНА ПРОБЛЕМА ІНФОРМАЦІЙНОГО РИНКУ	80
 СЕКЦІЯ 2. ХІ МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ СЕМІНАР «ТЕРМІНОЛОГІЯ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА СУМІЖНИХ ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ» 	
Бездрабко В.В. ФРАГМЕНТАЦІЯ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ЯК НАУКИ	82
Бойко В.Ф., Свердлик З.М. СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ З АРХІВНОЇ СПРАВИ Й ДІЛОВОДСТВА: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ	83
Золотарьова О.Г. ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ ТА МАНІПУЛЯЦІЇ	84
Качмала В.І. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ВИРІШЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ Й АРХІВНОЇ СПРАВИ	86
Ковальська Л. А. ДОКУМЕНТНЕ ДЖЕРЕЛО ЯК ОБ'ЄКТ ПІЗНАННЯ ДОКУМЕНТОЛОГІЇ	88
Копайгородська Т.Ю. АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ЗБЕРЕЖЕННЯ АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ НА МІЖНАРОДНИХ НАУКОВИХ ФОРУМАХ	91
Лукаш Г.П. ІЗ ІСТОРІЇ ТЕРМІНІВ	93
Милько Я.Ю. СУЧАСНЕ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА»	95
Петров О.О. ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В ОРГАНАХ ВЛАДИ	96

Стороженко Л.Г. ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА ОСНОВІ ВЕРБАЛЬНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ	98
Тимофєєва К.О. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ В ЕПІСТОЛЯРНІЙ СПАДЩИНІ П. О. КУЛІША	99
Хрісєнко Ю.В. КЛАСИФІКАЦІЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ДОКУМЕНТІВ (НА ПРИКЛАДІ УПРАВЛІНСЬКИХ) : ПРОБЛЕМИ, ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	101
Цілина М.М. ПРАВИЛЬНЕ СЛОВОВЖИВАННЯ У ТЕКСТАХ ЗІ СФЕРИ ДІЛОВОГО КОПІРАЙТИНГУ	103

СЕКЦІЯ 3.ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА ОСВІТА: ВИКЛИКИ І РІШЕННЯ

Артеменкова О.М. ПОШУК АРХІВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО РОДОВІД ЗАСОБАМИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	105
Бєлов Д.О. МІСЦЕ КОМІКСА В КНИГОВИДАВНИЧОМУ РИНКУ УКРАЇНИ.....	107
Бурміс І.В. ЗАКОНОДАВЧЕ ПІДГРУНТЯ ОПТИМІЗАЦІЇ МЕРЕЖІ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	108
Вергій Ж. С. ДИСЦИПЛІНА «ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ» У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ НАПРЯМУ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»	110
Гомотюк О.Є. СПЕЦІАЛЬНІСТЬ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА» У КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ.....	112
Грінберг Л.Ф. ШЛЯХИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ УСТАНОВ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОФІЛЮ	114
Дніпроєнко В.І. НОРМАТИВНА БАЗА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ У КНИЖКОВІЙ СПРАВІ.....	115
Дяченко Л.А., Ляхович І.М., Сидор О.К. УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ СТУДЕНТІВ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ	117
Єрмолаєва Г.А. ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ РОБОТІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»	118
Загумєнна В.В. МАЙБУТНЄ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН	120
Зыгмантовіч С.В. ПАДРЯХОЎКА БІБЛІЯТЭЧНЫХ СПЕЦЫЯЛІСТАЎ У ВЫМЯРЭННІ ЗАДАВОЛЕНАСЦІ ЯКАСЦЮ АДУКАЦЫЙНЫХ ПАСЛУГ	122
Ліпінська А.В. ВИВЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ СТУДЕНТАМИ-ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯМИ	124
Мотько А.О. ПРОФЕСІЙНІ ТРЕНІНГИ ЯК ФОРМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ БІБЛІОТЕЧНОЇ ГАЛУЗІ	126

Новацьська Ю.В. БІБЛІОТЕЧНІ КУРСИ ЯК ПЕРЕДТЕЧА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ОСВІТИ	127
Піонткевич Н.І. СПІВПРАЦЯ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВОЇ АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. В. Г. ЗАБОЛОТНОГО ТА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	128
Поліщук Т.І. МЕДІАПРОСЬЮМЕРИЗМЯК СКЛАДОВА МЕДІАОСВІТИ	130
Польовик С.М. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ БІБЛІОТЕЧНОЇ ПРОФЕСІЇ.....	131
Пристаї Г.І. ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА: КОМУНІКАЦІЙНИЙ ЦЕНТР КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ РЕГІОНУ	132
Прокопенко Л.І. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 029 «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА» ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО БІБЛІОТЕЧНО- ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ	135
Романченко І.Г. ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ	136
Семенишена В.О. ДЕЯКІ АСПЕКТИ АКТУАЛЬНОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ (ІЗ ДОСВІДУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	137
Скаченко О.О. ОГЛЯД НАУКОВОЇ ПЕРІОДИКИ ФАКУЛЬТЕТУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА КІБЕРБЕЗПЕКИ	138
Тимченко М.С. ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СУЧАСНА СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ.....	141
Трофимчук С.І. ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ АНАЛІТИКІВ	143
Тульєва А.В. БІБЛІОТЕЧНА НАУКОВО-ОСВІТНЯ ШКОЛА У СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	144
Чередник Л.А. РОЛЬ БІБЛІОТЕК У СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ	145
Шевченко О.В. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ І ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ	147
Яворська Т.М. ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ САМООСВІТИ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ	149

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

УДК 027.022:35.072.1

ПУБЛІЧНІ БІБЛІОТЕКИ ТА РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ВИКЛИКИ Й МОЖЛИВОСТІ

Богуш Тетяна Іванівна

завідувач науково-методичного відділу Національної бібліотеки України
імені Ярослава Мудрого, член президії УБА, м. Київ, Україна

Реформа місцевого самоврядування, яка відбувається в Україні, покликана забезпечити місцевим органам можливість самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. У рамках реформи об'єднані територіальні громади (ОТГ) отримують нові повноваження, у тому числі управління та здійснення фінансування закладів культури, серед яких і бібліотеки. При цьому, громади самі вирішують, як організувати та оптимізувати мережу бібліотек, в залежності від власної фінансової спроможності.

Питання розвитку якісної бібліотечної системи є стратегічно важливим як для громади, так і для держави в цілому. Недопустимий неконтрольований процес скорочення мережі публічних бібліотек у сільській місцевості, так звана «оптимізація», внаслідок чого значна частина мешканців громад може бути позбавлена доступу до отримання бібліотечних послуг. Різка скорочення мережі публічних бібліотек у сільській місцевості, не продумана кадрова політика, призначення працівниками бібліотек людей без фахової освіти, матиме великі негативні наслідки.

Організації бібліотечного обслуговування в ОТГ здійснюється за різними моделями:

- Публічна бібліотека ОТГ з філіями;
- ЦБС ОТГ з філіями;
- Окремі публічні бібліотеки;
- Публічні бібліотеки у складі комплексного закладу культури;
- Публічні бібліотеки об'єднані зі шкільними;
- Публічні бібліотеки в складі районної ЦБС;

Внаслідок адміністративної реформи загострюються окремі проблеми діяльності публічних бібліотек, що особливо стосується:

- Збереження бібліотек;
- Недостатнього фінансування;
- Матеріально-технічної бази (відсутність ПК, Інтернету, Wi-fi);
- Кадрового забезпечення.

Публічна бібліотека як невід'ємна складова повноцінного життя громади, може бути корисна усім її верствам. Надаючи різні освітні матеріали та забезпечуючи доступ до інформації, публічна бібліотека може приносити економічну і соціальну користь окремим громадянам і громаді в цілому; може стати в нагоді при реалізації потреб жителів громади в розвитку місцевого туризму та креативних індустрій, що буде стимулювати економічний розвиток громади. Вона спроможна допомагати дітям в навчанні та отриманні належної освіти; старшим жителям – в доступі до інформаційного суспільства і цифрових технологій, навчити їх користуватись комп'ютером, Інтернетом і скористатись набутим вмінням; оперативно отримати інформацію для вирішення безлічі соціально-побутових питань, таких як дистанційне банківське обслуговування, покупка через Інтернет; оформлення субсидії, пошук можливостей працевлаштування; розвитку власної справи; дізнатися про умови медичної реформи, знайти медичних працівників і записатись на прийом, оцінити варіанти медичного страхування; відпочити, поспілкуватись з друзями, всією сім'єю змістовно провести час.

Бібліотека може посприяти соціальній інтеграції (задовольняти потреби незахищених верств населення), стати центром спільноти, де акумулюється інформація про рішення місцевої влади, нові соціальні пільги, продаж чи купівлю житла, робочі місця тощо.

Надаючи якісні послуги бібліотека сприяє розвитку інформованого демократичного суспільства, допомагає людині реалізувати свої можливості, творчі здібності, підвищити рівень та якість життя. Вона має бути складовою інфраструктури громади, майданчиком соціального партнерства, зручним і комфортним для всіх верств населення, а бібліотечний простір – функціональним і орієнтованим на потреби її жителів.

Напрямів корисної дії публічної бібліотеки в громаді безліч. Бібліотека повинна визначити пріоритети в своїй діяльності в залежності від потреб, інтересів та можливостей членів громади, передбачати суспільний розвиток громади. Послуги бібліотеки мають постійно удосконалюватися і змінюватися з урахуванням змін у структурі зайнятості населення, демографічних показниках, засобах комунікації, соціокультурному оточенні.

Успішна діяльність публічних бібліотек України в місцевих громадах висвітлюється на блозі Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого «Публічна бібліотека об'єднаної територіальної громади» (<http://oth.nplu.org/>).

Література

1. Богуш Т. Професійна рефлексія – запорука успішної діяльності публічних бібліотек в умовах децентралізації / Т. Богуш // Методична служба: індикатор та імпульс інноваційної культури в умовах децентралізації : матеріали VI Всеукр. шк. методистів, 27–30 листоп. 2017 р. / МОН України, Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого ; уклад. Т.Богуш. – Київ, 2018. – С. 85–92.

2. Реформа децентралізації і публічні бібліотеки : зб. матеріалів / МОН України, Нац. б-ка України ім. Ярослава Мудрого ; уклад. Н. Розколупа, Т. Богуш. – Київ, 2018. – 104 с.

3. Розколупа Н. І. Районні бібліотеки і реформа децентралізації / Н. І. Розколупа // Бібліотечна планета. – Київ, 2017. – № 4. – С. 6–7.

4. Синиця Н. Вплив зовнішніх факторів на організацію та розвиток бібліотек в умовах ОТГ / Н. Синиця // Бібліотечна планета. – Київ, 2017. – № 4. – С. 8–10.

УДК 02:[608.7:659.3]:177

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Воскобойнікова-Гузєва Олена Вікторівна

завідувач кафедри бібліотекознавства та інформологія інституту журналістики,
доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник,
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна,

Росінська Олена Анатоліївна

заступник директора інституту журналістики,
кандидат філологічних наук, доцент,
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

Проблема етики професійної діяльності у журналістиці та інформаційній діяльності, питання стандартів медійного продукту є таким, що активно обговорюється на науковому та практично-прикладному рівнях. Це питання, зокрема, висвітлювалося в роботах В. Різуна, І. Михайлина, В. Іванова, В. Шкляра, О. Кузнецової, В. Васильківського, В. Здоровеги, О. Кутовенко. Чітке розуміння журналістських стандартів та критеріїв їх оцінки є визначальним у професійній діяльності й, відповідно, підготовці журналістів, оскільки, як зазначає О.Кузнецова, «журналістська етика має специфічне завдання – формувати самосвідомість, поведінку, творчість, стосунки журналіста відповідно до ідеальних етичних вимог, норм, етикетних правил та навчити їх самостійно робити правильний моральний вибір, що базується на гуманістичному критерії морального вибору демократичного журналіста й підтверджують прикладний характер журналістської етики» [1, с. 28].

Як зазначає В. Фолькер, «у всьому світі асоціації видавців чи журналістів або окремі медійні компанії розробили програмні документи зі стандартами доброчесної діяльності журналістів» [2, с. 372]. Сформовано низку етичних принципів для журналістів, які стосуються почуття відповідальності при виконанні суспільної місії, незалежності у висвітленні подій, поваги до істини, правильного отримання і передавання інформації, виправлення помилкових публікацій, дотримання конфіденційності, поваги до приватної та інтимної сфери, захисту миру і прав людини, відмови від дискримінації націй, рас і релігій тощо.

Для фахівців інформаційно-бібліотечної сфери основні морально-етичні норми професійної діяльності базуються на усвідомленні фахівцем своєї відповідальності по відношенню до особистості й суспільства, дотриманні загальнолюдських принципів моралі, гуманізму, плюралізму думок, поваги до особистості як вищої цінності суспільства, незалежно від її соціального стану, віросповідання, національності, статі, віку, політичних поглядів тощо. Важливою складовою етики інформаційного

обслуговування є захист персональних даних користувачів і партнерів, забезпечення конфіденційності інформаційного обслуговування в бібліотеках та архівах.

Поняття етики інформаційного обслуговування, етика журналістської діяльності тісно пов'язані із поняттям інформаційної культури, що доведено результатами асоціативного експерименту, проведеного 2018 р. в Київському університеті ім. Бориса Грінченка. При проведенні дослідження з використанням методу асоціативного експерименту з виявлення відповідей-реакцій на поняття «інформаційна культура», у якому брали участь студенти Інституту журналістики Київського університету ім. Бориса Грінченка (100 осіб, віком від 20-22 (96 %) до 35-45 (4 %) років, серед них – чоловіків – 15, жінок – 85), було визначено п'ять груп основних тематичних асоціацій. Зокрема, інформаційна сфера (три пріоритетних поняття – *інформація* (18), *інформаційна діяльність* (15), *інформаційне суспільство* (12)); освітнє середовище, навчання (пріоритети – *грамотність* (26); *розвиток / саморозвиток* (17); *знання, освіта* (14)); професійна діяльність журналіста (*журналістська етика* (9); *якість інформації* (4); *фактчекінг* (2)); етичні аспекти комунікації та інформації (*етика* (9); *етикет* (4); *безпека* (4)); *толерантність* (4); широка ментальна сфера: *інтелект* (7), *інтелектуальний розвиток* (4), *обізнаність* (5), *книга* (2), *культура* (7), *національний культурний аспект* (1), *слово* (2), *бібліотека* (2). Таким чином, можна зробити висновок, що студенти Інституту журналістики цілком усвідомлюють нерозривний зв'язок інформаційної культури й безпеки із дотриманням професійних стандартів та принципів журналістської та інформаційної етики.

Було простежено певні відмінності в асоціативному сприйнятті словосполучення-стимулу представниками різних спеціальностей. Зокрема, магістри спеціальності «Журналістика», «Медіа-комунікації» передусім пов'язували інформаційну культуру з поняттями професійної діяльності, даючи можливість про проведення дослідження сформувати згадану вище тематичну групу «професійна діяльність журналіста», оскільки пов'язують інформаційну культуру з якісним контентом, поданням перевірених фактів, грамотною роботою з інформацією. Зокрема, можна виділити такі реакції на поняття-стимул: *журналістська етика* (9); *якість інформації* (4); *фактчекінг* (2); *медіаспоживач* (2); *якість контенту* (2); *фейки* (2); *інформаційне повідомлення* (1); *інформаційний шум* (1); *інформаційна інтоксикація* (1); *формування інформаційного запиту* (1); *актуальність для аудиторії* (1), *професійні кадри* (1), *відмежування фактів від коментарів* (1) тощо. Показово, що реакція «журналістська етика» є найбільш частотною.

Серед реакцій на поняття-стимул можна виділити окрему групу, що пов'язана із журналістською етикою та етикою інформаційної діяльності: *етика* (9); *етикет* (4); *безпека* (4); *толерантність* (4); *ввічливість* (3); *принципи* (2); *вихованість* (2), *чесність* (2), *добročесність* (2), *відповідальність* (2), *повага* (2), *цінності* (2), *коректність* (1), *порядність* (1), *етичність* (1).

Магістри спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» при опитуванні не демонстрували відокремлення поняття «інформаційної культури» від етичної сфери, оскільки специфіка їхньої сфери діяльності та особливості вимог до підготовки передбачають нерозривність цих понять. Під час підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» тема етики інформаційної діяльності здебільшого розглядається у межах таких дисциплін як «Інформаційне обслуговування користувачів бібліотек, архівів, інформаційних центрів» та «Інтелектуальна свобода та доступ до інформації» і базується на основних положеннях Кодексу етики ІФЛА для бібліотекарів та інших інформаційних працівників, правилах мережевого етикету.

Для цієї групи респондентів також характерними стали асоціації, пов'язані із загальним уявленням про інформаційне середовище та інформаційну безпеку, а також якість інформації: *грамотність* (26), *інформація* (18), *інформаційна діяльність* (15), *інформаційне суспільство* (12); *освіта / освіченість* (7); *інформаційні технології* (6); *комунікація* (5); *інформаційне середовище / інфосфера* (3); *доступ до інформації* (3); *інформаційна безпека* (2); *доступ до знань* (2); *медіаосвіта* (2); *оцифрування знань* (1).

Таким чином, магістри Інституту журналістики Київського університету ім. Бориса Грінченка демонструють глибоке усвідомлення зв'язку своєї професійної діяльності в сфері інформації з поняттями професійної етики, що є гарантією реалізації інформаційної культури та дотримання інформаційної безпеки.

Література

1. Кузнецова О. Д. Ціннісно-орієнтаційна, регулятивна функції журналістської етики / О. Д. Кузнецова // Морально-етичний дискурс сучасних ЗМІ в координатах викликів доби: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Буча, 2016. – С. 27–30.
2. Фолькер В. Журналістика газет і журналів / В. Фолькер. – Київ : Центр вільної преси, 2017. – 377 с.

БІБЛІОТЕКА ЯК КУЛЬТУРНА ІНСТИТУЦІЯ: ЗМІНА ПАРАДИГМИ В ДЕМОКРАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Медведєва Валентина Миколаївна

професор кафедри інформаційних технологій,
кандидат педагогічних наук, професор, заслужений працівник культури України,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

Стратегічним завданням розвитку України як незалежної держави є реалізація кардинальних системних заходів, спрямованих на становлення інформаційного суспільства і суспільства знань. Без актуалізації проблеми збереження і використання культурної спадщини українського народу неможливий процес культуротворення, що є основою національно-культурної ідентичності.

В цьому процесі бібліотека як соціокультурна інституція, як складний за своєю соціальною природою системний, поліфункціональний об'єкт, займає значне місце, оскільки виконує важливі як суспільно значущі, так і специфічні функції (культуроформуючу, гуманістичну, аксіологічну, культуруотворюючу). Отже цим бібліотека створює умови для збереження і використання культурної спадщини – національної та світової (документування, інформаційну, комунікативну, педагогічну, освітньо-виховну, просвітницьку).

Дослідження еволюції наукових поглядів на проблему «бібліотека як культурна інституція» через призму зміни парадигми в демократично-орієнтованому суспільстві дозволила з'ясувати, що в основному вони здійснювались в структурі наукової галузі з соціальних комунікацій в працях (зокрема «книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство» та «документознавство»): Л. Дубровіна, М. Слободяника, А. Чачко, Л. Петрової, Т. Новальської, Т. Добко, Т. Гранчак, О. Воскобойнікова-Гузева, В. Пашкова, Г. Ковальчук, А. Соляник, Н. Кушнарєнко, Г. Шемаєва, Г. Швецова-Водка, В. Маркова, В. Бездрабко, С. Кулєшов, В. Ільганаєва та ін.

Разом з тим трансформація функцій сучасної бібліотеки (а відповідно і змісту) новий спектр соціокультурних процесів, що визначають її поліфункціональний характер, дають їй змогу забезпечувати акумуляцію соціально-значущих знань, управління ними, соціокультурну комунікацію з метою поширення культурно-духовного надбання в історико-соціальному вимірі, сприяє не лише виробництву нових знань, а творенню нових культурних форм, поширенню культурних явищ і їх актуалізації і реактуалізації. На жаль вони не знайшли відображення в межах ні філософських, ні культурологічних досліджень саме українських дослідників, хоча всі передумови для цього сьогодні створені, про що свідчать наукові праці і ідеї розвинуті в галузі філософії педагогіки, психології, літературознавства та ін.

Формуючи сьогодні нову стратегію і концепцію розвитку української бібліотеки, яка пройшла тисячолітній шлях розвитку, а відповідно і її нову модель в демократично-орієнтованому суспільстві в умовах викликів глобалізації і глокалізації, є нагальною потребою на основі філософсько-культурологічної методології розглянути проблему «бібліотека як культурна інституція: бібліотекознавчий аспект» через аналітичне опрацювання концепцій, ідей, поглядів відомих вчених. Таку спробу здійснила молодий культуролог А. Гордієнко у своєму дослідженні «Дитяча бібліотека як культурутвірчий феномен: український досвід» зазначивши про їх вагомий внесок у розуміння бібліотеки як соціокультурного інституту, як В. І. Вернадський (бібліотека я ноосфери), М. Ф. Федоров (бібліотека як музей), К. Коппер (бібліотека і «третій світ»), Е. Кассієр (бібліотека і символічні форми культури), М. Дуко (бібліотека як багаторівневе утворення, що синтезує різні описи процесів пізнання на когнітивному рівні), Г. Гадамер (бібліотека як духовне збереження традицій), М. Бахтін (бібліотека як зберігання текстів-висловлювань, кожен з яких є індивідуальним, єдиним і неповторним), Р. Барт (бібліотека як простір смислотворчості, породжений «дискурсивною формацією»), М. Бланшо (бібліотека в соціальній структурі взаємозв'язку суспільства і літератури), П. Рікер (бібліотека як простір текстів-творів, що є символом єдності людини та її майбутнього), Ж. Дерріда (бібліотека у просторі мови, «інфляції знаку», «кризи мови») та ін.

Такий короткий огляд ідей науковців, А. Гордієнко робить висновок «про адекватне розуміння головної функції бібліотеки, яка є не просто сховищем творів, створених геніальними авторами, а складною системою організації символічного капіталу суспільства». О. Степанова в монографічному дослідженні «Концептуальні засади становлення і розвитку культурного простору України» дослідила національний культурний простір як соціокультурний феномен, зокрема його державно-правовий вимір, запропонувала його модель формування з урахуванням ціннісних структур свідомості.

Як відомо, демократичні суспільства характеризуються феноменом «влади культури», що сприяє активній участі культури в суспільно-політичних процесах (митці, інституції, громадські об'єднання і громадськість). Це дає можливість впливати на визначення суспільних пріоритетів, соціальну організацію, стиль життя, духовні виміри тощо.

Взаємодія бібліотеки та влади в Україні характеризується цілим рядом особливостей, серед яких зазначимо: деідеологізація культурних процесів в системі роботи бібліотечних установ як соціокультурних, культуротворчих феноменів; формування реальної і реалістичної культурної політики щодо книги, бібліотеки, читання та їх популяризації з метою запобігання вкрай загрозливим дегуманізаційним процесам і викликам глобалізаційного характеру; активізація процесів інтеграції культурних надбань, зосереджених в українських бібліотеках, в глобальний культурний простір; розвиток інституційної бібліотечної структури як чинника забезпечення української культури у всіх сферах науки, освіти, мистецтва, яким мають бути притаманні поліваріантність розвитку, плюралізм думок, перехід від тоталітарного до демократичного способу організації; освоєння форм діяльності в умовах розвитку ринкової економіки, звільнення від втручання (опіки) влади; формування громадської думки; співпраця з громадськими інституціями задля співпраці з владою, політиками, органами місцевого самоврядування тощо.

В контексті реалізації нових змістових домінант становлення суспільства знань бібліотека як комунікативна інституція на основі акумулювання, збирання, аналітичного опрацювання і дослідження, зберігання, розповсюдження суспільно-значущої, гуманістично наповненої, історично цінної інформації реально не лише створює умови (про що зазначено було вище), але і сама продукує нові знання для вирішення суспільних завдань, цим самим вона стає суб'єктом комунікативної політики держави.

Постає питання зовсім не риторичне: чи має сьогодні українська бібліотека (як і бібліотечна спільнота) вплив на владу, українське суспільство?

Трансформаційні процеси функціонування бібліотек в сучасному соціокомунікаційному середовищі є з однієї сторони вкрай суперечливим (через методологічну нез'ясованість таких понять «культура», «бібліотека», «влада» і сутність їх взаємодії на аксіологічних засадах); з другої – влада (хоча і досить обережно) бере активну участь в культурних процесах, активно їх модернізує, співпрацює з громадськими інституціями (як-то Українська бібліотечна асоціація і розробка у співпраці з міжкультурної стратегії розвитку бібліотек); органи місцевого самоврядування активізувались в напрямі творення нового «образу бібліотеки» з тим, щоб гармонізувати культурний простір своїх громад.

На прикладі міста Києва помітно змінюються як критерії щодо культурного рівня розвитку, бібліотек зокрема (новий сучасний дизайн, модерний культурно-дозвілєвий простір, освітлення, меблі, техніка ...), що за свідченням бібліотечних працівників вплинуло на залучення нових читачів, зростання авторитету бібліотеки в суспільному житті. На інноваційний характер роботи бібліотек безумовно вплинули різні чинники, серед яких: відкритість глобального простору, який демонструє значимі світові зразки бібліотворення (в архітектурному плані новітні естетичні зразки); співпраця з міжнародними інституціями і їх грантова підтримка; багатовимірність і багатоаспектність підтримки книжної культури в зарубіжних країнах, освоєння західних культурних практик, соціальні мережі та ін. Все це сприяє подоланню стереотипів комунікації, творення бібліотекою нових смислів формування культурологічного простору бібліотеки та її національних культурних продуктів.

Якщо розглядати бібліотеку як соціокультурну інституцію через призму її розвитку як складової системи соціальних комунікацій, в умовах становлення інформаційного суспільства і суспільства знань, то слід зазначити, що як теоретично, так і практично ця проблема є недостатньо вивченою, зокрема напрями актуалізації ресурсів бібліотек, участь їх в реалізації державної комунікативної політики, чинники інтеграції (в т. ч. організаційно-функціональні) документних ресурсів з іншими соціокомунікативними інституціями (архівами, музеями, театрами); поширення в суспільстві засобами розширення діапазону бібліотечних форм, засобів, каналів роботи, культивування нових культурних смислів (як ідентифікація, самоідентифікація та ін.); створення і використання електронних ресурсів бібліотек задля ефективного електронного комунікування не лише з користувачами, задоволення їх запитів, а й представлення в інтересах іміджу держави у світі інформації про Україну та ін.

Актуалізація документних ресурсів бібліотек є складним завданням як бібліотек, наукових інституцій, видавців, так і органів влади.

Різноманітні за змістом і формою дії в цьому напрямі (оновлення національного законодавства щодо книжкової галузі, бібліотечної зокрема; формування експертного, громадського середовища; творення національних бібліопродуктів для користувачів, оснащення новітніми технологіями, нові підходи в підготовці фахівців нової генерації на основі отримання компетентностей з врахуванням викликів часу; нових підходів, видів професійної комунікації і міжнародних контактів; збереження традиційних

(випробуваних часом) форм і пошук альтернативних (як скажімо самопрезентація бібліотекаря і бібліотеки в соціальних мережах; широке використання дистанційних діалогічних методів в роботі з користувачами, що поглиблює розуміння не лише процесу надання суспільно-значущої інформації, а й процесу структурованості читацької аудиторії з тим щоб розширювати соціокомунікаційний простір бібліотеки і означувати потенційних користувачів.

Особливістю актуалізації документних ресурсів бібліотек в демократичному суспільстві є розуміння політичною владою феномену бібліотеки, як культурної інституції, яка в силу сталої тисячолітньої традиції свого існування і розвитку має бути присутня в українському інформаційному культурному полі. Адже за участь тоталітаризму і через ідеологічні чинники, тотальної опіки влади відбувались руйнівні процеси в культурі, які торкались і бібліотеки з тим, щоб зтерти її присутність в кодах національної пам'яті. І для подолання цього знадобиться реальний час і реальні дії влади.

Процес декомунізації, який активно реалізує нову політику влади за принципової позиції і конструктивних заходів Інституту національної пам'яті, все ж досить обережно ставиться до проблеми актуалізації документних ресурсів бібліотек. Цей процес на сьогодні залишається вузько корпоративним. Є сподівання, що в найближчій перспективі ця проблема стане предметом обговорення науковців, практиків, представників влади, громадськості, творчих спілок, видавців та ін.

Поступ у взаємостосунках політичної влади українського демократично-орієнтованого суспільства все ж є. Сьогодні влада (приміром мінкультури, кабмін України) не лише проявляють зацікавленість в бібліотеках, видавництвах, в культурі загалом, але й достатньо толерантно інтенсифікують співпрацю, проявляють дієву зацікавленість в розвитку бібліотек, спільно з громадськістю демонструють спрямування її розвитку на рівні загальноцивілізаційному.

Позитивні приклади очевидні. Попри складний процес становлення інституту української книги, все ж і кінці 2018 року українські публічні бібліотеки отримали нові книги, на які було виділено 120 мл.грн. Завдячуючи принциповій позиції, досвіду роботи з видавцями, добре володіння зарубіжною практикою директор інституту О. Коваль не лише реалізували поповнення книжковою продукцією, а й за дієвої підтримки експертів ця продукція за своїми якісними, змістовними домінантами відповідає національним інтересам державотворення.

В своїй основі – це і є реальна гуманітарна політика держави національної зорієнтованості політичної влади, яка зацікавлена в співпраці з культурними інституціями, а не в диктаті влади над ними, демонструє і торує «шлях до цивілізованого світу ... через повернення до інтелектуальних змістів сучасної доби» (за О. Пахльовською); спрямовує гуманітарну сферу на зміцнення української ідентичності, дерадянізації, дерусифікації українського суспільства на різних рівнях (освіта, інформаційна сфера, масова культура...).

Чому так важливо акцентувати на проблемі дієвої інтелектуальної гуманітарної політики, в якій центральне місце належатиме бібліотеці, яка за своєю природою володіє основами (документними ресурсами) гуманітарної культури, які дієво можуть впливати на осмислення спадку радянського тоталітаризму, реконструювати його; спроможна ввести в суспільний обіг весь світовий спадок філософії, історії, соціології, психології, лінгвістики, що раніше були заборонені, цензуровані, а отже відібрані з культурної пам'яті, досвіду цілих поколінь.

В інтересах розвитку українського суспільства, його перспектив євроінтеграційних треба чітко розуміти, що вся бібліотечна інфраструктура потребує серйозної модернізації, інституційного оновлення, національного моніторингу наявних документних ресурсів, колосальних фінансових інвестицій, новітнього технологічного оснащення, кадрового оновлення, тісної співпраці з громадськістю, формування експертного середовища з числа знакових постатей, морально, етично і інтелектуально репутаційних.

Перспективи життя в цивілізованому світі потребують розуміння політичною владою того факту, що західний світ сьогодні переживає серйозну кризу (фінансову, екологічну, політичну, демографічну ...); окрім всього ще й наступ технократичної цивілізації, в якій не має місця мікрокосмосу життя людини, процвітанню її культури, рідної мови, традицій буття, віри, історичної пам'яті.

Цікавим з огляду вище зазначеного є погляд на передвиборчі програми претендентів на посаду президента України. Аналіз передвиборчих програм усіх 39 претендентів на найвищий державний пост – президента України – на предмет уваги до питань культури, книговидання зокрема дав такі результати: розвиток культурної сфери, книговидання турбує лише 4-х претендентів.

А. Гриценко (обіцяє фінансування освіти, науки, культури, медицини не за залишковим принципом; вкладання в людський капітал, формування світогляду людини, її професійності, у гармонійний культурний розвиток, моральне і фізичне здоров'я не будуть обмеження і покарання визначальними в

розвитку української культури і мови, а будуть стимули для виробництва українських культурних шедеврів, насамперед українського кіно, книговидавництва, сучасних проєктів для підлітків і молоді);

Р. Кошулинський (скасувати оподаткування на україномовне видання, аудіо- та відеопродукцію, програмне забезпечення);

А. Новак (пріоритетним вважає визнання національної культури на державному і суспільному рівнях як найважливішого чинника розбудови української держави і головної сфери національної безпеки та зміцнення національної ідентичності шляхом розвитку державної української мови, кіно, музею, книги, театру, музики, образотворчого та народного мистецтва, національно-культурних індустрій);

П. Порошенко (розширити підтримку культурних проєктів – кіно, музики, книги та інших напрямів; також обіцяє підтримувати розвиток місцевих закладів культури, які стануть сучасними центрами громад).

Інші претенденти побіжно згадали в загальних рисах про розвиток науки, культури, освіти (О. Богомолець); спрямування інвестицій в українське кіно, літературу, театр, музику, необхідність збереження культурних цінностей України (І. Богословська); фінансування модернізації індустріального виробництва та інвестиційного розвитку інноваційного і культурно-креативного секторів (О. Ващенко); за автономію регіонів у гуманітарній, культурній і мовній політиці та захист культурної різноманітності, гарантує соціальний захист працівників культури, введення мораторію на закриття закладів культури, масштабну реформу бібліотек і музеїв (С. Каплін).

15 кандидатів у президенти про культурний розвиток не згадали жодним чином (Г. Балашов, Р. Безсмертний, Ю. Бойко, О. Данилюк, Ю. Дерев'янка, В. Веленський, А. Корнацький, О. Ляшко, В. Наливайченко, Р. Настров, С. Носенко, В. Петров, Р. Ригованов, В. Скоцик, І. Шевченко).*

Отже, бібліотека як соціальний феномен є цілісним гуманістично наповненим утворенням. Її поліфункціональність реалізується через пізнавальну, комунікативну, соціальну, ціннісно-орієнтаційну, прогностичну, меморіальну та інші функції, що суттєво впливає на інтегративну генералізуючу функцію культури в цілому. В найближчій перспективі та за умов сприятливих з боку влади, політиків позаду залишиться складний історичний шлях розвитку, а з переходом до демократично-орієнтованого суспільства пріоритетом стане формування бібліотеки як поліваріантного закладу культури: розширяться горизонти її свободи як і свободи читача.

Література

1. Гордієнко А. І. Дитяча бібліотека як культуротворчий феномен : український досвід : дис. ...канд. культурології за спеціальністю 26.00.01 теорія та історія культури (культурологія) / А. І. Гордієнко / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського ; Міністерство культури України. – Київ, 2018.

2. Кострюков С. Культура і влада: проблема взаємодії : соц.-філос. аналіз / С. Кострюков. – Київ: Знання України, 2009. – 355 с.

3. Хелд Д. Глобальные трансформации : политика, экономика, культура / Д. Хелд, Э. Макгрю, Д. Гольдблатт ; пер. с англ. В. В. Сапова и др. – Москва : Практика, 2004. – 576 с.

4. Доманська О. А. Формування національного, культурного простору як духовний фундамент української державності / О. А. Доманська // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – Київ, 2016. – №1. – С. 13–17.

5. Дослідження проблем трансформації культурної сфери та шляхів реалізації ключової ролі культури в соціально-економічному розвитку сучасної України // Аналітичний огляд і рекомендації / ред.-упоряд.: О. А. Гриценко, В. В. Солодовник, М. Ю. Рябчук, Н. К. Гончаренко. – Київ : УУКД, 2009. – 106 с.

6. Дарморіз О. В. Національна ідентичність як чинник міжкультурної комунікації в сучасному світі / О.В. Дарморіз // Наукові записки / Нац. ун-т Острозька академія. Філософія. – Острог, 2012. – Вип.10. – С.3–12.

*Використано матеріал F.Chytomo.com

СУЧАСНА БІБЛІОТЕКА В ІДЕНТИЧНІСНИХ ПРАКТИКАХ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Половинчак Юлія Миколаївнакерівник Національної юридичної бібліотеки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,
кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, м.Київ, Україна

Характеристики інформаційного простору, де виробляються, транслюються, трансформуються світоглядно-ціннісні орієнтації, значним чином визначають суспільно-політичну діяльність індивідів та груп. По-перше, саме в інфопросторі відбувається продукування та організація сенсів, вироблення ціннісних орієнтирів, що, власне, і визначають систему ідентифікацій, тобто ознак, які слугують критерієм для ототожнення суб'єкта з певними суспільними, культурними й історичними групами. Морально-етичні норми, цінності і уявлення визначають ставлення індивіда до навколишнього світу взагалі, а отже, і ставлення до держави та її інститутів, до оточуючих явищ суспільного і політичного життя. В інформаційно-комунікаційному просторі як середовищі сенсоутворення визначається і ступінь значущості тих чи тих суспільних явищ, отже, вибудовується їх певна ієрархія.

Вказані аспекти актуалізують завдання дослідження інформаційно-комунікаційного середовища формування та трансляції шаблонів індивідуальної та колективної поведінки, стратегій та інтерпретаційних моделей. Трансформації ідентичностей напряду пов'язані із новими медійними реаліями становлення сучасного інформаційного суспільства. Самоідентифікація в орієнтирах інформаційно-комунікаційного простору характеризується амбівалентністю: з одного боку, сучасні глобальні комунікативні процеси підважують традиційні ідентичності – етнічні чи національні, з іншого – створюють нові інформаційні можливості для їх формування й утвердження. Описані тенденції актуалізують роль інформаційних інститутів у сучасних ідентичнісних практиках, зокрема, і бібліотек як суб'єктів інформаційно-комунікативної діяльності.

Дослідження ідентичності як переживання і усвідомлення своєї приналежності до тих чи інших соціальних груп і спільнот (процес відбору, інтеграції та диференціації різних ідентифікацій, що реалізовується за допомогою різних форм медіа, що, таким чином, виявляються засобами формування національної ідентичності), підтверджує значну роль бібліотек як учасників цих процесів. Власне, бібліотеки виступають важливим суб'єктом ідентичнісних практик – вибудовування, збереження, трансформації, трансляції ідентичностей. В цих процесах бібліотека реалізовується як агент (носії маркерів ідентичності) та суб'єкт (учасник процесів із вироблення, трансформації, трансляції) колективних ідентичностей. Представлення національних бібліотек у інформаційному інтерактивному просторі – апеляція до історії та вкоріненості бібліотеки у націєтворення; розкриття фондів як відображення культурної унікальності, популяризація цифрових ресурсів, що об'єднують значимі для нації тексти, так само як і спрямованість бібліотечних представництв на творення включеної спільноти – засвідчують, що в інформаційну добу бібліотека зберігає статус одного із символів культурної самобутності та самодостатності спільноти.

Водночас бібліотека є суб'єктом творення національного наративу, реалізуючи меморіальну функцію збереження зафіксованої у документному вигляді пам'яті спільноти – відбору для зберігання, забезпечення доступу та ретрансляції значимих текстів, документів та культурних пам'яток. Власне, бібліотеки, завдяки представленню на своїх ресурсах, в тому числі і інтерактивних, відповідної інформації, формують особливий зріз національного інформаційного простору, який транслює світові позицію держави, громадянського суспільства, окремого громадянина стосовно подій і явищ суспільного життя.

Виступаючи ініціаторами і виконавцями потужних національних та наднаціональних електронних проєктів, що надають вільний і відкритий доступ до текстів, звукозаписів, зображень, відеоматеріалів, які документують національну спадщину, бібліотеки не лише забезпечують доступ до пам'яті спільноти, а і долучаються до створення символічного капіталу – репрезентації національних досягнень. Бібліотека транслює національний наратив, представляючи значимі тексти через виставкову діяльність, формування електронних колекцій і бібліотек, репрезентуючи їх у глобальних колекціях як інтелектуальний і культурний образ нації. В якості характерного прикладу можуть бути названі американський проєкт «Пам'ять Америки», що позиціонується як «ресурс цифрового збереження американської історії і творчості, відображення подій, людей, місць і ідей, які сформували Америку»; вітчизняний ресурс «Електронна бібліотека “Україніка”», спрямований на акумуляцію «документів державно-національної ваги» тощо.

Системний розгляд означених проектів дозволяє прослідкувати їх еволюцію від окремих електронних колекцій до комплексного інформаційного ресурсу (за К. Лобузіною) та появу особливих інтерактивних проектів, що передбачають включення до їх творення користувачів. Останній тип ресурсів, наприклад, «Europeana 1914–1918» та їхній же «Transcribathon», бразильський проект «Дон Касмурро» та Flickr: The Commons Бібліотеки Конгресу, недосліджений системно раніше, є предметом особливої уваги автора. Існуючі описи цих проектів акцентують в основному на аспекті наповнення ресурсу, тоді як потенціал формування спільноти навколо соціокультурних проектів, на наше переконання, навіть перевищує ефект – завдяки спільній дії, включеності учасників у процеси, відбувається формування та ретрансляція смислів, вироблення спільних уявлень, що є складовою колективних ідентичностей.

На поширення бібліотеками політичних і соціокультурних ідей і смислів спрямована також їх участь у практиках пам'яті – створення спільних спогадів через вироблення ритуалів увічнення (вшанування, святкування тощо) певних постатей, пам'ятних дат, конструювання таким чином «місць пам'яті» (за П. Нора). В процесі комунікації не лише транслюються та закріплюються, а і виробляються відповідні смисли, а впливовість таких процесів, базованих на спільній рефлексії та спів-творчості зростає порівняно із пасивним споживанням інформації.

Таким чином, зберігаючи символічний статус – як у ретроспективі, так і у сучасній репрезентації, бібліотека залишається елементом національного наративу як значимої оповіді нації про себе. Завдяки систематичним цілеспрямованим зусиллям бібліотек відбувається організація і консолідація національних інформаційних ресурсів і продуктів, формується система забезпечення до них доступу користувачам.

При цьому відбувається актуалізація фондів бібліотек через наповнення їх інформацією, створеною в цифровому форматі.

Сьогодні можна говорити про те, що паралельно з офіційними каналами трансляції національного наративу як способу буття тексту і пам'яті (соціальної, культурної – колективної, що принципово в даному випадку), активно розвиваються неформальні канали на основі сучасних соціальних медіа. У цьому випадку концепція національного наративу як значимої розповіді нації про себе розширюється і включає в себе не лише інституціалізовані, впорядковані соціальні інформаційні бази, а також неструктуровану інформацію приватного порядку і вироблені на її основі колективні уявлення про минуле і майбутнє групи. Тож оскільки інтерактивне інформаційне середовище інтенсифікує та трансформує соціальні практики, сприяє продукуванню нових, питання відбору ресурсів, що відображають зазначені практики, лежить в площині реалізації кумуляційної функції бібліотек.

УДК 002.5:378 (477)

ІМПЕРАТИВНА СКЛАДОВА ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 029 «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»

Соляник Алла Анатоліївна

декан факультету соціальних комунікацій,

доктор педагогічних наук, професор,

Харківська державна академія культури, м. Харків, Україна

Невпинне ускладнення діяльності сучасних бібліотек, зумовлене стрімкою цифровізацією суспільства, потребує підготовки для них висококваліфікованих керівних кадрів, здатних розв'язувати організаційно-управлінські, техніко-технологічні, проектно-інноваційні, експертно-аналітичні та дослідницькі завдання з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій. Дослідження сучасного стану кадрового забезпечення бібліотек України дозволяє констатувати наявність гострої потреби в кадрах, що мають універсальний набір загальних та фахових компетентностей, прогресивну світоглядну позицію, здатні до постійного саморозвитку та самовдосконалення, генерування креативних ідей, командної роботи та лідерства.

Між тим, з 27 закладів вищої освіти України, які мають ліцензію на підготовку магістрів зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», лише чотири (15%) пропонують профілізовані освітні програми бібліотекознавчого спрямування (Національна академія керівних кадрів культури і мистецтва окрім освітньої програми «Документно-інформаційні системи і ресурси» оголосила набір на освітню програму «Бібліотечно-інформаційна діяльність»; Київський університет імені Б. Гринченка пропонує здобувачам магістерського ступеня дві спеціалізації: «Наукометрія, бібліометрія» та «Менеджмент бібліотечно-інформаційної діяльності»; Рівненський державний гуманітарний

університет окрім освітньої програми «Документознавство та інформаційна діяльність» оголосив набір на освітню програму «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Українська академія друкарства — на освітню програму «Бібліотечна та книжкова справа»). Зрозуміло, що така незначна кількість освітніх програм бібліотекознавчої профілізації є вкрай недостатньою для вирішення потреби бібліотек України в кадрах середньої та вищої ланки управління.

Суттєвою перешкодою, що стримує нині диверсифікацію освітніх програм підготовки магістрів, є вимога Міністерства освіти і науки України до закладів вищої освіти (ЗВО) ліквідувати некомплектні академічні групи, які мають менше 20 студентів. Необхідність виконання цієї вимоги не дозволяє більшості ЗВО надавати здобувачам магістерського ступеня можливість обирати майбутню спеціалізацію з двох або більше освітніх програм (ОП), в результаті чого три ЗВО у 2019 р. оголосили набір на універсальну за змістом ОП «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», а 20 ЗВО продовжує, як і раніше, готувати магістрів за однією освітньою програмою «Документознавство та інформаційна діяльність». З цих ЗВО лише Острозька академія ліцензувала освітньо-наукову програму «Документознавство та інформаційна діяльність» обсягом 120 кредитів ЄКТС, решта — освітньо-професійні програми. Але аналіз переліку та змісту обов'язкових навчальних дисциплін переважної більшості освітніх програм дозволяє констатувати відсутність в їх структурі імперативної складової, спрямованої на опанування комплексу наскрізних компетентностей, що закладають концептуально-методологічне підґрунтя магістерської освіти для усієї галузевої системи профільних документо-комунікаційних інституцій (інформаційних центрів, бібліотек, архівів, служб документаційного забезпечення управління та ін.). Серед закладених в освітніх програмах фахових компетентностей, на жаль, бракує таких, що передбачають формування у майбутніх магістрів з інформаційної, бібліотечної та архівної здатностей: ефективного управління інформаційною, бібліотечною та архівною діяльністю, розробки й реалізації інноваційних проектів та масштабних маркетингових досліджень, використання прикладних соціокомунікативних технологій для організації ефективного спілкування на професійному, науковому та соціальному рівнях на засадах толерантності, діалогу і співробітництва.

Оригінальною в переліку магістерських освітніх програм зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» є пропозиція Національного транспортного університету, який ліцензував освітньо-професійну програму «Консолідована інформація». Але аналіз змісту цієї освітньої програми дозволяє визначити її суто техніко-технологічне спрямування, орієнтацію на формування у здобувачів здатності щодо проектування, створення, ефективної експлуатації та автоматизованого управління електронними інформаційними ресурсами. Результати контент-аналізу більшості заявлених нині ЗВО України освітніх програм документознавчої спрямованості дозволяють констатувати надмірне домінування в їх змісті навчальних дисциплін, спрямованих на формування цифрових, проектно-технологічних та експертно-аналітичних компетентностей. Так, найрозповсюдженішими навчальними дисциплінами освітніх програм зі спеціалізації «Документознавство та інформаційна діяльність» є «Управління інноваційними проектами», «Інноваційний менеджмент», «Кадровий менеджмент», «Теорія та практика прийняття управлінських рішень», «Теорія та практика референтської роботи».

Між тим, за результатами публічного обговорення проекту стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» було узгоджено систему загальних та фахових компетентностей, на обов'язкове формування яких необхідно спрямовувати не менше 35% обсягу освітньої програми підготовки фахівців. Підкреслено, що магістерський ступінь вищої освіти передбачає наявність у його здобувача інтегральної компетентності — здатності розв'язувати складні завдання та практичні проблеми у інформаційній, бібліотечній та архівній сфері або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідження та/або здійснення інновацій та характеризуються невизначеністю умов.

У ситуації, що склалася нині на ринку освітніх послуг, актуалізується необхідність організації багатопрофільної підготовки магістра інформаційної, бібліотечної та архівної справи, спрямованості освітніх програм на формування гібридних компетентностей, які поєднують в собі одночасне володіння соціокультурними, комунікативними, цифровими, психолого-педагогічними, дослідницькими, експертно-аналітичними, управлінськими технологіями, що забезпечить конкурентоздатність випускників магістратури на ринку праці, їх гнучкість щодо можливостей працевлаштування як в бібліотеках різних типів та видів, так і в споріднених документо-комунікативних установах (інформаційних та аналітичних бізнес-центрах, архівах, службах документаційного забезпечення управління), на посадах науково-педагогічних працівників профільних закладів вищої освіти. Випускові кафедри ЗВО України мають забезпечити обов'язкову наявність регламентованої нормативними документами імперативної складової освітніх програм підготовки магістрів зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

СЕКЦІЯ 1. ІНФОРМАЦІЯ, КОМУНІКАЦІЯ, СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ І СУЧАСНІ ПРАКТИКИ

УДК 94(477):070](73=161.2)

ТЕМА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ (НА МАТЕРІАЛАХ УКРАЇНСЬКОМОВНОЇ ПЕРІОДИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ США)

Біловус Леся Іванівна

доцент кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства,
кандидат філологічних наук, доцент,
Тернопільський національний економічний університет, м.Тернопіль, Україна

До 1991 р., коли Україна не тільки змогла оголосити про свій державний суверенітет, а й стати на шлях демократичного розвитку, намагаючись відмовитись від радянського минулого, україномовна періодика діаспори США, природно, не торкалась питань дипломатичних відносин із СРСР, лише висвітлюючи інформацію про уряд УНР в екзилі.

Однак є одна тематична спрямованість, що наскрізно проходить через більшість публікацій – національно-державне самовизначення України в 1917–1919 рр., що стало причиною пізніших щорічних вшанувань свята української соборної суверенної державності 22 січня як факту реального існування незалежної України, що її силою окупувала російсько-радянська армія, встановивши на історичних українських землях свій злочинний режим. У зв'язку з цим опубліковані матеріали містять сам текст Акту суверенної соборності, аналізують ставище різних українських територій на той час, вказують на те, що у вільних країнах усі значні українські громади мають дбати, щоб тамтешня влада і народна репрезентація гідно і належно відзначали вищезазначену дату [5; 6; 7]. У США УККА добився від багатьох мерів міст, губернаторів провінцій, де є багато українців, прокламацій з приводу свята, вивішування жовто-блакитного прапора на урядових осередках влади. Однак вже у кінці 60-х років минулого століття порушується питання визнання і пошани до національно-державного самовизначення України і свята 22 січня з боку центральних державних органів влади даної країни. Зауважується, що жоден представник парламенту Канади, Франції, Західної Німеччини, Великобританії не виголосить промови з цього приводу, бо для цього у цих країнах потрібна послідовна й активна праця українців, чиї громади тут є досить великими. Єдиною країною, де вже певний час вшановується свято української державності на рівні сенаторів і конгресменів, є США, і то завдяки наполегливій роботі виконавчого комітету УККА і його президента, проф. Л. Добрянського. У 50-річчя відзначення дати соборності суверенної України газета «Народна воля» опублікувала інформацію щодо урядової заяви мера федеральної столиці Канади на адресу проводу Конгресу українців Канади (КУК) [5], де зазначено, що згідно з правилами дипломатичного протоколу між урядами Канади і СРСР заборонено вивішувати на урядових установах український національно-державний прапор. Цей факт став несподіваним ударом не тільки для канадських українців, а й для інших українських громад у світі, зокрема у США. Адже ця заборона суперечить тому, що в Канаді українці творять значну національну меншину, яка своєю культурою і вкладом в розвиток цієї країни має не менш вагоме значення, ніж інші національності. Причому така заборона є образою для всіх громад українців у вільному світі, бо рівняється визнанню легітимності окупаційного радянського режиму у формі УРСР і тим самим заперечує право України боротися і вимагати своєї соборної суверенності. У зв'язку з цією публікацією всі українці мали змогу стежити за акціями КУК щодо скасування рішення федерального канадського уряду і його вибачень перед українською організованою спільнотою.

60-річчю проголошення української держави у формі УНР IV Універсалом відведено багато опублікованого матеріалу у газеті «Самостійна Україна» [1], де висвітлюється широта відзначення цієї дати, урочистість, тисячі учасників, що свідчить про два важливі моменти для розвитку подальшої визвольної боротьби українського народу: час, що пройшов, зовсім не сприяв забуттю цих подій, навпаки, українська спільнота щораз більше відчуває себе пов'язаною з ідеями IV Універсалу і докладає всіх зусиль, щоб ці ідеї зреалізувати; крім того, віддаленість у часі, життєвий досвід нових поколінь, нова дійсність дають можливість не тільки глибше зрозуміти життєву необхідність тих ідей, але й побачити їх очевидну актуальність. Мова іде про зростаюче відродження історичної свідомості народу як окремої, незалежної від інших історичної і життєвої цілості, а з цим – все більш рішуче і виразне усвідомлюване прагнення стати незаперечним господарем на своїй землі, суверенним чинником в національному

просторі, творцем своєї долі, а не інструментом реалізації чужих планів. А це в сумі дає візію власної держави.

На сторінках україномовної періодики на початку 80-х років розгорталася дискусія щодо причин поразки визвольної революції, обвинувачуючи різних осіб. Погоджуємося із думкою Я. Гайваса [1], журналіста, редактора газети «Свобода», що відкидати певну вину керівників Української держави не можна, однак у 1918 р., коли чехи й словаки проголошували свою республіку, а поляки – Річ Посполиту, вони мали вже напрацьовану традицію розгалуженої самостійницької політичної діяльності, а український IV Універсал лише започатковував в Україні всебічну національно-державницьку активність. Попередні три Універсали були інші за духом, прийняття яких супроводжувалось мільйонними маніфестаціями, але не було категоричного заклику до створення власної держави. Коли провідні діячі сусідніх народів тривалий час постулювали державну суверенність як обов'язкову передумову для всього іншого, у Києві, а потім і у Львові, перед проголошенням IV Універсалу й заклику до Листопадового зриву ще були сумніви і дебати, чи є утворення власної держави справді найкращою і єдиною дорогою. Невдача визвольних змагань, поразка і на політичному фронті стали для українців ударом і черговим життєвим випробуванням. Проте ті роки, що пройшли від прийняття IV Універсалу, свідчать про його актуальність – він не став історією, ним продовжували жити на еміграції, зокрема у США, створюючи засоби для його перемоги. Визвольні змагання сприймаються як перший етап, від якого все ще триває безперервна боротьба, в тягlostі якої вбачають запоруку перемоги, оскільки вже немає сумнівів, як у 1917 р., почин покладено, треба тільки продовжувати, зміцнювати.

Відзначаючи 68-му річницю IV Універсалу (1986), в україномовній періодиці діаспори США [2] виокремлюють головну вимогу часу – перетворення світу на базі національного принципу, пошанування всього національного, тоді як СРСР намагається протиставити цій течії єдину неподільну Росію під маскою Радянського Союзу, денационалізації всіх націй і національностей у всеросійську спільноту радянських людей. Яскравим прикладом такої політики, на думку авторів, є присутність Росії в Україні після знищення державності в 1917–1920 рр., що проявляється у знищенні всього народного, самобутнього (мови, історії, традицій, національно-державних форм) і заміні їх на всеросійські духовні форми та тоталітарність у владі. Наголошується, що УНР свого часу не тільки не претендувала на будь-які чужі території, а своїм законодавством і практичною політикою забезпечила всім національним меншинам повну свободу їх національно-культурних виявів та можливість участі в управлінні державою, тим самим значно випередивши сучасні духовно-політичні течії, що вимагають розв'язання міжнародних відносин саме в такій площині.

Відзначаючи річницю відновлення української державності, громадські діячі, журналісти водночас порушують питання компаративності проблеми «українці тоді і тепер», виокремлюючи головного ворога та вираховуючи шанси в остаточному силовому ударі тоді і сьогодні [3; 4]. Суверенна держава для українського народу – самозрозуміла, її нічого не може замінити, причому без незалежної України, як засвідчили факти історії 80-х, не лише схід Європи, а й інші народи перебувають у небезпеці. Тому в опублікованих матеріалах періодичних видань українців США простежується ідея зміни національно-державної структури всієї Східної Європи, коли на зміну радянській імперії мусить прийти система незалежних народів-господарів на їх етнічних територіях, які будуватимуть своє життя на базі своїх національних традицій, потреб, духовного змісту і моральних імперативів. Така форма убезпечить цю територію від будь-яких проявів імперіалізму. Радо відзначається усвідомлення цього питання провідниками інших держав, що, знову ж, робить ситуацію кінця XX ст. цілком відмінною від початку епохи та дає шанси на успішне завершення справи у здобутті української державності. Хоча в демократичній пресі не так багато писали про початки проявів національної свідомості в УРСР, але певні факти щодо визначення себе українцем, виступів численних передових діячів, їх народної підтримки, очевидної облудності і банкрутства комуністичної доктрини й цілої радянської системи, неминучості розпаду російської імперії і перебудови світу на національному принципі рівних і вільних народів змушують навіть тих, хто далекий від національно-визвольної ідеї, визнати їх важливу роль у період української бездержавності.

Література

1. Центральний державний архів зарубіжної україніки України (далі – ЦДАЗУ). БФ. 3. Інв. № 4708. Гайвас Я. Дві річниці шістдесят і сорок років тому / Ярослав Гайвас // Самостійна Україна. – 1979. – Ч. 3/4 (356–357). – С. 23–29.
2. ЦДАЗУ. БФ. 3. Інв. № 6100. У шістдесят восьму річницю IV Універсалу // Національна трибуна. – 1986. – Ч. 3. – С. 1–3.

3. ЦДАЗУ. БФ. 3. Інв. № 6102. Головінський І. Січневі роковини / І. Головінський // Національна трибуна. – 1988. – Ч. 4. – С. 2.
4. ЦДАЗУ. БФ. 3. Інв. № 6102. Лівчак Б. До Січневих роковин / Богдан Лівчак // Національна трибуна. – 1988. – Ч. 4. – С. 1.
5. ЦДАЗУ. БФ. 3. Інв. № 6324. Акти суверенної соборності // Народна воля. – 1969. – № 4. – С. 6.
6. ЦДАЗУ. БФ. 3. Інв. № 6324. Карпатська Україна напередодні соборності 22 січня 1919 р. // Народна воля. – 1969. – № 4. – С. 6; № 5. – С. 5; № 6. – С. 6; № 7. – С. 6.
7. ЦДАЗУ. БФ. 3. Інв. № 6476. Соляник С. Свято української державности / Сергій Соляник // Свобода. – 1966. – Ч. 58. – С. 3

УДК930.251+930.253

ПИТАННЯ ДОСТУПУ ДО ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: ЕЛЕКТРОННІ АРХІВИ

Білушак Тетяна Миколаївна

асистент кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності,
кандидат історичних наук,
Національний університет «Львівська політехніка», м.Львів, Україна

Актуалізація даного питання зумовлена тим, що на даний час є потреба у збереженні, популяризації та представленні у відкритому доступі історико-культурної спадщини України. Завдяки збереженим джерелам інформації у фондосховищах архівів, бібліотек та музеїв є можливість дослідити, усвідомити певні історичні події. Також відкритий доступ до оцифрованої інформації у вигляді електронних архівів сприятиме повазі до історичного минулого своєї нації, вихованню патріотизму та консолідації українського суспільства.

Тому постає питання у сприянні в дослідженнях істориками та іншими науковцями різних сфер спеціалізації у ретроспективній документній інформації, національній нематеріальній історико-культурній спадщині щодо вивчення подій минулого, результати яких можуть мати як державне, так і міжнародне значення, а також підвищенню інтересу суспільства до історичної та культурної спадщини України [1-3]. Метою дослідження є аналіз електронних архівів, розміщених на Інтернет-порталах.

Одним із можливостей популяризації та дистанційного доступу до історико-культурної спадщини, які знаходяться в архівних чи бібліотечних фондах є оцифрування інформації та створення на основі їх електронних архівів розміщених на Інтернет-порталах. На основі проаналізованих електронних архівів, які знаходяться на Інтернет-порталах здійснено аналіз функцій, які виконують оцифровані матеріали, а саме: *інформаційна функція*, оскільки сприяє інформаційному забезпеченню у різних областях науки, культури, освіти шляхом створення і надання повнотекстових документів; *функція історичного джерела*, оскільки забезпечує доступ до оцифрованих копій оригінальних джерел інформації; *меморіальна (пам'яткова) функція*, оскільки сприяє збереженню та популяризації культурної, наукової спадщини, формуванню історичної пам'яті; *когнітивна функція*, оскільки дозволяє долучитися до отримання та передачі нових знань; *загальнокультурна функція*, оскільки сприяє популяризації та розповсюдженню знань; *кумулятивна функція*, оскільки об'єднує різновиди документів в рамках одного електронного інформаційного ресурсу, концентрує та упорядковує на одному носії текстові, відео-, аудіо-, фотодокументи; *інформаційно-комунікативна функція*, оскільки є здатністю задовольняти потреби суспільства в інформації, є засобом передачі та служить джерелом інформації та знань.

Отже, для дослідження нами розглянуто 7 електронних архівів для збереження та популяризації історико-культурних цінностей держави, а саме: е-архів Українського визвольного руху; е-архів Михайла Грушевського; е-архів Голодомору в Україні 1932-1933 років; «Поліфонія» – онлайн-архів музичного фольклору та е-архів українського фольклору, а також це історичні Інтернет-ресурси на зарубіжних платформах, в яких досліджуємо окремі аспекти історії України в структурізованих електронних архівах: Józef Piłsudski Institute of America – е-архів Української військової місії у Польщі 1919-1932 та історичний Інтернет-ресурс – Архів ОУН в Українській інформаційній службі (УІС) в Лондоні.

Е-архів Українського визвольного руху містить 24998 оцифрованих та описаних архівних документів. Описи оцифрованих архівних матеріалів систематизовані за тематикою та хронологією, а сам е-архів постійно поновлюється. Документи е-архіву описані за ключовими ознаками, а саме: назва документа, зміст документа, автор, організація-видавець, дата створення, місце створення, ключові слова, спосіб відтворення, тип документа, мова документа, посилання на документ в Інтернеті (URL),

місцезнаходження документа (архіви та колекції), та тематичний розділ, до якого віднесено документ. Також при дослідженні окремого оцифрованого архівного матеріалу простежується кількість завантажень та переглядів, що дозволяє проводити певну статистику.

Е-архів Михайла Грушевського це зібрання та систематизування всієї історико-культурної спадщини, масивів архівних джерел та літератури самого автора та праць, що стосується М. Грушевського. Даний інформаційний ресурс ще в процесі оцифрування інформації, оскільки вимагає роботи великого масиву джерел та літератури. Е-архів Михайла Грушевського структурується за такими розділами (та кількістю оцифрованої інформації) як: «Новини грушевськознавства» (168 одиниць оцифрувань) – актуальна інформація, зокрема зібрання повідомлень про різні конференції й круглі столи, присвячені вшануванню 150-річчя від дня народження М. Грушевського; «Електронні колекції» (приватна книгозбірня М. Грушевського, видання із дарчими написами М. Грушевського); «Бібліотека» (1079 одиниць оцифрувань) – усі праці М. Грушевського у pdf-копіях (у всіх виданнях, передруках та перекладах), із сучасним бібліографічним описом, індексами ілюстрацій, імен, покажчиків тощо; «Архіви» (1762 одиниць оцифрувань) – реєстрів архівних документів та матеріалів та поступове формування бази електронних образів цих документів відповідно до чинного архівного законодавства; «Галерея» (43 одиниць оцифрувань) – різнопланового іконографічного матеріалу (фотографій, портретів, шаржів/карикатур), зображень меморіальних побутових речей, меморіальних місць тощо; «Інтернет-ресурси» (12 одиниць оцифрувань); «Довідник» (Персоналії – (3)). Також йде процес оцифрування до розділів «Меморіальна карта», «Хроніка».

Утворення е-архіву Голодомору в Україні 1932-1933 років полегшує доступ всім науковцям і громадськості до оцифрованих матеріалів та дозволяє вивчати одну з найтрагічніших подій за всю історію цивілізації людства.

Е-архів «Поліфонія» – онлайн-архів музичного фольклору. Головне завдання даного е-архіву є фіксація живої пісенної традиції, впорядкування українського фольклорного архіву та інтеграція української культурної спадщини до сучасного світового контексту. Е-архів «Поліфонія» створений у міжнародній культурній співпраці разом з Україною, Угорщиною та Францією. Це один із перших українських проектів, підтриманою програмою Європейського Союзу «Креативна Європа». В архіві зібрані 1357 пісень, культурне надбання 80 сіл та 391 виконавець. Всі матеріали представлені відеозаписами високої якості, каталогізованими за різними критеріями (виконавці, місце походження твору, жанри, обставини виконання тощо), багатоканальний програвач дозволяє прослуховувати кожен голос окремо, усі пісні мають тексти та варіанти з різних регіонів, також триває переклад пісень англійською та угорською мовами, присутні геокоди, які відображають місце походження кожної пісні та місце народження кожного виконавця на онлайн-карті.

Е-архів українського фольклору – електронне розміщення та представлення фольклорних матеріалів. Мета створення даного е-архіву є фахове дослідження та культурно-просвітницьке використання. Інтернет-сторінку розроблено у рамках комплексного науково-дослідного проекту з проблем документування фольклору. Електронне архівування фольклорної традиції належить до комплексу наукових заходів у середовищі фольклористики, який позначають терміном «документування фольклору» (або «фольклористичне документування»). Фольклористичне документування безпосередньо визначає наукову вартість, достовірність та доступність джерельної бази фольклористики і в такий спосіб максимально зумовлює можливості й ефективність науково-теоретичних досліджень і прогресу не лише цієї науки, але й широкого кола гуманітарних дисциплін. Е-архів українського фольклору структурується за такими розділами як «Польові дослідження» – загалом 6 польових досліджень; «Сеанси» – загалом 69 сеансів; «Твори» – 2776 творів; «Респоденти» – загалом 151 респондент; «Інше» (обставини виконання, уснословесні жанри, мотиви, музичні інструменти, коментарі, збирачі, географія записів).

Е-архів Української військової місії у Польщі 1919-1932 подано на українській та польській мовах. Опис документів структурований за такими ознаками як: назва документа, автор, тип, анотація, місце, дати, мова, дата елемента.

На історичному Інтернет-ресурсі – Архів ОУН Української інформаційної служби (УІС) в Лондоні. Науковці та всі бажаючі мають можливість ознайомитися з документами ОУН, Антибільшовицького блоку народів, УПА, книжковими виданнями, періодичною пресою. Також тут розміщено відео-, аудіо- та фотогалереї. Сайт також дає можливість віртуальної мандрівки музеєм Степана Бандери в Лондоні [4].

Таким чином, проведений аналіз у нашому дослідженні дав змогу з'ясувати, що створення електронних архівів в інформаційному середовищі дає можливість поглиблювати наукові пошуки та аналіз дослідників, а також сприяє доступу до оцифрованих історичних джерел та формуванню суспільної свідомості історичної пам'яті.

Література

1. Bilushchak T. Documents Central State Historical Archives in Lviv as a Channel of Social Communication / T. Bilushchak // Proceedings 4th International Academic Conference of Young Scientists (HSS-2013). – Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House, 2013. – Electronic edition on CD-ROM., P. 100–102.
2. Білушак Т. Віртуальний інформаційний простір архівних та бібліотечних установ / Т.Білушак, М.Комова, Ж. Мина // Інформація, комунікація, суспільство: Матеріали V Міжнародної наукової конференції ICS-2016. – Львів-Славське: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – С. 322–323.
3. Пелешишин А. Інтернет-джерела як засіб використання інформації для джерелознавців / А. Пелешишин, Т. Білушак // Сумський історико-архівний журнал. – Суми, 2016. – №XXVI. – С.16–24.
4. Вовк, Н. Електронні інформаційні ресурси архівних порталів України та Польщі: порівняльний аналіз / Н. Вовк // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. –2017. – № 1. – С. 14–20.

УДК 004.9:007: 316.77:378

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ІНМУТАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗВО

Василенко Валерія Юріївна

спеціаліст з інформаційного забезпечення,

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

Сьогодні, в епоху розвитку інформаційного середовища, система поведінки і подальшого функціонування закладів вищої освіти (ЗВО) безпосередньо залежить від ефективності проведення профорієнтаційних заходів і, як наслідок, кількості залучених абітурієнтів, в подальшому студентів, які будуть в ньому навчатись.

Реалізація таких умов спонукає деякі ЗВО вдаватись до використання прийомів жорсткої, недобросовісної конкуренції для протистояння з аналогічними освітніми закладами, у зв'язку з чим виникає необхідність керування та створення можливості запобігання інмутаційними процесами, а саме негативного впливу на свідомість абітурієнтів з метою штучного змінення їх поведінки. Найбільш ефективним інструментом здійснення такого впливу можна виділити саме соціально-комунікаційні технології (СКТ), які представляють «систему маніпулятивних дій-комплексів, спрямованих на зміну поведінки соціуму» [3].

Питаннями формування іміджу закладу вищої освіти, в тому числі шляхом використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, займалися як зарубіжні, так і вітчизняні вчені. Проте слід зазначити, що досліджень, які характеризують фактори негативного впливу та способи їх запобігання при формуванні іміджу ЗВО в сучасному інформаційному середовищі немає, що і визначило мету даного дослідження.

Мета дослідження – визначення впливу соціокомунікаційних технологій інмутації в процесі формування іміджу закладу вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Імідж закладу вищої освіти представляє собою безперервний процес формування унікального образу закладу, який впливає на відношення та поведінку його цільової аудиторії.

Визначимо основні етапи формування іміджу ЗВО:

Перший етап включає в себе фіксацію вже сформованого іміджу з використанням методів діагностики, анкетування, спостереження. Як правило, на цьому етапі цілеспрямовано формують позитивний образ.

Другий етап полягає у виявленні позитивних і негативних факторів формування іміджу, де позитивні фактори сприяють вирішенню проблем, а негативні заважають. Моніторинг також включає в себе відстежування позитивного і негативного впливу на людей, їх емоції, думки про ЗВО.

Третій етап охоплює визначення заходів для нейтралізації негативних факторів та посилення дій позитивних факторів [1, 2].

При реалізації всіх етапів формування іміджу закладу вищої освіти створюється позитивний або негативний вплив на поведінку, емоції цільової аудиторії, тобто в певній мірі спостерігається процес маніпуляції свідомістю. Під маніпуляцією будемо розуміти «неприхований вплив комунікатора на комуніканта з прихованою метою позитивного або негативного керування поведінкою останнього» [3].

Слід зазначити, що маніпуляція поведінкою може розглядатись з точки зору мутації та інмутації. Якщо процес мутації спрямований на позитивну або нейтральну зміну поведінки суспільства, то інмутація

включає в себе «процес формування негативних установок особистості й суспільства та їхніх аксіологічних систем і моделей (сценаріїв) поведінки через усі можливі соціальні канали» [3].

Одним з основних соціальних каналів формування негативного іміджу закладу вищої освіти є соціально-комунікаційні технології інмутації, які представляють «систему маніпулятивних дій-комплексів, яка спрямована на негативне змінення поведінки соціуму» [3].

Соціокомунікаційні технології інмутації поділяють на: СКТ розбалансування, СКТ руйнування та СКТ знищення.

В рамках даного дослідження будемо розглядати особливості використання соціокомунікаційних технологій розбалансування як достатньої умови формування негативного впливу на імідж закладу вищої освіти

Система впливу СКТ розбалансування включає в себе такі елементи: цільова аудиторія, внутрішні інмутаційні процеси, зовнішні інмутаційні процеси, можливі інструменти впливу.

Розглянемо характеристику кожного окремого елементу системи впливу СКТ розбалансування при формуванні іміджу ЗВО.

Основною цільовою аудиторією, на кого направлений вплив інмутаційних процесів, є абітурієнти та їхні батьки; студенти; ППС самого ЗВО; колеги з інших ЗВО; інші освітні та наукові заклади; департаменти освіти.

Змістовним наповненням інформаційних продуктів поширення внутрішніх інмутаційних процесів може слугувати: наявність корупції при складанні залікової, екзаменаційної сесій; надання освітніх послуг некваліфікованими спеціалістами; наявність плагіату в наукових роботах співробітників ЗВО.

Змістовним наповненням інформаційних продуктів поширення зовнішніх інмутаційних процесів може слугувати: відмова роботодавців, зокрема провідних компаній, в наданні робочих місць випускникам з дипломами певних ЗВО; оприлюднення та активне розповсюдження низького рейтингу освітнього закладу.

Можливими інструментами впливу можуть виступити такі СКТ розбалансування, як: місцеві засоби масової інформації; технології чуток: від студента до студента, від студента до абітурієнта, від викладача до абітурієнта; технологія електронних мереж; усна пропаганда; анти-рекламні технології тощо.

Основними засобами виправлення негативного впливу при формуванні іміджу закладу вищої освіти є:

1. Інформаційне охоплення цільової аудиторії.
2. Підтримка соціальної активності освітнього закладу.
3. Проведення ефективного event-менеджменту.
4. Управління внутрішніми та зовнішніми інформаційними потоками.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити **висновок**, що можливими соціальними каналами формування негативного впливу на імідж закладу вищої освіти є соціокомунікаційні технології розбалансування, які направлені на реалізацію інмутаційного процесу цільової аудиторії.

Визначено, що при використанні соціокомунікаційних технологій розбалансування в процесі формування іміджу закладу вищої освіти спостерігається: зменшення довіри абітурієнтів до ЗВО, формування негативного відношення колег і партнерів як до ЗВО загалом, так і до ППС окремо, зменшення авторитету серед аналогічних освітніх та наукових закладів; формування ореолу «непрофесіоналізму» та «некомпетентності».

Також представлені основні засоби виправлення негативного впливу СКТ інмутації при формуванні іміджу ЗВО: інформаційне охоплення цільової аудиторії; підтримка соціальної активності ЗВО; проведення ефективного event-менеджменту; управління внутрішніми та зовнішніми інформаційними потоками.

Література

1. Горбенко Н. В. Особливості формування іміджу сучасного університету / Н. В. Горбенко // Освітнологічний дискурс. – 2014. – № 1. – С. 36-43.
2. Романовська О. О. Досвід вищої освіти Сполучених Штатів Америки XX-XXI століття. Кн. 3. Особливості інноваційного розвитку сфери вищої освіти США другої половини XX – початку XXI століття / О. О. Романовська, Ю. Ю. Романовська, О. О. Романовський. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. – 248 с.
3. Холод О. М. Комунікаційні технології / О. М. Холод. – Київ: КиМУ, 2011. – 312 с.

ТЕЛЕБАЧЕННЯ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА МЕДІА

Грет Галина Петрівна

доцент кафедри менеджменту видавничо-поліграфічної галузі,
кандидат економічних наук, доцент,Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ, Україна

У сучасних умовах медіа як носій інформації відіграє важливу роль і є складовою дослідницького інтересу та сфери спілкування. Традиційними медіа в медіа-просторі є книжкові видання, преса, радіо – і телемовлення, кінематограф, а новим явищем XXI ст. стали реклама та Інтернет.

Протягом останніх років найбільш популярним медіа серед українців є телебачення. Результати дослідження, проведеного компанією Research&BrandingGroup у 2017 р., засвідчили про його перевагу вдвічі над Інтернетом за частотою згадування як джерела, що використовується для отримання інформації. Всі інші ЗМІ «відстають» від лідерів за даним показником [1]. За даними дослідження, ставлення населення до ЗМІ та споживання різних типів ЗМІ, оприлюднених у Києві у 2018 р. соціологічною компанією InMind на замовлення Міжнародної громадської організації Internews, що реалізує програму “Український медійний проект” або “Проект У-Медіа”, при підтримці Агенції США з міжнародного розвитку (USAID), телевізійні ЗМІ залишилися джерелом №1 у структурі медіа-споживання [2]. Аудиторія інтернет-ЗМІ значно зросла за останній рік, використовуючи сайти новин і соціальні мережі.

Телебачення, як і раніше, утримує лідерські позиції за рахунок старшої аудиторії (46+). Серед населення Західного регіону традиційно аудиторія телевізійних ЗМІ більша, ніж по Україні в цілому. При ознайомленні з новинами 61% респондентів довіряє телебаченню, 58% – інтернет-ЗМІ. Відсоток глядачів загальнонаціональних каналів протягом 2015-2018 рр. залишився незмінним і становив 99, збільшилась кількість глядачів регіональних каналів – з 43% у 2015 р. до 45% у 2018 р. і зменшилась кількість глядачів російських каналів – з 12% до 6% відповідно.

Телебачення є не лише засобом висловлення думок людини, а й винаходом, який впливає на формування її світогляду, що оперує багатьма можливостями вираження запозиченими елементами театру, живопису, літератури, музики, хореографії.

Телебачення в процесі комунікації виконує різноманітні функції. Якщо описово-інформаційна надає глядачеві інформацію про світ, соціум, різні сторони життя, процеси, які відбувалися в людському суспільстві, то функція впливу на поведінку людей полягає у залишенні на підсвідомому рівні глядача особливої інформації з метою копіювання певних дій чи поглядів. Гуманістична функція підвищує рівень культури і впроваджується програмами, що сповідають соціальні ідеали, перемогу добра над злом, цінності високих людських почуттів, утверджуючи ідеали гуманізму, висловлюючи протест проти бездуховності існуючого світу. Телебачення виконує і розважально-терапевтичну функцію, оскільки частина програм є хорошими ліками для боротьби зі стресом, особливо, якщо глядач не стримує своїх емоцій. Найважливішою є маніпулятивна функція (з латинської manipulus – пригорща) Це спосіб, який дозволяє тримати когось або щось у власній пригорщі. Саме така мета українських власників телевізійних каналів. Телебачення, завдяки своїй масовій природі надає цьому необмежені можливості. Залежно від вчасного подання чи приховання інформації з'являється можливість тотального контролю над суспільством. Єдиним обмеженням у цьому тотальному контролі над свідомістю суспільства може бути усвідомлене сприйняття телевізійного контенту, розуміння відомих маніпулятивних способів подачі новин, зіставлення й аналіз отриманих повідомлень, знання рівнів взаємодії телевізійного контенту зі споживачами.

Дослідники по-різному визначають дату виникнення українського телебачення. Одні дослідники вважають, що день його народження – 1 лютого 1939 року, другі називають 6 листопада 1951 року, а треті наголошують, що перші телетрансляції проводилися таємно в Одесі ще в 30-х роках XX століття. Кожна версія базується на фактах. Історія електронного телебачення, яке лягло в основу того, що ми дивимось сьогодні, почалася у 1951 році, коли офіційно був введений в експлуатацію новий телецентр у Києві на Хрещатику, 26 [3]. У середині 50-х років XX ст. було створено телецентри в Донецьку, Дніпропетровську, Одесі, Львові та Ялті, а в Кривому Розі, Чернігові, Запоріжжі та Луганську – ретрансляційні станції В СРСР телебачення належало до державного сектору економіки. Перші програми, доступні глядачам, були переважно місцевого виробництва, оскільки телецентри в регіонах діяли автономно. Лише через роки

почалося спорудження кабельних і радіорелейних ліній, які спочатку передавали програми з обласних центрів на малопотужні ретранслятори в провінції, а також були задіяні для обміну програмами між студіями різних міст, пізніше – для ретрансляції в Україні програм Центрального телебачення (ЦТ) з Москви. Лише з початку 1990 рр. в Україні почали працювати приватні канали. Нині вони формують вітчизняний телевізійний простір. Влітку 1992 року стартувала «**Міжнародна комерційна телерадіокомпанія**» (незабаром ICTV), завдяки якій в ефірі українського телебачення вперше з'явилося досить багато контенту українською мовою, а якість картинки була значно кращою того, що транслювалося на інших приватних телеканалах. Телеканал запустив мовлення в 15 регіонах України і незабаром оголосив про готовність вести мовлення вночі, що на той час не робив жоден телеканал України. Телевізійний контент українських каналів створюється мовними телеорганізаціями, продюсерськими фірмами та дистриб'юторами під потреби аудиторії, виконуючи дві основні функції – інформаційну та розважальну. Багато телестудій створюють власні розважальні проекти. Успішно працюють дитячі, музичні, спортивні канали.

Діяльність телеканалів регламентує Закон України «Про телебачення і радіомовлення». В Україні діє 32 загальнонаціональних [4] і 253 регіональних телеканали. Спостерігається зменшення кількості безкоштовних каналів. Експерти свідчать, що на ринку телебачення як бізнесу повинна бути така кількість телекомпаній, яку дозволяє витримати сукупний рекламний бюджет та абонплата від користувачів, але в Україні телебачення має специфіку – олігархи створюють телевізійні компанії як інструмент політичного впливу.

Найбільшими українськими медіахолдингами є Медіагрупи «1+1 Media», «StarLightMedia», «InterMediaGroup» та «Медіа Група Україна», які намагаються втручатися в господарську діяльність компаній-провайдерів, вимагаючи обов'язкового розміщення всіх своїх каналів у відкритому соціальному пакеті, при цьому забороняючи стягувати додаткову плату з абонента, що є спробою остаточної монополізації інформаційного простору за рахунок витіснення з нього каналів інших мовників [4].

Програмне планування сучасних телеканалів визначається рейтингом різних видів його контенту. Поряд із телевізійним рейтингом визначають частку, що корелюється з кількістю телевізорів. Найпопулярнішими інформаційними телеканалами в Україні є "112", "NewsOne", "Еспресо", "24 канал" та "Прямий" [5].

Широко використовується українське інтерактивне онлайн телебачення, яке працює на Android, Windows, смарт-телевізорах і медіаплеєрах. Улюблені українські телеканали користувачам доступні в будь-який час, в зручному місці за допомогою додатків перегляду онлайн-телебачення. Користувачам відкритий доступ до 40 українських і російських профільних новинних каналів, про авто, науку та подорожі.

Телебачення України розвивається в непростих умовах. Спостерігається збільшення його учасників, кількості та урізноманітнення тематики телевізійного контенту. розробляються цікаві розважальні проекти. зростає майстерність телеведучих, сценаристів, режисерів на українських телестудіях. Створюються сотні проектів, де задіяні професійні українські журналісти, а телеглядачі своєчасно отримують відомості про культурне та соціальне життя країни та світу.

Література

1. Найбільш популярними серед українців ЗМІ є телебачення та Інтернет – Research&BrandingGroup [Електронний ресурс] – Режим доступу :<https://detector.media/infospace/article/123866/2017-03-07-naibilsh-populyarnimi-sered-ukraintsiv-zmi-e-telebachennya-ta-internet-research-branding-group>/<https://telekritika.ua/uk/specials/telestoriya-jak-pochinalosja-ukrainske-tv-2/>– Назва з екрану. – [Дата звернення : 9.04.2019].
2. Інтернет-ЗМІ майже догнали телевізійні за популярністю [Електронний ресурс] – Режим доступу :<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2532277-internetzmi-majze-dognali-televizijni-zapopularnistu.html>– Назва з екрану. – [Дата звернення : 9.04.2019].
3. Марія Хрущак Телесторія: як починалось українське TV [Електронний ресурс] / Хрущак Марія. – Режим доступу :<https://telekritika.ua/uk/specials/telestoriya-jak-pochinalosja-ukrainske-tv-2/>– Назва з екрану. – [Дата звернення : 9.04.2019].
4. Голова Нацради визнав надмірною кількість телеканалів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://news.finance.ua/ua/news/-/341005/golova-natsrady-vyznav-nadmirnoyu-kilkist-telekanaliv-v-ukrayini>. – Назва з екрану. – [Дата звернення : 9.04.2019].
5. Що дивляться українці: ТОП-5 найпопулярніших телеканалів [Електронний ресурс] <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2351340-sdivlatsa-ukrainci-top5-najpopularnisih-telekanaliv.html>– Назва з екрану. – [Дата звернення : 9.04.2019].

КОНВЕРГЕНТНІ МЕДІА У ВИБОРЧИХ КАМПАНІЯХ КАНДИДАТІВ НА ПОСТ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ 2019 РОКУ: ПОПЕРЕДНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Гулай Василь Васильович,

завідувач кафедри міжнародної інформації,

доктор політичних наук, професор,

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

Насамперед варто враховувати, щодо числа засобів масової інформації (ЗМІ) та комунікації (ЗМК) належать окремі мережеві ресурси, головною функцією яких є надання масовій аудиторії достовірної, оперативної та соціально-значущої інформації, а не інтернет як цілісне соціокультурне явище [6, с. 10].

Сучасні ЗМК з використанням мультимедійних та інтерактивних технологій утворюють комунікаційну систему, якій реальність занурена у віртуальні образи, що стають вже не засобом передачі досвіду, а самим досвідом [4, с. 91].

«Нові медіа» (англ. new media) – термін, який застосовують щодо інтерактивних електронних видань і нових форм комунікації виробників контенту зі споживачами, що відрізняє їх від традиційних медіа, таких як: традиційне ТБ, радіо, газети і журнали. Цим терміном позначають процес розвитку цифрових, мережевих технологій та комунікацій у медійній галузі. Із новими медіа пов'язані такі явища, як конвергенція, віртуалізація, мультимедіа, створення нових форм управління знаннями та організації знання [5, с. 70].

Нові медіа – це насамперед нові технології, поширення та злиття старих традиційних форм медіа з Інтернетом, зміна принципів споживання інформації та зміна ставлення людей до медіа [7, с. 258].

Серед унікальних характеристик конвергентних медіа в інтернет-мережі, що відрізняють їх від традиційних мас-медіа, А. Каверіна називає наступні: інтерактивність, мультимедійність, гіпертекстуальність та оперативність [6, с. 10].

А. Каверіна справедливо вказує, що через низький рівень якості професійної журналістики взагалі та роботи українських медіа зокрема, великий обсяг проплаченого контенту, спроби цензурування інформації з боку власників мас-медіа, несформовані рекламний і медійний ринки, брак професійних кадрів та інші, сучасні засоби масової інформації та комунікації не відповідають вимогам та потребам аудиторії [6, с. 15].

Попередній аналіз місця на ролі регіональних конвергентних ЗМК можна запропонувати за результатами дослідження ГО «Інститут масової інформації», що було проведено в 10 регіонах України в березні цього року (вибірка становила 705 новин зі 100 онлайн-ЗМІ). Наведемо деякі дані:

- понад третину матеріалів (37%) у регіональних ЗМІ про кандидатів у Президенти містили ознаки замовлення, ще 7% матеріалів мали ознаки контрафактизації та чорного піару;
- протягом періоду моніторингу в регіональних онлайн-ЗМІ було опубліковано 392 авторських матеріали про кандидатів у Президенти. Найбільше матеріалів журналісти написали про П. Порошенка (33 %, або 130 публікацій), А. Садового (12%, або 47 публікацій), Ю. Тимошенко (12 %, або 48 публікацій), В. Зеленського та А. Гриценка (по 8 %, або 33 та 30 публікацій відповідно);
- повідомлення нейтральної тональності становили 67 % від загальної кількості публікацій про кандидатів, 20 % авторських публікацій містили негативний/критичний контент щодо кандидатів у Президенти, найменше серед авторського контенту було публікацій, які містили позитивний контекст (13 %);
- найбільше авторських новин про кандидатів продукували онлайн-медіа Львова (53 % від загальної кількості текстів), на другому місці виявився Тернопіль (11 %), на третьому – Чернівці (8 %);
- найменше інформації про кандидатів було опубліковано в онлайн-медіа Сум (всього вісім текстів, або 2 %); водночас варто зауважити, що загальна сукупність контенту, який продукують львівські онлайн-медіа, в середньому в кілька разів перевищує базову кількість новин у стрічках онлайн-ЗМІ інших регіонів [10].

Нові медіа у своїй роботі використовують розмаїті інструменти, унікальні чи модифіковані для масової комунікації. Це блоги, твіти, соціальні мережі, вебінари, QR-коди, віджети, системи обміну відеофайлами, фотографіями, інфографікою, фото-банки, стільникові додатки, вікі, відеоігри, соціальні закладки, RSS-підбірки, SMS-інтеракція та ін. Інструментарій постійно розширюється, з'являються нові послуги і технології, спрямовані на задоволення інформаційних потреб як масової аудиторії, так й індивідуального користувача [2, с. 68].

В контексті пропонованої теми варто окремо вказати, що соціальні медіа – сайти соціальних мереж, блоги, сервіси мікроблогінгу, сайти користувальницьких фото- та відео-матеріалів – стають все більш значущим явищем для політичної комунікації [9, с. 162].

Підсумки голосування 31 березня 2019 року небезпідставно свідчать, що вперше в історії українських виборів соціальні мережі (Instagram, Facebook, Telegram) стали реально дієвим інструментом боротьби за виборців, що і довів успіх у першому турі кандидата В. Зеленського. Зокрема, на думку медіа-експертів, картина користувачів Facebook ідеально лягає на портрет виборця чинного президента, якщо судити з результату, показаного П. Порошенком у першому турі виборів: за нього віддала голоси більш вікова аудиторія, і він став лідером лише у двох областях – Львівській та Тернопільській. На противагу цьому, максимально підтриманий у 19 областях країни та у Києві В. Зеленський є людиною іншої мережі – Instagram. Згідно з дослідженням агентства цифрового маркетингу PlusOne, проникнення Instagram у віковій групі 18-24 роки становить 91 %, а серед 25-35-річних – 54 %. Саме ці ж люди складають ядро електорату ЗеКандидата [1].

Окремо говорять про Telegram – месенджер. Команда Зеленського завела свій Telegram-канал на початку січня і вже зібрала там більше 130 тис. підписників. 31 березня, в день першого туру президентських виборів, за кількості передплатників у 130 тис. осіб охоплення Telegram-каналу команди Зеленського склало 1 млн. [1].

Політики не шкодували грошей на знищення рейтингу своїх опонентів у соцмережах. Це видно, навіть якщо проаналізувати незначну частину спільнот без урахування витрат на створення контенту, та оплату праці професійних команд, які планують такі кампанії [8].

Таким чином, на основі попереднього аналізу місця та ролі конвергентних медіа у виборчих кампаніях кандидатів на пост Президента України можемо стверджувати про їхню вирішальну роль у визначенні переможців I-го туру 31 березня 2019 року.

Література

1. Верстюк І. Секрет успіху. Які нові політтехнології допомагають Зеленському обійти Порошенка [Електронний ресурс] / І. Верстюк, Х. Бердинських. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/sekret-uspihu-yaki-novi-polittechnologii-dopomagayut-zelenskomu-obiyti-poroshenka-50016069.html> – Назва з екрану. – [Дата звернення: 14.04.2019 р.].
2. Городенко Л. М. Нові медіа: журналістика чи комунікація? / Л. М. Городенко // *Current issues of mass communication*. – 2013. – Issue 14. – С. 65–69.
3. Данько Ю. А. Астротурфінг як інструмент віртуальної маніпуляції та політичної пропаганди в умовах інформаційної доби / Ю. А. Данько // *Сучасне суспільство*. – 2015. – Вип. 2(1). – С. 38-49.
4. Заславська О. О. Віртуалізація простору політичної комунікації: особливості та тенденції / О. О. Завлавська // *Грані*. – 2016. – № 8. – С. 90–99.
5. Зражевська Н. І. Нові медіа і нові форми комунікації в медіакультурі / Н. І. Зражевська // *Current issues of mass communication*. – 2013. – Issue 14. – С. 70–75.
6. Каверіна А. С. Довіра до конвергентних медіа в Україні: автореф. дис... канд. соціолог. н.: спец.: 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології (054 Соціологія) / А. С. Каверіна; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. – Харків, 2017. – 20 с.
7. Мудрак Л. Конвергентні медіа як наукова категорія та суб'єкт інформаційного простору / Л. Мудрак // *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. – 2013. – № 2. – С. 256–267.
8. Рихліцький В. Фейсбук-протистояння. Українські політики витрачають сотні тисяч доларів на антипіар у соцмережах [Електронний ресурс] / В. Рихліцький. – Режим доступу: https://ms.detector.media/web/social/feysbukprotistoyannya_ukrainski_politiki_vitrachayut_sotni_tisyach_dolariv_na_antipiar_u_sotsmerezakh/ – Назва з екрану. – [Дата звернення: 10.04.2019 р.].
9. Янченко А. Соціальні медіа як елемент політичної комунікації / А. Янченко // *Політичний менеджмент*. – 2013. – № 1/2. – С. 153–163.
10. 44 % матеріалів у регіональних медіа про кандидатів у Президенти були джинсою: дослідження ІМІ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/44-materialiv-v-rehional-nykh-media-pro-kandydativ-u-prezydenty-bula-dzhynsoiu-doslidzhennia-imi-onovleno/> – Назва з екрану. – [Дата звернення: 11.04.2019 р.].

ІМІДЖЕВІ КОМУНІКАЦІЇ В РЕКЛАМІ І PR-ТЕХНОЛОГІЯХ

Дубовик Наталія Анатоліївна

доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності,
кандидат політичних наук, доцент,
Державний університет телекомунікацій, м.Київ, Україна

Дослідженню іміджу і його формуванню приділялося чимало уваги на різних історичних етапах розвитку людства. Вперше поняття іміджу з'явилося у сфері ринкових відносин напочатку 60-х рр. XX століття, як інструмент психологічної боротьби за споживача і в подальшому це стало тією галуззю знань, що вивчає наука іміджологія.

У власному словнику американської маркетингової асоціації імідж визначається, як споживче сприйняття продукту, інституції, бізнесу або персони, яке може або не може відповідати «реальності» або «дійсності».

Імідж – це цілеспрямовано сформований образ людини або організації, поданий у концентрованій формі. Сприймаючи або не сприймаючи цей імідж, ми будемо свої відносини з людиною або організацією. Імідж є наслідком намагання людини спростити сприйняття дійсності, продуктом опрацювання значних масивів інформації. Оскільки людина не в змозі зберігати постійно всю інформацію, щоразу за необхідності її аналізувати вона користується символами, ярликами, умовними позначками. Такі ярлики закріплюються у свідомості й спрацьовують як стереотипи, посилюючи аудиторії сигнали щодо сутності, змісту, особливостей людини або підприємства.

Імідж в концентрованій формі задає сутність людини чи організації. Чим точніше виберуть та побудують імідж, тим ефективнішою буде комунікація. Поняття іміджу використовується у гармонійній єдності з таким інформаційним ресурсом, як реклама, а також є невід'ємною складовою новітніх технологій піару, які включають в себе сукупність послідовних процедур, різних прийомів і видів діяльності, які спрямовані на ефективне (іміджеве) виконання цілей і завдань організації.

Перше звернення до іміджу у поєднанні з рекламою пов'язане з Д.Огілві – рекламистом, копірайтером, засновником рекламних агентств. Основна ідея, яка була у традиційних рекламистів 60-х рр. XX ст. – це розуміння того, що для успішної реалізації будь-чого необхідним є не стільки інформування про особливості і специфічні функціональні якості товару, скільки наділення товару привабливим для цільової аудиторії ореолом.

Вдало розроблений імідж сприяє впізнанню товару на ринку і виокремленню його серед аналогів, а також імідж стає додатковим аргументом на користь придбання чи обрання товару у ситуації суб'єктивного вибору.

У сучасному суспільстві накопичений чималий досвід у процесі створення позитивного іміджу. Однак, сучасність завжди вимагає новаторства і нестандартних підходів, а відповідно нестандартних рішень, нестандартних образів. Саме тому імідж користується достатньою популярністю як серед теоретиків, так і серед практиків його відтворення.

Відходячи від традиціоналізму, імідж побудований навколо ідей унікальності товару, маючи властивість задовольняти вимоги, позбавляє від проблем, породжує мрії. У власному словнику американської маркетингової асоціації імідж визначається, як споживче сприйняття продукту, інституції, бізнесу або персони, яке може або не може відповідати «реальності» або «дійсності» [3].

У PR-технологіях імідж складає стале уявлення про організацію у свідомості відповідних цільових груп (клієнти, інвестори, ЗМІ). Також, імідж – це одиниця комунікації, повідомлення (цикл, серія, сукупність повідомлень), яке навмисно створюється і транслюється намагаючись вплинути на цільові групи, щоб досягти необхідного ефекту у суспільній думці, безпосередньо сформувати позитивні установки по відношенню до організації, товару чи послуги.

Формування іміджу, тобто сталого образу у свідомості цільової групи, здійснюється у процесі комунікації, у межах якої транслюється інформація іміджевого характеру (вербальна, візуальна, аудіовізуальні іміджеві повідомлення, тощо). До таких характеристик відноситься назва організації, місія, девіз, слоган, логотип, постійний комунікант (обличчя компанії), корпоративний герой (наприклад, Marlboro), гімн фірми, корпоративна легенда та ін. Повідомлення у сукупності утворюють складний символ організації. Іміджеві повідомлення, що транслюються, інформують цільові групи і формують суспільну думку про сутність організації, про те, як організація інтерпретує власну роль і призначення, які шляхи реалізації, які цінності і норми діяльності, що організація пропонує і що гарантує споживачу.

Іміджеві повідомлення допомагають ідентифікувати дану організацію, виділити її серед інших, встановити зв'язок між організацією і результатами її діяльності.

Окрім зовнішнього іміджу організації, існує також внутрішній імідж – образ організації, який поділяють усі співробітники і керівник, визначаючи їх поведінку як членів даної організації. Внутрішній імідж, який приймають і розвивають усі працівники організації, сприяє підвищенню корпоративного духу, формує відчуття долученості до спільної справи, «фірмовий патріотизм». Внутрішній і зовнішній імідж організації є єдиним цілим: формуючись у внутрішньорганізаційних комунікаціях, сукупний імідж організації відтворюється у візуальних і вербальних знаках і символах, які комуніканти відтворюють у зовнішньому середовищі.

Особливо широке застосування у рекламній практиці і піарі знаходить тип іміджу, що експлуатує людське стремління до соціальної самоідентифікації. Такий імідж у уявленні споживачів перетворює речі у символ приналежності до відповідної соціальної групи і тим, підштовхує до здійснення вибору покупки для підтвердження власного соціального статусу. Імідж створений засобом реклами має лише поверхневий зв'язок з тією ідеєю, яка була закладена у виробництво предмету відповідного призначення.

У системі PR зацікавленість іміджем відбувається за рахунок загальної цільової установки, яка полягає у встановленні, розвитку і підтримці відносин, взаєморозумінні між соціальним агентом, який націлений на вдачу і суспільством. З боку системи PR увага до іміджу визначається необхідністю дивитися у майбутнє, дбати про майбутні перспективи його носія.

У сучасному українському суспільстві, з появою технологічних комунікативних засобів та інструментів, зокрема засобів інтернет комунікацій (блоги, форуми, соцмережі, тощо), організації та підприємства безпосередньо стають їх суб'єктами. Роль комунікацій постійно зростає і відповідно, доцільно використовувати і досліджувати поняття комунікативного іміджу для розкриття суті іміджевих процесів організації.

Література

1. Паблик Рилейшнз, или как успешно управлять общественным мнением / Г. Почепцов.—Москва ЦЕНТР, 1998. — 352 с.
2. Синяева И. М. Паблик рилейшнз в коммерческой деятельности/ И. М. Синяева. — Москва: ЮНИТИ, 1998. — 287 с.
3. Image [Electronic resource] // American Marketing Association dictionary. — Режимдоступу: <https://www.ama.org/resources/Pages/Dictionary.aspx?dLetter=I> — Last access : 2015 — Title from the screen.

УДК 316.42:316.77

СУТНІСТЬ ТА СУЧАСНЕ ТИПОЛОГІЗУВАННЯ ФОРМ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Кирилюк Наталія Андріївна

доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності,
кандидат політичних наук,
Державний університет телекомунікацій, м.Київ, Україна

Сучасна соціокультурна комунікація зазнає чималих змін і оцінюється дослідниками як соціокультурна трансформація [1].

Ми можемо спостерігати зміни у всіх сферах культури – науці, релігії, мистецтві, тощо, що часто визначають поняттям постмодерн. Усі культурологічні знання постійно збільшуються, тобто збагачуються, уточнюються і ускладнюються. Починаючи з 20х рр. XX століття, коли вперше починають говорити про «комунікацію», зміст поняття значно розширився і сьогодні все частіше розглядають поняття «комунікація», як «соціокультурна комунікація».

Погоджуючись з українським дослідником В.П. Заблоцьким, комунікацію слід розуміти не просто як один із соціальних інститутів, а як спосіб існування і засіб підтримки усіх існуючих соціальних інститутів. Таким чином, «суспільство — не просто макрострір, де розгортається комунікація, де пульсують та переплітаються русла комунікаційних потоків, де вібрує багатоголосся мов, де живе одночасно й взаємно визначає одне одного те, що існує та що давно пройшло, а також і те, що є ще нерозгорненим майбутнім. Суспільство само є метафорою комунікації, її відособленням, її тілом і душею» [3].

Невід'ємною складовою соціокультурної комунікації є: спільна мова усіх, хто приймає участь у комунікаційному процесі; наявність ефективних каналів передачі інформації; знання правил комунікації. Стосовно останньої складової зазначимо, що правила комунікації визначаються у відповідності з соціальною і ціннісною ієрархією, тобто за конкретно-історичною формою взаємовідносин елітарних, масових, маргінальних, національних, релігійних та інших культурних меж. Кожна соціальна дія може бути розглянута, як комунікативна, оскільки вона має суспільне значення. Діючи людина приводить у рух соціальне середовище, а воно, водночас, підштовхує до інтерпретування і дослідження, хоча б на рівні емоційному. Тобто наше існування – це ні що інше, як природний засіб соціокультурної комунікації, що містить і висловлює певну інформацію.

Соціокультурну комунікацію можна типологізувати:

- за характером суб'єктів комунікації (розвізняють міжособистісну, особистісно-групову, міжгрупову, масову, міжкультурну тощо);
- за рівнем відбиття комунікації (розрізняють повсякденну, професійно-спеціалізовану, адаптаційно-пропагандистську);
- за типом соціуму (розрізняють традиційну, тоталітарну і демократичну).

Соціокультурна комунікація притаманна різним соціальним спільнотам, які існують у різних формах політичного і соціального устрою, серед них розрізняють:

- авторитарно-канонічну комунікацію традиційного суспільства;
- динамічно-конкурентну комунікацію західного суспільства;
- догматично-ідеологізовану комунікацію тоталітарно-бюрократичного суспільства.

Авторитарно-канонічна комунікація притаманна традиційному суспільству, яке вважається «природно закритим». Стабільність суспільства заснована на традиційних формах соціальної практики і жорсткій соціально-рольовій ієрархії, що відповідає авторитарному режиму і авторитарному типу соціокультурної комунікації, яка зорієнтована на постійне відтворення установок архаїчної свідомості. Соціокультурна комунікація традиційного суспільства має принцип самоцитування, підтримуючи цілісність міфологічного простору і захищаючи його від будь-яких зовнішніх впливів, що здатні порушити канонічну цілісність. Традиційна культура не розширює простір і нові можливості, а виробляє нову інтерпретацію класичних текстів. Культурна інновація можлива для такої культури тільки, як зовнішнє вторгнення чи інтервенція «чужих» культурних взірців у результаті взаємодії культур, будь-то торгівельних контактів чи військової агресії.

Динамічно-конкурентна комунікація притаманна західному суспільству орієнтована на динамічний процес, що передбачає:

- зростання ускладненої соціальної структури, поява нових форм зайнятості і життя загалом, тобто зростання субкультур;
- побудова системи промислового виробництва культурний взірців або «культурного конвеєру» масового суспільства;
- як наслідок, принципову антиавторитарність культурного простору, перевага «вертикальним» ціннісним відносинам «горизонтальних», що побудовані не на «високому та низькому мистецтві», а на рівноправності культурних продуктів у конкурентній боротьбі за споживача.

Соціокультурна комунікація за тоталітарного суспільства закритого типу цілком може вважатись «культурною аномалією». Тоталітарна культура водночас є перебільшено інформативною і міфологічною. Людина тоталітарного суспільства знаходиться у ілюзії повної інформативності. Усе, що виходить за межі стандартів розцінюється як «наклеп або провокація». Тоталітарна культура руйнує вже створені історично форми культурної динаміки, підміняючи їх фантомним псевдоінформативним простором, що неминує призводить до культурної кризи.

Одна з найбільш значущих для культурної динаміки форм соціокультурної комунікації – це взаємодія чи діалог культур. Різноманітність культурних мов ускладнює процес пошуку оптимального засобу соціокультурної комунікації. Водночас під час комунікації неминує присутнє непорозуміння. Той хто отримує інформацію обов'язково має попередні фонові очікування. Суб'єктивність адресату зіткається з суб'єктивністю автора на території упорядкованого набору культурних знаків. Природа діалогу не є тотожною для учасників і несе у собі непорозуміння і хибну інтерпретацію. Однак, викривлення змісту є важливим фактором, що забезпечує мінливість і рухомість культурних мов.

Поряд з вже існуючими формами соціокультурної комунікації людство постійно продовжує пошук нових сучасних форм зберігання і передачі соціальної інформації. «Світове павутиння» Інтернет – підтвердження вищезазначеного. Чим складніше суспільство, тим більш значуща диференціація притаманних йому цінностей, а відповідно й соціокультурна комунікація.

Література

1. Тарасов А. Н. Детерминация культуры позднего эллинизма как социокультурной трансформации: философский анализ / А. Н. Тарасов // В мире научных открытий. – 2013. – № 1/3. – С. 276–293.
2. Тарасов А. Н. Концепт «культур-система» в аспекте аналитики социокультурных трансформаций в континууме европейской культуры / А. Н. Тарасов // Фундаментальные исследования. – 2013. – № 4. – С. 190–193.
3. Махінов В. М. Соціокультурна комунікація як генезис мовної особистості / Махінов В. М. // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації. – Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/835>

УДК 069.1:37

КОМУНІКАТИВНИЙ ПРОСТІР СУЧАСНИХ МУЗЕЇВ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Ключко Юлія Миколаївна,

доцент кафедри музеєзнавства та експертизи історико-культурних цінностей,
кандидат педагогічних наук, доцент
Київський національний університет культури і мистецтв, м.Київ, Україна

Розвиток нових форм і шляхів комунікації публічних музеїв зі своєю аудиторією та суспільством в цілому формує потребу самих музеїв у пошуку нового самовизначення і позиціонування себе як у реальному соціальному середовищі, так і у віртуальному просторі. Взаємодія музеїв і відвідувачів підсилюється завдяки тому, що музеї виходять за межі своєї звичної експозиційної діяльності та пропонують аудиторії більш активні, почасти інтерактивні, форми відтворення і сприйняття інформації. Зважаючи на вище викладене, нагальною потребою є осмислення музейної реальності і місця відвідувача у цій реальності в контексті сучасної соціокультурної ситуації, аналіз сучасних теорій і концепцій та актуальних музейних практик.

Таким чином, перед нами постає **мета** – дослідити комунікативний простір сучасних музеїв в умовах соціокультурних трансформацій суспільства, а також виявити основні тенденції взаємодії музею і його аудиторії в сучасному демократичному суспільстві.

Сучасний комунікаційний простір охоплює всі комунікаційні процеси музею, способи їх реалізації та канали передачі інформації. Наукове осмислення музейної діяльності здійснюється в дослідженнях вчених різних галузей гуманітарного знання. Осмисленню різних аспектів природи і сутності музею як соціального інституту, зокрема, розгляду поняття музейна комунікація з освітніх і поведінкових позицій між музеєм і суспільством присвячені роботи Д. Агапової, М. Гнедовського, О. Мастениці, Р. Маньковської, Д. Камерона, Л. Норріс, К. Хадсона, Е. Хупер-Грінхіл тощо.

Нові форми взаємодії у музейному просторі, виникнення такого феномену як «Музей участі» докладно описує у своїй монографії американський музеолог Н. Саймон [7]. Фундаментальний внесок в дослідження нових форм сучасної музейної комунікації здійснила англійський музеолог Е. Хупер-Грінхіл [3;4]. Зокрема, в книзі «Музеї та інтерпретація візуальної культури» (Museums and the Interpretation of Visual Culture) [3] автор осмислює візуальну культуру в контексті художнього музею. Це міждисциплінарне дослідження, в якому розглядаються процеси конструювання смислів, аналізується бачення того, як музей буде розвиватися у майбутньому, його освітня місія. Дослідниця переконана, що не тільки музейний фахівець здатен наділяти предмети смислами, шляхом їх групування та репрезентації, але і кожен відвідувач має можливість розширити межі вже існуючих інтерпретацій. Розвиваючи дану теорію, Е. Хупер-Грінхіл стверджує, що музеї доцільно аналізувати як штучні комунікативні системи, що цілеспрямовано використовують знаки і сигнали, які можуть бути як предметом соціального дослідження, так і предметом соціального навчання. Розглядаючи музей як простір для навчання, в своїй доповіді «Музей та соціальні цінності», автор відмічає, що заміна освітньої концепції на концепцію навчання стала важливим етапом на шляху взаємодії між музеєм і відвідувачем [5]. Дослідниця також підкреслює, що така зміна напряму вимагає від музею концентрації уваги на потребах відвідувачів.

Подібні думки лунали і на нещодавній щорічній міжнародній конференції MuseumNext New York 2018, присвяченій майбутньому музеїв та музейної справи. Як засвідчив аналіз, у своїх доповідях музейні професіонали зі всього світу зазначали, що у музеї відвідувач завжди на першому місці (Visitor-first strategy); важливо займатись збереженням колекцій і науковими дослідженнями, але місії, візії та завдання музеїв мають бути орієнтовані на відвідувача і на той культурний продукт, який отримує, в першу чергу, місцева спільнота; доповнена і віртуальна реальність стають необхідністю у музеї, але не тому що треба

розважати відвідувача і прагнути до інтерактивності заради мультимедійності; світ змінюється, змінюються діти і підлітки, змінюються підходи та інструменти освіти, змінюються посередники для сприйняття контенту; якщо музеї не будуть встигати за змінами і не будуть впроваджувати актуальні інструменти для трансляції свого контенту відвідувачам, то вони будуть отримувати контент в інших місцях: кінотеатрах, торгівельних центрах, брендових магазинах тощо [6].

З огляду на вище зазначене, слід підкреслити, що такі ідеї і реалії кінця XX – початку XXI ст., як розширення кола об'єктів матеріальної і нематеріальної спадщини, трансформація класичної моделі музею, поява нових видів музеїв, розвиток «нової музеології», а також впровадження системного менеджменту, все більшою мірою передбачають формування у музейного персоналу інституціональної відповідальності, вміння вирішувати інтегративні та комунікативні завдання, постійної готовності до змін, інноваційної активності, пошуку нетрадиційних схем при вирішенні завдань збереження, презентації та інтерпретації музейних колекцій. На думку фахівців, уміння обережно й ефективно відходити від шаблону і розвивати власний особливий підхід, допомагаючи своєму музею об'єднувати людей і предмети – важливий елемент творчої практики для сучасних музейних працівників [2, с.18]. «Творчість – це рух людства вперед на основі попередніх здобутків. Ідея не повинна зривати дах, щоб її визнали креативною, але вона має бути принаймні трішки новою, навіть якщо це вже перевірена часом ідея, яку по-новому використали у вашій організації, або нова комбінація двох відомих концептів» [2, с.11]. Ідеї – цінний ресурс, який треба розвивати і підтримувати у музеї. На підтвердження актуальності цих положень, М. Кряжевських стверджує, що комунікаційний простір музею являє собою категорію, яка поєднує характеристики культурного та інформаційного простору в контексті діяльності музею або закладу музейного типу, включає внутрішній простір музейної комунікації, де на рівні осмислення, створення і демонстрації експозиції нескінченно моделюється культурний дискурс [1].

Сучасні соціальні практики музею перетворюють його на зовсім інше культурне середовище з новими формами участі відвідувачів в різних видах музейної діяльності. Дана тенденція стає стимулом для пошуку адекватних напрямів діяльності музею, розвитку наукових підходів, що відповідають ціннісним орієнтирам сучасного суспільства. Соціальні практики сучасного музею являють собою своєрідну рефлексію з приводу загальноосвітніх процесів і тенденцій. На наш погляд, в умовах соціокультурних трансформацій суспільства нова місія музею визначається соціокультурною політикою, спрямованою на формування безбар'єрного середовища, рівних можливостей для всіх; політикою, що покликана зробити музей доступним фізично, економічно, духовно, інтелектуально для всіх і кожного. При цьому, важливо розуміти не тільки те, хто приходить до музею, для кого музей працює і кого він хоче отримати в якості потенціальних споживачів своїх послуг, але і визначити ті межі доступності, які дозволять зберегти форму музею та його смисл як феномену культури.

Література

1. Кряжевских М. Ю. Модель коммуникационного пространства музея / М. Ю. Кряжевских // Вестник Челябинского государственного университета. – 2012. – № 4 (258). Философия. Социология. Культурология. – Вып. 23. – С. 64–67.
2. Норріс Л., Тісдейл Р. Креативність у музейній практиці / пер. з англійської А. Коструби, Г. Кузьо, О. Омельчук, С. Червоного. – Київ, 2017. – 192 с.
3. Hooper-Greenhill E. Museums and the Interpretation of Visual Culture / E. Hooper-Greenhill. – London ;New York : Routledge, 2000.
4. Hooper-Greenhill E. A New Communication Model for Museums. / E. Hooper-Greenhill // Museum Languages: Objects & Texts. Ed. G. Kavanagh. Leicester Univ. Press, 1991.
5. Kelly L. Visitors and learning: adult museum visitors' learning identities / L. Kelly// MUSEUM REVOLUTIONS. How museums change and are changed.- Routledge, 2007. – P. 276–278.
6. MuseumNext [Електроннийресурс]. – Режимдоступудоресурцу:<https://www.museumnext.com/news/>
7. SimonNina. Participatorymuseum [Електроннийресурс]. –Режимдоступудоресурцу:<http://www.participatorymuseum.org/>.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОРМ І ЦІННОСТЕЙ.

Кобижча Наталія Іванівна

ст. викладач кафедри інформаційних технологій, кандидат культурології,
Київський національний університет культури і мистецтв, м.Київ, Україна

Американський вчений М. Кастельс, розробник теорії інформаційного суспільства, означив формування глобального інформаційного простору однією із базових характеристик цього типу соціуму, поряд із доступністю до інформації з будь-якої проблематики і можливістю її поширення у глобальному масштабі, розвитком комплексу інформаційних ресурсів для динамічного доступу суспільства на основі відповідних інформаційних технологій та інфраструктурного забезпечення [1].

В інформаційному суспільстві практики міжкультурної комунікації зазнають значних змін і набувають нових рис, пов'язаних з віртуалізацією соціального життя й глобалізацією культури як процесом інтеграції окремих мікро- і макрокultur в єдину світову культуру. Формується й нове світобачення, яке відзначається мобільністю, відкритістю до інновацій, здатністю до нових типів комунікації, орієнтацією на особистісний розвиток і професійну компетентність. Під останньою розуміється не тільки оволодіння знаннями, але, насамперед, забезпечення умов для самореалізації особистості, свободи вияву її сутнісних сил.

У цьому контексті варто виокремити наступні ознаки комунікації: зростання культурних контактів і поява комунікативно-подієвих вузлів (Дм. Замятін), а відтак і можливостей соціалізації, ускладнення механізмів конструювання ідентичності, розширення простору моделювання суб'єктивності у різних сферах соціокультурної і професійної діяльності. Це істотно не лише розширює, а й змістовно збагачує культурний топос комунікативної взаємодії, породжує нові смислоутворюючі центри, змінює спосіб мислення і структуру ціннісних пріоритетів.

Важливість міжкультурної комунікації і діалогу культур як її головного інструменту у сучасному, пронизаному суперечностями і протиріччями, інформаційному просторі засвідчує проведення у березні 2017 року у Флоренції Першого міжнародного Саміту «Великої сімки» з питань культури. У Флорентійській декларації, підсумковому документі цього зібрання, стверджується, що культура є інструментом, який забезпечує встановлення діалогу між народами. Акцентується увага на необхідності захисту культурної спадщини від «терористичних атак, збройних конфліктів, мародерства, природних катаклізмів»[6]. Тобто, на глобальному рівні визнається і артикулюється проблема «культурної безпеки» й усвідомлюється необхідність розробки дієвих механізмів захисту культурних цінностей.

До сучасних загроз, що постають перед світовою спільнотою і яка безпосередньо торкається України у зв'язку із гібридною війною на Сході країни, відносять культурний конфлікт і культурну війну, що трактується як зіткнення цінностей домінуючої культури і субкультури. Згідно із твердженням американського антрополога Ф. К. Бока, через відсутність чітких соціальних норм й усталених культурних цінностей культурний конфлікт набуває різних форм: аномії, руйнування культурної єдності [7]. Останній, на нашу думку, має місце в Україні і подолання якого має сприяти міжкультурний діалог. Але за умови збереження національної культури і її смислового ядра – української мови.

У глобальному інформаційному просторі, як відомо, провідна роль належить Інтернету, а спілкування з допомогою різних гаджетів відбувається у соціальних мережах, месенджерах, скапі тощо. Цене лише змінює модель поведінки споживачів, як пишуть Ф. Котлер і Дж. Шеф, а й трансформує систему цінностей у тому числі, і шляхом поширення такого феномену як «міграція цінностей» [2], сприяє утворенню культури мінливої і рухливої, без «твердого ядра» культуру динамічної взаємодії окремих людей. Інформаційно – комунікативні технології, з одного боку, істотно полегшують процес взаємодії, а з іншого, викликають комунікативні труднощі і проблеми. Останні пов'язані із стереотипами мислення, моделями поведінки і ціннісними орієнтаціями частини акторів комунікативної взаємодії, що зумовлені різними картинами світу й особливо даються взнаки у взаєминах між батьками і дітьми покоління *digital natives*.

Комп'ютерна культура, яка формується у цього покоління, ґрунтується на образах, що виникають під впливом інформаційних технологій і практично не зрозуміла більшості батьків і старшому поколінню в цілому. У дигітальній філософії, яка сьогодні інтенсивно розвивається, йдеться про те, що вселенський комп'ютер займає місце ейдосу Платона, логосу Геракліта, або будь-якої іншої першосутності чи деміурга.

Не зважаючи на те, що проблема батьків і дітей завжди мала місце у культурі й вважається одвічною, у сучасній культурі розрив між поколіннями перетворюється на безодню, а втрата у молодих людей довіри до традицій, нехтування нормами моралі загрожує непередбачуваними наслідками.

Відомий сучасний французький філософ і письменник М. Серр констатує, що інформація, ставши доступною всім, перестала бути такою вже унікальною цінністю, а освітню функцію перебрали на себе «звабливо-оманливі і престижні масмедіа». Мислитель з сумом продовжує, що голос університетських викладачів, навіть якщо «вони рекордсмени Нобелівських і Філдсівських премій... майже не чути за гвалтом цих самовпевнених вчителів» [3, с.13-14]. І тому сучасний викладач репрезентує свою власну унікальну особистість, а його завдання – навчити студента мислити, компетентісно аналізувати, змістовно оцінювати опрацьовану інформацію, вчитися комунікувати, виходити за рамки існуючих парадигм, пропонувати нові рішення.

Глобалізація зумовлює нове розуміння діалогу, що, у свою чергу, акцентує увагу, з одного боку, на формах його побудови і інтерпретації, а з іншого, на функціях у різних сферах життя, зокрема, на місці і ролі у діалозі культур. Співіснування людей у сучасній цивілізації неможливе без прагнення до порозуміння між культурами, яке може бути досягнуте тільки за допомогою діалогу між ними. У цьому діалозі жодна культура не може претендувати на право виключного голосу або єдино вірного світосприйняття.

Крім того, західна цивілізація, а особливо країни Євросоюзу під впливом міграційних процесів повинні вирішувати завдання досягнення і підтримання єдності громадян при збереженні привнесеного мігрантами з усього світу культурного різноманіття і формування ідентичності на нових принципах, що з необхідністю вимагає міжкультурного діалогу як базового принципу її формування. Варто враховувати, що діалог може бути різним: свідомим і насильницьким, бажаним і вимушеним, формальним і неформальним.

Філософ В. С. Біблер, засновник школи діалогу культур, організатор культурологічного семінару АРХЕ, де відбувалося ґрунтовне осмислення сутності діалогу культур, стверджував, що класичний розум як принцип європейської культури з його об'єктивністю, ієрархічністю, впорядкованістю й орієнтацією на істину та шляхи її досягнення, виявився нездатним як упередити, так і досягнути ірраціональності тоталітарних режимів ХХ ст. А відтак, як вважає мислитель, втрачає роль законодавця буття і тому необхідна переорієнтація на ідею взаєморозуміння як основи комунікації, що може бути дієздатною лише за умови самозаглиблення індивіда, кардинального перетворення його буття, мислення, логіки, етики. Діалогіка (онто-логіка) як основа нового, діалогічного розуму, забезпечує взаєморозуміння, взаємоосмислення і взаємовизначення у діалозі різних культур і цивілізацій. «Ми (група "Архе"), – писав В.С. Біблер, – розвиваємо і обґрунтовуємо онто-логіку всезагального і первинного буття «як немов би ...» воно було, актуалізувалося і розумілося як творення культури. Відповідно, діалог логік розуміється як граничне осмислення діалогу культур» [4]. У діалогічному розумі, як підкреслює філософ, виключного значення набуває етика, оскільки його інтенція на ідею взаєморозуміння ставить людину перед вибором можливостей власного буття, за який вона несе відповідальність.

Таким чином, мислитель, підкреслюючи важливість етичного виміру діалогічного розуму, виводить саму проблему діалогу культур і міжкультурної комунікації, з епістемологічного на онтологічний рівень, що суголосно і концепції М. Бахтіна, який формулює імперативний принцип «не-алібі – у – бутті», у тому числі і під час комунікативної взаємодії, як незамінності людини у її відповідальності [5]. Тобто, людина не знімає із себе відповідальності за свої вчинки і не перекладає вину на іншого або посиляється на релігійні догмати чи ідеологічні приписи.

Крім того, спілкування між суб'єктами з різною системою цінностей виявляє феноменологічний вимір сучасного міжкультурного діалогу, і тим самим відрізняє його від класичного або традиційного розуміння. У цьому аспекті актуалізується твердження М.М. Бахтіна, що свідомість є лише тоді, коли є дві свідомості, оскільки саме свідомість рефлексує феномен-відносини, з подальшою «матеріалізацією» (реалізацією) у «вчинку» (моделі поведінки). Така акцентуація феноменологічного підходу до розуміння діалогу у його зв'язку із «не-алібі-в-бутті» доповнює епістемологічний, онтологічний, моральний рівні, представлені у В.С. Біблера.

Література

1. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства: пер. з англ. / Мануель Кастельс. – Київ : Ваклер, 2007. – 304 с.
2. Сливотски А. Миграция ценности. Что будет с вашим бизнесом послезавтра? = Value Migration: How to Think Several Moves Ahead of the Competition / Адриан Сливотски. – Москва: Изд-во «Манн, Иванов и Фербер», 2006. – 432 с.

3. Серр М. Девочка с пальчик /Мишель Серр. – Москва: Ад Маргинем, 2016. – 80 с.
4. Библер В.С. На гранях логикикультуры: книга избранных очерков / В.С. Библер. – Москва: Русское феноменологическое общество, 1997. – 423 с.
5. Бахтин М.М. К философии поступка // Бахтин М.М. Собр. соч.: в 7 т. Т. 1. – Москва: Русские словари, 2003. – С. 7–68.
6. FirenzeG7: renderela cultura uno strumento di dialogo fra i popoli. Le conclusioni del summit al palazzo Pitti // Firenzepost [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.Firenzepost.it/2017/03/31/firenze-g7-rendere-la-cultura-uno-strumento-di-dialogo-fra-i-popoli-le-conclusioni-del-summit-a-palazzo-pitti/>- Назва з екрану. – Дата звернення: 10.04.2019.
7. Ph. K-Bock. Rethinking psychological anthropology : continuity and change in the study of human action. – New York: W.H. Freeman, 1988. – 254 p.

УДК 07:001.8:[004+316.77]:33

РОЛЬ НАРАТИВІВ У ПІДГОТОВЦІ АНАЛІТИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ З ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕМАТИКИ

Кулицький Сергій Петрович

старший науковий співробітник відділу політологічного аналізу СІАЗ,
кандидат економічних наук, доцент,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, м.Київ, Україна

Наголошується, що «в традиційному розумінні наратив визначають як описовий текст певної послідовності подій, тобто як історію, розповідь, опис чи повідомлення» [1, с.12]. Наратив також визначають як структуровану логічну розповідь [2, с.11] і як спосіб репрезентації минулого досвіду [3, с.16], як «історично і культурно обґрунтовану інтерпретацію певного аспекту світу з певної позиції» [4]. Останнім часом економічний наратив активніше почали досліджувати фахівці з соціальних комунікацій. Так, книга Г. Почепцова [5] рясніє прикладами інтересу іноземного бізнесу до змісту інформації, що поширюється медіа, особливо соціальними мережами, але у ній бракує прикладів з вітчизняного досвіду. Але великий інтерес складають методичні підходи Г. Почепцова до аналізу інформаційно-психологічних механізмів функціонування наративів, особливо наративів мобілізуючого типу [5, с. 125 – 126, 332 – 337]. До наративів звертаються й фахівці з економіки й бізнесу. Хоча це не власне аналіз економічних наративів, а радше акценти на ролі інформації у прийнятті рішень. Хоча певні ідеї, що розповсюджуються саме у формі тих чи тих наративів, у реальному житті стають каталізаторами відповідних змін. [6, с. 12].

Американський аналітик Н. Талеб наголошує на, так званій, оманливості наратива, в тому числі й економічного, що проявляється у схильності та потребі людей оперувати історіями, нанизуючи факти на нитку причинно-наслідкових зв'язків або поєднувати їх в інші структури [7, с. 76 – 95]. З ним згоден Д. Канеман, лауреат Нобелівської премії з економіки [8, с. 197 – 206].

В цій роботі наратив розглядається як форма опису, тлумачення, оцінки та прогнозування економічних явищ і процесів, що забезпечує інформаційно-психологічний супровід її розвитку. Наративи пов'язані з формуванням і розвитком економіко-психологічних настанов і стереотипів певного соціуму, з функціонуванням економічних міфів.

Когнітивно-комунікативний підхід до аналізу економічних наративів обумовлює доцільність застосування моделей комунікації як інструментів їх дослідження. За такого підходу в зібраних для підготовки аналітичних матеріалів повідомленнях-наративах треба проаналізувати їх коди та контексти. Загалом наративи, що залучаються для підготовки аналітичних документів, виконують фактологічну, оціночну і прогностичну функції. Тобто, вони можуть бути джерелом фактів, давати оцінки генезису та/або стану явищ та процесів і прогнозувати їх розвиток.

Причому змістовні відмінності різних видів джерел інформації обумовлюють їх функціональні відмінності для підготовки аналітичних документів на економічну тематику. Найповніше відповідають вимогам підготовки таких матеріалів аналітичні документи-наративи Національного банку України, Державної служби статистики України, деяких міністерств, відомств і аналітичних центрів. Означені документи-наративи підготовлені на високому фаховому рівні та мають чітке практичне спрямування, що мінімізує обсяги прагматичного шуму та полегшує їх декодування й аналіз контексту.

Наративи, представлені у наукових виданнях і використовувані в аналітичній роботі, як правило, характеризуються високим професійним рівнем їх підготовки, але доволі часто містять недостатньо суто

практичної інформації або характеризуються низьким рівнем оперативності їх підготовки. Тому такі наративи виконують, насамперед, функції теоретико-методичного забезпечення підготовки аналітичних документів економічного спрямування.

Великим розмаїттям наративів за рівнем їх фахового економічного виконання вирізняються ЗМІ, включаючи Інтернет-видання. Деякі з таких наративів мають високий рівень фахової та оперативної підготовки. Вони можуть одночасно містити інформацію і концептуального, і практичного змісту, що робить їх цінним джерелом при підготовці аналітичних матеріалів. Багато таких текстів-наративів публікується, наприклад, у газеті «Дзеркало тижня». З іншого боку, значна частина наративів із ЗМІ можуть слугувати джерелом лише конкретних фактів, оскільки представлені в них оцінки та прогнози не мають належного фахово-економічного рівня. При цьому слід наголосити, що саме оперативна подача тих чи тих наративів сприяє доволі широкому використанню ЗМІ для підготовки аналітичних документів з економічної тематики.

Водночас для когнітивно-комунікативного аналізу наративів важливий не лише їх зміст, а й соціальні, економічні та психологічні характеристики авторів (відправників) і отримувачів цих наративів. У соціальних комунікаціях, де одним з учасників цього процесу є населення, як правило, циркулюють економічні наративи, сформовані на основі масової та спрощеної спеціальної інформації. А у соціальних комунікаціях, де переважають комерційні організації, домінують наративи на базі спеціальної інформації. В частині економічних за своїм змістом наративів присутня інформація на іншу тематику.

Тому певний наратив за його змістом одночасно можна розглядати, наприклад, як економічний, соціальний, політичний тощо. Особливо це стосується тих соціальних комунікацій, де адресатом повідомлень-наративів виступає населення. А основним каналом розповсюдження таких наративів є ЗМІ. Але слід враховувати, що ключовою умовою існування ЗМІ, як комерційного підприємства, є привернення й утримання уваги читачів. Тому ймовірні суперечності між об'єктивністю й сенсаційністю наративів, представлених у ЗМІ.

Водночас невисокий професійний рівень значної частини населення в галузі економіки обмежує його можливості у сфері аналізу відповідної інформації. Це потенційно робить населення об'єктом інформаційно-психологічного впливу з боку краще професійно підготовлених і організованих суб'єктів соціальних комунікацій та відповідним чином впливає на рівень професіоналізму та об'єктивності певної частини повідомлень-наративів у ЗМІ.

Також економічні наративи використовуються політиками у передвиборних баталіях. Зміст таких наративів підпорядкований цілям відповідних кандидатів і не завжди об'єктивно висвітлює розвиток економічних явищ і процесів в Україні і у світі. І це треба враховувати при аналізі таких наративів. Наприклад, у передвиборних програмах деяких кандидатів на високі державні посади пропонується одночасно знизити податки і збільшити видатки державного і місцевих бюджетів, але не пропонується конкретний механізм узгодження цих протилежно спрямованих економічних процесів.

Загалом все наведене вище засвідчує важливу когнітивно-комунікативну роль наративів при підготовці аналітичних документів на економічну тематику.

Література

1. Тимчук Л.І. Цифрові наративи в навчанні майбутніх магфстрів освіти: історія, реальність, перспективи розвитку / Л.І. Тимчук. – Київ: САММІТ–КНИГА, 2016. – 390 с.
2. Формування стратегічного наративу інформаційного забезпечення реінтеграції тимчасово окупованих територій у загальноукраїнський контекст / [В. Горюхов та ін.]. – Київ: НБУ ім. В. І. Вернадського, 2017. – 208, [1] с.
3. Наративні психотехнології / за заг. ред. Чепелевої Н. В. – Київ: Главник, 2001. – 144 с.
4. Наратив [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енцикл. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Наратив>. – Назва з екрану.
5. Почепцов Г. Від Facebook'у і гламуру до Wikileaks: медіакомунікації / Г. Почепцов. – Вид. 2-ге. – Київ: Спадщина, 2014. – 462 с.
6. Шарма Р. Передові країни. В очікуванні нового «економічного дива» / Р. Шарма. – Київ: Наш формат, 2018. – 296 с.
7. Таліб Н. Н. Чорний лебідь. Про (не)ймовірне у реальному житті / Н.Н. Таліб. – Київ: Наш формат, 2017. – 392 с.
8. Канеман Д. Мислення швидко й повільно / Д. Канеман. – Київ: Наш формат, 2018. – 480 с.

РЕКЛАМНА КОМУНІКАЦІЯ БРЕНДІВ НА ВІДЕОПЛАТФОРМІ YOUTUBE: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Литвин Аеліта Василівна

доцент кафедри видавничої справи та редагування Видавничо-поліграфічного інституту,
кандидат історичних наук, доцент,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» імені Ігоря
Сікорського», м.Київ, Україна

Коломієць Гліб Романович

студент ОС «Магістр», Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна

Щодня ми спостерігаємо за зростанням популярності відеоплатформи YouTube як носія інформації в усіх сферах нашого життя. Цікаво спостерігати за політиками, які також почали використовувати цей сервіс для передвиборчих перегонів зі сподіваннями на те, що вони зможуть отримати ще більше прихильників. Кінцеві результати перегонів свідчать про те, що витрачені кошти на просування не завжди відповідають очікуванням кандидатів та їхніх команд. YouTube має свою специфіку, яку потрібно обов'язково досліджувати та вміти ефективно використовувати.

YouTube – це платформа для розповсюдження відеозаписів, на якій користувач може оцінювати та коментувати відеоролики, а також ділитися ними один з одним [3, с.17].

Популярність YouTube зумовлена тим, що значна кількість громадськості все менше бажає отримувати інформацію з телеекранів та друкованих джерел і шукає нові можливості швидкого доступу до більшого об'єму інформації, сподіваючись на те, що вона є об'єктивною. Глядацька аудиторія може використовувати цей сервіс як носій інформації, джерело розваг, середовище для комунікації з лідерами думок. Саме масовість YouTube й привернула увагу рекламодавців. Успішним каналом поширення реклами YouTube став завдяки своїй аудиторії, оскільки число активних користувачів сервісу вже налічує понад півтори мільярди чоловік, які щодня переглядають близько п'яти мільярдів відеороликів [2].

YouTube має багато чого спільного з різними соціальними мережами, проте його перевага – це подача матеріалу у відеоформатах. Швидкоплинність інформації у соціальних мережах має свої плюси та мінуси: ми маємо змогу «тримати руку на пульсі» сучасних подій, але після перегляду рідко до неї повертаємося. Як правило, така інформація існує лише день, а кількість переглядів відео на YouTube з часом тільки збільшується.

В Україні YouTube по популярності починає наближатися до багатьох європейських країн, оскільки його аудиторією стають люди різних вікових категорій. У грудні 2018 року українських користувачів YouTube нараховувалося більше 17 мільйонів [1], та, незважаючи на це, вітчизняні бренди ще мало використовують його як платформу для реклами та просування.

Особливості просування на платформі YouTube були розглянуті у працях Д. Паюсова, Н. Соболева, Т. Тажетдинова, М. Miller та С. O'Neil-Hart.

Історія YouTube розпочалася 14 лютого 2005 року, коли три студенти Стів Чен (Steve Chen), Чад Херлі (Chad Hurley) й Джавід Карім (Jawed Karim) заради втіхи вирішили створити сайт знайомств. Але цей сайт мав незвичайну для того часу особливість – можливість завантажувати власні відео. Згідно ідеї розробників такий сайт допоміг би користувачам легко й зручно розміщувати відео зі своєю участю і знайомства зав'язувалися б куди простіше. Але користувачі самі визначили подальшу долю відеогіганта, оскільки більшість відеоматеріалів, завантажених на YouTube були не про самих користувачів, а про те, що відбувається навколо них. Автори ідеї швидко зрозуміли, що для подальшого розвитку сайту варто змінити вектор його діяльності.

Засновник YouTube Чад Херлі вважав, що успіх кампанії полягає не тільки у тому, що за допомогою сайту користувачі можуть показати свої відео всьому світу, а й те, що можна легко знайти потрібне відео і порекомендувати його іншим.

Вірусність відео стала ефективною технологією поширення інформації й не могла залишитися поза увагою рекламистів. Поява відеоблогерів також зіграла велику роль у активізації рекламних комунікацій на цій платформі. Відеоблогерами стають люди, що діляться своїми думками, поглядами, знаннями, досвідом, сприйняттям та розумінням оточуючої ситуації за допомогою відеоблогу. Саме завдяки різкому зростанню кількості відеоблогерів, великі рекламні агенції та бренди вперше звернули увагу на YouTube.

Зі збільшенням блогерів росла й аудиторія їхніх прихильників, а отже, і потенційна аудиторія для реклами. Для брендів дуже важлива колаборація з блогерами, аудиторія яких постійно слідує за їхніми активностями на YouTube, звертає увагу на товари, продукти, послуги, якими вони користуються та згодом лояльність до блогера підсвідомо переноситься на бренд.

Отже, YouTube стрімко набирає популярність, і тому все більше рекламних агенцій та великих брендів починають використовувати цей відеохостинг для реклами. Основними перевагами YouTube над телебаченням та іншими відеохостингами є: наявність великої кількості лідерів думок, можливість контакту з аудиторією, здійснення чіткої й детальної статистики за допомогою якої можна знайти цільову аудиторію, проаналізувати її інтереси й відношення до певного відео.

На YouTube є два види реклами. Перший – це реклама через сам сервіс, яка включає у себе банерну, контекстну та відеорекламу на початку і наприкінці відео, що переглядається. Другий вид – це реклама, що поширюється безпосередньо відеоблогерами, які є лідерами думок у тій чи іншій сфері діяльності.

Розібравшись зі специфікою роботи відеохостингу та правилами просування на ньому відео, можна вдало використовувати YouTube для стрімкого просування бренда та стимулювання продажів.

Література

1. Количество интернет-пользователей в Украине увеличилось [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://news.finance.ua/ru/news/-/443742/kolichestvo-internet-polzovatelej-v-ukraine-velichilos-infografika>, свободный. – Заголовок с экрана. – Дата обращения : 5.03.2019.
2. Статистика YouTube [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://zovmarketing.com/statistika-youtube-2018/>, свободный. – Заголовок с экрана. – Дата обращения : 5.03.2019.
3. Тажетдинов, Т. Как стать первым на YouTube. Секреты взрывной раскрутки/Т. Тажетдинов, Н. Мрочковский, А. Парабеллум. – Москва, 2013. – 239 с.

УДК 023.5

ДЖЕРЕЛА ПРОФЕСІЙНОГО ІНФОРМУВАННЯ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ

**(за матеріалами наукового дослідження «Кадрові ресурси публічних бібліотек України:
стан та перспективи розвитку»)**

Лісова Ірина Володимирівна

провідний бібліотекар науково-дослідного відділу,
Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, м.Київ, Україна

Характерною ознакою бібліотечної діяльності є її динаміка, пов'язана зі змінами інформаційних ресурсів та технологій. Змінюється як інформаційний простір, так і користувачі бібліотек, їхні запити й потреби. В трансформаційних процесах, що відбуваються в бібліотечній галузі України, одним із ключових факторів є формування, збереження та розвиток високопрофесійного кадрового потенціалу, без якого цінність і унікальність бібліотечних закладів може бути втрачена. Бібліотеки сприяють розвитку освіченої нації, формують у людей стійкий інтерес до вивчення і розуміння вітчизняної історії та культури.

Працівник сучасної бібліотеки повинен володіти принципово новими знаннями, вміннями та навичками, адекватними викликам та потребам інформаційного суспільства. Йому необхідно бути освіченим спеціалістом, який володіє крім своєї професії, навичками суміжних галузей знань та сфер діяльності. Це вимагає постійного підвищення їхнього професійного рівня. Звичайно, сьогодні є безліч можливостей пройти професійні курси перепідготовки або підвищення кваліфікації, але найдоступнішим засобом фахового вдосконалення є самоосвіта.

У 2017-2018 рр. співробітники Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого (НБУ ім. Ярослава Мудрого) провели дослідження "Кадрові ресурси публічних бібліотек України: стан і перспективи розвитку", одним із завдань якого було вивчити чи виникає у бібліотечних спеціалістів потреба в поповненні своїх професійних знань, скільки часу вони витрачають на ознайомлення з професійною літературою, яким інформаційним продуктам вони надають перевагу і що конкретно з видань зацікавило їх та було використане в професійній діяльності протягом останніх трьох років.

Для підтримки своїх професійних компетенцій на належному рівні велике значення має ознайомлення з професійною інформацією (в т. ч. в віртуальному просторі). Більшість респондентів (61,1%) надає перевагу таким формам отримання професійної інформації як наради та семінари. Це означає, що здебільшого для працівників бібліотек (особливо у сільській місцевості) найефективнішим помічником у роботі є професійне спілкування з колегами під час проведення різноманітних заходів, де є можливість обговорення проблем, обмін досвідом тощо. На другому місці – поради методичних центрів (44,9%), які забезпечують оперативне реагування на зміни в бібліотечній галузі, підтримку розвитку бібліотечної справи на місцях. Значну роль у роботі методичних центрів відіграють блоги, за допомогою яких можна донести широкому загалу свої рекомендації, обмінятися матеріалами та корисними посиланнями тощо. Дедалі більшої популярності набирають і бібліотечні ресурси у соціальних мережах.

Одним із найдоступніших способів самовдосконалення є читання професійної літератури. Як показало дослідження, для 35,1% респондентів основним джерелом інформування є публікації в професійній пресі. На думку 23,6% опитаних найінформативнішими для них є огляди фахових видань. Із засобів масової інформації отримують фахову інформацію 17,3% бібліотекарів, що взяли участь в опитуванні. Найменшою виявилася категорія бібліотекарів, що вважають найбільш інформативними з фахових питань виставки нових надходжень до бібліотеки (11,4%).

Відповіді на запитання про статті чи окремі видання бібліотечної тематики, що зацікавили та були використані у професійній діяльності за останні 2–3 роки, можна об'єднати у певні групи: періодичні видання; видання, що продовжуються; електронні ресурси; окремі видання (в т. ч. матеріали конференцій, бібліографічні посібники); методичні матеріали; публікації у фаховій пресі та тематика. Аналіз відповідей показав, що найчастіше працівники бібліотек України використовують фахові періодичні видання та електронні ресурси. Було названо близько 50 назв періодичних видань. Найпопулярнішим серед них став науково-виробничий журнал «Бібліотечна планета». Його назвали більше третини респондентів з тих, хто відповів на поставлене запитання. (див. рис.1)

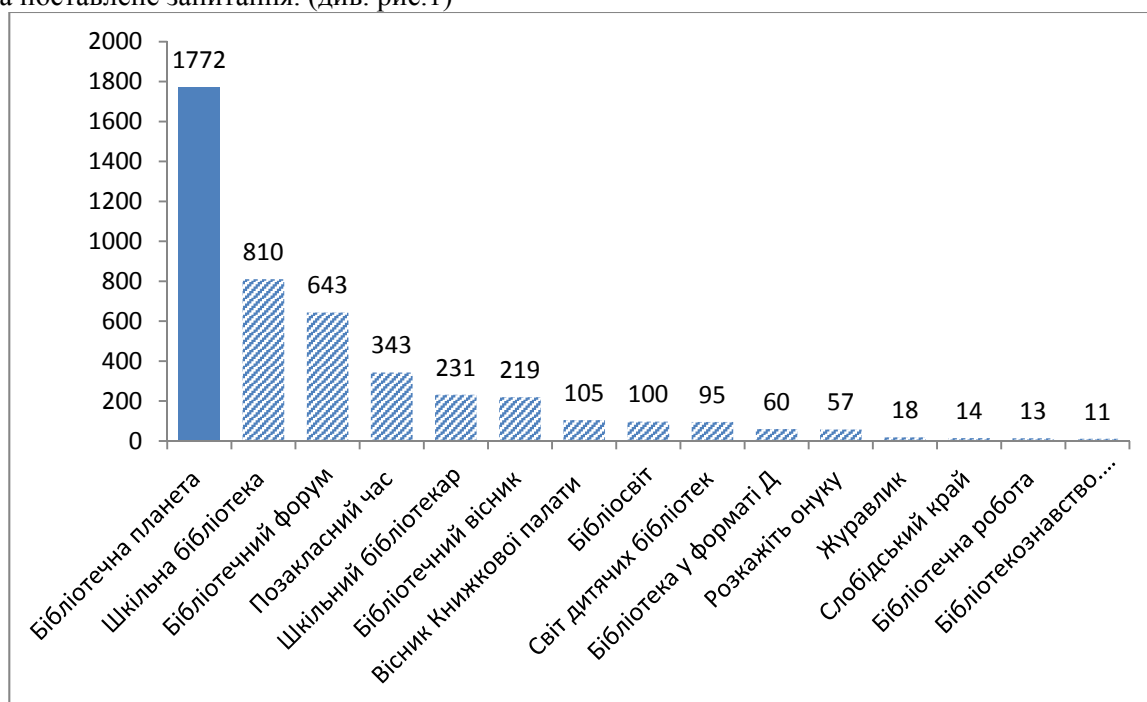

Рис.1. Періодичні видання, що зацікавили респондентів

Великою популярністю серед фахівців як міських, так і сільських бібліотек користується науковий, інформаційний журнал «Бібліотечний форум історія, теорія і практика» (до червня 2015 – «Бібліотечний форум України»), практичний журнал «Шкільна бібліотека», газета «Позакласний час».

Респонденти і міських, і сільських бібліотек активно використовують фахові журнали практичного характеру та видання, націлені на допомогу вивченню шкільної програми (на допомогу школі). Але, бібліотекарі міських бібліотек, частіше у своїх анкетах вказували науково-теоретичні видання, такі як «Бібліотечний вісник», «Вісник Книжкової палати», «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія».

Досить часто називалися такі видання як «Бібліосвіт» (інформаційний вісник ДБУ для юнацтва), «Бібліотека у форматі Д» (науково-популярний журнал НБУ для дітей), «Світ дитячих бібліотек» (журнал), «Журавлик» (газета) тощо.

Оскільки фахова періодика серед респондентів має найбільший попит, звісно, що багато з них вказали конкретні публікації, які були цікавими чи корисними у їхній професійній діяльності. Серед близько 270 конкретних статей, які відзначили респонденти, 105 були опубліковані у часописі «Бібліотечна планета». Найчастіше називалися такі автори як Т. Вилегжаніна, Н. Розколупа, М. Талалаєвська, ін.

Значна частина респондентів у своїй професійній діяльності переважно послуговуються електронними ресурсами: сайтами і блогами публічних бібліотек, електронними виданнями провідних українських та закордонних бібліотек. Значна кількість бібліотечних працівників також вважають корисним розділ сайту НБУ ім. Ярослава Мудрого «Бібліотечному спеціалісту», професійним публікаціям в соціальних мережах. Серед різноманітних Інтернет-ресурсів окремо були названі такі, як Інтернет-довідник «Бібліотечний світ України», Дитячі бібліотекарі України вивчають УДК (рубрика на сайті НБУ для дітей з матеріалами щодо впровадження УДК в Україні), Публічна бібліотека об'єднаної територіальної громади (блог Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого), Бібліокалейдоскоп (Блог), Пан бібліотекар (Блог про бібліотечну справу та інформаційні технології), WikiWall (онлайн-сервіс) тощо.

Серед інших видань, що називалися респондентами, є також нормативно-правові документи, збірники матеріалів конференцій, бібліографічна продукція, продовжувані видання, навчальні посібники, монографії тощо. Респонденти часто відзначали, що їм у роботі допомогли методичні матеріали та розробки обласних бібліотек та районних методичних центрів. Особливо корисна методична продукція рекомендаційного характеру для співробітників сільських бібліотек.

Ті, хто не зміг визначитися з конкретними виданнями та публікаціями, назвали тематику, яка цікавила їх найбільше. Працівники бібліотек різного рівня найчастіше у своїй роботі використовували матеріали про інноваційну діяльність бібліотек, інноваційні послуги, нові форми та методи роботи в публічних бібліотеках; їх зацікавили публікації щодо впровадження у роботу бібліотек таблиць УДК; питання роботи клубів за інтересами при бібліотеках. Окрім цього респонденти називали такі теми: кібербезпека України, культура віртуального спілкування, нові форми бібліографічного обслуговування, грантовий менеджмент і написання проєктів, бібліотеки в умовах децентралізації. Досить часто у відповідях респондентів згадувалася не лише професійна література, а й видання освітньої, технічної, юридичної, історичної тематики.

Необхідною умовою професійного зростання бібліотекаря, розкриття його творчого потенціалу є, у першу чергу, зацікавленість у результатах своєї праці. Позитивним моментом самоосвіти як форми підвищення кваліфікації є те, що працівник бібліотеки сам визначає для себе шляхи вдосконалення відповідно до індивідуальних особливостей та правильно організовує робочий час.

Проведене дослідження дає змогу зробити висновки, що більшість працівників публічних бібліотек України готові до самоосвіти та мають бажання удосконалюватися та досягати хороших результатів у своїй діяльності. Враховуючи постійні зміни в бібліотечному середовищі, постійно працюючи над підвищенням своєї майстерності, поновленням знань та вмінь, вони повинні постійно шукати ефективні шляхи й нові методи самоосвіти, саморозвитку і самовдосконалення. Щоб швидко орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі, у колі професійного читання бібліотекаря мають бути не лише видання бібліотечної тематики, а й нові публікації з економіки, права, педагогіки, психології, історії.

Література

1. Любаренко Л. М. Професійні компетенції працівників публічних бібліотек (за результатами загальнодержавного дослідження «Кадрові ресурси публічних бібліотек України: стан та перспективи розвитку») / Л. М. Любаренко // Бібліотека і книга в контексті часу. Тема року: «Трансформація діяльності публічних бібліотек України»: зб. матеріалів XI Всеукр. наук.-практ. конф. – Київ, 2018. – С. 38–45.
2. Ляшенко Л. Інформаційні потреби спеціалістів бібліотек та їхнє задоволення (за результатами анкетування) / Л. Ляшенко // Український бібліотекар: минуле, сучасне, майбутнє. Постановка та дослідження проблеми: матеріали наук. конф. / Нац. парлам. б-ка України. – Київ, 2000. – С. 25–30.
3. Новальська Т. Підвищення фахового рівня бібліотечних працівників України / Т. Новальська // Вісн. Кн. палати. – 2003. – №11. – С. 17–19.

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ

Макарова Олена Ігорівна

молодший науковий співробітник, Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського, м.Київ,
Україна

науковий керівник: Польовик Світлана Миколаївна, кандидат наук із соціальних комунікацій,
Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського, м. Київ, Україна

На сьогоднішній день інформаційні технології та комп'ютерне програмно-технічне забезпечення дозволяють широким верствам населення швидко освоюватися і легко користуватися електронними інформаційними ресурсами. Останнім часом з'явилися і стали все частіше використовуватися такі терміни, як «хмарні обчислення», «хмарні сервіси» і «хмарні технології», що позначають різні послуги, надавані за допомогою Інтернету, як правило, спеціалізованими організаціями. В широкому сенсі, «хмарні сервіси» – це модель надання обчислювальних ресурсів і сховищ, як Інтернет-послуг, що дозволяє значно розширити власні можливості користувача, надавши йому програмні засоби, платформи та інфраструктуру, якими він сам не володіє.

Значний інтерес до хмарних технологій проявляє і бібліотечна громадськість. Адже зрозуміло, що швидкі темпи технологічних змін зумовлюють також і трансформацію сформованих уявлень в суспільстві про бібліотеку та бібліотечну професію. Актуальність нашої роботи зумовлена тим фактом, що бібліотекарі, як соціально-професійна група, є представниками класичних інформаційних професій, що сформувалися в доцифрову епоху і тому, подальша доля працівників бібліотечної сфери в умовах активного розвитку інформаційних технологій, залежить від того, чи зможуть вони вийти на новий виток спіралі розвитку інформаційної діяльності. При цьому, розуміння сенсу необхідних змін в бібліотечній сфері неможливо без вивчення прогнозів і знання сучасних трендів цифрового середовища, зокрема і використання хмарних технологій в бібліотечній діяльності.

Для бібліотеки використання хмарних сховищ стає прийнятним рішенням в тих випадках, коли її не влаштовують наявні сервіси, відсутні необхідні сервіси і необхідно оптимізувати або скоротити витрати **[Ошибка! Незвестный аргумент ключа.]**. Ці технології можна використовувати в різних напрямках: сховище для приватного доступу (використання одним співробітником бібліотеки); сховище для обмеженого доступу (використання співробітниками бібліотеки або певною групою користувачів); сховище відкритого доступу (використання всіма користувачами бібліотеки). Перевагами таких сервісів є: відсутність необхідності установки програмного забезпечення (ПЗ) на робочих місцях користувачів (користуються ПЗ через звичайний браузер); скорочення витрат на розгортання системи в бібліотеці; скорочення витрат на технічну підтримку і оновлення; швидкість впровадження; зрозумілий інтуїтивний інтерфейс, адже більшість співробітників уже звикли до використання веб-сервісів; мультиплатформеність **[Ошибка! Незвестный аргумент ключа.]**.

Загалом, у бібліотеках можуть використовуватися наступні моделі надання послуг за допомогою хмарних технологій:

- програмне забезпечення як послуга (Software as a Service), яка забезпечує надання доступу до інтегрованої платформи для розроблення, тестування та підтримки різноманітних проектів зі створення бібліотекою власних інформаційних продуктів;
- віртуальне робоче місце (Desktop as a Service), яка може розглядатися як надання користувачу чи працівнику бібліотеки можливості власноруч налаштовувати своє робоче місце і тим самим створювати комплекс необхідного програмного забезпечення, з запропонованого провайдером переліку. Її можна вважати потужнішим різновидом попередньої моделі;
- платформа як послуга (Platform as a Service) – це модель сервісу, в межах якого бібліотеці може надаватися можливість розгортання на базі хмарної інфраструктури власних або придбаних інформаційних ресурсів, доступ до яких відбувається із використанням мов програмування, бібліотек, сервісів та інструментів, що надають хмарні провайдери. При цьому бібліотекар не має змоги керувати та контролювати базову інфраструктуру хмари (комунікаційні мережі, сервери, операційні системи, засоби збереження), проте він контролює прикладні програми та налаштування середовища, в якому вони розміщені;
- інфраструктура як послуга (Infrastructure as a Service), що полягає в забезпеченні віртуальною комп'ютерною інфраструктурою (операційною системою, системним програмним забезпеченням та апаратною частиною сервера) **Ошибка! Незвестный аргумент ключа.** Використання цієї інфраструктури

надає бібліотечним працівникам можливість із допомогою ліцензійного програмного забезпечення створювати власні інформаційні ресурси і продукти та безпечно їх зберігати. Доступ до інформації користувач бібліотеки може отримати через локальну мережу або Інтернет, а терміналом може слугувати помірної потужності комп'ютер, ноутбук, смартфон, вимоги до яких є мінімальними.

Крім того, корисним інструментом в діяльності сучасних бібліотек стало використання вільного програмного забезпечення (ВПЗ), заснованого на хмарних технологіях. Користувачі ВПЗ мають права на його необмежену установку, запуск, вільне використання, вивчення, поширення і зміну (вдосконалення), а також поширення копій і результатів змін. В даний час для бібліотечних та інформаційних систем використовуються наступні ВПЗ: Koha, DSpace, NewGenlib, Fedora, Eprints та ін. Найбільшу популярність в Україні мають програми Koha, DSpace і Eprints **[Ошибка! Незвестный аргумент ключа.]**.

АБИС Koha є першою бібліотечною системою з відкритим вихідним кодом, яка широко використовується публічними, шкільними і спеціальними бібліотеками **[Ошибка! Незвестный аргумент ключа.]**. Вона забезпечує виконання основних функцій з обслуговування читачів: онлайн доступ до електронного каталогу; електронне замовлення документів; каталогізацію; базу даних читачів бібліотеки; видачу / повернення книг; зв'язок між відділами та філіями бібліотеки. АБИС Koha має наступні характеристики: простий і зрозумілий інтерфейс; можливість широкого, багатоаспектного і оперативного пошуку, управління документальними потоками і абонентами, імпорт та експорт бібліографічних записів та аналітичного опису статей; здатність працювати з будь-якою кількістю підрозділів, користувачів (категорій користувачів), примірників (категорій примірників), валют та інших даних.

DSpace – це пакет ВПЗ, куди входять інструменти для управління цифровими активами [1]. Він використовується як основа для колективних архівів і як платформа для цифрового зберігання контенту.

Eprints – пакет ВПЗ для побудови архівів відкритого доступу, сумісних з протоколом ініціативи відкритих архівів для отримання метаданих (Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting) **[Ошибка! Незвестный аргумент ключа.]**. Це ВПЗ надає багато можливостей, що реалізуються в системах управління документообігом, але в першу чергу воно використовується для створення колективних архівів і електронних бібліотек.

Крім хмарних сховищ і вільного програмного забезпечення, в бібліотечній сфері можуть використовуватися і безліч інших сервісів. Так, компанія Microsoft пропонує користувачам сервіс Office365, що є першою глобальною хмарною службою офісних додатків. Office365 об'єднує знайомий набір програм Microsoft Office і хмарні версії засобів Microsoft наступного покоління для обміну інформацією та спільної роботи, в тому числі Office Online і Microsoft Skype та хмара OneDrive, завдяки якій файли доступні користувачу в будь-якому місці, де є Інтернет.

В свою чергу, компанія Google, також розробляє і надає схожі сервіси, серед яких: електронна пошта Gmail, календар, сервіс для відеоконференцій і чатів Hangouts, соціальна мережа Google+, відеохостинг YouTube, онлайн-офіс GoogleDocs, електронні онлайн-таблиці Google Таблиці, віртуальна хмара Google Диск та ін. Зокрема, Google Docs дає можливість створювати, редагувати і зберігати документи, таблиці, презентації, фото, анкети та веб-форми прямо в браузері з будь-яких пристроїв, а також легко надавати доступ до файлів іншим користувачам.

Таким чином, хмарні технології сприяють тому, щоб бібліотечне знання і інформація долали географічні, технологічні та соціальні бар'єри. Головними перешкодами на шляху до використання хмарних технологій в бібліотеках України є недостатньо розвинена матеріально-технічна база, малочисельний комп'ютерний парк та відсутність високошвидкісного Інтернету. Але, незважаючи на труднощі, бібліотеки України повинні намагатися активно освоювати і впроваджувати хмарні технології в свою діяльність.

Література

1. Бережная К. С. Использование облачных технологий в публичных библиотеках Украины / К. С. Бережная // Научные и технические библиотеки. – 2017. – № 11. – С. 30–37.
2. Овчаренко С. Хмарні технології у бібліотеках [Електронний ресурс] / С. Овчаренко. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/docshyr/ss-40261627>, вільний. – Назва з екрана. – [Дата звернення: 04.04.2019].
3. Ржеуський А. В. Інформаційні сервіси в бібліотеках, що базуються на застосуванні хмарних технологій / А. В. Ржеуський, Н. Е. Кунанець, В. В. Пасічник // Наук.пр. Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство. – 2015. – Вип. 4. – С. 264-267.

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ОНЛАЙН-СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ РЕПУТАЦІЇ КОМПАНІЇ

Маранчак Микола Миколайович

викладач кафедри інформаційних технологій,
Київський національний університет культури і мистецтв, м.Київ, Україна

Із розвитком Інтернет-технологій в сучасному світі діджиталізація стає невід'ємною частиною буденного життя та комунікації пересічних українців. За даними Установчого дослідження Kantar TNS, – українського представника світового лідера в галузі маркетингових досліджень компанії TNS, – за підсумками 2018 року всесвітньою мережею користуються 70% українців (порівняно з показником 63% станом на грудень 2017 року). Збільшився також і час перебування українців у мережі: 82% користувачів підключаються до Інтернету кожного дня, 14% – раз на тиждень або частіше, і лише 4% – декілька разів на місяць і рідше [1].

Дослідники відзначають, що поведінка українців в Інтернеті збігається з глобальними тенденціями, ключовим для яких стає той факт, що Інтернет виступає у ролі своєрідного віртуального майданчика, на якому формується суспільна думка. Це пояснюється тим, що самі користувачі виробляють контент та відправляють його у мережі. Одночасно вони самостійно його аналізують, коментують та поширюють.

В той же час вітчизняне онлайн-середовище значно відрізняється від європейського чи американського. Пов'язують це із соціальними особливостями розвитку мереж в Україні, серед яких варто виділити наступне:

- 1) доступ до Інтернету має переважно міське населення;
- 2) Інтернет в Україні здебільшого доступним людям з рівнем доходу вище середнього;
- 3) забезпеченість якісним зв'язком та рівень комп'ютерної грамотності населення України залишаються недостатніми.

Незважаючи на ці чинники, українська спільнота демонструє разючу активність в сучасному онлайн-середовищі, а оскільки воно містить в собі грандіозні об'єми інформації, це середовище стає дотичним до будь-яких галузей життєдіяльності українського суспільства. Особливе місце Інтернет починає посідати в міжособистісних взаємовідносинах, в тому числі між компаніями та її потенційною аудиторією.

Це могло б слугувати позитивною тенденцією у таких взаєминах, проте онлайн-простір традиційно формується стихійним методом і має невисокий рівень саморегуляції. Спалахи необґрунтованого негативу є типовим для українського Інтернет-сектору, тож необхідність надолуження репутаційних втрат в таких умовах може стати регулярним. Для надійного забезпечення Інтернет-репутації, компанії вимушені бути готовими вчасно реагувати на велику кількість коментарів, порад, відгуків та інших видів дописів від користувачів, зокрема в соціальних мережах.

Розвиток такого типу спілкування в той же час напругу впливає на збільшення довіри до компанії, адже разом з тим зазнають зміни соціальні процеси і в споживчій поведінці українців. Так, наприклад, відгуки, отримані в Інтернет-мережі, призводять до того, що користувачі здійснюють покупки за порадами отриманими в Інтернеті (до 50% покупців) [2]. На базі цього довіра до компанії формує патерн нових відносин, що в свою чергу поширюється на нових користувачів.

Щоб дотримуватись таких соціо-культурних тенденцій та задля того, щоб підтримувати Інтернет-діалог із користувачами, українські компанії звертаються до онлайн-платформ на кшталт соціальних мереж чи месенджерів, та створювати власні Інтернет-майданчики. Разом з тим вони працюють над позиціонування компанії. Це стає актуальним в міру того, що межі між онлайн і офлайн-середовищем розмиваються і репутація компанії по обидві сторони доту стає ідентичною. За Д. Аакером [3], позиціонування – це обличчя стратегії бізнесу, що демонструє бажання компанії стосовно її сприйняття (порівняно з конкурентами та ринком у цілому) покупцями, працівниками і партнерами. А в сучасному світі його підтримка стає неможливою, якщо не спиратись на мережі, в яких проводить час, спілкується і шукає інформації до 70% населення країни.

Поведінкові особливості українців часто стають проблемою для формування і підтримки репутації компанії в сучасному онлайн-середовищі, адже культура спілкування в Інтернет-мережах залишається на вкрай низькому рівні і часто впадає в типовий для мереж фарс, троллінг та нападки з боку цілих груп «хейтерів».

При цьому необхідно усвідомлювати, що репутація компанії в Інтернеті формується не лише за рахунок відгуків лояльних і не лояльних користувачів, але й думок експертів, відгуків колишніх співробітників,

інсайдерської інформації, і не останнім джерелом в світовій павутині є вільний і нестримний потік неперевіреної інформації –плітки, чутки, «утки». Як зауважив В. Різун, в систему спілкування в Інтернеті закладено великі технічні можливості, але зовсім відсутні засоби стримування мовців і контролю за інформацією. Інтернетівська система спілкування в Україні, таким чином, має характер соціально й психологічно незахищеної системи, в якій порушено соціально-психологічний баланс правильного / неправильного, порядного / непорядного, морального / аморального, естетичного / неестетичного та ін. [4].

Розміщення хибної інформації є досить легким та невитратним, тож це може становити для українських компаній одну з найсерйозніших загроз. Витрати на погашення інформації з ознаками вірусного ефекту у рази можуть перевищувати типові маркетингові бюджети.

За даними дослідницького центру PR2B Group, 61% споживачів враховують у першу чергу репутацію компанії, а вже потім якість товарів та послуг, які вона пропонує [5]. Такі фактори можуть стати серйозними ризиками для будь-якої компанії у вітчизняному онлайн-середовищі, проте розвиток соціально-комунікаційних технологій навіть в таких умовах дозволяє практично повністю нівелювати навіть самі фатальні загрози, а будь-який негатив перетворити в вигідний для бренду чорний PR.

Література

1. <https://tns-ua.com/news/rejting-populyarnih-saytiv-ta-dodatkov-za-gruden-2018>
2. Прохоров А. Социальные сети: психология, социология, бизнес [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://compress.ru/article.aspx?id=23890>
3. Aaker David A. Strategic Market Management: Global Perspectives / David A. Aaker, Damien Mc. Loughlin. – New York : John Wiley and Sons, Ltd, 2010. – 368 p.
4. Різун В.В. Теорія масової комунікації: підруч. для студ. галузі 0303 «Журналістика та інформація» / В. В. Різун. – Київ : ВЦ «Просвіта», 2008. – 260 с.
5. PR-управління репутацією [Електронний ресурс] // Офіційний сайт компанії PR&Branding. – Режим доступу: http://www.pr2b.ru/pr/pr_reputation/

УДК 005.311:35.07

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ

Микиташ Руслана Віталіївна

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна
науковий керівник: Ліпінська Алла Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент

Як відомо, зародження інформаційно-технологічних систем відбулось у 60-ті роки ХХ ст. З того часу вони були трансформовані у багатогалузеві комплекси, що наразі охопили майже всі галузі діяльності.

Саме поняття «інформаційно-технологічні системи» є досить широким і багатокomпонентним. Воно включає: засоби зв'язку, канали зв'язку, різні інтегруючі технології, інформаційне наповнення, технічні засоби, самі інформаційні технології та послуги, які надають за їх допомогою.

Сучасна людина за місяць отримує та опрацьовує стільки інформації, скільки людина ХVII ст. використовувала за все своє життя. У середньому щохвилини через мережу Інтернет надсилається 200 млн. електронних листів (хоча більшість з них – спам), а відома пошукова система Google за цей же час опрацьовує більше, ніж 3,6 млн. пошукових запитів з усього світу [4].

Тобто, люди все більше і більше користуються послугами мережі Інтернет, все частіше використовують засоби електронного зв'язку та звертаються до електронних послуг. І цей фактор вимагає постійного вдосконалення інформаційно-технологічних засобів, що застосовують у різноманітних галузях діяльності.

Саме тому, з розвитком суспільства, удосконаленням системи державного управління і розширенням кола використання ІКТ, змін потребувала і галузь державного управління. Невід'ємною умовою повноцінного функціонування державних органів є застосування сучасних методів інформаційно-документаційного забезпечення. Це, насамперед, необхідно для підтримки прийняття ефективних управлінських рішень [3].

Процеси глобалізації, розвитку інформаційного та й громадянського суспільства, в цілому, зародження ідеї сервісної держави стали причиною зміни підходів щодо публічного управління і адміністрування.

Застарілі способи взаємодії органів публічної влади між собою та з громадянами стають нерезультативними та неефективними.

На зміну цим традиційним засобам приходять інформаційно-комунікаційні технології. Саме завдяки застосуванню ІКТ відкрита взаємодія держави з суспільством перейшла на значно вищий рівень. Новою формою організації публічного адміністрування і управління стає електронне урядування. Діяльність органів державної влади зазнала функціональної і структурної перебудови. Електронне урядування передбачає комплексний, послідовний і індивідуальний підхід до надання електронних довірчих послуг для населення.

На даний час у багатьох країнах світу відбувається формування «електронної держави» — системи представництв різних органів, гілок влади і єдиного середовища взаємодії між ними та зовнішніми суб'єктами (громадянами, представниками бізнес-структур тощо).

Система електронної взаємодії функціонує не лише для зв'язку держави з громадянами, а й для удосконалення співпраці усередині державного управління, тобто між різними гілками, структурними підрозділами та відділами.

Питання розвитку пріоритетних напрямків електронного управління стає все актуальнішим, адже на це вплинули такі фактори:

- глобалізація і розбудова інформаційного суспільства призвели до зміни функцій, завдань, місця і ролі державних органів;
- традиційне публічне управління з кожним днем мало все більше недоліків;
- проведення реформ в Україні, в тому числі й адміністративних, які вимагали запровадження електронного уряду;
- впровадження «Стратегії розвитку інформаційного суспільства», «Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», прийняття міжнародної ініціативи «Партнерство «Відкритий уряд», невід'ємними складовими яких стали елементи електронного урядування [5, 6];
- курс на членство в Європейському Союзі [1];
- збільшення кількості загроз для інформаційної галузі, пов'язане з швидким запровадженням інформаційно-комунікаційних технологій;
- необізнаність і неготовність як звичайного населення, так і державних службовців до впровадження електронного урядування.

Основними результатами запровадження і вдосконалення інформаційно-технологічної інфраструктури в державних органах мають стати:

- входження держави до світового інформаційного простору [2];
- реалізація прав громадян на вільний доступ до інформації;
- підвищення рівня контролю за роботою державних органів з боку як громадян, так і різних громадських організацій;
- гарантування відкритості у діяльності державних органів, а також забезпечення загального доступу до державних інформаційних ресурсів;
- узгодженість діяльності державних структур;
- удосконалення правової обізнаності та свідомості громадян, а також підвищення їхньої громадської і ділової активності;

Тобто, запровадження і використання інформаційно-технологічної інфраструктури має призвести до загального вдосконалення взаємодії державних органів з громадянами, з господарюючими суб'єктами та між собою.

Література

1. Григор О. О. Формування інформаційного суспільства в Україні в контексті інтеграції в Європейський Союз : дис. ... канд. політ. наук : 25.00.01 / О. О. Григор. — Львів, 2003. — 229 с.
2. Даніл'ян В.О. Інформаційне суспільство та перспективи його розвитку в Україні (соціально-філософський аналіз) / В. О. Даніл'ян. — Харків, 2006. — 200 с.
3. Литвин Н. А. Інформаційне суспільство як головний пріоритет перспективного розвитку держави / Н. А. Литвин // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. — № 876. — С. 157-162.
4. Постолатий В. В. Big Data шагает по планете [Електронний ресурс] / В. В. Постолатий. — Режим доступу: : www.rg.ru/2013/05/14/info-site.html. — Загл. с екрана.
5. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р / Верховна Рада України. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p>. — Назва з екрана.

6. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 / Верховна Рада України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> . – Назва з екрана.

УДК 316.77:111.11

ФЕНОМЕН КОМУНІКАЦІЇ В ЛЮДСЬКОМУ БУТТІ

Орендарчук Галина Олексіївна

доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності,
кандидат філософських наук, доцент,
Державний університет телекомунікацій, м. Київ, Україна

Сучасний розвиток людства вимагає вирішення питання про те, як задовольнити потребу в людиновимірному співжитті, що ґрунтується на гуманістичних засадах, тобто, як, спираючись на наявний соціокультурний досвід, побудувати такі відносини між індивідами, які б створювали можливість для індивідуальної самореалізації та забезпечували б умови неконфліктного співбуття людей.

Життєвий світ сучасної людини реалізується через дотримання певних норм, традицій та звичаїв, що утвердились в рамках спільноти. Але передовсім, це прагнення до особистої самореалізації, створення власного світу за допомогою пошуку, критичності й самокритичності, постійної інтерпретації набутого досвіду, що може бути реалізованим лише у комунікативній сфері – в процесі спілкування, діалогічного зв'язку. Звідси – інтерес до поняття комунікації та комунікативного суспільства, що спалахнув ще у 70-80-ті роки минулого століття. Тому, такої популярності набула комунікативна філософія з її відмовою від засад монологізму, актуалізацією тем інтерсуб'єктивності, діалогічності, взаєморозуміння, мовленнєвої діяльності. Згідно з цією парадигмою, феномен комунікації, мовленнєвої взаємодії між людьми відіграє фундаментальну роль у бутті людини. «Комунікація визнається останнім підґрунтям і свідомості, і пізнання, і суспільного буття» [3, с.7].

Філософські аспекти комунікації та проблема інтерсуб'єктивності активно розроблялася провідними представниками світової комунікативної філософії, послідовниками Е. Гуссерля: Ж.-П. Сартром, Е. Левінасом, М. Мерло-Понті, П. Рікером, М. Шелером, Б. Вальденфельсом, В. Гьосле, В. Кульманом, П. Ульріхом, А. Шюцем. Вони доповнили спадщину Е. Гуссерля власними оригінальними концепціями. Особливого значення тема інтерсуб'єктивності набуває у комунікативній філософії К.-О. Апеля і Ю. Габермаса. Серед українських дослідників, наукові розвідки яких були присвячені цій проблематиці, слід назвати, перш за все, роботи А. Єрмоленка, Л. Ситниченко, М. Марчука, В. Загороднюка, М. Тура, В. Купліна.

Незважаючи на численні дослідження, питання про феномен комунікації в людському бутті залишається актуальним.

Перебуваючи у світі буття, кожна людина сама вибирає орієнтири своєї життєдіяльності. Однак «сама» зовсім не означає її відокремленість та ізоляваність від інших людей. Сучасна соціо-гуманітарна наука розглядає людину в контексті інтерсуб'єктивності, тобто, людське буття завжди є співбуттям у рамках комунікативної спільноти.

Поняття мовленнєво-комунікативної інтерсуб'єктивності, К.-О. Апеля розробляє у праці «Трансформація філософії». Згідно з його комунікативною концепцією розробка цінностей спільноти має здійснюватися не на основі вимог індивідуальної свідомості, про що говорив західноєвропейський раціоналізм, і не на основі наслідування традицій, звичаїв і загальноприйнятих норм, до чого апелює Г.-Г. Гадамер, а на основі комунікації, яка трактується як здатність відкрити і сприйняти істину.

Згідно з цим підходом, раціонально-комунікативне обґрунтування ціннісних нормативів може бути здійснено лише тоді, коли не існуватиме жодних зовнішніх авторитетів, здатних впливати на результати діяльності. Інакше кажучи, лише на основі досягнення порозуміння у мовленнєво-комунікативній взаємодії індивідів можуть бути визнані певні морально-практичні нормативи.

У змісті поняття «комунікативна спільнота», поширеному в сучасній філософії, людина розуміється як така, що існує серед інших людей і змушена домовлятися з ними стосовно спільної діяльності і спільного прийняття рішень. Норми і принципи, якими люди будуть користуватися, не нав'язуються «ззовні», вони встановлюються як обов'язкові внаслідок здатності індивідів прислухатися до чужої думки і домовлятися, а також аргументовано висловлювати і відстоювати свою позицію. Тобто, норми, еталони, поняттєві засоби сучасного соціального простору є спільно виробленими і добровільно прийнятими його учасниками. Комунікація спрямована на взаєморозуміння діючих індивідів, досягнення консенсусу.

Згода щодо бачення ситуації та її очікуваних наслідків заснована на переконанні через аргументацію власного бачення, а не на примусі. Вона передбачає координацію зусиль, спрямованих саме на взаєморозуміння. К.-О. Апель відзначає, що головна етична норма, яка уможливорює процес комунікації і «яку кожний, хто аргументує (тобто кожний, хто серйозно мислить), неодмінно визнає, полягає в обов'язку виходити з метанорми аргументативного досягнення консенсусу в обґрунтуванні конкретних, які належать до ситуації, норм» [1, 235].

Схожої точки зору дотримується інший представник комунікативної філософії Ю. Габермас у своїй праці «Моральна свідомість і комунікативна дія». Розкриваючи можливість досягнення консенсусу в процесі комунікативного дискурсу між учасниками обговорення проблем, він так оцінює роль аргументів: «у ході аргументованої дискусії опоненти і пропоненти розв'язують своє суперництво за допомогою аргументів, прагнучи переконати одне одного й у такий спосіб прийти до консенсусу» [2, с.242].

Щодо цього І. Фарман підкреслює, що націленість на досягнення загального розуміння (консенсусу) якогось питання не означає, що учасники комунікації повинні відмовлятися від власної точки зору, але зобов'язує їх враховувати інші думки, шукати способи конструктивної взаємодії різноманітних позицій, вдосконалення комунікативних відносин [4, 239-240].

Варто зауважити, що консенсус, який досягається в процесі комунікативної дії, не є результатом взаємних поступок учасників дискурсу безвідносно до істини. Згоди досягають учасники дискусії, які є компетентними і для яких не існує жодного зовнішнього тиску, крім аргументів інших учасників. У такому контексті в комунікативній філософії розв'язується проблема об'єктивності істини та її пов'язаності з «життєвим світом».

Література

1. Апель К.-О. Ситуація людини як етична проблема // Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. – Київ : Лібра, 1999. – С. 231–254.
2. Габермас Ю. Дії, мовленнєві акти, мовленнєві інтеракції та життєвий світ // Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. – Київ : Лібра, 1999. – С. 287–324.
3. Ситниченко Л. А. Першоджерела комунікативної філософії / Л. А. Ситниченко. – Київ : Либідь, 1996. – 172 с.
4. Фарман И. Коммуникативная парадигма в социальном познании / И. Фарман // Наука глазами гуманитария. – Москва : Прогресс-Традиция, 2005. – С.229 –261.

УДК 316.77:330.526.34

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ РІВНЯ ЇЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Палеха Юрій Іванович

завідувач кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності,
кандидат історичних наук, професор
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ, Україна

На сьогоднішній день очевидним фактом є те, що за умов глобальної інформатизації найважливішим фактором суспільного розвитку і засобом підвищення результативності всіх галузей життєдіяльності людей є сучасні інформаційні та комунікаційні технології, спрямовані на створення, збереження і забезпечення оптимальних способів подання інформації. Проте проблеми інформаційної культури організації, як суб'єкту соціального управління, на сьогодні ще недостатньо однозначно і повно вивчені, а отже, потребують комплексного, інтегрованого наукового осмислення.

Нині існують всі підстави говорити про формування інформаційної культури суб'єкту управління (організації, підприємства чи установи), як складника його організаційної культури в аспекті формування загальної культури людства. Нею виступає інформаційний продукт спільної життєдіяльності людей, система способів їх колективного існування, командної роботи та взаємодії, який спрямований на досягнення спільних в інформаційному середовищі цілей, завдяки знанню законів його функціонування, умінь орієнтуватися в інформаційних потоках, системах та технологіях, що реалізуються у формі досягнення встановлених суб'єктом управління цілей.

Поняття «інформаційна культура» сьогодні стає все більш звичним та розповсюдженим. Першими, хто апелював до питань інформаційної культури були розробники концепцій інформаційного суспільства [1-3]. Проблеми формування інформаційної культури фахівців, широко розбираються у працях як

закордонних так і вітчизняних учених [5-7]. В окремих роботах розглядаються питання ролі управлінської культури керівника [8].

Разом з тим накопичення теоретичного і емпіричного матеріалу та розвиток наук інформаційно-комунікативного циклу, висуває необхідність розроблювання нового наукового напрямку дослідження інформаційної культури суб'єктів соціального управління, як організаційну форму індивідуальної діяльності, які виступають головними об'єктами культурної творчості. Спробуємо дати визначення: «інформаційна культура організації» (ІКО) – це поєднання наявних компетентностей працівників організації щодо досконалого інформаційного забезпечення управління нею, застосування специфічних технологій, прийомів та способів збирання, опрацювання, передання, зберігання та захисту інформації, а також їх здібностей і навичок щодо ефективного використання набутого досвіду у забезпеченні діяльності конкретного суб'єкту управління з верхньої його ланки до нижньої.

Як науковий інтегральний напрям ІКО включає комплекс взаємозв'язаних заходів, методів і засобів (науково-методичного, техніко-економічного, соціального та організаційно-правового характеру) стосовно роботи з інформацією, які в змозі забезпечити завдяки реалізації процесів створення та якісного функціонування сучасних інформаційних систем, впровадження документно-інформаційних технологій, досконалого забезпечення діяльності апарату управління організації з метою здійснення нею ефективного менеджменту.

Саме стан інформаційного забезпечення управління організацією, як показник ефективності та якості управлінської діяльності, є своєрідною цінністю, що відображує відповідний рівень інформаційної культури організації, складники якої зведено в табл.1.

Таблиця 1.

Складники інформаційної культури суб'єкта управління		
Назва складника	Компетенції: здатності, знання, уміння, навички	
Культура документування інформації	Знання і дотримання вимог щодо підготовки тексту документу (мовленнєва культура)	
	Уміння уніфікувати документовану інформацію,	
	Знання нормативної бази створення та оформлення документів (культура дотримання чинних правил та інструкцій)	
	Здатність забезпечувати юридичну грамотність документів	
	Знання державних і міжнародних стандартів з керування документацією та термінологічних стандартів діловодства	
	Навички бездоганно працювати з документованою е-інформацією	
Культура аналітико-синтетичного опрацювання інформації	Уміння здійснювати інформаційний пошук	
	Здатність створювати електронні бази даних	
	Знання можливостей традиційних та електронних інформаційно-пошукових систем, інноваційних технологій обробки інформації	
	Навички структурування документованої інформації (аспектація, композиціонування та рубрикація)	
	Уміння реферувати інформацію та складати анотації	
	Здатність готувати оглядову та аналітичну інформацію	
Культура керування рухом документованої	Здатність долучати інформацію до документно-інформаційних систем, управляти нею	
	Знання та навички щодо проведення збору даних, моделювання	

	інформації	документно-інформаційних систем та їх ресурсів
		Спроможність зберігати інформацію та швидко її знаходити
		Уміння захищати інформацію від несанкціонованого доступу
	Техніко-технологічна культура	Здатність застосовувати прикладне програмне забезпечення для вирішення управлінських завдань на основі поєднання інтелектуальних здібностей людини з функціональними можливостями інформаційних систем
		Спроможність застосовувати технології та інноваційні процедури аналітико-синтетичного опрацювання релевантної інформації
		Уміння впроваджувати новітні інформаційні технології
	Правділова інформаційна культура	Знання законодавчих актів в галузі роботи з інформацією
		Знання правових актів із документування обігу інформації
		Знання чинних нормативних актів, положень та інструкцій
		Забезпечення юридичної грамотності документів
	Культура управління інформаційним забезпеченням	Системний кругозір та конкретно-професійні знання
		Компетентність та професійна творчість керівника
		Вміння узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію в діяльності, пов'язаній із її пошуком, накопиченням, зберіганням і використанням (культура мислення керівника)

Кожен з перелічених складників ІКО є невіддільним від інших, актуальним і потребує окремого розгляду та докладного роз'яснення. Зазначені складники є об'єктами дослідження інформаційної культури організації, але ними вона не обмежується, оскільки досліджує подібні процеси, пов'язані зі створенням та обігом в установі фахової документованої інформації, її аналітико-синтетичного опрацювання, поза межами роботи з управлінською документацією.

Зазначені складники є об'єктами дослідження інформаційної культури організації, але ними вона не обмежується, оскільки досліджує подібні процеси, пов'язані зі створенням та обігом в установі також спеціальних видів фахової документованої інформації.

У сучасних дослідженнях в основному розглядається інформаційна культура особистості, суспільства, разом з тим мало робіт, присвячених побудові інформаційної культури спільноти. Започаткована спроба аналізу інформаційної культури організації, як суб'єкту соціального управління, показала можливість і необхідність визначити сутність зазначеного поняття, розкрити причини її розбудови, розглянути складники.

Побудова ІКО важлива як для її членів, так і для вироблення єдиної стратегії управління, вона мусить стати запорукою досконалого забезпечення ефективної діяльності організації, як частки її корпоративної культури та культури інформаційного суспільства у цілому. Чим вище рівень ІКО, як головного об'єкту сукупної культурної творчості, тим вище її імідж та конкурентоздатність.

Література

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл / пер. с англ. 2-е изд., испр. и доп. – Москва : Academia, 2004. – 788 с.
2. Маклюэн М. Война и мир в глобальной деревне / М. Маклюэн, К. Фиоре / пер. с англ. – Москва: АСТ; Астрель, 2012. – 219 с.
3. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер. – Москва : Изд-во АСТ, 1999. – 776 с.
4. Иноземцев В. Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы / В. Л. Иноземцев. – Москва : Логос, 2000. – 330 с.

5. Трач Ю.В. Нові інформаційні технології та інформаційна культура у глобалізованому світі // Культура України. – Київ, 2016 – Вип. 52. – С. 112–117.
6. Урсул А. Д. Политика устойчивого развития и государственно-правовой процес / А. Д. Урсул, С. Н. Бабурин. – Москва : Инфра-М, 2010. – 560 с.
7. Чередник Л. А. Інформаційна культура як складник загальної культури особистості / Л. А. Чередник. // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття : матеріали IX Міжнар. конференції, Одеса, 8–9 вересня 2016 року. – Одеса, 2016. – С. 364–370.
8. Герчанівська П. Е. Культура управління: навч. посібник / П. Е. Герчанівська. – Київ : ІОЦ Вид. «Політехніка», 2005. – 152 с.

УДК 316.776:159.923:17.023.36

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Петькун Світлана Михайлівна

завідувач кафедри документознавства та інформаційної діяльності,
кандидат філософських наук, доцент,
Державний університет телекомунікацій, м. Київ, Україна

Глобальна інформатизація суспільства в сучасних умовах призведе до формування нового інформаційно-комунікативного простору та нової культури. Всі зміни несуть з собою не лише нову мову і нові стереотипи поведінки, а й нові моральні цінності та компетентності.

У наш час формується новий тип суспільного впорядкування – інформаційне й водночас громадянське суспільство, які тісно одне з одним пов'язані.

У глобальному світі зростають потреби розвинених країн у базах (джерелах) змістовної інформації та новітніх системах інформаційно-комунікативної техніки, яка зберігає, обробляє, передає і транслює інформацію. Саме тому конкурентною силою стають знання і набуття нових компетентностей. Всі сфери діяльності, а особливо сфера матеріального виробництва, все більше потребують інформаційного обслуговування, преробки великої кількості інформації. Тому розвиток інформаційних технологій підсилює природне прагнення людей до гармонізації відносин, створення нових підходів до вирішення соціальних і економічних проблем, що постають перед людством та соціумом. Інформаційні ресурси стають одним із найголовніших чинників впливу, адже саме через них розкривається велич (могутність) людини, суспільства й держави в добу становлення глобального суспільства. Світова практика доводить, що інформаційні ресурси (у поєднанні з сучасними інформаційними технологіями) дають змогу раціональніше використовувати матеріальні багатства, прискорюють розвиток соціальних підсистем та суспільства загалом, [1] що впливає на формування нової особистості, яка набуваючи нові знання набуває нові компетентності.

В умовах світової економічної та фінансової кризи істотно поглибилась вразливість усієї державної системи та стратегії розвитку країни. Зокрема, зрощення влади з капіталом, у перші роки незалежності завадило цивілізованому прориву на основі знань, навичок, інформаційних ресурсів та інформаційно-комунікативних технологій. А звідси і недостатній рівень формування інформаційно-комунікативних компетентностей. Особливо на це вплинула недостатність уваги на розвиток наук гуманітарної сфери, зокрема, філософії, психології, соціології, права, лінгвістики тощо. Сьогодні суспільство прагне технологічно перебудувати своє життя, використовуючи інноваційні підходи, прагнучи зрозуміти й реалізувати свої досягнення у науково-технічній сфері, розширюючи при цьому інформаційно-комунікативний простір. Тож в наш час комунікація і інформація набувають фундаментального характеру, що потребує обговорення поняття “інформаційно-комунікативний простір”. Це поняття можна виокремити, ґрунтуючись на концепціях інформаційного суспільства й процесів глобалізації, що характеризують та знайшли відображення у роботах вітчизняних та зарубіжних дослідників [2,3,4].

Інформаційно-комунікативний простір можна визначити як частину простору соціокультурного, тобто, включенню в соціальну реальність і дійсність зон, в яких діють переважно інформаційно-комунікативні чинники. У самому інформаційно-комунікативному просторі також можуть бути виділені простори: науково-технічної, економічної, політичної, управлінської, культурної та інших видів соціальної інформації, що об'єднується формами комунікативної діяльності та її характером [О.О. Татакі].

Формуючи інформаційно-комунікативну компетентність особистості під час навчання, виникає постійна потреба в організації новітніх підходів до процесу навчання, який вимагає високого рівня

інформаційної культури. Зміни, які відбуваються в інформаційній культурі – явище загальноцивілізаційного масштабу, так як нові інформаційно-комунікативні форми створюють якісно інше соціокультурне середовище, яке ставить нові вимоги до особистості. Одна з таких вимог – це бути частиною мережевого суспільства, мати доступ до інформації, вміти з нею працювати та брати участь у виробництві інформації.

Тож інформаційно-комунікативна компетентність особистості в умовах глобалізації – це набуття знань, які підпорядковуються умінням “надпредметного” характеру. Розвиток таких умінь у єдності з предметними в конкретних галузях складає основу компетентнісного підходу, ключовим поняттям якого є поняття професійної компетентності у сукупності основної, базової та спеціальної компетентностей [5].

Якщо базові та спеціальні компетентності відображають, відповідно, специфіку професійної діяльності та її конкретної галузі то ключові компетентності необхідні для будь-якої діяльності особистості й пов'язані з успіхом особистості у світі, який так швидко змінюється.

Отже, інформаційно-комунікативна компетентність – це та складова розвитку особистості активної, яка вміє бути складовою комп'ютерного суспільства, яка володіє засобами інтелектуальної діяльності та адекватними умовами інформаційно-комунікативної реальності.

Література

1. Соснін О. В. Проблеми державного управління системою національних інформаційних ресурсів із наукового потенціалу України / О. В. Соснін. – Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – 572 с.
2. Игнатъева В. А. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность): словарь-справочник / В. А. Игнатъева. – Харьков: КП «Городская типография», 2009. – 392с.
3. Василик М. А. Основы теории коммуникации / М. А. Василик – Москва : Гардарики, 2003. – 615 с.
4. Шарков Ф. И. Основы теории коммуникации. / Ф. И. Шарков. – Москва : Перспектива, 2003. – 248 с.
5. Запєвалина О. В. К вопросу о компетентности и компетенции в российской педагогике (в контексте медиаобразования) // О. В. Запєвалина // Юбилейный год. Кафедра педагогики ИГЛУ: история и современность. – Иркутск : Изд-во Иркут. Гос. лингв. Ун-та, 2008. – С.105–111.

УДК 001.102-028.45:[316.774:004.77]

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АНАЛІТИКИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Пітцик Владлена Юрївна

аспірант, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна
науковий керівник: Гурбанська Антоніна Іванівна, доктор філологічних наук, професор

У зв'язку із збільшенням інформаційних потоків у соціальному, економічному та культурному секторах нині особливо актуальними є аналітика й систематизація вхідних даних задля швидкого реагування на ситуацію, що склалася, та ефективного прийняття управлінських рішень. У своєму дослідженні А. Кривобокова визначає інформаційну аналітику як «особливу галузь людської діяльності, що покликана забезпечити інформаційні потреби суспільства за допомогою аналітичних технологій шляхом переробки вихідної інформації та отримання якісно нового знання» [3]. Проте з появою комп'ютерно-обчислювальної техніки людський фактор поступово втрачає свою важливість.

Виразним прикладом автоматизованого збору й аналітики інформації, створення баз даних, їхньої обробки та сортування є алгоритми соціальної мережі Facebook (а також Instagram – як дочірня компанія), що слугують для ефективного налаштування рекламних повідомлень. Це значить, що в контексті соціальних мереж інформаційну аналітику доцільніше розуміти як комплексну взаємодію природного (людського) та штучного інтелекту, процес обробки даних, внаслідок якого розрізнені дані перетворюються на завершений інформаційний продукт. Можна виокремити два вектори аналітичної діяльності в зазначених, одних з найпопулярніших соціальних мереж: безпосередньо алгоритми Facebook; статистика бізнес-акаунтів (сторінок) для дослідження активності користувачів.

Спеціально розроблена програма відстежує активність зареєстрованих (та не зареєстрованих) користувачів, розробляє їхні профайли на серверах компанії, де розміщена інформація з особистої сторінки (тексти, фотографії, геолокації, список друзів, лайки і різноманітні реакції користувача на

контент у стрічці й ін.). Facebook збирає та аналізує інформацію про те, які сторонні сайти відвідують користувачі і які на них виконуються дії (тематика сайту, час, проведений на ньому, активність). Завдяки месенджером аналізуються діалоги в додатках для листування (WhatsApp, Messenger, Viber та ін.). Якщо у Facebook здійснюється вхід з персонального комп'ютера, система вираховує час затримки курсора на будь-якому пості [2]. Збір та аналіз усіх даних про користувачів дає змогу Facebook покращувати рекламний алгоритм. Оскільки монетизація мережі відбувається з допомогою таргетованої реклами (а саме: на рекламодавця), то такі дії є технологічно передовим рішенням, що забезпечує широкий спектр можливостей для виявлення найактивнішої цільової аудиторії. Чим більше даних збирає алгоритм, тим вищою є їхня точність, а відповідно – і точність орієнтування (підбір цільової аудиторії).

Інформаційна аналітика бізнес-сторінок розрахована на відстеження активності та дій відвідувачів. На комерційних сторінках автоматично вбудовані функції збору даних. До цих показників станом на травень 2019 р. входить значна кількість метрик [1]: сумарна кількість дописів у стрічці, в історіях – можливість фільтрування за датою публікації, взаємодією, коментарями, охопленням, показами й ін.; діяльність на сторінці – графік відображає динаміку переходів та їхнє охоплення. Додаток дає змогу моніторити активність користувачів за країною або містом проживання, віком і статтю, а також популярні години та дні, коли аудиторія найактивніше користується соціальною мережею.

Окремими показниками для збору аналітичної інформації є статистика для кожної публікації та відео-історії: ці матеріали більш деталізовані; вони показують, із яких джерел люди бачили пост, які реакції та дії здійснено відповідно до інформації (збереження, пересилання, коментарі, лайки й ін.). Ще донедавна основним показником оцінювання результативності була кількість підписників на сторінці, проте з появою тіньових методів просування цей показник наразі не є суттєвим, на перший план виходить кількість фідбеку (відповідна реакція). Для розрахунку KPI (ключового показника ефективності) аналізують зміни кількості підписників (за умови якісної аудиторії, без залучення неофіційних методів просування, в іншому випадку результати не будуть відповідати дійсності), зміни охоплення, кількість відвідувань профілю, кількість відвідувань сайту через аккаунт (за умови наявності посилання на діючий сайт та встановленого пікселя від Facebook), кількість заявок та замовлень, збереження та трафік (кількість унікальних користувачів, котрі відвідали сторінку). Значний спектр інструментарію для аналітики в соціальних мережах дає змогу отримувати фактичні вхідні дані, вираховані програмним забезпеченням майже без похибок, що сприяє відстеженню реакції аудиторії на візуальний і текстовий креатив, ціноутворення, комунікаційний аспект і відповідно до отриманих результатів вибудовувати ефективну комунікаційну політику бізнес-сторінки.

Отже, для отримання якісних статистичних результатів інформаційний аналіз у соціальних мережах здійснюється в сукупності за всіма показниками на базі спеціально розробленого алгоритму, завдяки якому відстежується діяльність користувачів.

Література

1. Help center. Instagram for business. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://qps.ru/MnoEV>, вільний. – Назва з екрана.
2. Гелловей С. Велика четвірка. Прихована ДНК Amazon, Facebook і Google / С. Гелловей / пер. з англ. М. Смагіної. Київ : Видавнича група КМ-БУКС, 2019. – 296 с. : іл.
3. Кривобокова А. В. Інтернет бізнес-аналітика – інформаційна технологія нового века [Електронний ресурс] / А. В. Кривобокова // Соціально-інформаційні технології: проблема подвійного підчинення. Аналітико-прогностическіе дослідження: інформ.-аналит. електрон. журн. – 2001. – № 9. – Режим доступу: http://masters.donntu.org/2005/fvti/mamedova/library/doc_10.htm, свободний. – Загл. с екрана.

УДК 027.021(476):35.078

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД БІБЛІОТЕК У СПРІЯННІ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ БІЛОРУСІЇ)

Плахтій Альона Миколаївна

*аспірант, Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна
науковий керівник: Медведєва Валентина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, професор*

В умовах глобалізації та розбудови інформатизованого суспільства традиційні способи взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування з громадянами та бізнесом стають недостатньо

ефективними. Для створення нових, зручніших методів доступу до інформації та послуг все частіше застосовують сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).

Серед сучасних ІКТ, що визначають цей процес, особливе місце посідає технологія електронного урядування. Відповідно до Концепції розвитку електронного урядування, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р, «електронне урядування» – це форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості і прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [1].

Як показує зарубіжний досвід, основними каналами інформування населення з питань електронного урядування можуть виступити бібліотечні заклади. По-перше, вони безкоштовні та відкриті для громадськості. По-друге, бібліотеки на сьогодні позиціонують себе як сучасні інформаційні центри, а отже, вони мають усі можливості ставати активними учасниками розбудови інформаційної інфраструктури електронного урядування, долучатися до процесу розробки та впровадження форм інформаційно-комунікативної взаємодії органів державної влади і суспільства, громадських інституцій, бізнесу.

Своєрідним лідером цього процесу виступають бібліотеки Білорусії. Історія популяризації електронного урядування в бібліотеках Білорусії розпочалася в 2000 році. Першими кроками в даному напрямку стало створення мережі публічних центрів правової інформації (далі – ПЦПІ).

Відповідно до Указу Президента Республіки Білорусь від 30 грудня 2010 року № 712 «Про вдосконалення державної системи правової інформації Республіки Білорусь» під ПЦПІ розуміється пункт вільного доступу громадян до еталонної правової інформації, створюваний Міністерством культури спільно з Національним центром правової інформації Республіки Білорусь (НЦПІ) на базі державної публічної бібліотеки для забезпечення формування у громадян правових знань, навичок правомірної поведінки, шанобливого ставлення до права і сприяння проведенню заходів з правової освіти громадян.

В даний час в Республіці Білорусь функціонує 605 ПЦПІ на базі всіх обласних, центральних і 46 бібліотек-філій, 4% з яких становлять дитячі бібліотеки. Майже 60% ПЦПІ розташовані в сільській місцевості. В середньому кожна четверта публічна бібліотека республіки має такий центр. Так, у Національній бібліотеці Білорусії ПЦПІ став повноцінно функціонувати з 2008 року.

Завданнями публічного центру правової інформації є: організація вільного доступу громадян до еталонної правової інформації; формування фонду періодичних і неперіодичних друкованих та електронних видань, державних інформаційно-правових ресурсів, що містять еталонну правову інформацію, матеріалів науково-практичного характеру, що сприяють повному і адекватному сприйняттю громадянами їх прав і обов'язків; використання ефективних форм і методів бібліотечної, інформаційного та довідково-бібліографічного обслуговування з метою формування у громадян правових знань, навичок правомірної поведінки, шанобливого ставлення до права.

Користувач, який не володіє навичками роботи з інформаційно-правовими ресурсами, завжди може розраховувати на допомогу бібліотекаря в пошуку потрібної інформації, консультування з питань роботи з базами і банками даних правової інформації, інтернет-ресурсами. Відповідь виконується від 1 години до 2-х робочих днів, публікується в рубриці «Архів виконаних запитань» на сторінці служби і відправляється на електронну адресу користувача. Структура відповіді включає в себе повний бібліографічний опис документа, бібліографічний список (10 назв), а також посилання або на повний текст документа, який може бути замовлений через службу електронної доставки документів Національної бібліотеки Білорусії, або гіперпосилання на повний текст документа, доступний через інтернет. Доступ до інформаційних ресурсів віртуального центру можливий з будь-якого домашнього комп'ютера через пошукову систему Google. Неослабний інтерес до функціонуючої служби, а також багаторазові повторні звернення свідчать про те, що професійна бібліографічна допомога фахівця, який добре орієнтується у правових інформаційних ресурсах, може виявитися неocenюмою для користувачів, які потребують правової підтримки.

Створення та діяльність ПЦПІ є наочним прикладом того, що бібліотечні заклади мають усі можливості ставати майданчиками для діалогу громадян із органами влади. У відповідності з цим необхідно знати і застосовувати зарубіжний досвід роботи бібліотек у сфері розвитку електронного урядування, адаптуючи нові методи до існуючих українських реалій.

Література

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
2. Офіційний сайт Національної бібліотеки Білорусії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <https://www.nlb.by/>

СОЦІАЛЬНА МЕРЕЖА FACEBOOK ЯК ПРОСТІР ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ

Сакалюк Наталія Олександрівна

студент III курсу, ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», науковий керівник: Єрмолаєва Ганна Анатоліївна, доцент кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи, кандидат педагогічних наук, доцент,
ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»,
м. Миколаїв, Україна

Історично зв'язки з громадськістю використовувалися державами для побудови позитивного іміджу державної політики, підтримки національної свідомості, вивчення та формування громадської думки засобами традиційного паблік рилейшенз. Але, на сучасному етапі інформаційної епохи, механізми й засоби паблік рилейшенз в галузі державного управління мають оновлюватися аби посилити інформування населення щодо здійснюваних реформ, забезпечити ефективний прямий і зворотній зв'язок з громадянами, що в результаті значно підвищить якість управління державою.

Зміни, які відбуваються у сучасному суспільстві, зокрема, у комунікаційному середовищі, вимагають переосмислення ролі традиційних засобів зв'язків з громадськістю за умови глобалізації, зміни соціального, політичного, культурного життя країни [6].

На сьогоднішній день в галузі державного управління приділяється увага використанню соціальних комунікаційних інтернет-мереж, як засобу зв'язків з громадськістю.

Соціальні мережі, набули на сьогодні статусу невід'ємного атрибуту нашого життя. Представити сучасну людину без соціальних мереж просто неможливо. Спілкування, пошук інформації і друзів, обмін новинами, можливість слухати музику, дивитися відео і фотографії. Складно собі уявити, що колись люди могли обійтися без профілю в соціальній мережі.

Соціальна мережа – це веб-сервіс, віртуальне співтовариство, що складається з людей з однаковими інтересами, нахилами, діяльністю. Теорія соціальних мереж припускає, що соціальна поведінка та комунікація відчувають вплив моделей взаємовідносин людей. Відповідно до одного з її положень, чим міцніше соціальні зв'язки між людьми, тим активніше вони спілкуються один з одним, використовуючи всі доступні медіа [1].

Серед вітчизняних авторів роботи яких присвячено питанню використання соціальної мережі як простору взаємодії органів державної влади та громадськості є Г.П.Бакулев [1], П.Ю.Куліш [2], В.О.Мінаєва [6] та інші.

Найпопулярнішими у світі соціальними мережами є "Facebook", яка займає у світі 3 місце за відвідуваністю. Кількість її користувачів наближується до двох мільярдів. Для багатьох вона стала найзручнішим способом спілкування з близькими, замінила електронну пошту та стала головним джерелом інформації та новин [7].

У другій половині 2010 р. було розширено функціонал Facebook: тепер власник сторінки може створювати так звані спільноти з якоїсь окремої тематики, наприклад обговорення законопроекту. Кожна спільнота має «стіну», фото- та відеорозділи, форуми для ведення дискусій, календар заходів тощо.

З використанням соціальної мережі Facebook спрощується взаємодія громадян з органами державної влади, різні види документів, – законопроекти, матеріали засідань в комітетах, звітування по бюджету – є предметом загального доступу [2].

Прийняття Законів України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про доступ до публічної інформації» сприяє відповідним тенденціям, і пересічні громадяни мають можливість краще стежити за діями своїх обранців і роботою виконавчої та судової гілок влади, висловлювати свої думки в режимі реального часу, створювати групи впливу на прийняття рішень. Важливо, що населення хоче не просто володіти інформацією про ті чи інші події суспільного значення, а брати безпосередню участь у процесах управління.

Відповідно до цього метою дослідження є аналіз стану відкритості органів державної влади та доступності інформаційного наповнення офіційних сторінок у соціальній мережі Facebook. Досягнення мети забезпечується реалізацією таких завдань: дослідити сучасний стан доступності офіційних сторінок на регіональному рівні.

Об'єктом нашого дослідження на регіональному рівні – Миколаївська обласна державна адміністрація, Миколаївська міська рада, Миколаївська обласна рада.

Параметри для моніторингового дослідження умовно поділялись на змістовні та технологічні.

Під змістовним параметром для моніторингу офіційних сторінок у соціальній мережі Facebook розуміється виділена на підставі аналізу нормативно-правових актів, що регулюють питання доступу до інформації про діяльність державних органів, одиниця інформації, яка має бути розміщена на офіційних сайтах центральних органів виконавчої влади з урахуванням компетенції державного органу.

Під технологічними параметрами для моніторингу розуміються повнота профілю установи у соціальній мережі, лінгвістичні, наявність контактної інформації.

Сторінка Миколаївської обласної державної адміністрації у соціальній мережі Facebook [4] складається з розділів: інформація (адреса, телефон, часи роботи, електронна пошта, посилання на веб-портал та відеохостинг YouTube, на який підписано 73 користувача, які можуть додавати, продивлятися і коментувати ті чи інші відеозаписи, повноваження вирішуваних питань місцевого значення, мета діяльності), дописи, світлини (фото основних заходів), відео, відгуки, спільнота (загалом вподобань та кількість користувачів), події. Станом на 10 квітня 2019 року налічує 4636 осіб та 3936 вподобань. Проте 100% інформації стосується висвітлення діяльності Миколаївської облдержадміністрації, робиться перепост з особистих сторінок керівництва місцевого органу виконавчої влади, висвітлення заходів, які відбуваються в Миколаївській області зі спорту, освіти, економіки та ін. Періодичність опублікування новин складає приблизно 4-6 публікацій щодня (може змінюватись в залежності заходів).

Офіційна сторінка Миколаївської міської ради соціальній мережі Facebook [3] була створена 9 липня 2015 р. для більш тісного демократичного спілкування, з громадськістю в соціальних мережах. Вона складається з таких розділів: дописи, відео, світлини, інформація (адреса, телефон, електронна пошта, посилання на веб-портал, повноваження вирішуваних питань місцевого значення), спільнота (загалом вподобань та кількість користувачів). Станом на 10 квітня 2019 року сторінка налічує 4147 осіб та 3313 вподобань. Кожного дня публікують найсвіжіші новини м. Миколаєва, які закликають користувачів мережі до обговорень і запитань на різні соціально-економічні та політичні теми.

Сторінка Миколаївської обласної ради у соціальній мережі Facebook [5] складається з розділів: інформація (адреса, телефон, електронна пошта, посилання на веб-портал, повноваження вирішуваних питань місцевого значення), світлини (фото основних заходів), відгуки, відео, дописи, спільнота (загалом вподобань та кількість користувачів), події. Станом на квітень 2019 налічує близько 2623 осіб та 2310 вподобань. Повнота профілю залежить від висвітлення головних подій міста та області. Періодичність опублікування новин складає приблизно 3-5 публікацій на тиждень.

Проведене дослідження уможливило такі висновки:

1. Органи влади на регіональному рівні використовують соціальні мережі для додаткової підтримки власного потужного веб-порталу. Інформація про діяльність у соціальній мережі дублюється з нього.

2. Вільне місце посідає напрямок обговорення проєктів, матеріалів засідань сесій рад обласної державної адміністрації, міської ради, обласної ради та її постійних комісій, звітування по бюджету та інших проєктів.

3. Просте спілкування громади з міськими, обласними чиновниками, стежити за діями своїх обранців, висловлювати свої думки в режимі реального часу.

4. Роль соціальної мережі Facebook без перебільшення можна назвати величезною у формуванні громадської думки, підвищує ефективність взаємодії органів державної влади з громадянами, сприятиме закріпленню позитивного іміджу держави серед широких верств населення України і світової спільноти.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми.

Література

1. Бакулев Г. П. Массовая коммуникация: Западные теории и концепции [Електронний ресурс] / Г. П. Бакулев. – Режим доступа : <http://pulib.if.ua/part/9691>. – Назва з екрану. – [Дата перегляду: 08.04.2019].
2. Куліш П.Ю. Потенціал соціальних мереж facebook та twitter як сучасний метод електронної взаємодії влади та громадськості управління / П.Ю. Куліш // Теорія та практика державного управління. – 2012. – Вип. 2. – С. 132–137.
3. Миколаївської міської ради [Електронний ресурс] // FACEBOOK.- Режим доступу: https://www.facebook.com/mkradagov/?__tn__=%2Cd%3C-R&eid=ARBnriYsni7rgBoYAjMU3HPo6e4nKaigsAyGAUo6slPDGKS-N1YIRRMSSq9aXZT2khv_hakKAKAqvYnzK.- Назва з екрану. – [Дата перегляду: 08.04.2019].
4. Миколаївської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] // FACEBOOK.- Режим доступу: <https://www.facebook.com/mykoda/>.- Назва з екрану. – [Дата перегляду: 08.04.2019].
5. Миколаївська обласна рада. Миколаївської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] // FACEBOOK.- Режим доступу: <https://www.facebook.com/mykoblrada/>.

https://www.facebook.com/pages/Khai_library/100126073491970). - Назва з екрану. – [Дата перегляду: 08.04.2019].

6. Мінаєва В.О. Соціальні мережі як засіб зв'язків з громадськістю в державному управлінні / О.В.Мінаєва // Науковий вісник Академії муніципального управління. – 2012. – № 4. – С.136–143.

7. FACEBOOK: ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ НАЙБІЛЬШОЇ СОЦМЕРЕЖІ У СВІТІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://mohytych.com.ua/facebook-istoriya-stvorenniya-naybilshoyi-sotsmerezhi-u-sviti/>. – Назва з екрану.

УДК 027.7(477)

УНІВЕРСИТЕТСЬКІ БІБЛІОТЕКИ: ЗАПОРУКА ЗМІН У НАСЛІДКУ ЩОДЕННОЇ РОБОТИ

Сербін Олег Олегович

директор Наукової бібліотеки імені М. Максимовича

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, м.Київ, Україна

Не треба сьогодні нагадувати, що наукова інформація відіграє важливу роль у розвитку сучасного суспільства. Наукова інформація поширюється різними каналами, засобами, методами і особливе місце в цій системі належить науковій комунікації (НК).

У процесі НК можна виокремити декілька основних елементів:

1) комунікант – відправник повідомлення (особа, яка генерує ідею або збирає, опрацьовує наукову інформацію та передає її).

2) комунікат – повідомлення (фіксована чи нефіксована наукова інформація).

3) канал (спосіб передачі наукової інформації).

4) реципієнт – отримувач повідомлення (особа, якій призначена інформація і яка певним чином інтерпретує її, реагує на неї).

5) зворотний зв'язок – реакція реципієнта на отримане наукове повідомлення.

Серед швидкого зростання електронних ресурсів вагомую роль сьогодні відіграють бібліотеки ЗВО. Їх допомога як інформаційних посередників в дослідженнях наукового статусу як викладачів так і вишу важко переоцінити. В цьому процесі бібліотеки задіяні як всі елементи процесу наукової комунікації.

Для прикладу: ще у жовтні 2016 року науково-методичним відділом, як координаційним центром діяльності бібліотек ЗВО, було проведено анкетування з метою переформатування напрямів роботи бібліотек нашої мережі відповідно до зростаючої необхідності включатися в процес наукових досліджень. Об'єкт дослідження – інформаційно-аналітичні продукти, що створюють бібліотеки, визначення відділів (секторів), які в цьому задіяні, досліджено, які відділи необхідно створити в бібліотеці для покращення інформаційного забезпечення науково-дослідної діяльності ЗВО. Предмет дослідження – інформаційно-аналітична робота бібліотечних установ.

Результат дослідження показав – на запитання:

1. Чи є серед запитів користувачів запити на інформаційно-аналітичні продукти? Так – 42 (67%) Дуже рідко – 14 (22%) Ні – 7 (11%);

2. Якщо замовляють інформаційно-аналітичні продукти, то які найчастіше? аналітичні огляди (28), аналітичні довідки (40), прогнози (5); дайджести (11), серед інші називали: наукометричні дослідження, аудит наукової періодики ЗВО на відповідність міжн. стандартам; бібліографічні покажчики, реферування наукових збірників; інформаційно-аналітичні огляди літератури);

3. Чи створюють інформаційно-аналітичні продукти у вашій бібліотеці?

Так – 45 (71%) Дуже рідко – 12 (19%) Ні – 6 (10%)

4. Якщо створюють, то які відділи беруть участь?

Інформаційно-бібліографічний відділ (54), науково-методичний відділ (11), називалися і інші відділи – відділ інформаційних технологій і комп. забезпечення (7), відділ обслуговування (4), відділ обробки та комплектування (5), відділ КІПР (1), відділ рукописних та рідкісних видань (1)

5. Чи є у структурі вашої бібліотеки інформаційно-аналітичний відділ?

Так - 2 – (3%) Ні – 61 – (97%)

6. Чи є у структурі вашої бібліотеки інформаційно-аналітичний сектор?

Так – 5 – (8%) Ні – 58 – (92%)

7. Якщо є інформаційно-аналітичний сектор, то у складі якого відділу? Інформаційно-бібліографічного (3); Інформаційних технологій (1); НІЦ НБНУ“ОЮА»(1)

8. На Ваш погляд, чи потрібна інформаційно-аналітична служба у науковій бібліотеці вищого навчального закладу? Так – 57 – (90%), Ні – 6 – (10%)

9. Якщо потрібна, то який вид структурного підрозділу бібліотеки?

Вважали що це має бути: відділ – 13 – (21%) сектор – 44 – (70%)

10. Чи є, на ваш погляд, перспектива у діяльності інформаційно-аналітичних служб наукової бібліотеки ВНЗ? Так – 59 – (94%), Ні – 4 – (6%)

11. На ваш погляд, буде наявність інформаційно-аналітичної служби основою для покращення інформаційне забезпечення науково-дослідної діяльності у ЗВО? Так – 58 – (92%), Ні – 5 – (8%)

На сучасному етапі вже на державному рівні приділяється особлива увага визначенню потенціалу розвитку наукового напрямку в закладі вищої освіти на основі оцінювання динаміки показників його наукового, науково-освітнього, науково-технічного та інноваційного рівня, визнання наукових досягнень закладу вищої освіти та перспектив розвитку пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 652 «Деякі питання проведення державної атестації закладів вищої освіти в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності» одним з критеріїв державної атестації зазначено якість наукових і науково-технічних результатів на основі експертної оцінки з урахуванням рівня публікаційної активності, зокрема наукометричних показників, які використовуються у міжнародній системі експертизи.

Атестаційна оцінка як індивідуальна характеристика досягнень закладу вищої освіти за науковим напрямом обчислюється як сума значень показників, серед складових якої є:

- кількість статей закладу вищої освіти за науковим напрямом у наукових виданнях (журналах), які індексуються у наукометричних базах даних “Scopus” та/або “Web of Science”, з використанням як додаткового показника для наукових напрямів значення коефіцієнтів впливовості зазначених журналів;

- кількість наукових видань (журналів), засновником (співзасновником) яких є заклад вищої освіти, за науковим напрямом, які індексуються у наукометричних базах даних “Scopus” та/або “Web of Science”;

- кількість працівників закладу вищої освіти (за основним місцем роботи), які є членами редакційних колегій наукових видань (журналів), які індексуються у наукометричних базах даних “Scopus” та/або “Web of Science”.

Відповідно до наказу МОН України від 06.11.2018р. №1213 «Про надання доступу закладам вищої освіти і науковим установам, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних Scopus та Web of Science» цей доступ надається за кошти державного бюджету.

Цифри для порівняння бібліотеки нашої мережі у 2018 та 2019 рр.:

На 2018 рік отримали доступ до БД всього – 95 ЗВО, з них:

Scopus та Web of Science – 29

Тільки Scopus – 36

Тільки Web of Science – 30

На 2019 рік отримали доступ до БД всього – 127

Scopus та Web of Science – 99

Тільки Scopus – 28

На 01.01 2019 р. Мережа бібліотек ЗВО включає в себе 189 бібліотеки. – понад 67% (67.195) з них тепер мають доступ до наукометричних БД, приймаючи активну участь у науково-дослідницькій роботі вишів. Решта бібліотек, які не отримали безпосередньо доступ до БД – мають змогу долучатися до процесу дослідження територіально. І якщо 2 роки назад на запитання:

Чи є у структурі вашої бібліотеки інформаційно-аналітичний відділ?

Так відповіли -3%) опитуваних і Ні – 97%, то сьогодні всі бібліотеки Мережі одним із важливих напрямів вважають роботу з наукометричними БД.

Не можна не сказати, що тема наукових досліджень є однією із цікавих тем для обговорення на конференціях, проведенні семінарів, круглих столів для науковців вишу, обміну досвідом серед бібліотек. Для прикладу, за минулий 2018р. нашою бібліотекою було організовано та проведено 8 заходів на цю тему, 3 з них – вебінари.

Науково-методичний відділ НБ ім. М.Максимовича приймає активну участь у проекті «БібліоСинергія». Це партнерський проект бібліотек вишів під егідою УБА, спрямований на створення професійного середовища щодо втілення нових практик для підтримки наукових досліджень. Упродовж 2018 року оновлено і виставлено на сайті для фахівців 14 матеріалів (12 статей і 2 презентації) за цією темою.

Робота Мережі університетських бібліотек націлена на результат, в той час як процесом опікуються бібліотеки-учасники одноосібно. Ті, хто не розуміє цінності колективного професійного потенціалу, не долучається до роботи на платформі Української бібліотечної асоціації – приречені на обертання в сфері своїх містечкових інтересів з локальною еволюцією в рамках меж своєї бібліотеки. Керівники і колективи бібліотек, які прагнуть чогось досягти і привнести якісні зміни у систему бібліотечно-інформаційного обслуговування, вже сьогодні рухаються вперед пліч о пліч з лідерами думок та практик.

УДК 342.51:004.031.4

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Сидоренко Тетяна Михайлівна

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв, м.Київ, Україна
науковий керівник: Сverdлик Зоряна Михайлівна, кандидат історичних наук, доцент

Сьогодні ІКТ розглядаються як необхідний елемент масштабного інформаційного перетворення суспільства, найефективніша умова відновлення довіри громадян до державних інституцій, інструмент становлення електронної демократії. Використовуючи сучасні технології, державні органи влади поліпшують взаємодію з громадськістю в інтернет-просторі, залучають її до процесів вироблення та реалізації державної політики, а також підвищують поінформованість про дії влади. Головною функцією державних установ стає надання якісних державних послуг громадянам. Сервісний підхід в державному управлінні насамперед передбачає розвиток форм, методів і технологій управління, спрямованих на підвищення якості послуг. Одним із таких методів є перехід на надання адміністративних послуг в електронній формі.

Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 р. № 5203-VI (зі змінами від 04.04.2018 р.) [1], надання населенню адміністративних послуг в електронній формі мало розпочатися з 1 січня 2014 р. через Єдиний державний портал адміністративних послуг. Проте, лише у четвертому кварталі 2015 р. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України запустило у тестову експлуатацію Єдиний державний портал адміністративних послуг, на якому були розміщені перші 15 електронних адміністративних послуг, що надавалися зазначеним міністерством. Порядок ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг був затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.01.2013 р. № 57 (зі змінами від 14.10.2014 р.). Портал перебуває за інтернет-адресою <https://my.gov.ua>.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про адміністративні послуги», Єдиний державний портал адміністративних послуг – це «офіційне джерело інформації про надання адміністративних послуг в Україні, через яке забезпечується надання адміністративних послуг в електронній формі та доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги з використанням мережі Інтернет».

До послуг, які забезпечує Єдиний державний портал адміністративних послуг належать:

«1) доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги та про суб'єктів надання адміністративних послуг;

2) доступність для завантаження і заповнення в електронній формі заяв та інших документів, необхідних для отримання адміністративних послуг;

3) можливість подання суб'єктами звернення заяви за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку;

4) можливість отримання суб'єктами звернення інформації про хід розгляду їхніх заяв;

5) можливість отримання суб'єктами звернення за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку результатів надання адміністративних послуг;

6) можливість здійснення суб'єктами звернення оплати за надання адміністративної послуги дистанційно, в електронній формі» [1].

Окрім Єдиного державного порталу адміністративних послуг, можливість отримати послуги онлайн або хоча б дізнатися інформацію про способи їх отримання надають:

– Портал державних послуг iGov (<https://igov.org.ua>) – волонтерський проект;

– Урядовий портал «Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України» (<https://www.kmu.gov.ua>);

- Кабінет електронних сервісів Міністерства юстиції (<https://kap.minjust.gov.ua>);
- Онлайн будинок юстиції (<https://online.minjust.gov.ua>);
- Електронний кабінет платника податків – сервіс Держгеокадастру (<https://e.land.gov.ua>) та ін.

В Україні створена і успішно розвивається сучасна телекомунікаційна інфраструктура і, зокрема, волонтерський проект iGov. Портал державних послуг iGov зроблено волонтерською командою iGov в рамках боротьби з корупцією в Україні та вдосконалення бізнес-процесів у державних органах. У його створенні беруть участь тисячі волонтерів зі всієї країни та навіть світу. Тут зібрано послуги, що їх надають державні органи України громадянам та бізнесу. Вхід до порталу можливий із використанням ID карти, електронного кваліфікованого підпису, BankID та Картки киянина.

За статистикою онлайн-послуг порталу iGov, найпопулярніші послуги серед українців – отримання субсидій, видача/заміна закордонного паспорта, отримання довідки про доходи фізичних осіб, реєстрація фізичних осіб-підприємців, надання довідки про притягнення до кримінальної відповідальності, відсутність (наявність) судимості, реєстрація місця проживання, призначення соціальної допомоги при народженні дитини [3].

Із розвитком ІКТ розвиваються і способи взаємодії людей та держави. Міністерство юстиції України не стоїть осторонь цих процесів і пропонує якісно новий спосіб взаємодії громадян з органами юстиції і презентувало систему «Онлайн будинок юстиції». Онлайн будинок юстиції – це можливість для кожного громадянина, який має доступ до інтернету, замовити низку послуг, не виходячи з дому. У режимі онлайн запроваджено послуги, надання яких викликає найбільші черги та створює бюрократію. Сайт забезпечує отримання послуг без контакту з представниками влади.

З метою забезпечення обміну даними між електронними державними реєстрами в реальному часі, у 2017 р. запроваджена українська версія естонської розробки X-Road – «Трембіта». Система Трембіта – це «сучасне організаційне та технічне рішення, яке забезпечує безпечну взаємодію інформаційних систем органів державної влади та органів місцевого самоврядування шляхом обміну електронними повідомленнями через інтернет». Система гарантує високий рівень безпеки завдяки використанню електронних кваліфікованих підписів, шифрування даних, реєстрації подій, контролю доступу до електронних послуг та механізмів «відмови в обслуговуванні», надає доступ до даних різним установам відповідно до наданих їм прав доступу, а також реалізує в Україні принцип «once only» («одноразового вводу») інформації, що дозволяє владі повторно використовувати дані, надані раніше громадянами або юридичними особами.

Забезпечення безпеки системи «Трембіта» полягає у достовірності і цілісності інформації, а також чіткому дотриманню своїх обов'язків учасниками процесу обміну даними. Усі дані, що надсилаються через систему «Трембіта», підписуються електронним підписом та зашифровуються, аутентифікуються та фіксуються, а вся інформація, що надходить у неї, проходить процедуру аутентифікації та реєструється [4].

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів «Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів» № 606 від 08.09.2016 р. (редакція від 08.12.2018 р.), права на українську конфігурацію системи належать Державному агентству з питань електронного урядування, її адміністратором призначено Державний центр інформаційних ресурсів України. Право використання цієї системи мають всі державні органи на території України, а також передбачається право підключення до системи зовнішніх контрагентів на запит інформації, наприклад, банків або бізнесу, але не в комерційних цілях [2].

Отже, актуальність питання реалізації можливостей ІКТ органами державної виконавчої влади України зумовлена зростанням ролі інформатизації та інформаційної політики в суспільстві. Стрімкий розвиток і поширення нових ІКТ зумовлюють кардинальні зміни в інформаційній сфері на глобальному рівні. Їх революційний вплив стосується державних структур та інститутів громадянського суспільства, економічної та соціальної сфер, науки і освіти, культури. А для тих, хто має доступ до нових ІКТ, відкриваються великі можливості, зокрема, отримання доступу до будь-якої відкритої інформації, законодавчої та нормативної бази, інформації про діяльність органів державної влади, отримання державних послуг за допомогою інформаційно-телекомунікаційних мереж, а також дистанційне навчання.

Література

1. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17> (дата звернення: 07.04.2019).
2. Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів : постанова Кабінету Міністрів України від 08.09.2016 р. № 606 [Електронний ресурс] // База даних

«Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-%D0%BF> (дата звернення: 07.04.2019).

3. Про Порядок інтеграції інформаційних систем державних органів та органів місцевого самоврядування до Єдиного державного порталу адміністративних послуг : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 08.09.2016 р. № 1501/248. [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1315-16> (дата звернення: 07.04.2019).

4. Підписано угоду про початок розробки інформаційної системи для ЦНАПів в Україні [Електронний ресурс] // Децентралізація дає можливості. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/8530> (дата звернення: 07.04.2019).

УДК 021.6:(004+339.138)

ПРОСУВАННЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ПРОДУКТІВ ТА ПОСЛУГ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ

Скитер Таїсія Михайлівна

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв, м.Київ, Україна
науковий керівник: Гранчак Тетяна Юріївна, доктор наук із соціальних комунікацій, професор з\н

Інтернет-маркетинг сьогодні є одним з найперспективніших напрямів розвитку маркетингу, який активно розвивається, незважаючи на різні економічні кризи та будь-які зовнішні і внутрішні перешкоди. Інтернет-маркетинг – соціально необхідне явище, застосування якого створює підґрунтя для принципової перебудови не лише самої бібліотеки, а і мислення її працівників, яке спрямовується в бік користувача на визначення зміни його інформаційних потреб в умовах розвитку ринку.

Однією з проблем, яка спостерігається в бібліотечній практиці, є не завжди адекватний рівень розуміння бібліотечними фахівцями необхідності застосування інструментів інтернет-маркетингу та слабка мотивація до їх використання, що негативно позначається на затребуваності бібліотечних ресурсів, рівні поінформованості користувачів про сервісні можливості бібліотеки, а відтак може шкодити загальному іміджу бібліотечної інституції. Саме тому просування бібліотечних продуктів та послуг в Україні засобами інтернет-маркетингу потребує додаткової уваги.

Головна мета просування бібліотечних продуктів і послуг – задовольнити інформаційні потреби споживача та встановити з ним надійну комунікацію. Досягнення цієї мети вимагає постійного вивчення й аналізу напрямів діяльності бібліотеки, виявлення специфіки інформаційних потреб її користувачів і пошуку шляхів їх задоволення.

Аби уміло застосувати інструменти інтернет-маркетингу для просування бібліотечних послуг необхідно чітко розуміння понять як інтернет-маркетингу, так і бібліотечної послуги. Ф. Котлер у своїй праці «Основи маркетингу» визначив, що «інтернет-маркетинг – це практика використання усіх аспектів реклами в Інтернеті для отримання відгуків від аудиторії, яка включає як творчі, так і технічні аспекти роботи в мережі Інтернет, у тому числі дизайн, розробку, рекламу і маркетинг» [8, с. 58]. Поняття бібліотечної послуги визначається Ст. 1 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу»: «бібліотечна послуга – результат діяльності бібліотеки із задоволення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки» [4]. Таким чином, бібліотечна послуга – це конкретний результат бібліотечного обслуговування, який задовольняє певну потребу користувача бібліотеки.

Бібліотеки в Україні вже почали переорієнтацію з обслуговування користувачьких потреб взагалі на задоволення попиту конкретного відвідувача, користувача, споживача.

Аналіз найбільш поширених засобів інтернет-маркетингу показав, що одним з основних інструментів є веб-сайт. Внаслідок створення веб-сайту його позиціонування та оптимального використання, власник матиме значні конкурентні переваги, зміцнення свого іміджу та заохочення більшої частини користувачів. E-mail маркетинг дає змогу відправляти індивідуальні розсилки електронною поштою [3]. Маючи відносно низькі витрати, цей інструмент забезпечує поширення інформації серед потенційних клієнтів і може відстежувати їх реакцію.

Також варто застосовувати можливості пошукової оптимізації (SEO), головною метою якої є залучення цільових користувачів з пошукових систем на веб-сайт, організація контенту сайту таким чином, щоб він повністю індексувався і відображався при кожному пошуковому запиті [3].

Завдяки пошуковій рекламі – текстовим блокам, які розміщуються в пошукових системах і відображаються у відповідь на певні запити користувачів, є можливість ефективного залучення користувачів на веб-сайт по частоті запитів [3]. Реклама дає можливість залучення широкої аудиторії потенційних спонсорів, ділових партнерів, користувачів, стимулювання у відвідувачів Інтернету зацікавленості бібліотекою і її послугами, сприяння кількісному росту реалізації послуг, що надаються, формуванню нових потреб і утвердження в користувачів необхідності у бібліотечних послугах; закріплення в пам'яті користувачів інформації про бібліотечний сервіс і створення мотивації для його використання.

Набуває широкого застосування, також, такий інструмент як маркетинг соціальних зв'язків, заслуга даного виду полягає у його дешевизні та швидкості дії. PR-технології, спрямовані на формування позитивного іміджу шляхом поширення текстової інформації на сторонніх ресурсах: розповсюдження прес-релізів, робота з мережевою пресою і новинними ресурсами, замовні статті, активність на тематичних форумах, прихована реклама в блогах, багатоходові програми підвищення лояльності, соціальні мережі та інші засоби [1].

Таким заходам необхідно приділяти особливу увагу, адже в умовах віртуалізації різноманітних суспільних процесів частина потенційних користувачів шукає шляхи задоволення власних інформаційних потреб саме в середовищі Інтернет. Ці потреби трансформуються під впливом розвитку інтернет-середовища, тож, прагнучи залишатись затребуваною, сучасною, орієнтованою на користувача, бібліотека повинна звернути увагу на роботу в сфері Інтернет-маркетингу, вивчати цей напрям соціальних комунікацій і впроваджувати його ефективні інструменти у свою практичну діяльність.

Література

1. Ілляшенко С. М. Інтернет-маркетинг науково-освітніх послуг / С. М. Ілляшенко // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Сер. : Економічна. – 2014. – № 4. – С. 271–278. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdntu_ekon_2014_4_36.
2. Котлер Ф. Основи маркетингу : підручник 5-е європейське вид. / Ф. Котлер, А. Гари. – Москва : Вільямс, 2015. – 752 с.
3. Ляшенко Г. П. Інтернет-маркетинг та його інструменти / Г. П. Ляшенко, Р. В. Моткалюк // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013. – № 3. – С. 59–65. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnudpsu_2013_3_9
4. Про бібліотеки та бібліотечну справу [Текст]: Закон України: за станом на 20 лип. 2000 р. / Верх. Рада України. – Офіц. вид. – Київ, 2000. – 23 с.

УДК 316.77:070:004.738.5

СТРАТЕГІЯ ВІДБОРУ КОНТЕНТУ ДЛЯ ПУБЛІКАЦІЇ В ІНТЕРНЕТ-МЕДІАХ

Струтинська Тетяна Іванівна

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна

Бурхливий розвиток інформаційно-комунікативних технологій зумовили глобальні трансформації ЗМІ. Найбільших потрясінь зазнав контент медій, балансуючи між стандартами якості та технологічними експериментами. Головне завдання, яке постає перед журналістикою у просторі нових медіа – створити «нового журналіста», який міг би забезпечити контентом медіакористувачів. Тому, важливо розуміти особливості споживання медіа в новому просторі, визначити стратегію відбору контенту для публікацій в інтернет-медіах.

Проаналізувавши трансформаційні процеси які відбулися у сфері медіа-виробництва, слід відзначити, що вони призвели до змін у контентному наповненні. Сьогодні у світі відбувається неухильне зростання аудиторії Інтернету, що говорить про зростання впливу цього каналу комунікації в інформаційному просторі. Саме інтернет став поштовхом до утворення нових засобів масової інформації, які по-новому формуються свій контент. Доведено, що нові медіа у своїй роботі використовують різноманітні інструменти, унікальні чи модифіковані для масової комунікації. Це соціальні мережі, блоги,

твіти, системи обміну відеофайлами, фотографіями, інфографікою, а також використання карикатур та фотожаб у аналітичних жанрах. Активно доповнюють матеріали: мультимедійність, інтерактивність та гіпертекстуальність. Інструментарій постійно розширюється, з'являються нові послуги і технології, спрямовані на задоволення інформаційних потреб як масової аудиторії, так й індивідуального користувача.

Досліджено та виявлено ряд особливостей написання Інтернет-тексту – це лаконічність у написанні (текст сприймаємо літерою F), максимальна інформативність, яскравість для захоплення уваги аудиторії. Матеріали мають легко читатись і сприймались навіть із екрану смартфона. Структура повідомлень – класична (має відповідати правилу перевернутої піраміди, заголовок має привертати увагу аудиторії. Ще однією особливістю є нагадування наприкінці тексту – зручний спосіб ненав'язливо знайомити користувача з іншими матеріалами Інтернет-видання, затримуючи його на сайті. А також фрагментація тексту: один абзац має розкривати один факт[4].

Зазначимо, найголовнішим параметром Інтернет-ЗМІ є мультимедійність. На основі проведеного дослідження інструментів мультимедійної журналістики і способів їх використання в ЗМІ, розкрито, що мультимедійні елементи допомагають привернути увагу аудиторії, урізноманітнити подачу новин, а головне – покращують сприйняття інформації. Проаналізовані регіональні видання «Репортер.UA» та Галицький кореспондент» вже освоїли безліч інструментів які активно використовують їх. Наприклад: слайд-шоу, фотогалереї, відео, аудіо, карти, засоби інтерактивності, на посилення в соціальних мережах. Карикатури та фотожаби стали дедалі частіше з'являтися на сторінках ЗМІ. Такі медійні засоби спрощують сприйняття досить великого за обсягом тексту, роблять текст емоційно насиченим й рейтинговим.

Медіа-контент електронних видань, соціальних мереж має свої особливості, аудиторію, певні умови читання, які впливають на спосіб подання інформації. Наприклад, у журналах вагоме значення мають яскравість зображень, аналітичність та жанрове різноманіття, у газетах – чітка структуризація та оперативність інформації, на веб-сайтах – інтерактивність та оперативність.

Необхідно підкреслити, на сьогодні, соціальною мережею Facebook користується 31 % українців. Кожен сьомий юзер є адміністратором Facebook-спільноти. Всього в Україні 21,4 млн користувачів інтернету – 13 мільйонів з них використовують Facebook. Такі дані у своєму аналізі наводить компанія PlusOne. Інформація для аналізу взята з рекламного кабінету Facebook, Держстату, FactumGroup, Digital 2019 reports from Hootsuite and WeAreSocial та Google. Тому соцмережі поступово стають основним каналом новин для українських інтернет-користувачів. Багато інтернет-видань створюють власні сторінки в соціальних мережах Twitter, Facebook, Instagram, YouTube, намагаючись знайти нові ефективні канали комунікації з аудиторією. Івано-Франківські ЗМІ такі, як «Галицький кореспондент» (Facebook, Twitter, Google+, Instagram, Telegram) «Галичина» (Facebook), «Фіртка» (Facebook, Twitter та Youtube) та «Репортер» (Facebook, Twitter, Instagram, Youtube) використовують соціальні мережі для просування контенту. Найбільш комплексна стратегія просування контенту у виданні «Галицький кореспондент». Видання працює над контентом соціальних мереж. Сторінка у мережі Facebook показала найкращі результати за охопленням та активністю аудиторії, частотою оновлення інформації, використання мультимедіа (фото, аудіо- та відеоматеріалів) та інтерактивності з читачами. Відмітимо, публікації отримують багато коментарів, вподобань та репостів. Інші соціальні мережі також відповідають форматам наповнення, наприклад, сторінка в Instagram містить фото та дуже короткий текст, що характерно даній платформі.

Підсумовуючи вищесказане, варто зазначити, що проведене дослідження виявило особливості наповнення контенту Івано-Франківських видань, а також показало основні функції «нового журналіста», який повинен не тільки вміти швидко визначити найкращий формат подачі інформації, а також швидко працювати з усіма видами інформації: аудіо, відео, фото та текстом.

Література

1. Зражевська Н. І. Новітні медіа і нові форми комунікації в медіа культурі / Н. І. Зражевська. – Режим доступу: http://er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/1015/apmk_2013_14_16.pdf?sequence=1&isAllowed=y&fbclid=IwAR0I69Dfitq_5HbSrv_96CokC-7G7Q96RMbUCyXEXoF43LKUXZm2mSo1EoEJ.
2. Інгенблек В. Всі про мультимедіа / В. Інгенблек. – Київ, 1996. – С. 7.
3. Крейг Р. Інтернет-журналістика: робота журналіста і редактора у нових ЗМІ / Р. Крейг ; [пер. з англ. А. Іщенка]. – Київ : Києво-Могилян. Акад., 2007. – 324 с.
4. Потятиник Б. Інтернет-журналістика : навч. посіб. / Борис Потятиник. – Львів : ПАІС, 2010. – 246 с.

5. Федорова О. Ера соціальної комунікації: проблематика нових медіа / О. Федорова. – Режим доступу: http://www.philology.univer.kharkov.ua/nauka/e_books/visnyk_1027/content/fedorova.pdf?fbclid=IwAR2ouH5Ju6XoEflN_yi_wcagz1HRvryeaojlBfP6M1IOxT2e1T0Q3acMqhs].

УДК 351:[303.442.3+32]

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ЧИННИКИ АКТУАЛІЗАЦІЇ

Таргонська Владислава Володимирівна

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв, м.Київ, Україна
науковий керівник: Матвієнко Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор

На сучасному етапі розвитку України особливо актуальним є питання формування інформаційної та аналітичної бази для прийняття управлінських рішень на державному рівні. Невід'ємною складовою професійного функціонування системи державного управління являється ефективна та якісна система інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної виконавчої влади. Поява та впровадження інформаційних технологій в управлінській діяльності надає можливість забезпечувати інформаційно-аналітичну підтримку прийняття державних управлінських рішень на всіх рівнях, супроводжує інформаційну підтримку соціально-економічного розвитку держави та її окремих регіонів, забезпечує інформаційні потреби державних службовців та інших категорій громадян, створює умови для об'єктивного формування громадської думки щодо діяльності органів влади, а також послуг, які вони надають [4].

Органи державного управління, аналізуючи дані, можуть вивчати громадську думку і впливати на її зміну, більш ефективно планувати свої програми і роботу з населенням, оцінювати вплив програми на цільовий сегмент, знаходити шляхи для задоволення потреб населення.

Але на сьогодні рівень інформаційно-аналітичної діяльності органів державної влади є незадовільним, це зумовлено низкою факторів, зокрема: непорядкованістю інформаційних відносин, що простежуються у взаєминах органів державної влади при організації інформаційної взаємодії; відсутністю локальної мережі між місцевими органами державної виконавчої влади України, єдиного інформаційно-телекомунікаційного вузла обміну і обробки інформації; недостатнім оснащенням місцевих органів виконавчої влади програмно-технічними засобами та нераціональним їх використанням, низьким рівнем фахівців з інформаційно-комп'ютерного забезпечення у районних структурах місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; відсутністю аналітичної бази, систематизованого і вичерпного інформаційного фонду з потужним довідковим апаратом, мереж телекомунікацій, що дають змогу використовувати фонди зовнішніх організацій [3].

Незадовільний рівень інформаційно-аналітичної діяльності державних структур зумовлений низкою об'єктивних чинників, а саме – масштабістю і закритістю цих систем для динамічних змін у складі структур державного управління, неточністю і неповнотою інформації, з якою працюють органи державної влади, породжуваними недостатністю як ресурсів для її одержання, так і взаємодії органів державної влади України між собою.

З метою подолання негативного впливу зазначених чинників і забезпечення ефективної роботи органів державної влади України у сфері інформаційно-аналітичної діяльності пропонуємо вирішити такі завдання:

1. Упровадити накопичення та обробку інформації на місцевих рівнях.
2. Забезпечити впровадження систем захисту електронної інформації органів влади.
3. Розробити та запровадити автоматизований аналіз справ у різних сферах державної активності.
4. Необхідно прийняти Закон України "Про інформаційне забезпечення органів державної влади", що дасть змогу створити законодавчу базу інформаційного забезпечення органів державної влади України та ефективно використовувати наявні інформаційні ресурси, визначити права та обов'язки як органів державної влади, так і фізичних та юридичних осіб у цій галузі.

У результаті виконання цих завдань, з одного боку, буде підвищено ефективність державного управління та оперативної взаємодії органів державної влади між собою, а з другого – зроблено крок до демократизації діяльності органів державної влади за рахунок збереження реалізації прав громадян на доступ до інформації та забезпечення надання ефективних і зручних у використанні послуг громадянам, організації інтерактивного зв'язку громадян з органами державної виконавчої влади.

Загальний рівень аналітичної діяльності органів виконавчої влади в сучасній Україні потребує нагального вирішення проблеми створення чи їх суттєвої модернізації.

У більшості країн світу основними моделями модернізації державного управління є New Public Management (NPM – нове державне управління) та Good Governance (GG “ефективне” управління). Суть NPM полягає у впровадженні у роботу державного управління всіх найкращих теорій та методів діяльності, що застосовуються у бізнесі [2].

Близькою за змістом є концепція “governance”. Комітет із публічного менеджменту організації економічного співробітництва та розвитку визначає його як забезпечення і розподіл влади та авторитету, покликаних охороняти конституційні цінності. “Good governance” – управління будується на основі принципів поділу влади, народовладдя, виборності і змінюваності вищих посадових осіб, підзвітності інститутів виконавчої влади, верховенства закону, політичного плюралізму, незалежності засобів масової інформації, має демократичний характер [1].

У концепції GG, на відміну від NPM, державі властива велика ступінь присутності як повноправного партнера та учасника прийняття та реалізації державних управлінських рішень. Адже держава не може бути відсторонена навіть при взаємодії громадян і бізнесу, а повинна володіти повною мірою інформацією з метою виконання моніторингової і регулюючої функції. Використовувати концепцію GG можна як на рівні системи державного управління загалом, так і в рамках складових її підсистем. Можна виявити певні загальні принципи і підходи у концепцію GG, які можна застосовувати у сфері державного управління різних країн світу, незважаючи на їхні певні політичні, національні, історичні та культурні відмінності.

Відтак концепція NPM передбачає децентралізацію органів державного управління, а концепція GG – це проектний принцип організації. І для модернізації державного управління в Україні позитивним було б застосування певних елементів: сучасні інформаційні технології, принципи соціального партнерства, методи та інструменти концепцій NPM та GG [1].

Отже, в цілому інформаційно-аналітичне забезпечення органів виконавчої влади є складовою державного управління, яке покликане збільшити рівень узагальнення фактів, обґрунтованість рекомендацій, якість інформаційної продукції суб'єктів управління, а також, викривати довгострокові тенденції розвитку суспільства та держави. Розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення органів влади, як один з важливих напрямів інформатизації суспільства відбувається хаотично, без наявності чіткої виваженої державної стратегії. Здійснений аналіз свідчить, що оптимальною управлінською моделлю може бути поєднання двох концепцій – New Public Management та Good Governance. Це свідчить про те, що активне залучення громадськості у процес прийняття державно-управлінських рішень перетворює органи державної влади у публічні, тому вони стають більш відкритими для дискусій та обговорень, держава отримує можливість налагодити цю співпрацю та спільними зусиллями працювати на задоволення суспільних інтересів і вирішення суспільних проблем. В сучасних умовах державотворення в Україні потребує вдосконалення законодавче забезпечення розвитку інформаційно-аналітичної діяльності у сфері державного управління.

Література

1. Воробйова О. П. Сучасні управлінські моделі New Public Management і Good Governance та їх запровадження в Україні // Ефективність державного управління. – 2015. – Вип. 42. – С. 230–234.
2. Шаульська Г. М. Зарубіжний досвід як стимул у пошуку власної моделі ефективного управління // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2016. – № 5. – С. 114–120.
3. Телешун С. О. Моніторинг джерел інформації в системі державного управління : навч. посіб. / С. О. Телешун, І. В. Рейтерович. – Київ: НАДУ, 2009. – 36 с.
4. Шаульська Г. М. Механізми взаємодії громадськості з органами публічної влади в Україні : монографія / за заг. ред. д-ра філос. наук, професора, академіка Національної академії педагогічних наук України Т.В. Мотренка. – Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2018. – 200 с.

Трачук Людмила Федорівна,

доцент кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи, кандидат історичних наук,
доцент, Рівненський державний гуманітарний університет, м.Рівне, Україна

Онлайн-каталоги почали застосовуватись у бібліотеках США на початку 70-х рр. XX ст., після того як бібліотеки почали об'єднувати свої каталоги в мережі. Першими бібліотеками у світі, які застосували онлайн-каталогізацію, була бібліотека Університету Огайо (1971 р.) [6] та Далласька публічна бібліотека [3]. До початку 1980-х років, критична маса поширення онлайн-каталогів була досягнута на всій території Сполучених Штатів. Півтора десятиліття, до початку 1980-х років XX ст., були «золотим часом» онлайн-каталогів, так як користувачі бібліотек майже повністю залежали від них при пошуку інформації за темами, які їх цікавили. На той час онлайн-каталог був єдиною відправною точкою для людей, які починали пошук інформації.

Протягом 1981–83 рр. у США Рада з бібліотечних ресурсів (Council on Library Resources (CLR)) ініціювала та профінансувала дослідження користувачів бібліотек щодо їх відношення до онлайн-каталогів (OPAC). Дослідження було зосереджене на оцінці реакції користувачів на онлайн-каталоги, їх очікуваннях, потребах і пропозиціях щодо покращення роботи каталогів.

Більше 7000 користувачів бібліотек коледжів, публічних і національних бібліотек брали участь у дослідженні, також опитувалися і 3000 людей, які не використовували онлайн-каталоги. В цілому, аналізувалися 17 різних онлайн-каталогів в 29 установах. Це дослідження показало, що структура і дизайн онлайн-каталогів не були зроблені з достатнім розумінням пошукової поведінки кінцевих користувачів, і це зробило каталоги зручними для висококваліфікованих бібліотекарів, а не для некваліфікованих користувачів. З самого початку, користувачі хотіли покращення предметного пошуку в онлайн-каталогах, який для них був складним, вони потребували змісту документів, журнальних статей, доданих до бази даних каталогу.

Чальз Р. Хілдрет на початку 80-х років одним з перших почав висвітлювати результати дослідження електронних бібліотечних каталогів та пошукової поведінки користувачів бібліотек в електронному середовищі. У 1984 році він запропонував класифікацію інтерфейсів OPAC, яка показувала еволюцію електронних бібліотечних каталогів [4].

OPAC першого покоління виник завдяки автоматизації традиційного карткового каталогу, через що доступ до бібліографічної інформації був так само обмежений, як і в ньому. Каталог цього покоління називають прекоординатним, він має точки доступу, як правило, такі ж, як і традиційний каталог: автор, назва, ідентифікатор документа, іноді предметна рубрика, причому вводити треба фразу, або хоча б її початок, а не будь-яке слово з поля «назви», чи ініціали в полі «автор».

Он-лайн каталоги другого покоління називають посткоординатними, їх записи зроблені у MARC-подібних форматах, без анотацій, а точками доступу є ключові слова з поля назви, автора та інших імен, слова з предметних рубрик, коли вони присутні. В цих каталогах можна використовувати команди і логічні оператори. Що стосується користувачів, то в цих каталогах почали застосовувати два рівні взаємодії з користувачем – простий для користувачів з низькою інформаційною культурою, і складніший – для досвідчених користувачів. Привабливість системи ключових слів у значній мірі в тому, що вони забезпечують набагато більшу кількість точок доступу, ніж у попередньому поколінні онлайн-каталогів.

Тоді ж Ч. Хілдрет спрогнозував появу третього покоління каталогів, яке має прийти на зміну попередньому, і дозволить пошук і за фразою, і за ключовим словом з будь-якого поля, бібліографічні записи будуть збагачені додатковими керованими і некерованими точками доступу, пошук можна буде вести природною мовою, передбачалася автоматична корекція помилок [4].

Разом з тим існувало чітке розуміння того, що одним з головних напрямів розвитку електронних каталогів має стати рух назустріч користувачу. У 1990-х рр. змінилися ментальні моделі користувачів, їх очікування, поведінка і стратегія при використанні онлайн-бібліотечних каталогів. Користувачі не змінювалися поступово – відбувся великий розрив у ментальності, світобаченні, інформаційній озброєності між ними і тими людьми, які шукали інформацію в карткових каталогах минулого. Марк Пренський називає цей розрив сингулярністю. Сингулярність – подія, що змінює все так кардинально, що абсолютно немає шляху назад. Такою подією стала поява і швидке поширення цифрових технологій в останні десятиліття XX ст. [7].

Молодь, яка народилася разом з Інтернетом і яка найчастіше використовує бібліотечні ресурси, називають «цифровими аборигенами», «поколінням міленіуму» (народжені з 1981 по 1997 р.),

«поколінням Z» (народжені з 1998 по 2013 р.) тощо. «Покоління Z» на даний час складає біля 25 % людської популяції, а до 2020 року складе 40 %. Ці люди надзвичайно соціально активні в Інтернеті, вони виростили з комп'ютерами, цифровими музичними плеєрами, відеокамерами, мобільними телефонами, веб-технологіями, є носіями цифрової мови комп'ютерів та комп'ютерних ігор. В результаті, молодь думає, обробляє і управляє інформацією не так, як попередники, що веде до зміни (і зростання) потреб та очікувань [5]. Розробляючи електронні каталоги для цього покоління, необхідно обов'язково тестувати готовий продукт на його представниках, перш чим впроваджувати, і при цьому брати до уваги, що вік впливає на бажання вибирати з більшої чи меншої кількості варіантів – люди старшого віку віддають перевагу меншій кількості варіантів, чим молодь, яка хоче мати значну кількість альтернатив [2, с. 102].

Таке становище дозволяє бібліотекознавцям говорити про появу нової генерації користувачів, яких можна розглядати і як замовників послуг, і як споживачів, – усвідомивши можливість альтернатив у наданні інформації, вони ведуть себе як клієнти і беруть активну участь у виборі постачальника інформації [5]. Як клієнти, вони:

- чекають і прагнуть більшої персоналізації і миттєвого задоволення потреб;
- хочуть співпраці і багатозадачності;
- вчитися експериментально методом проб і помилок, а не шляхом формального навчання або читання;
- віддають перевагу нелінійному доступу до інформації;
- краще сприймають графіку, чим текст;
- очікують інтуїтивно зрозумілий інтерфейс і зручність [там само].

Ті, хто народився раніше, не в цифровому світі, але в якийсь момент життя сприйняв більшість аспектів нових технологій, завжди будуть у порівнянні з новим поколінням «цифровими іммігрантами». В конфлікті цих поколінь дослідники вбачають проблему, яка конкретизується тим, що в освітніх (та й в інформаційних) установах «цифрові іммігранти», які говорять застарілою мовою (доцифрової епохи), намагаються просвіщати населення, яке говорить на абсолютно новій мові [7]. Бібліотекарі як соціально-професійна група є представниками класичних інформаційних професій, які сформувалися в доцифрову епоху [1], а реалії інформаційного суспільства змушують їх в адаптивному режимі реагувати на внутрішньобібліотечні та зовнішні (з боку мікросистеми) виклики і опановувати мову своїх реальних і потенційних користувачів. Саме це забезпечить збереження базових, сутнісних елементів професії на якісно новому рівні розвитку професійного простору інформаційної діяльності.

Література

1. Лопатина, Н.В. Библиотекарь в профессиональной структуре общества: теоретико-методологический подход : автореф. дис. ... док. пед. наук : 05.25.03 / Н.В. Лопатина. – М., 2015. – 40 с.
2. Уэйншенк, С. 100 новых главных принципов дизайна / С. Уэйншенк. – СПб. : Питер, 2016. – 288 с.
3. Borgman, C. Why are Online Catalogs Still Hard to Use? [Electronic resource] / C. Borgman. – 1996. – URL : <https://pantherfile.uwm.edu/mux/www/sois110/details/materials/borgman1.pdf>. – Title from the screen. – Date of appeal : 03.03.2019.
4. Hildreth, C.R. Pursuing the ideal: generations of online catalogs /C.R. Hildreth// Online catalogs, online reference – converging trends. Proceedings of a LITA Preconference, June 23-24 1983, Los Angeles. American Library Association, 1984. – P. 31-56.
5. Merčun, T. New generation of catalogues for the new generation of users : a comparison of six library catalogues [Electronic resource] / T. Merčun, M. Žumer. – URL : http://oddelki.ff.uni-lj.si/biblio/oddelek/osebje/dokumenti/MercunZumer08_New_generation_of_catalogues_for_the_new_generation_of_users.pdf. – Title from the screen. – Date of appeal : 08.04.2019.
6. OCLC. Online Computer Library Center, INC [Electronic resource]. – URL : http://www.gutenberg.us/articles/oclc_online_computer_library_center_inc.#cite_note-In_the_beginning-3. – Title from the screen. – Date of appeal : 03.04.2019.
7. Prensky, M. Digital Natives, Digital Immigrants [Electronic resource] / M. Prensky. – URL : <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>. – Title from the screen. – Date of appeal : 07.04.2019.

АНАЛІЗ МАТЕРІАЛІВ РЕСУРСІВ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ПРО ІНСТИТУТ ПРЕЗИДЕНТСТВА**Федорчук Артур Григорович**науковий співробітник Фонду Президентів України,
Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського, м. Київ, Україна

Одним з основних питань державного будівництва в Україні сьогодні є визначення місця та ролі інституту президентства. У сучасному світі президентство є дуже містким і багатоліким інститутом. Наявність поста президента сама по собі мало про що говорить. Президенти є і в президентських (США), і напівпрезидентських (Франція), і парламентських (ФРН) республіках. Посади президента в цих країнах значно відрізняються за обсягом повноважень, характером функцій, ролі у суспільних справах. Наприклад, якщо в Європі і Північній Америці достатньо сильна президентська влада врівноважена парламентом і судовою гілкою влади, то на інших континентах цих протидія може й не бути. Так, у Латинській Америці зазвичай саме президенти домінують на політичній арені, контролюючи майже повністю силові структури, армію та суддів. Афро-азіатська модель президентства характеризується ще більшим авторитаризмом, що часто набирає тоталітарних форм, де президент є зазвичай одночасно главою держави, керівником уряду і лідером правлячої партії.

У сучасному світі інститут президентства досить поширений. Президенти є главами держав майже у 150 країнах світу. В даний час США – батьківщина сучасного інституту президентства – є світовою наддержавою, законодавцем мод в політиці, економіці та інших сферах життя. Багато розвинених країн Заходу запозичили і успішно адаптували до місцевих умов і власним політичним системам інститут президентства. Приклади Франції, Німеччини, Італії, Австрії, Фінляндії та інших країн яскраво демонструють життєздатність та ефективність даного інституту, що має у різних режимах різним об'ємом функціональних повноважень. Дана обставина сприяло поширенню інституту президентства і в країнах, що здійснюють наздоганяючу модернізацію [3].

Незважаючи на те, що дослідженням інституту президентства присвячено достатньо багато праць сучасних вчених, на сьогодні існує ціла низка невирішених питань щодо проблем існування та діяльності цього важливого політичного та державного інституту. Головне невирішене поки питання це визначення місця та ролі інституту президентства.

Актуальність дослідження інституту президентства зумовлена потребою наукового осмислення ролі інституту президентства в світі та значення світового досвіду в питаннях становлення цього інституту в період трансформації українського суспільства та інтеграції України у світовий політичний, економічний та інформаційно-культурний простір. Важливо чітко визначити сучасні світові тенденції функціонування інституту президентства та особливостей його висвітлення у зарубіжних електронних засобах масової інформації. Для вирішення цих завдань необхідно поліпшити інформаційну роботу з зарубіжними джерелами інформації, створити дієві механізми моніторингу та оцінки інформаційних потоків в мережі Інтернет.

Відділ організації та використання документального фонду Фонду Президентів України Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського має значний досвід організації широкомасштабного моніторингу вітчизняних та закордонних ЗМІ, створення інформаційно-аналітичних систем для накопичення, аналізу інформаційних потоків соціально-політичної тематики та створення на їх базі різноманітних оглядів, бюлетенів та аналітичних матеріалів. Цей досвід був використаний і при розробці інструментів та загальних принципів нового дослідження – моніторингу матеріалів закордонних ресурсів мережі Інтернет про інститут президентства в світі.

Методом дослідження інституту президентства в світі нами був обраний моніторинг Інтернету. Основою технології моніторингу виступає контент-аналіз. В нашому випадку це аналіз аналітиками змісту публікацій в мережі Інтернет з подальшим внесенням відібраної інформації до бази даних та інформаційно-аналітичною обробкою матеріалів [2, с. 35].

Інформація ресурсів мережі Інтернет має низку особливостей, які необхідно враховувати в процесі організації моніторингу всесвітньої мережі [1].

База даних «Інститут президентства в зарубіжних ЗМІ» розробка та дослідна експлуатація її прототипу якої була розпочата у відділі організації та використання документального фонду призначена для збереження результатів моніторингу публікацій ЗМІ у вигляді бібліографічної, реферативної та повнотекстової інформації, та надання доступу до неї користувачам. До бази даних вносяться матеріали, опубліковані на сторінках найбільш відомих та впливових електронних ресурсів у всесвітній мережі, в

яких висвітлюється інститут президентів у різних країнах світу та подається аналіз процесів, що відбуваються в плані розвитку цього владного інституту. Також до БД вносяться публікації про самих президентів, їх взаємодію з іншими державними інститутами, діяльність на посаді, міжнародну та внутрішню політику президентів та особистий імідж. Публікації зібрані з електронних ресурсів зарубіжних періодичних видань країн СНД, Європи, Америки, Азії та Австралії. На сьогоднішній день бібліографічні записи та реферати публікацій вносяться до БД державною мовою. В перспективі передбачається можливість внесення також повних текстів мовою оригіналу зі збереженням особливостей подання матеріалів закордонними інтернет-ресурсами.

В ході тестового моніторингу інституту президентства країн світу в першому кварталі 2019 року було проаналізовано понад 600 інформаційних повідомлень зарубіжних інтернет-ЗМІ. Із них 67% матеріалів було розміщено у ЗМІ далекого зарубіжжя, 33% повідомлень в інтернет-джерелах близького зарубіжжя (з країнами Прибалтики включно). Найбільшу активність у висвітленні окремих аспектів функціонування інституту президентства за кордоном проявляли інтернет-ЗМІ Великобританії (31%), Німеччини (14%) та Азербайджану (13%). Серед зарубіжних інформаційних сайтів слід особливо виділити міжнародне агентство новин „Reuters” (27% матеріалів), німецький інформаційно-політичний сайт „Deutsche Welle” (13%) та іспанське газетне видання „El Mundo” (10%).

Аналіз показав, що із наявного загалу матеріалів частіше висвітлюється діяльність президентів з питань внутрішньої політики (44%), на другій позиції їх міжнародна політика (28%) і матеріали, що оцінюють імідж президентів (28%). Більшість повідомлень, які розкривають внутрішньополітичну діяльність президентів, присвячені акціям протесту (27%), стосункам президентів з парламентом країни (20%), президентським виборам (19%).

Серед матеріалів щодо діяльності президентів на міжнародній політичній арені за період, що досліджується у даному огляді, превалювали матеріали, що висвітлювали проблеми та політику Європейського Союзу (21%), НАТО (16%) та країн Південної Америки (12%).

Загалом, протягом досліджуваного періоду, більшість публікацій електронних закордонних ЗМІ, висвітлюючи окремі аспекти інституту президентства, носили нейтральний характер (53%). Значну частку склали повідомлення з негативним контекстом (31%) і лише 16% – мали позитивну модальність.

Література

1. Гранчак Т. Використання інформації інтернет-видань як засіб підвищення ефективності інформаційно-аналітичної та управлінської діяльності / Т. Гранчак // Бібліотечний вісник. – 2006. – № 3. – С. 7–10. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2006_3_4
2. Кармазіна М. С. Президентство: Український варіант. – Київ: ІПЕНД, 2007. – 365 с.
3. Польовик С. Іміджеві характеристики України на шпальтах зарубіжних видань: контент-аналіз / С. Польовик // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – 2018. – Вип. 49. – С. 34–43. Режим доступу: http://np.nbuv.gov.ua/doc/npnbuimviv_2018_49_5

УДК:31:316.774

КАТЕГОРІЇ ОБ'ЄКТИВНОГО ТА СУБ'ЄКТИВНОГО В МЕДІАРЕЦЕПЦІЇ ТЕМИ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ НА ПРИКЛАДІ КОМІКСУ «ПЕРЕХРЕСТЯ: ДЕВ'ЯТЬ ІСТОРІЙ ПРО ВІЙНУ ТА НАСИЛЬСТВО» ТА ВИДАННЯ «УКРАЇНСЬКА ПРАВДА»: КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ

Хлестова Світлана Володимирівна

аспірант кафедри журналістики,

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, м. Харків, Україна

В Україні тема військового конфлікту на Донбасі, анексії Криму та, як наслідок, тимчасово переміщених осіб є постійно актуальною з 2014 року. Ми порівнюємо два способи медіа рецесії явища переселенців: національного інтернет-видання «Українська правда», що публікує інформаційні та аналітичні матеріали на зазначену тему, і коміксу «Перехрестя: Дев'ять історій про війну та насильство», який створювався на основі спогадів учасників подій.

Категорії об'єктивного та суб'єктивного ми розуміємо як «функціонально-семантичну категорію, що виражає різні види відношення висловлення до дійсності, а також різні види суб'єктивної кваліфікації повідомлення» [3]. При цьому більшість дослідників [1,6] протиставляють об'єктивну модальність суб'єктивній. Об'єктивна виражає відношення повідомлення до дійсності в плані реальності та ірреальності. Суб'єктивна модальність виражає відношення мовця до того, що повідомляється, його

оцінку описуваних фактів. Метою нашого дослідження є спроба з'ясувати, наскільки журналістський текст і текст нетрадиційного інформативного жанру здатні дотримуватися/порушувати властиві ним характеристики безпосереднього/образного відтворення події, що дасть підстави говорити про можливість/неможливість розглядати жанр коміксу в журналістській формально-змістовій парадигмі.

При цьому слід зазначити, що, відповідно до деяких досліджень, журналістська об'єктивність є неможливою взагалі. Зокрема, американський дослідник Дж. Меррілл стверджує, що «жоден журналіст не знає правди, жоден матеріал не може точно відповідати дійсності... Іншими словами, стаття, написана журналістом, завжди означає більше, ніж виражено словами» [2]. Автор зазначає, що кожен журналіст, коментатор або оглядач проявляє власну індивідуальність, навіть вирішуючи, які частини матеріалу скоротити, а які ні, на чому загострити увагу, а що згладити, які цитати використовувати, а які ні, що перефразувати, а де використовувати пряму мову [2].

А згідно «Міжнародним принципам професійної етики в журналістиці» (ЮНЕСКО, 1983), задля об'єктивного висвітлення події журналіст має чітко розділяти факти і думки з приводу подій, представляти аудиторії точні і достовірні факти, компетентні та різнобічні думки. Також висвітлення подій повинно бути достатньо докладним, всебічним, у результаті чого в аудиторії повинна скластися повна і розгорнута картина того, що відбувається. Окрім цього, журналіст не повинен в інтересах деяких осіб або груп маніпулювати інформацією, представляти події в певному, вигідному для даних суб'єктів світлі або нав'язувати власну думку з питання [4].

Тож, беручи за основу стандарти ЮНЕСКО, але пам'ятаючи про подвійність поняття журналістської об'єктивності, ми проаналізували, якою мірою автори «Української Правди» та збірки «Перехрестя» дотримувалися цієї вимоги.

Слід зазначити, що основою кожної з 9 історій, які містяться у коміксі «Перехрестя», є важливі події сучасної історії України (їх автори вказують наприкінці книги): 9 березня 2014 року – останній проукраїнський мітинг у Сімферополі; 13 березня 2014 року – на проукраїнському мітингу в Донецьку загинув перший український активіст; 18 березня 2014 року – перша хвиля мобілізації громадян у зв'язку з російською агресією та захопленням Криму; 17-19 березня 2014 року – загинув під час тортур М. Рибак, депутат Горлівської місцевої ради з проукраїнською позицією; 14 квітня 2014 року – офіційний початок антитерористичної операції зі звільнення українських територій (АТО); 29 квітня 2014 року – захоплення Луганської обласної держадміністрації; 18-19 серпня 2014 року – бої за Іловайськ; 5 вересня 2014 року – початок перемир'я в зоні АТО; 18 лютого 2015 року українські війська залишили Дебальцеве.

Аналіз контенту видання «Українська Правда» демонструє, що кожній з названих подій у ЗМІ присвячено у середньому 1 – 5 публікацій. Це можуть бути як інформаційні повідомлення про ту чи іншу подію, яка згадується в коміксі, так і розлогі репортажі чи аналітичні колонки.

При цьому деякі з подій згадуються лише у новинному контексті. Наприклад, штурм та «взяття» Луганської ОДА. У цьому випадку «Українська Правда» вдається до викладення лише короткої інформації: що, де, коли відбулося, скільки людей брали участь у події. Так, у полярній системі координат, одним з полюсів якої є об'єктивність, а іншим суб'єктивність, журналісти видання схилиються до першого. До таких висновків ми прийшли через те, що вони надають лише факти, не даючи оцінок, не вдаючись до емоційних мовних зворотів, які могли б слугувати засобом маніпуляції, не схилиючись до тієї чи іншої точки зору. Проте, як було зазначено вище, навіть, висвітлюючи подію у такій тональності, автори замітки обирають, які з фактів подати першими, які взагалі не переповідати, які фото опублікувати, якими джерелами користуватись (адже новини в інтернет-ЗМІ публікуються не лише на основі повідомлень власних кореспондентів, а і з посиланням на інші медіа). Реципієнт, у свою чергу, маючи підвищену довіру до «офіційного ЗМІ», все рівно сприймає подію очима редактора чи журналіста, навіть не розуміючи цього.

Та ж сама подія у коміксі «Перехрестя» зображена як розлога розповідь про долю головної героїні, яка графічно та вербально наділена позитивними рисами, що схиляє реципієнта на її бік. Думки, переживання та доля інших людей не надається. Це відбувається через те, що історія переповідається саме цією жінкою, на основі її спогадів та емоцій. Отже, якщо розглядати цю історію як розповідь про подію, то вона висвітлює лише один бік, містить методи маніпулювання емоціями реципієнта, проте, незважаючи на це, надає основну інформацію про те, що відбувалося. Тож, автори тяжіють до суб'єктивності, що не виключає інформативну складову. Важливо, що, на відміну від онлайн-ЗМІ, реципієнт коміксу розуміє, що він читає розповідь про долю людини, а малюнки не передають реальну картину всього, що відбулося.

У ході аналізу були виявлені приклади матеріалів, які за співвіднесенням об'єктивного та суб'єктивного можна розташувати посередині між коміксом та новинами «Української Правди». Це – надруковані у виданні репортажі. Вони, як і комікси, не є знеособленими, переповідають події так, як їх побачила людина – у цьому випадку журналіст. Також вони містять елементи емоційних переживань

автора. Проте реципієнт усвідомлює, що має справу із текстом, який представляє собою розповідь кореспондента про те, якою саме він побачив ту чи іншу подію. Усе це не виключає елементу інформативності.

Таким чином, модальність усіх трьох текстів різна. Від найбільш об'єктивної оповіді у випадку з новоиною, до все більш суб'єктивної в репортажі та більшою мірою суб'єктивної у випадку з коміксом.

Відповідно до того, як зростає міра суб'єктивного, зменшується міра об'єктивного, проте документальність розповідей та висвітлення реальних подій не дає їй зникнути взагалі. Завдяки дрібним деталям та художнім образам авторам коміксу вдається встановити з читачем більш тісний емоційно-комунікаційний зв'язок.

Література

1. Robert C. Solomon "Subjectivity," // Honderich, Ted . Oxford Companion to Philosophy. – Oxford University Press, 2005. – 900 p.
2. Дэннис Э., Мэррилл Дж. Беседы о масс-медиа /Дэннис, Э., Мэррилл, Дж. – Москва: Вагриус, 1997
3. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. – Москва: Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.
4. Международные принципы профессиональной этики в журналистике (ЮНЕСКО, 1983). // Информационный портал для молодых журналистов YOJO.ru. Режим доступа: http://yojo.ru/wp/?page_id=82
5. Перехресття: девять історій про війну та насильство/ І. Гансен [та ін.] ; худож.-оформ. С.В. Захаров, С.Ю. Рунова. – Київ: ГО «Східноукраїнський центр громадських ініціатив», Ліберекко – Партнерство за прав людини, 2017. – 124 с. : іл.
6. Прист С. Теория сознания / Прист С., пер Грязнова А. – Москва: Идея-Пресс, Дом интеллектуальной книги, 2000.

УДК 908(477.41):929 Якименко О.С.

ВНЕСОК О.С.ЯКИМЕНКА У РОЗВИТОК КРАЄЗНАВСТВА ПЕРЕЯСЛАВЩИНИ

Черняк Ірина Володимирівна

провідний співробітник, кандидат наук із соціальних комунікацій,
Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»,
м. Переяслав-Хмельницький, Україна

Кожна держава, кожен регіон пишається своєю культурно-історичною спадщиною, прагне зберегти пам'ятки його історії. Переяславська земля щедра на видатних діячів. Одним із таких впевнено можна назвати ім'я Олексія Стефановича Якименка – лікаря, члена Всеукраїнської спілки краєзнавців, просвітника та книголюбця. Його багатогранна життєва та творча спадщина, що зумовлена, певною мірою, різноплановою діяльністю, потребує детального дослідження, з метою вивчення його внеску в розвиток та популяризацію таких наук, як медицина, археологія та краєзнавство.

Народився Олексій Стефанович Якименко 25 квітня 1937 р. у м. Єнакієво Донецької області у родині робітників. Його батько – Стефан Іванович Якименко (1910-1983) працював слюсарем на Єнакієвському металургійному заводі, мати – Анастасія Федорівна Якименко (1914-1983) була домогосподаркою [4].

У дитинстві юнак мав безліч вподобань щодо своєї майбутньої професії, як майже кожен хлопчик, мріяв вступити до льотного училища, захоплювався танцями, прагнув стати літератором, художником та потім остаточно присвятив себе медицині.

Після закінчення середньої школи (1955) вступив до Бендерського медичного училища Молдовської Радянської Соціалістичної Республіки (МРСР), а після його закінчення працював помічником санітарного лікаря Чимушлінської районної лікарні [4].

Роки навчання в Бендерському медучилищі посилили ще більше бажання Олексія Стефановича займатися медициною, відтак він вирішує продовжувати навчання. З 1961 по 1967 рр. Олексій Стефанович студент 1-го медичного інституту академіка І.П. Павлова в м. Ленінграді, навчання підсилює практикою працюючи фельдшером швидкої допомоги (1962-1967 рр.). Після закінчення навчання, дипломованого лікаря направляють до Чуваської АРСР (м. Чебоксари) де він працює спочатку рядовим, а згодом

головним патологоанатомом Чуваської АРСР [4]. В період свого перебування на Чуваській землі знаходить час для подорожей, відвідав Італію, Венгрію, Болгарію, Румунію, Югославію, Словаччину, а також провів круїз по Дунаю, всі враження від побаченого і почутого лягли в основу його письмових розповідей і роздумів [3].

У 1968 р. Олексій Стефанович закінчив навчання в інтернатурі (по патологічній анатомії), що діяла при лікарні в якій він працював. Професійні здібності молодого фахівця, повсякчас сприяли його кар'єрним успіхам, адже О.С. Якименко в силу своєї професії вважав, що лікар має постійно збагачувати базу своїх знань. Можливо саме тому, ще зі студентських років, він активно почав формувати власну бібліотеку, спочатку медичною літературою, а згодом, відколи колекціонування книг стало його хобі, її чисельність нараховувала понад 5 тисяч томів літератури різних жанрів [6].

В 1970 р. у зв'язку із сімейними обставинами О.С. Якименко повертається до України та працевлаштовується у центральну районну лікарню (ЦРЛ) м. Канева (Черкаської області) [4].

З 1974 по 1979 рр. заочно навчався в аспірантурі Львівського медичного інституту на кафедрі патологічної анатомії. По закінченню аспірантури мав низку наукових публікацій (одна з яких була визнана кращою у галузі медицини), з власних переконань та з невідомих причин захищати кандидатську дисертацію відмовився [1;4].

У серпні 1978 р. О.С. Якименко переїжджає до с. Циблі (Переяслав-Хмельницького району, Київської області) та вже за рік Олексій Стефанович був знову змушений змінити місце роботи, адже відділення в якому він працював закривають. У 1988 р. О.С. Якименка запрошують до Переяслав-Хмельницької ЦРЛ де він пропрацював на посаді завідувача патологоанатомічним відділенням 18 років. 25 квітня 2006 р. на 70 році О.С. Якименко пішов із життя.

Олексій Стефанович мав дружню родину, із дружиною Єлизаветою Нилівною, яка теж була лікарем за фахом (стоматолог) виховували двох доньок Тетяну та Надію. Старшій Тетяні прищепив любов до медицини ще в дитинстві, що вплинуло на вибір її професії.

Не лише з медициною пов'язав своє життя Олексій Стефанович. Межі його інтересів не мали кінця, адже окрім того, що він був знаним колекціонером книг, він цікавився мистецтвознавством, історією рідного краю, знався на археологічних знахідках, предметах матеріальної культури предків і щедро ділився своїми набутками. Так наприклад, Переяслав-Хмельницькому Національному історико-етнографічному заповіднику «Переяслав», Олексій Стефанович подарував близько сотні козацьких люльок, знайдених у Подніпров'ї [2]. Завжди приймав активну участь у конференціях, «круглих столах», семінарах на яких обговорювалися проблеми науки, освіти, медицини, вболівав за них та завжди був готовий сприяти їх вирішенню.

У своїх працях О.С. Якименко досліджував історію Київщини, поселень зарубинецької культури, цікавили його розкопки курганів, що на Правобережжі, тривалий час займався дослідженням історії села Ташань, періоду князювання Константина Горчакова. У власному архіві Олексія Стефановича знаходимо велику кількість рукописів з Держархіву Полтавської області (Доклады Переяславской Земской Управы 1910 года), більшу частину з яких він так і не встиг оприлюднити у своїх працях [4;7]. Окрім рукописів у його власній колекції збереглося близько тисячі книг з питань мистецтвознавства, на придбання яких він часто витрачав останні кошти.

Найбільшою справою свого життя О.С. Якименко вважав започаткування зведення церкви преподобного Єфрема єпископа Переяславського, що у м. Переяслав-Хмельницькому Київської області, до будівництва якої він прикладав чимало зусиль впродовж багатьох років [5].

Таким чином, коротко простеживши сторінки життя Олексія Стефановича Якименка, варто зазначити, що знайомство з діяльністю цієї неординарної, багатогранної особисті не можна вважати завершеним. Його красензавчі статті повернули до життя велику кількість незаслужено забутих імен Переяславщини і України. Олексій Стефанович Якименко був справжнім патріотом, людиною високої духовності та честі, людиною, яка своїм служінням професії та любові до рідного краю заслуговує на визнання і пошану за творчу працю.

Література

1. Драгомирецький А. Скарби лікаря з Цибель / Комуністична праця. –1987. – 22 серпня. – С. 3.
2. Іщенко М. Є. Спалився за Україну: Худ.-біограф. повість. – Київ: Вид. центр «Просвіта», 2004. – 128 с.
3. Лесик М. Циблі – моє рідне село на Переяславщині / М. Лесик // Науково-пізнав. вид. Київ: Омега –Л, 2011. – 243 с.
4. Особовий архів Якименка О.С.

5. Приходько А. Мертві для живих/А. Приходько // Папірус. – 1997. – 27 лист.– С. 4.
6. Фандеев О. Всі ми під одним богом ходимо / О. Фандеев // Вісник Переяславщини. – 2000. – 12 груд. – С. 3.
7. Якименко О. Славимо Переяслав! / О. Якименко // Вісник Переяславщини. – 1992. – №145. – С. 1.

УДК 316.776:159.922

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МАНІПУЛЮВАННЯ СВІДОМІСТЮ ЯК МЕХАНІЗМ КЕРУВАННЯ СОЦІУМОМ

Четверікова Аліна Віталіївна

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна
науковий керівник: Цілина Марина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент

Маніпулювання особистістю, використання різних засобів і технологій інформаційно-психологічного впливу стало звичним явищем сучасного повсякденного життя, економічної конкуренції, політичної боротьби, діяльності спецслужб світу. Проблема маніпулювання особистістю, її свідомістю, поведінкою неодноразово ставала актуальною для дослідників різних часів та епох. Вона розглядалась у межах досліджень, присвячених військовій справі; філософським, соціологічним та психологічним аспектам політики і права; психології особистості тощо. На сьогодні в психологічній науці спостерігається відсутність єдності позицій дослідників щодо тлумачення, змісту, етичності, структури маніпулятивного впливу на особистість. Отже, актуальність зазначеної проблематики не викликає сумнівів, оскільки об'єктивність вивчення феномену маніпуляцій зумовлюється ґрунтовним теоретичним аналізом досліджень культурно-історичних передумов, витоків даного явища, еволюції поняття в реаліях часу[3; с. 15-20].

Науковці використовують різні підходи до дослідження питання, починаючи з того, що дають різні визначення саме поняттю «маніпуляція».

Наведемо деякі з них:

За Б.М. Бессоновим, «маніпуляція – форма духовного впливу прихованого панування, здійснювана насильницьким шляхом». [2; с. 295]

За Д.А. Волкогоновим, «маніпуляція є панування над духовним станом, управління зміною внутрішнього світу».

Р. Гудін в свою чергу вважає що це «приховане застосування влади (сили) всупереч передбачуваний волі іншого».

О.Т. Йокояма називає маніпуляцією «оманливий непрямий вплив на користь маніпулятора».

Л.Прото визначає поняття як «прихований вплив на здійснення вибору».

У. Рікер – «така структуризація світу, яка дає можливість вигравати» [6; с. 39].

За Дж. Рудіновим, «маніпуляція це спонукання поведінки за допомогою обману або гри на передбачуваних слабкостях іншого».

Проблема маніпуляції та маніпулятивного впливу з'явилась відносно нещодавно, напочатку ХХ сторіччя, хоча маніпулятивними прийомами та техніками користувалися споконвіку. Першою психологічною науковою працею по маніпулятивному впливу вважається книга В.М. Бехтерева «Навіювання та його роль у суспільному житті», в якій він описував дію «психологічних мікробів», які через слова, жести, дії, книги, газети та ін. «заражають» психіку людей. Він описував як особисту поведінку людей, так і поведінку людей у масі при «психологічному зараженні». [1; с. 144]

Проблема маніпулювання особистістю, її свідомістю, поведінкою неодноразово ставала актуальною для дослідників різних часів та епох. Вона розглядалась у межах досліджень, присвячених військовій справі; філософським, соціологічним та психологічним аспектам політики і права; психології особистості тощо. На сьогодні в психологічній науці спостерігається відсутність єдності позицій дослідників щодо тлумачення, змісту, етичності, структури маніпулятивного впливу на особистість.

Технології маніпулятивного впливу при міжособистісній взаємодії перетворилися на своєрідний товар, який можна «придбати», заплативши чималу суму за участь у тренінгу з набуття навичок психологічного маніпулювання.

Характер і сутність маніпулювання особливо виразно проявляються у порівнянні з іншими способами впливу на свідомість та поведінку людей. Панівний клас мав і зараз має безліч способів впливу на розум та вчинки людей. Підкуп, шантаж, загроза застосування насильства й саме насильство – все це

давно використовується для того, щоб зорієнтувати людські вчинки в бажаному напрямі. Але кваліфікувати подібний вплив як маніпулювання не можна. У багатьох випадках тому, хто користується такими методами, абсолютно байдуже, чи вірить людина у правильність і справедливість того, що її примушують робити. Того, хто впливає, в такому випадку цікавить тільки одне – досягти бажаного. Такий вплив є відкрито насильницьким та примусовим. [5; с. 158]

Неабиякі можливості впливу на широкі верстви населення виникли завдяки засобам масових комунікацій (преса, радіо, кіно, тб, інтернет, реклама) та прогресу сучасної техніки. У нинішньому капіталістичному суспільстві ці засоби масового впливу переважно належать монополістичній буржуазії, яка використовує їх як певний механізм управління суспільством, маніпулювання свідомістю та поведінкою. [4; с. 344]

Таким чином можна зробити висновок, що маніпуляція – це складне явище, яке існує як в міжособистій взаємодії, так і груповому рівні. Проблема маніпуляції та маніпулятивного впливу з розвитком інформаційно-комунікативних каналів стає все більш актуальною та потребує більш глибокого вивчення.

Література

1. Бехтерев В. М. Внушение и его роль в общественной жизни / В. М. Бехтерев. – Санкт-Петербург : Изд. К. Л. Риккера, 1908. – 144 с.
2. Бессонов Б. И. Идеология духовного подавления. – Москва : Мысль, 1971. – 295 с.
3. Волинець П. П. Критерії прихованого психологічного впливу / П. П. Волинець // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. – Київ, 2010. – Т. 7, Вип. 22 : Екологічна психологія.. – С. 15–20.
4. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е.Л. Доценко. – Москва: ЧеРо, изд-во МГУ, 1997. – 344 с
5. Маніпуляція політична // Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін., за ред. М. П. Требіна. – Харків. : Право, 2015 – 158 с.
6. Riker W. H. The Art of Political Manipulation Text / W. H. Riker. – London : Yale University Press, 1986. – 192 p.

УДК 002:004.738.5

ВИКОРИСТАННЯ «ХМАРНИХ» ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ З УПРАВЛІНСЬКИМИ ДОКУМЕНТАМИ

Шатковський Андрій Олександрович

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна
науковий керівник: Борисенко Сергій Анатолійович, кандидат історичних наук, старший викладач

У сучасних умовах, практично в усіх сферах людської діяльності використовуються інформаційні системи, що ґрунтуються на використанні найновіших інформаційних технологій. Технологія «хмарних обчислень» – це новація інформаційної галузі, яка може стати у нагоді для створення інформаційної інфраструктури. Хмарні технології забезпечують користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і використання його програмного забезпечення в онлайн режимі. В умовах стрімкого розвитку сучасних інформаційних технологій та мережі Інтернет організації відходять від використання власного обладнання і програмного забезпечення в бік сервіс-орієнтованих технологій [3, с. 191].

Протягом останнього десятиріччя лідери-розробники комп'ютерних технологій активно досліджують можливості використання – хмарних систем у різних галузях людської діяльності, у тому числі й в управлінській діяльності.

Провідне трактування – хмарних обчислень (англ. cloud computing) – це модель забезпечення повсюдного і зручного мережевого доступу на вимогу до загального пулу конфігурованих обчислювальних ресурсів (наприклад мереж передачі даних, серверів, пристроїв зберігання даних, прикладних програм і сервісів – як разом, так і по окремо), які можуть бути оперативно надані і звільнені з мінімальними експлуатаційними витратами і/або зверненнями до провайдера [4].

Хмарні технології (Cloud Computing) – це парадигма, що передбачає віддалену обробку та зберігання даних. Хмара – сервер або мережа, де зберігаються дані та програми, що з'єднуються з

користувачами через Інтернет. Хмарні технології дозволяють споживачам використовувати програми без установки і доступу до особистих файлів з будь-якого комп'ютера, що має доступ в Інтернет [1].

Національним інститутом стандартів і технологій США встановлені такі обов'язкові характеристики хмарних обчислень:

- самообслуговування на вимогу – споживач самостійно визначає і змінює обчислювальні потреби, такі як серверний час, швидкості доступу та обробки даних, обсяг збережених даних без взаємодії з представником постачальника послуг;

- універсальний доступ по мережі–послуги доступні споживачам через мережу передачі даних незалежно від термінального пристрою;

- об'єднання ресурсів –постачальник послуг об'єднує ресурси для обслуговування великої кількості споживачів в єдиний пул для динамічного перерозподілу потужностей між споживачами в умовах постійної зміни попиту на потужності; при цьому споживачі контролюють тільки основні параметри послуги (наприклад, обсяг даних, швидкість доступу), але фактичний розподіл ресурсів, що надаються споживачеві, здійснює постачальник (в деяких випадках споживачі все ж можуть керувати деякими фізичними параметрами перерозподілу, наприклад, вказувати бажаний центр обробки даних з міркувань географічної близькості);

- еластичність –послуги можуть бути надані, розширені, звужені в будь-який момент часу, без додаткових витрат на взаємодію з постачальником, як правило, в автоматичному режимі;

- облік споживання –постачальник послуг автоматично обчислює спожиті ресурси на певному рівні абстракції (наприклад, обсяг збережених даних, пропускна здатність, кількість користувачів, кількість транзакцій), і на основі цих даних оцінює обсяг наданих споживачам послуг [3, с. 193].

Спектр застосування хмар на практиці досить широкий: бізнес аналітика, організація інформаційного забезпечення, керування та взаємозв'язок між територіальними підрозділами тощо.

Найголовнішою перевагою застосування хмар є відсутність необхідності мати потужну систему у кінцевого користувача, що однозначно веде до вагомого зниження витрат для користувача. Другим плюсом можна назвати неможливість використання піратського контенту, адже весь вхідний трафік буде виходити від сертифікованих провайдерів. Таким чином можна вирішити одну з глобальних проблем комп'ютерної сучасності – піратство.

Загальною перевагою для всіх користувачів хмарних технологій є те, що отримати доступ до «хмари» можна не лише з ПК чи ноутбука, але також з нетбука, смартфона, планшета, тому що головною вимогою для доступу є наявність Інтернету, а для роботи програмного забезпечення «хмари» використовуються потужності віддаленого серверу; споживачі використовують програми без їх установки. Слід зазначити, що доступ до хмари можуть мати одночасно тисячі людей, що мають права доступу.

Також, до переваг хмарних технологій належить економія засобів на програмне забезпечення, економія на ІТ-фахівцях, економія електроенергії, економія серверного дискового простору, доступ до освіти людей з обмеженими можливостями, групова робота та ін.

Окрім очевидних переваг на користь використання хмарних технологій, доцільно відмітити і деякі недоліки. Основним недоліком є їх невелике поширення, проте дані технології лише починають поширюватись в Україні. Також одним з суттєвих недоліків інколи зазначають необхідність доступу до швидкісного Інтернету. Стрімке збільшення кількості Інтернет – провайдерів та постійне покращення якості Інтернет – послуг мали б вирішити цю проблему, проте можуть виникнути перебої у роботі чи неполадки у провайдерів, що може призвести до зупинки роботи відділів чи цілих підприємств на незначний час [3, 195]. Також до недоліків хмарних обчислень можна віднести обмежену функціональність програмних забезпечень при роботі з ними через Інтернет.

Разом з тим, існують певні проблеми з боку безпеки, коли хмарні провайдери можуть роками зберігати важливу інформацію на своїх серверах, а кібер-злочинці – перехоплювати інформацію. Звісно, великі хмарні провайдери застосовують всі можливі засоби для забезпечення максимальної безпеки інформації і вкладають кошти в розробку нових, ще більш ефективних засобів захисту, проте поки що не варто зберігати чи передавати особливо важливі документи в «хмари». Цікавим фактом є те, що підприємства США не часто виявляють схвильованість, щодо безпеки власної інформації, тоді як підприємства України та низки деяких інших країн з високою часткою тіньового ринку визначають цю проблему основною в поширенні хмарних технологій [2].

Отже, використання «хмарних технологій» в організації сучасного документообігу будь-якого підприємства, установи чи організації – це один із напрямів його оптимізації. Технологія «хмарних обчислень» – це новація інформаційної галузі, яка може стати у нагоді для створення різноманітних інформаційних інфраструктур. «Хмарні технології» забезпечують користувачам Інтернету доступ до

комп'ютерних ресурсів сервера і використання його програмного забезпечення в он-лайн режимі. Основними перевагами «хмарних технологій» є економія коштів на програмне забезпечення, економія на ІТ-фахівцях, економія електроенергії, економія серверного дискового простору, доступ до освіти людей з обмеженими можливостями, групова робота та ін.

Література

1. Mell P., Grance T. The NIST Definition of Cloud Computing. Recommendations of the National Institute of Standards and Technology. NIST (20 October 2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/Legacy/SP/nistspecialpublication800145.pdf>. – Назва з екрану.
2. Корольова Ю. І. Переваги та недоліки використання хмарних технологій підприємствами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bsfa.edu.ua/files/konf2013/62.pdf>. – Назва з екрану.
3. Сабліна М. А. Можливості використання хмарних технологій в освітній та соціальній сферах / М. А. Сабліна // Освітологічний дискурс. – 2014. – № 3(7). – С.191–200.
4. Хмарні технології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://j.parus.ua/ua/358>. – Назва з екрану.

УДК 002.050

ФУНКЦІОНУВАННЯ НАУКОВОЇ ПЕРІОДИКИ: БІБЛІОТЕКОЗНАВЧІ ВИДАННЯ

Шелест Тетяна Сергіївна

аспірант, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна
науковий керівник: Новальська Тетяна Василівна, доктор історичних наук, професор

Розвиток наукової періодики в Україні зумовлений низкою історичних подій, які впливали на всі галузі. Підготовка до друку наукових періодичних видань – процес складний, трудомісткий і потребує певних часових затрат. Особливістю таких видань слугує те, що у них міститься інформація з наукових експериментів або теоретичних досліджень, які розкривають актуальні проблеми різних наукових галузей. Результати своїх досліджень у наукових виданнях публікують фахівці, науковці певних сфер діяльності, які потребують висвітлення наукових пошуків.

«Видання започатковуються з метою досягнення якісно нового рівня повноти й оперативності задоволення інформаційних потреб суспільства в знаннях, одержаних у процесі науково-дослідної, дослідно-конструкторської та виробничої діяльності українських вчених та фахівців» [1].

Така специфіка функціонування наукових видань потребує і відповідних умов, а також диктує особливі умови редакторам видання і самому видавцеві. Особливу роль у забезпечення безперебійного виходу кожного номеру журналу, відіграє редакційна колегія, члени якої повинні мати базові знання з певної галузі науки, а також орієнтуватися в літературі, проблематиці та вивчати роботи сучасних авторів.

Наукові видання з галузі бібліотекознавства функціонують за загальноприйнятими стандартами, однак сучасність диктує свої умови. Адже з кожним роком з'являється все більше видань у електронному форматі, які створюють конкуренцію друкованим виданням. Така ситуація змушує фахові авторитетні видання трансформуватися і вдосконалюватися, окрім друкованих версій створювати і електронні номери. Однак в загальному, проблема появи на ринку неякісної електронної періодики – залишається.

«У величезних масивах електронної інформації губляться якісні й необхідні для суспільного розвитку знання. Попри наявні пошукові системи, інші навігаційні інструменти ця проблема набирає гостроти, адже точність відбору вихідної інформації завжди є запорукою якісного процесу подальшої діяльності» [2, с. 186].

Таким чином, друкована наукова періодика сьогодні конкурує із електронною, зокрема і видання з бібліотекознавства. Адже сучасний видавничий ринок насичений як якісним видавничим продуктом, так і неякісним. Стосується це не лише контенту, а й візуального оформлення. Не завжди привабливий зовнішній вигляд і дизайнерська верстка не суперечить нормативної документації щодо оформлення тексту й візуальної складової. Вербальна і візуальна інформація повинні передавати суть, а шрифт, як важливий елемент друкованого видання – має бути зручним для сприйняття інформації.

Отже, функціонування наукових періодичних видань, з галузі бібліотекознавства зокрема, не обходиться без вирішення низки проблем, які виникають на ринку, створення видавцем конкурентоспроможності видання, а також вдосконалення вербальної і візуальної складової.

Література

1. Положення про електронні наукові фахові видання : Наказ Міністерства освіти і науки України, Національної академії наук України, Вищої атестаційної комісії України від 30 вересня 2004 р. №768/431/547/3. Бюлетень ВАК України. 2004. № 11. С. 2–3. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1329-04>.
2. Шляхи підвищення ефективності функціонування соціальних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів : [монографія] / В. Горовий (кер. проекту), М. Закіров, Ю. Половинчак [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2018. – 280 с.

УДК 316.77:141

«КОМУНІКАТИВНИЙ РОЗУМ» Ю. ГАБЕРМАСА ЯК ЧИННИК КОНСТРУЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ЦИФРОВОЇ ЕПОХИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ.

Штефан Іван Петрович

доцент кафедри інформаційних технологій, доцент, заслужений працівник культури України,
Київський національний університет культури і мистецтв, м.Київ, Україна

Сучасне суспільство на його мега-, мезо- і мікрорівнях функціонування, до яких долучається і рівень персональних взаємодій, постає відповідно як глобальна, глокальна, локальна і персоналізована комунікаційна система, що перетворює комунікацію на одну із світоглядних універсалій. Остання акумулює історично накопичений соціально-комунікативний досвід людства й обумовлює звернення до етичних, естетичних, екологічних, релігійних та інших цінностей задля подолання техноцентризму західної цивілізації й осмислення соціально-антропологічних ризиків, пов'язаних з поширенням конвергентних технологій.

В умовах нової промислової революції, Індустрії 4.0., непередбачуваності синергійного ефекту NBICS-конвергенції й наслідків занурення у мережеві віртуальні світи Інтернету особливої гостроти набуває і сама проблема комунікації. Вона передбачає можливість визначення того, що є раціональним, і зрозуміти, якого нового виміру набуває «комунікативний розум» Ю.Габермаса. Рефлексія на предмет його спроможності дати відповіді на виклики і загрози сучасності важлива ще й з огляду на обґрунтування членами Римського клубу у ювілейній доповіді «Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet» стратегії «нового Просвітництва»[6].

Німецький мислитель Ю. Габермас розробляє теорію комунікативної дії, деонтологічною характеристикою комунікації в якій є її інтенція до збереження і відновлення консенсусу як одного з основних шляхів досягнення солідарності і стабільності суспільства. Комунікація розуміється вченим не просто як передача інформації, а як смислова форма, що здатна впливати на будь-якого актора як учасника комунікативної взаємодії на різних рівнях. У цьому контексті відбувається й актуалізація такого поняття, як смисл, важливість якого у тому, що знання людини про навколишній світ визначаються саме смислом, або тим, наскільки вони є пріоритетними для цілей і практичних дій у суспільстві. Так, М. Кастельс в одній із своїх останніх робіт «Влада комунікації» стверджує: «Комунікація здійснюється шляхом активації свідомості у процесі передачі смислу. Свідомість – це процес створення і маніпулювання ментальними образами (візуальними або не візуальними) у мозку. Ідеї можна уявити як набори ментальних образів. Цілком ймовірно, нейронні патерни – це механізми активації нейронних мереж» [1, с. 162-163].

Ю. Габермас виокремлює два типи комунікативної дії – діяльність інструментального типу, що спрямована на досягнення успіху й діяльність, орієнтована на взаєморозуміння та досягнення згоди між окремими суб'єктами, учасниками комунікаційного процесу. В останньому випадку комунікація, базуючись на нормах раціональної аргументації, забезпечує не тільки взаєморозуміння, а й поєднує мистецтво дискусії із соціальною контекстуальністю і транспарентністю комунікативної взаємодії.

Універсальні норми, які впорядковують модель поведінки суб'єктів комунікативного процесу, базуються на багатоплановому раціонально-процедурному алгоритмі відносин між ними. Обмін аргументацією передбачає неупередженість, відповідальність співрозмовників, осмисленість мови, і тим самим – раціональність, що мислиться як узгодженість і вміння орієнтуватися в дискусії, підпорядковуючи свою поведінку такій вимозі як обґрунтованість судження. І тому для означення інтерсуб'єктивного раціонального розуму Хабермас вводить поняття «комунікативний розум», під яким розуміє здатність дотримання аргументаційних процедур, що повинні задовольняти вимоги пропозиціональної істинності, логічно формулювати, дискурсивно розвивати свою думку на основі її

підпорядкування інтерсуб'єктивним вимогам, які передбачає вільна полеміка відповідальних співрозмовників. При цьому комунікативний розум виходить поза межі когнітивного і інструментального вимірів й включає етично-аксіологічний й естетичний виміри. А комунікація, будучи інтегрованою у життєвий світ людини, іманентно йому притаманна і також представлена у практичному і моральному, аксіологічному й естетичному вимірах.

Ю. Габермас для опису соціальних структур, які не мають інституційного оформлення, але реально існують, використовує запозичене у Е.Гуссерля, але таке, що набуває іншого змістового наповнення, поняття «життєвий світ», яке разом із «системою» регулює поведінку людей. Життєвий світ – це комунікативний простір, у якому комунікація постає не як проста сукупність засобів спілкування, а набуває значення самостійної субстанції.

Вчений стверджує, що суперечності між «життєвим світом» і «системою» є джерелом різних типів суспільних криз, а особливо економічної і політичної, коли влада неспроможна запропонувати стратегію примирення конфліктних інтересів різних соціальних груп, а відтак втрачає легітимність у громадян країни. А коли її існування як влади стає проблематичним для широкого загалу, то настає, як стверджує Ю.Габермас, криза мотивації, зацікавленості людини в соціальній системі як такої [2, с. 25].

У теорії Ю. Габермаса життєвий світ виступає інтегруючим фактором об'єктивного, соціального і суб'єктивного вимірів реальності і одночасно умовою і результатом комунікативної дії. Така парадоксальність пов'язана з тим, що життєвий світ у соціальній взаємодії виконує функцію контексту, попередніх установок і знань, які поділяють учасники взаємодії і завдяки останнім стає можливою комунікативна дія.

Один із конфліктів вітчизняного соціального простору – це конфлікт між інструментальною поведінкою (дією) інтегрованих у суспільно-політичні структури акторів і комунікативною дією акторів «життєвого світу». Комунікативна поведінка останніх дозволяє налагоджувати діалог для розв'язання кризових ситуацій, коли офіційні інституції та їх актори вже не спроможні цього робити.

Таким чином, категорія «життєвий світ» як сукупність очевидностей, що поділяються на практиці як суб'єкти комунікації задля можливості ведення осмисленого діалогу і досягнення консенсусу, виявляється методологічним інструментом аналізу як суб'єктивного світу людини, так і інтерсуб'єктивності соціальної реальності у їх взаємозв'язку і взаємозумовленості.

Ю. Габермас здійснює експліцитне пояснення сутності універсальних правил, що визначають мовну практику і забезпечують їй раціональну організацію, виступаючи як етико-соціальний імператив. Мовний досвід суспільства, при цьому, постає як впорядкована комунікація, що може бути альтернативою відкритим конфліктам як шлях розв'язання різного роду проблем. На основі прагматичної логіки аргументації вчений виводить процедурне поняття комунікативної раціональності й створює модель «комунікативного розуму», евристичний потенціал якого дозволяє вчасно виявити проблеми у функціонуванні суспільних механізмів і розробити та впровадити алгоритм їх упередження та подолання.

Спираючись на фундамент обґрунтованості мовної комунікації й включаючи в себе на рівні коннотації здатність останньої примиряти співрозмовників, «комунікативний розум» забезпечує без застосування примусу досягнення консенсусу на основі подолання учасниками початкової суб'єктивної упередженості шляхом раціонально мотивованої згоди. А здатність до критичної картезіанської рефлексії, наявність не лише практичного і морального, але й естетичного та експресивного вимірів, виводить його за межі суто когнітивного та інструментального новоевропейського розуму і перетворює на дієвий та ефективний засіб реалізації стратегії «нового Просвітництва».

Однак, кожна нова епоха актуалізує новий пласт суспільних проблем й розкриває нові смислові горизонти комунікативного розуму Ю. Габермаса.

Нагальною стає проблема формування у молоді здатності до наукової діяльності, оскільки виховання на зразках і стандартах масової культури, які тиражуються й поширюються засобами масової комунікації й орієнтовані, переважно, на розваги, не формує раціональне мислення, що унеможливорює йчтку вербалізацію власної думки.

В межах «комунікативного розуму» особлива увага приділяється мові, оскільки вона, будучи невід'ємним засобом комунікації, сприяє взаємозв'язку і «переплетенню» процесів пізнання як відкриття світу і процесів «научіння» як здатності орієнтуватися у світі [3, с. 46]. Крім того, вільне володіння мовою, як рідною, так і іноземними, сприяє гуманізації освіти, оскільки виробляє позитивне ставлення до Іншого, повагу до різних культур і культурних традицій.

Ми стаємо свідками небаченого розширення «життєвого світу», для означення якого використовують поняття Umwelt, яке ще на початку ХХст. ввів Якоб фон Ікськюль [4, с. 30-44]. Виокремлюють чотири Umwelt'и – природний, мережевий, віртуальний і технологічний [5].

У зв'язку з цим нагальною стає побудова такої теорії «життєвого світу», яка б урівнювала у правах людські і нелюдські сутності, що у свою чергу вимагає нового методологічного інструментарію. Цей останній, ймовірно за все, має місце у акторно-мережевій теорії (ANT), напряду досліджень науки і техніки (STS), який розглядає об'єкти (артефакти, технічні комплекси, тварин та ін.) як діючі одиниці соціальних відносин. Тобто йдеться про розробку комунікативної взаємодії в межах human – non- human і пошуки однієї і тієї ж мови для опису цієї взаємодії. У такому дискурсі перед «комунікативним розумом» Габермаса, як і перед людством, постає унікальний виклик, від відповіді на який залежить доля світової цивілізації.

Література

1. Кастельс М. Власть коммуникации / М. Кастельс; пер. с англ. Н.М. Тылевич; под науч. ред. А.И. Черных. – Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2016. – 564 с.
2. Хабермас Ю. Демократия, разум, нравственность: московские лекции и интервью / Юрген Хабермас. – Москва: «АКАДЕМІА», 1995. – 245 с.
3. Хабермас Ю. От картин мира к жизненному миру= Vonden Weltbildern zur Lebens -welt / Хабермас Ю. – Москва: Идея-Пресс, 2011. – 128 с.
4. Князева Е.Н. Понятие "Umwelt" Якоба фон Икскуля и его значимость для современной эпистемологии / Е.Н. Князева // Вопросы философии. – 2015. – N 5. – С. 30–44.
5. Социоантропологические измерения конвергентных технологий. Онтологии и коммуникации / Аршинов В.И., Буданов В.Г., Москалев И.Е [и др.]. – Курск: Университетская книга, 2016. – 251 с.
6. Weizsaecker, E. Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet / Ernst Ulrich von Weizsaecker, Anders Wijkman: New-York: Springer-Verlag, 2018. – XIV, 220 p.

УДК 050:[621.38+535]:303.024.3

SELECTION OF SERIAL PUBLICATIONS FOR SPECIALIZED INFORMATION SERVICE (ON BEHALF OF OPTOELECTRONICS AND OPTICAL SYSTEMS)

Юрик Інна Вікторівна (Юрик Инна Викторовна),

директор Наукової бібліотеки Білоруського національного технічного університету, Голова Ради Білоруської бібліотечної асоціації. Мінськ, Республіка Білорусь

Лазарєв Володимир Станіславович (Лазарев Владимир Станиславович),

провідний бібліограф відділу розвитку наукової комунікації Наукової бібліотеки Білоруського національного технічного університету, м. Мінськ, Республіка Білорусь

Серійні видання для використання фахівцями у галузі оптоелектроніки і оптичних систем були обрані з використанням Journal Citation Reports® звіти у відповідності зі значеннями сумарної цитованості, “фактора впливу дисципліни” (не імпакт-фактор журналу!) і симетричних показників. З'явилися нові методичні аспекти, які представлені в презентації: журнали, серіальні видання, аналіз цитування, цитування, цитованість, оцінка

Serial publications to be used by experts in optoelectronics and optical systems were selected with the use of the Journal Citation Reports® in accordance with values of total citedness, discipline impact factor (not journal impact factor!) and symmetrical indicators. There are new methodic aspects to be featured in the presentation: journals, serial publications, citation analysis, citedness, citing, evaluation

In order to create an information service for experts in optoelectronics and optical systems (OOS) periodicals were selected with the use of the Journal Citation Reports® (JCR) in accordance with their citedness levels in 5 specialized journals, viz. *Nature Photonics*, *Applied Optics*, *Optical Materials*, *Journal of Optoelectronics and Advanced Materials* and *Optoelectronics and Advanced Materials – Rapid Communications*. The indices used were the total citedness of 2010-2015 periodicals issues by the source journals in 2015 and the “discipline impact factor” (Hirst 1978) i.e. the impact factor which numerator is the level of citedness not by all the JCR journals, but by the specialized ones (in 2015), the denominator being the number of 2010-2015 papers in a cited periodical. In this way an average journal paper is evaluated along with the evaluation of a journal *in toto*. The methodology also includes periodicals assessment according to the data of their *citing* the mentioned specialized journals in 2015 (the publication window is 2010-2015) with selection of *citing* periodicals, as well as the calculation of the “discipline susceptibility factor” (Lazarev et al. 2017), i.e. the ratio of the number of citations made during 2015 in periodicals being evaluated to the mentioned specialized journals to the number of papers in citing periodicals published during 2015. With the application of the outlined methodology, the selection

of world scientific periodicals believed to be necessary for the implementation of research in OOS has been accomplished and the list of 538 periodicals has been obtained after application of “threshold” values, merging, and elimination data. The relevance of the second pair of indices is under discussion.

Література

1. Hirst G. Discipline impact factor—a method for determining core journal list // J. Am. Soc. Inf. Sci. – 1978. – Vol. 29, N. 4. – P. 171–172.
2. Lazarev V.S., Skalaban A.V., Yurik I.V., Lis P.A., Kachan D.A. Selection of serial periodicals to support researchers (based on the example of scientific work on nuclear power) // Sci. Techn. Inform. Proc. – 2017. – Vol. 44. N 3. – P. 196–206.

УДК: 027.7:655.3.066.13]:004.73

МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО КАТАЛОГУ БІБЛІОТЕКИ ВІДНОСНО ДО ТРАДИЦІЙНОГО

Янюк Світлана Святославівна

молодший науковий співробітник відділу наукової інформаційно-бібліографічної діяльності,
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, м.Київ, Україна

Інформатизація бібліотек досягла у світі досить вражаючих масштабів: електронні каталоги (ЕК), електронні підручники, електронна доставка документів, розроблення та наповнення веб-сайтів, використання мультимедійних засобів у роботі бібліотек [2, с. 261]. Комп’ютерні технології та Інтернет відкрили нову сторінку у розвитку бібліотек. Для сучасної наукової бібліотеки ЕК – багатофункціональний бібліографічний ресурс, який є основою інформаційного обслуговування та базовим інформаційним продуктом, необхідною умовою її повноцінного функціонування.

Сьогодні користувачі під час пошуку інформації можуть використовувати як традиційний картковий каталог та картотеку, так і електронний. ЕК, зберігаючи традиції карткового, водночас використовує можливості та переваги сучасних технологій [2, с. 265].

Використання ЕК в сучасній бібліотечній практиці має певні переваги у порівнянні із традиційним каталогом, які визначають якість, ефективність обслуговування користувачів та повноту відображення в ньому інформації про фонд бібліотеки. Технології наповнення ЕК за допомогою переведення карткового каталогу в електронний створюють передумови для швидкого доступу користувачів до інформації про фондозбереження [5, с. 27].

З розвитком інформаційних технологій важливою складовою частиною будь-якої сучасної бібліотеки, одним з основних довідково-інформаційних апаратів, які слугують розкриттю змісту її фондів є ЕК. Він може згодом замінити систему карткових каталогів, адже вже сама його назва відтворює одночасно і форму (нарівні з друкованими, картковими), і суть. Не групуючи записи всередині за певною ознакою, він уможливує здійснення пошуку за усіма типами запитів, поєднує пошукові можливості абеткового та систематичного, а за необхідністю і будь-якого іншого спеціального каталогу. На сьогодні ЕК бібліотеки містять бібліографічні записи книг, статей, повнотекстових документів, інтернет-ресурсів [1, с. 25].

Розглянемо переваги ЕК бібліотеки по відношенню до традиційного.

ЕК надає нові можливості в роботі бібліотеки, впливаючи на користувача, бібліотекаря, форми, методи і якість обслуговування. Одним із головних завдань є повнота та ефективність надання інформації користувачам за допомогою ЕК. Можливість оперативного багатоаспектного інформаційного пошуку значно розширює його межі у порівнянні із можливостями традиційних карткових каталогів, оскільки ЕК в цілому охоплює всю їх сукупність. Пошук в ЕК приваблює користувачів насамперед мінімальними витратами часу та можливістю цілодобового доступу до нього через Інтернет дозволяє працювати з ним де завгодно та в будь-який зручний час [3, с. 20].

Насамперед, паперові картки традиційного каталогу мають властивість швидко зношуватися, ставати непридатними для використання. Крім того, вони можуть бути знищені стихійним лихом чи людьми. В ЕК, на відміну від традиційного, інформація зберігається в електронному вигляді і на неї не можуть вплинути несприятливі чинники зовнішнього середовища та часу, вона завжди залишатиметься в оригінальному вигляді. Крім того, інформацію можна записати на резервні носії інформації, що забезпечить стовідсоткове збереження документів.

Традиційний каталог, який є у будь-якій бібліотеці, займає багато корисного простору, на відміну від ЕК.ЕК бібліотеки дозволяє користувачу підібрати та роздрукувати чи відіслати інформацію про документи електронною поштою в первинному вигляді.

Щоб знайти необхідний документ в традиційному каталозі, потрібно витратити від кількох годин до кількох днів. В той час, як ЕК містить повні бібліографічні описи наявних у бібліотеці документів, має розвинені засоби пошуку і можливість віддаленого доступу, що істотно полегшує, прискорює та робить більш комфортним пошук необхідної користувачу інформації. Користувач може знайти необхідний йому документ в будь-який час доби, затративши на це від кількох секунд, до кількох хвилин. Завдяки бібліотечній інтернет-комунікації, організованій у такий спосіб, широке коло віддалених користувачів отримує змогу необмеженого цілодобового та безкоштовного доступу до бібліотечно-інформаційних ресурсів, послуг і продуктів [4, с. 13].

Таким чином, здійснивши порівняння можливостей та переваг ЕК по відношенню до традиційного можна підсумувати, що ЕК – візитна картка будь-якої сучасної бібліотеки. Коректно складений опис, зручний та різносторонній пошук в ЕК, різноманітні додаткові інформаційні послуги дозволяє користувачам полегшити та спростити пошук необхідної для них інформації, а також створити позитивний імідж бібліотеки у віртуальному просторі.

Література

1. Головащук А. Каталоги Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: дивлячись у майбутнє, шануємо минуле / Антоніна Головащук // Бібл. вісн. – 2018. – № 5. – С. 22–27.
2. Головко Л. В. Взаємодія пошукових можливостей електронного і традиційного (карткового) каталогів / Вісн. Одеського нац. ун-ту. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство // МОН України, Одеського нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2017. – Вип. 2, т. 22. – С. 260–274.
3. Зорина Н. Тематический поиск в электронном каталоге / Наталия Зорина // INFOLIB. – 2018. – № 3. – С. 20–25.
4. Коваль Т. Інноваційні моделі сучасної бібліотеки у контексті бібліотечно-інформаційного обслуговування / Т. Коваль, Л. Туровська // Вісн. Кн. палати. – 2017. – № 1. – С. 11–15.
5. Шекера П. Комплексний підхід до створення ретроспективного електронного каталогу журналів та продовжуваних видань НБУВ / Петро Шекера, Ірина Хандошко // Вісн. Кн. палати. – 2016. – № 3. – С. 27–30.

УДК: 347.77/78

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ПІРАТСТВО ЯК ЗАГАЛЬНА ПРОБЛЕМА ІНФОРМАЦІЙНОГО РИНКУ

Ярмоленко Тетяна Ігорівна

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв, м.Київ, Україна
науковий керівник: Цілина Марина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент

Інтелектуальне піратство стало звичним явищем для нашого суспільства, кожен має можливість використовувати контрафактну продукцію майже безкоштовно. Проблеми охорони авторського права та інтелектуальної власності, а також боротьби з інтелектуальним піратством на сьогодні є актуальними не лише у юридичній та правовій сферах, але й у політичній, адже вони безпосередньо впливають на економічну безпеку всіх країн світу та вимагають рішучих методів щодо вирішення.

Поняття «інтелектуальне піратство» є новим для українського законодавства. Вперше термін зустрічається в Законі України «Про авторське право і суміжні права». У переліку порушень є і піратство у сфері авторського права, і (або) – суміжних прав. Це «опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організацій мовлення»[1].

Законодавчим документом термін «інтелектуальне піратство» подано у вузькому значенні, зокрема, з акцентом саме на контрафактній продукції. Інтелектуальне піратство – це дія, а контрафактна продукція – це спосіб поширення. Однак є науковці, які вважають ці поняття синонімами (наприклад, М. Мельников) [2; с. 72].

Найпопулярнішими продуктами інтелектуальної власності, які використовують пірати, є: відео, аудіо, відеоігри, література, програмне забезпечення. З огляду на це, можна зробити висновок, що таке небажане явище знижує зростання економіки країни та зменшує створення нової продукції.

Як і очікувалося, Міжнародний альянс інтелектуальної власності (International Intellectual Property Alliance – ІПА) вніс Україну до списку особливої уваги «переліку 300» на 2016 р. [3, 47с.].

З одного боку, можна зрозуміти, чому користувачі не хочуть платити за продукт інтелектуальної власності. Одна з головних причин – це низький рівень доходу, люди не в змозі платити за дорогий та якісний контент. Особливо в Україні це дуже актуально, адже середня заробітна плата на 2019 рік становить – 10 500 грн. Середня заробітна плата, наприклад, у Канаді й Бельгії становить – 4000 євро.

Отже, пропонуємо такі засоби боротьби з інтелектуальним піратством:

1. Співпраця з Google – компанія діє відповідно до законодавства США, і якщо користувач поскаржиться на нелегальний контент, останній буде заблоковано;
2. Співпраця із провайдерами у сфері захисту авторського права;
3. Залучення активних громадян, які будуть попереджувати про наявність піратської продукції;
4. Заборонити рекламу піратських сайтів;
5. Інформування населення.

Звичайно, повністю викоринити такий феномен, як інтелектуальне піратство, не можливо, тому що це залежить від економічних чинників, але зменшити використання піратської продукції цілком реально.

Таким чином, піратство є негативним явищем, яке є звичайною крадіжкою інтелектуальної власності, що коштує світовим підприємствам мільярди доларів та позбавляє людей робочих місць. Щоб жити гідно в розвиненій країні з європейськими цінностями, потрібно зрозуміти, що інтелектуальне піратство є злочинна дія.

Література

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ (з под. змінами і доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.[1];
2. Мельников М. Піратство як злочин у галузі авторського права та суміжних прав: погляд на проблему / М. Мельников // Право України. – 2003. – № 4. – С. 72–75.[2].
3. Ukraine. International Intellectual Property Alliance (IIPA). 2016 Special 301 Report on Copyright Protection and Enforcement [Internet resources] / Access mode: <https://ustr.gov/sites/default/files/USTR-2016-Special-301-Report.pdf> [3].

СЕКЦІЯ 2. XI МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ СЕМІНАР «ТЕРМІНОЛОГІЯ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА СУМІЖНИХ ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ»

УДК 002

ФРАГМЕНТАЦІЯ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ЯК НАУКИ

Бездрабко Валентина Василівна

завідувач кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності,
доктор історичних наук, професор,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

Останніми десятиліттями термін «фрагментація» здобув велику армію шанувальників і став настільки популярним у наукознавстві, що долучитися до його пропагування автоматично означає бути в тренді. На терміни «фрагмент», «фрагментованість», «фрагментований», «фрагментарність» та інші похідні можна натрапити в текстах багатьох дослідників, котрі пишуть про фрагментацію науки, дослідницького об'єкта, наукових товариств, комунікації, течій, шкіл, соціального простору і часу тощо (Ф. Анкерсміт, Р. Барт, Ж. Дерида, У. Еко, М. Фуко та ін.). Це зумовлено процесами, що характеризують сучасну науку та стали панівною парадигмою для широкого діапазону досліджень у гуманітарних і суспільних студіях. Передусім ідеться про її міждисциплінарний розвиток і постмодерністські дискурси, які зобов'язують дослідника звернути увагу на різні напрями, течії наукового пізнання, генеалогічний спосіб філософствування, методологічні аспекти й світоглядні орієнтири, зосередженість на метафоричних операціях мови, узагальнення і, навпаки, партикуляризм.

Конструювання наукового факту через численні інтерпретації неминує зумовлює фрагментарність знань. Саме тому одним із завдань заснованого у 1983 році Ж. Деридаю спільно з Ж.-Ф. Ліотаром Міжнародного філософського коледжу (International Philosophy College) стало плекання різноманіття інтерпретацій у конструюванні наукових фактів, явищ, процесів, професіоналізму, тобто максимальна диверсифікація у філософії та за її межами. Безперечно, ідея співвідносності частини і цілого, загального й унікального належить до «вічних» проблем науки. Однак методологічно правильним буде зауваження про доцільність принципу єдності їх розгляду, бо розуміння загального плану дозволяє зорієнтуватися з фрагментом, і навпаки.

Метафора «фрагментація» завжди актуалізується в перехідні періоди розвитку науки, коли на тлі вималювання новітніх тенденцій відбувається перегляд традицій. Після конституювання загального плану розвитку документознавства в 1960–1970-х роках наступив період глибокої диференціації його об'єктно-предметної сфери, а за тим ми стали свідками потужної актуалізації загальних теоретичних тем, означених згодом поняттям «документологія» і сфокусованих на природі феноменів «документ», «документосфера», «інфосфера», «ноокомунікологія» та інших не менш загальних явищах (С. Кулешов, Н. Кушнарєнко, М. Ларьков, Є. Плешкевич, А. Соколов, Ю. Столяров, Г. Швецова-Водка).

Однак доволі очевидним став рух у протилежному напрямі, що засвідчив бажання дослідників доповнити загальну проблематику конкретним змістом. Приміром сторінки наукових фахових періодичних видань, збірників матеріалів конференцій останніх десятиліть яскраво ілюструють дрібнотем'я багатьох розвідок і доводять існування відцентрових тенденцій розвитку документознавства. Так само із навчальною літературою, коли поряд із підручниками, посібниками із (загального) документознавства, документології, загальної теорії документа та книги, ноокомунікології, з'являються видання зі спеціального документознавства чи ще з конкретніших його складових.

Багаторічні дискусії між прихильниками «широкого», «вузького» значення документознавства дещо втомили спільноту, котра через постійні «повороти» в науці, попри свою еластичність і толерування до інакомислення, часом впадає в меланхолію. Водночас доволі часто зустрічаються емоційно й образно насичені тексти колег, що засвідчують тривання інтенсивного діалогу на загальні і конкретні теми.

Вагомою проблемою у такі моменти залишаються інструментальні знання, коли метод не є об'єктом уваги. Активне пропагування кількісних методів із застосуванням інформаційних технологій хоча й спостерігається в сучасному документознавстві, проте констатуємо маргінальний характер головної характеристики «некласичної науки».

Новітні тенденції розвитку документознавства, що породжують численні його «образи», є не лише виявом інституційної кризи науки. На нашу думку, ідеться про наполегливе бажання фахівців виявити

оптимальні тенденції дисциплінарного оновлення. Водночас наука помітно прагне до самоідентифікації й захисту самості.

Диференціація проблемного поля документознавства фіксує рухливість ідей, засобів, форм наукового студіювання. Міждисциплінарні зв'язки детермінують зародження великої кількості дослідницьких напрямів із відособленими об'єктно-предметними сферами, що дозволяє говорити про «вавилонське з'юрмлення» галузей знань і таке відособлення науковців, за якого втрачається розуміння між ними, незважаючи на спільну «генеалогію» інтересів. Фрагментизація наукового знання за таких обставин стає неминучою, безкінечно примножуючи теми маргінального змісту.

І наостанок, перефразовуючи відомого філософа К. Ясперса, якщо ми не хочемо, аби документознавство розпалося на низку випадковостей, на марну появу й зникнення, на численні хибні шляхи, які нікуди не ведуть, то від ідеї єдності відмовитися не можна. Однак набагато важливіше нам усім зрозуміти, як досягнути цю єдність і як до неї прийти.

УДК 006:930.25

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ З АРХІВНОЇ СПРАВИ Й ДІЛОВОДСТВА: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ

Бойко Віта Федорівна

завідувач відділу документознавства, кандидат історичних наук,

Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства, м.Київ, Україна

Свердлик Зоряна Михайлівна

доцент кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності, кандидат історичних наук, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

Стрімкий розвиток усіх сфер діяльності та галузей знань у суспільстві зумовлює необхідність адаптування наявної термінологічної бази до сучасних реалій. Із повсюдним процесом інформатизації та упровадженням інформаційно-комунікаційних технологій виникають терміни, що потребують утвердження шляхом розроблення відповідних нормативно-правових та нормативних документів, зокрема термінологічних стандартів.

Одним із нормативних документів комплексу національних стандартів України, що відбивають у своєму змісті лексику діловодства й архівної справи, є ДСТУ 2732:2004 Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять (далі – ДСТУ 2732) [1]. За понад десять років дії ДСТУ 2732 термінологія архівної справи й діловодства зазнала значних змін, у науковий і практичний обіг введено нові терміни в зв'язку з прийняттям нових основоположних для цього стандарту нормативно-правових актів. Із метою формування сучасного понятійного апарату в сфері діловодства й архівної справи відповідно до чинної нормативно-правової бази, Українським науково-дослідним інститутом архівної справи та документознавства (УДІАСД) на виконання Програми робіт із національної стандартизації на 2016 р. (позиція – 363.2.1.1-2016) та за замовленням Державної архівної служби України на 2016 рік, протягом 2016–2017 рр. було підготовлено нову редакцію ДСТУ 2732.

Розроблений стандарт взаємопов'язаний з ДСТУ 4423-1:2005 Інформація та документація. Керування документаційними процесами. Ч. 1: Основні положення (ISO 15489-1:2001, MOD) [2], ДСТУ 4331:2004 Правила описування архівних документів (ISAD(G):1999, NEQ) [3] та ДСТУ 4419:2005 Інформація і документація. Документи аудіовізуальні. Терміни та визначення понять [4].

У новій редакції ДСТУ 2732 збережено вже унормовані нормативно-правовими та нормативними документами терміни, а їх визначення узгоджено зі змістом національних та міжнародних стандартів у сфері інформації та документації. Структура проекту нової редакції стандарту повністю відповідає попередній.

Основною інноваційною частиною розробленого стандарту є терміни електронного документознавства та електронного архівознавства. А саме: «службовий електронний документ», «цілісність електронного документа», «придатність для користування електронного документа», «оригінал електронного документа», «електронна копія електронного документа», «електронна копія оригіналу паперового документа», «цифрова копія», «документ в електронній формі», «цифровий документ», «електронна справа», «електронний інформаційний ресурс», «електронний архів», «електронне повідомлення», «електронний документообіг», «система електронного документообігу», «метадані електронного документа», «конвертування електронних документів», «міграція електронних документів», «кваліфікований електронний підпис», «кваліфікована електронна печатка», «електронний підпис», «електронна печатка».

Терміни, встановлені цим стандартом, призначені для застосовування державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, іншими юридичними особами усіх форм власності, а також технічними комітетами зі стандартизації під час розроблення нормативних документів із питань діловодства й архівної справи, а також під час виконання робіт зі стандартизації. Крім того, терміни можуть вживатися у науковій, навчально-методичній та публіцистичній літературі.

Розроблений термінологічний стандарт забезпечить встановлення однозначно сформульованих термінів та визначення основних понять діловодства й архівної справи в Україні.

Література

1. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять : ДСТУ 2732:2004. Чинний від 01.07.2005. – Київ: Держспоживстандарт України, 2005. – 36 с.

2. Інформація та документація. Керування документаційними процесами. Ч. 1 : Основні положення (ISO 15489-1:2001, MOD) : ДСТУ 4423-1:2005. Чинний від 01.07.2007. – Київ: Держспоживстандарт України, 2007. – 28 с.

3. Правила описування архівних документів (ISAD(G):1999, NEQ) : ДСТУ 4331:2004. Чинний від 07.01.2005. – Київ: Держспоживстандарт України, 2005. – 20 с.

4. Інформація і документація. Документи аудіовізуальні. Терміни та визначення понять : ДСТУ 4419:2005. Чинний від 07.01.2006. – Київ: Держспоживстандарт України, 2006. – 18 с.

УДК 316.776.23:001.9

ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ ТА МАНІПУЛЯЦІЇ

Золотарьова Оксана Геннадіївна

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна
науковий керівник: Бездрабко Валентина Василівна, доктор історичних наук, професор

У сучасному суспільстві інформаційний вплив набуває величезних масштабів. Він є одним із основних методів, які застосовуються при веденні інформаційних операцій. Згідно із поширеним визначенням, інформаційний вплив – це «організоване цілеспрямоване застосування спеціальних інформаційних засобів і технологій для внесення деструктивних змін у свідомість особистості, соціальних груп чи населення (корекція поведінки), в інформаційно-технічну інфраструктуру об'єкта впливу та (чи) фізичний стан людини»[2].

У своїй статті Л.Г.Чистоклетов виокремлює окремі види інформаційного впливу: інформаційно-психологічний, психогенний; психоаналітичний; нейролінгвістичний; психотропний.

Інформаційно-психологічний вплив – вплив, що здійснюється за допомогою слова, цей вид психологічного впливу виокремлює основною метою пропаганду певних ідей, поглядів, уявлень, переконань, із одночасним формуванням у людей позитивних або негативних емоцій, почуттів, масових психічних реакцій.

Психогенний вплив реалізовується внаслідок фізичного впливу на мозок людини в результаті травми голови або впливу фізичних факторів (звуку, освітлення, температури і ін. В результаті психогенного впливу особа вже не може раціонально діяти, не контролює себе, відчуває афект або депресію, її поглинає паніка, входить у стан ступору.

Психоаналітичний вплив – це вплив на підсвідомість людини шляхом гіпнозу або глибокого сну.

Нейролінгвістичний – вид психологічного впливу, що змінює мотивацію людей за допомогою уведення в їхню свідомість спеціальних лінгвістичних програм.

Психотропний – вплив на людей, що здійснюється шляхом передачі інформації через неусвідомлене сприйняття. [6]

Інформаційно-психологічний вплив направлений на цілеспрямоване вироблення і поширення інформації, безпосередню дію (позитивну або негативну) на функціонування і розвиток всього суспільства, психіку й поведінку населення. Він реалізовується, головним чином, здійснюючи дію на емоційну сферу свідомості, з метою зниження ступеня усвідомленості і послаблення мислення.

Процес сприйняття об'єктом інформаційно-психологічного впливу, що направлений на емоційну сферу свідомості, є специфічним. У ньому приймають участь лише сприйняття і запам'ятовування, а мислення майже не відбувається. Об'єкт приймає готові установки або не приймає, приймає цілком або частково, але в їхньому формуванні практично не бере участі. Інформаційно-психологічний вплив на

емоційну сферу свідомості включає нецілеспрямоване сприйняття і запам'ятовування і характеризується різко зниженим рівнем усвідомлення змісту впливу. Пізніше відбувається осмислення триманої інформації, коли у об'єкта більш висока пізнавальна активність [5].

Професор В.Г. Крисько виокремлює такі сфери психіки окремої людини, групи людей і суспільної свідомості в цілому, на які направлений інформаційно-психологічний вплив:

- потребово-мотиваційна (знання, переконання, ціннісні орієнтації, потяги, бажання);
- інтелектуально-пізнавальна (відчуття, сприйняття, уявлення, уява, пам'ять і мислення);
- емоційно-вольова (емоції, почуття, настрої, вольові процеси);
- комунікативно-поведінкова (характер і особливості спілкування, взаємодії, взаємовідносин, міжособистісного сприйняття).

Вчений дійшов висновків, що «коли психологічний вплив скерований насамперед на потребово-мотиваційну сферу людей, то його результати позначаються передусім на спрямованості та силі спонукань (потягів і бажань). Коли під прицілом виявляється емоційна сфера психіки, то це позначається на внутрішніх переживаннях, а також на міжособистісних стосунках. Поєднання впливів на обидві названі сфери дає змогу впливати на вольову активність людей і таким способом управляти їхньою поведінкою. Вплив на комунікативно-поведінкову сферу (специфіку взаємин і спілкування) дає змогу створювати соціально-психологічний комфорт і дискомфорт, змушувати людей співпрацювати або конфліктувати з оточенням. У результаті психологічного впливу на інтелектуально-пізнавальну сферу людини змінюються в потрібний бік її уявлення, характер сприйняття інформації, яка надходить їй, в підсумку, з'являється її «картина світу»[3].

Механізм дії інформаційно-психологічного впливу базується на маніпуляції свідомістю мас і внесенні у свідомість спланованої дезінформації. Дія духовного насильства над суспільством або окремою людиною спрямована на неправильне пояснення відомостей про реальний стан, щоб, незважаючи на їх неправдивість, особа сприйняла їх як достовірні і вчинила б відповідно до цієї викривленої інформації.

Для окреслення чіткої позиції до явища маніпуляції, необхідно дати визначення цього поняття, починаючи із його походження.

Як зазначає Є.Л.Доценко, поняття «маніпуляція» (*manipulus* – походить від латинського терміна) – має два значення: а) пригорща (*manus* – рука та *re* – наповнювати), б) маленька група, купка (*manus* – рука та *ri* – слабка форма кореня). В іншому значенні це слово означало невеликий загін воїнів (близько 120 осіб) у римському війську. У найзагальнішому значенні цей термін означає використання об'єктів із спеціальними намірами, особливою метою, як ручне управління, як рух, що здійснюється руками[1].

На сьогодні відомо більше 20 визначень поняття маніпуляції. Здійснивши аналіз наукових думок, на нашу думку, найбільш вдалим, буде наступне визначення поняття: *маніпуляція* – це прихований психологічний вплив, майстерне виконання якого спонукає адресата до прийняття рішень та виконання дій, вигідних ініціатору впливу.

В основу даного визначення було покладено ряд ознак, які об'єднуються і основні критерії маніпуляції:

- 1) вид прихованого психологічного впливу;
- 2) ставлення маніпулятора до іншого як до засобу досягнення власних цілей;
- 3) прагнення отримати односторонній вииграш;
- 4) використання вразливих сторін адресата психологічного впливу;
- 5) спонукання, мотиваційний вплив на адресата до прийняття ним рішень чи виконання дій;
- 6) витонченість методів впливу маніпулятора, майстерність його дій[4].

Маніпуляція свідомістю – це певна влада над духовним станом людей, управління ним за допомогою навіювання людям стереотипів мислення. О.Г.Саєнко виділяє три рівні дії маніпуляції.

Перший рівень – посилення існуючих у свідомості людей потрібних установок, ідеалів, цінностей, норм. Закріплення цих елементів свідомості у світогляді й життєвих установках.

Другий рівень пов'язаний з незначними змінами поглядів на ту або іншу подію, процес, факт, що також впливає на політичну позицію і емоційне відношення до конкретного явища.

Третій рівень – корінна, кардинальна зміна життєвих установок на основі повідомлення драматичних, незвичайних нових даних, відомостей.

Маніпулювання як основний елемент функціонування інформаційно-психологічного впливу включає ряд компонентів: подачу «потрібної» в конкретний момент інформації; умисне приховування правдивої інформації; забезпечення інформаційного переважання, що не дає можливість простій людині розібратися в дійсному стані справи [5].

Література

1. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е.Л. Доценко. – Москва : ЧеРо, 1997. – 344 с.
2. Історія інформаційно-психологічного протистояння : підруч. / [Я. М.Жарков, Л. Ф.Компанцева, В. В.Остроухов, В. М.Петрик, М. М. Присяжнюк, Є. Д. Скулиш]; за заг. ред. Є. Д. Скулиша. – Київ: Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. – 212 с.
3. Крысько В. Г. Секреты психологической войны (цели, задачи, методы, формы, опыт) / В. Г. Крысько; под общ.ред. А. Е. Тараса. – Минск : Харвест, 1999. – 448 с.
4. Левицька І. М. Проблема етичності застосування маніпулятивних впливів у професійній діяльності.// Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – Хмельницький, 2013. – Вип.2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_2_22/.
5. Сасенко О.Г. Механізм інформаційно-психологічного впливу в умовах гібридної війни / О. Г. Сасенко. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Психологія. – Хмельницький, 2015. – Вип. 1.– Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpn_2015_1_11
6. Чистоклетов Л. Г. Інформаційно-психологічні впливи як невід'ємна складова парадигми інформаційної безпеки / Л. Г. Чистоклетов, В. Й. Шишко // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна. – Хмельницький, 2012. – Вип. 2(1). – С. 183-193. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2012_2%281%29_24

УДК 316.776

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ВИРІШЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ Й АРХІВНОЇ СПРАВИ

Качмала Вікторія Іванівна

доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності,
кандидат історичних наук, доцент,
Державний університет телекомунікацій, м. Київ, Україна

Актуальність дослідження. Вітчизняне законодавство визнає документальне забезпечення управління та архівну справу двома складовими єдиної сфери діяльності. Взаємозалежність цих двох складових проявляється у впливі характеру роботи з документами на стадії керування документацією на формування та склад архівів, а також в унормуванні сфери документального забезпечення управління, що здійснюється архівними установами. *Зв'язок цих сфер роботи* з оперативними та архівними документами визначає те, що і *проблеми*, які виникають на сучасному етапі, та *обумовленість цих проблем для них є спільними*.

Якщо характеризувати сучасний етап розвитку документального забезпечення управління та архівної справи як сфер практичної діяльності, можна виокремити наступні *тенденції*. По-перше, законодавче унормування організації роботи зі службовими документами здійснюється в напрямках гарантування максимальної інформативності суспільства, що забезпечує успішне функціонування всіх його структур; забезпечення прав і законних інтересів громадян в умовах функціонування сучасних інформаційних систем; підвищення відповідальності державних і недержавних організацій і об'єднань за організацію керування документальними процесами та архівної справи. По-друге, перед усіма урядовими установами постало завдання створювати, керувати службовими документами та зберігати їх в електронній формі. По-третє, створюються умови для унормування сфери документального забезпечення управління та архівної справи на міжнародному рівні.

Мета дослідження: аналіз актуальних питань документального забезпечення управління й архівної справи.

Проблема комплектування державних архівів є надзвичайно актуальною на сучасному етапі архівного будівництва, пріоритетним завданням якого є формування Національного архівного фонду як складової частини вітчизняної і світової культурної спадщини та інформаційних ресурсів суспільства [1]. Цим питанням займалися сучасні вітчизняні дослідники: І.Є. Антоненко, В.В. Бездрабко, С.Г. Кулешов та ін.[2, 3,6].

Масштабна *інформатизація суспільства*, розвиток мережі Інтернет створили *передумови для якісно нового характеру роботи зі службовою документацією*, а це всвою чергу, зумовило необхідність розробки нових підходів до документального забезпечення управління й архівної справи. Діяльність з

формування інформаційного суспільства та створення механізмів електронного урядування давно стали пріоритетними в державній політиці України. Важливим кроком у цьому напрямі було започаткування 18 квітня 2002 р. довгострокової програми під умовною назвою “Електронна Україна”, в межах якої передбачено заходи створення ефективного механізму інформаційної взаємодії органів влади всіх рівнів, впровадження електронного документообігу та забезпечення інформаційної безпеки.

Актуальною проблемою у сфері документаційного забезпечення управління та архівної справи на сьогодні є вивчення зарубіжного досвіду, основною метою якого вбачають пошук оптимальної моделі сучасної системи роботи з документацією на всіх етапах їхнього побутування в умовах впровадження нових інформаційних технологій.

В зарубіжній практиці успішно впроваджуються проекти міжвідомчого електронного документообігу (МЕДО) формуються системи міжвідомчого електронного взаємозв'язку (СМЕВ). Вивчення зарубіжного досвіду в зазначеній сфері діяльності сприяє впровадженню інновацій у сферу створення, функціонування службових документів та їхнього зберігання. В усьому світі напрацьовуються концепції так званого “Електронного уряду” (“E-government”). Під терміном “E-government” розуміється “електронне громадське управління і урядування”.

Міжнародна інтеграція сприятиме упорядкуванню документних та інформаційних систем у сфері управління, перш за все державного. Органи державної влади проявляють інтерес до так званих “хмарних” обчислень, в тому числі до можливостей використання “хмар” для управління державною документацією та інформацією. Хмарні обчислення (Cloud Computing, Rechnerwolke) – технологія обробки даних, в якій програмне забезпечення надається користувачеві як Інтернет-сервіс. Користувач має доступ до власних даних, але не може управляти і не повинен піклуватися про інфраструктуру, операційну систему, власне програмне забезпечення, з яким він працює. “Хмарою” метафорично називають Інтернет. “Хмарні обчислення” – парадигма, в рамках якої інформація постійно зберігається на серверах в мережі Інтернет і тимчасово кешується на клієнтській стороні (наприклад, на персональних комп'ютерах, ноутбуках, смартфонах). Ключова ідея використання “хмар” – перехід на сервісну модель взаємодії між замовником та ІТ-постачальником. Наприклад, Апарат Кабінету Міністрів Великобританії (Cabinet Office) об'явив про план створення системи “хмарних обчислень” (кілька високозахистних центрів обробки даних, які замінять 500 обчислювальних центрів, якими користуються центральний уряд, поліція і місцева влада), яка дозволить зекономити 3,2 млрд фунтів на рік із річного бюджету 16 млрд. Відмічаємо зростання інтересу в усьому світі до питань *створення і експлуатації електронних архівів*. У багатьох країнах світу реалізуються проекти в кожному з яких можна знайти щось нове, цікаве. Проблеми взаємодії електронної документації на стадії оперативній і електронних архівів ставлять нові завдання як у сфері практичній, так і у сфері науковій.

Прийняття законів України “Про електронні документи та електронний документообіг” і “Про електронний цифровий підпис” є необхідним і разом з тим лише першим кроком на шляху формування загальнодержавних вимог до впровадження систем *електронного діловодства та документообігу* (СЕДД). На сьогодні реалізація відповідних законів, спрямованих на впровадження в Україні СЕДД, стикається із значною кількістю невирішених організаційних, техніко-технологічних, а звідси – й соціальних проблем. Передусім йдеться про *організацію й технологію архівного зберігання електронних документів*, регламентацію користування ними з них, що мають ЕЦП. Реалізація цього напряму потребує *розроблення відповідних концепцій, побудови та апробації функціональних моделей*, підготовки нормативних документів. Оскільки традиційна технологія діловодства формувалася століттями, вона є раціональною, і при внесення до неї інноваційних моментів нині лише коригує окремі операції відповідно до вимог часу. Прийняття згаданих законів *актуалізує питання розробки і впровадження підзаконних актів та нормативних документів стосовно організації електронного діловодства*, а також гармонізації нормативно-правової бази діловодства з міжнародними стандартами.

Електронні документи та електронне діловодство в цілому утворили *нові парадигми* в діяльності з документацією. Отже, нова ситуація потребує і нових підходів. Науково-методичне обґрунтування саме *цих проблем є перспективним напрямом наукових розробок архівних установ*. С.Г. Кулешов зазначив, що тільки у перспективі, *на основі досконалих досліджень* мають бути підготовлені *нормативні документи* (інструкції, методики), що регулюватимуть створення електронних документів та організацію роботи з електронними документами у діловодстві та в архівах[6]. Тільки тоді можуть бути реалізовані проекти створення мережі СЕДД державних органів, організації зберігання електронних документів в архівах державних органів, функціонування державного *архіву електронних документів постійного строку зберігання*. Автор також зазначив, що варті уваги й питання цільового фінансування реалізації таких проектів, які мають вирішуватися на загальнодержавному рівні, оскільки значна частина органів державної влади не має на це відповідних коштів. Ідеться не тільки про матеріально-технічне

забезпечення впровадження, функціонування, збереженості електронних документів у системі діловодства й архівів, а й наявність фахівців, що мають здійснювати ці процеси.

Стрімке впровадження сучасних *інформаційних технологій* у всі сфери діяльності суспільства обумовило виокремлення в *особливу проблему* питання роботи з електронними документами, в тому числі й питання *експертизи цінності електронних документів*. Ми мусимо констатувати відчутне відставання вітчизняної практики у сфері документаційного забезпечення управління, в прогнозуванні процесів документотворення, в концепційному опрацюванні підходів до електронних документів. На міжнародних форумах архівістів останніх років звучить стурбованість, до певної міри розгубленість і неготовність суспільства в цілому і професіоналів-архівістів, зокрема, дати чітку відповідь на питання: як впоратися з *електронними документами*, які *критерії їх відбору й експертизи можуть бути оптимальними*.

Отже, впровадження *новітніх інформаційних технологій*, бурхливий розвиток Інтернет, глобалізаційні процеси й формування єдиного інформаційного середовища призвели до кардинальних змін у науково-методичному забезпеченні створення документів, формування систем документації й архівів, забезпеченні збереженості електронних документів на всіх стадіях їх життєвого циклу. На сьогодні накопичений значний досвід в галузі *створення та збереження електронної документації*. Підтримка електронних документів у доступному стані вимагає постійного контролю фізичного стану носіїв, регулярної конвертації (перезапису на інший тип носія) і міграції даних (переносу в інше інформаційне середовище). Створення *електронних архівів*, насамперед має багато переваг перед традиційними архівами у питаннях оперативності, компактності зберігання великих масштабів архівної інформації. Організація електронних архівів, як свідчить зарубіжна і вітчизняна практика, потребує вирішення широкого кола *нормативно-правових, технічних, технологічних, організаційних та фінансових проблем*.

Література

1. Про внесення змін до Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» від 5 липня 2012 р. // Відомості ВР України. – 2013. – № 28. – Ст. 302.
2. *Антоненко І.* Проект концепції впровадження в Україні норм міжнародного стандарту ISO 15489 «Інформація та документація. Управління документацією» / І. Антоненко // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 2004. – Т. 11. – С. 172–177.
3. *Бездрабко В.В.* Термінологічний стандарт із діловодства й архівної справи: яким йому бути? / В.В. Бездрабко // Термінологія документознавства та суміжних галузей знань: збірник наукових праць. – Вип. 10. – Київ, 2017. – С. 8–20.
4. *Бездрабко В.* Документознавство в Україні: інституціоналізація та сучасний розвиток / В. Бездрабко. – Київ, 2009. – 716 с.
5. *Гаранін О.* Основні здобутки та завдання наукової діяльності Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (УНДІАСД) на сучасному етапі / О. Гаранін // Студії з архівної справи та документознавства. – 2013. – Т. 21. – С. 82–85.
6. *Кулешов С.Г.* Загальне документознавство: навч. посібник / С. Кулешов. – Київ, 2012. – 122 с.

УДК 930.2

ДОКУМЕНТНЕ ДЖЕРЕЛО ЯК ОБ'ЄКТ ПІЗНАННЯ ДОКУМЕНТОЛОГІЇ

Ковальська Леся Андріївна

доцент кафедри інформаційних систем управління,

кандидат історичних наук, доцент,

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м.Вінниця, Україна

Історичний розвиток світового суспільства актуалізував необхідність сталого збереження і передачі інформації прийдешнім поколінням. Зафіксована на певному носії інформація отримує статус документу. З поглибленням структуризації соціуму і диференціації суспільних процесів збільшуються кількісні показники документного масиву, його формальні і видові особливості, типи матеріальних носіїв тощо. Перед наукою постало питання не тільки збереження і впорядкування наявних документних масивів, але й вироблення ефективних механізмів опрацювання і використання документів. Все це спричинило спрямовану наукову рефлексію і появу спеціалізованого напрямку в науці – теорії документу.

Поняття «документ» є головним структурним елементом документно-інформаційної галузі української науки. Теорія документу узагальнюється наукою документологією. На сьогодні в

інформаційній галузі науки сформувався дискурс з приводу назви наукового напрямку про документ і визначення пропонованих понять. Найбільш узагальнюючим є дослідження українського вченого Ю. Палехи, який аналізує роботи дослідників цього напрямку і наводить різні концептуальні підходи до визначення назви науки про документ: інформаційно-комунікаційна авторства А. Соколова, документально-інформаційна авторства Г. Швецової-Водки, документознавства авторства Н. Кушнарєнко й інших, документологія авторства М. Слободяника й інших [6].

Дискурсивність документологічної проблематики має давню історію яка бере свій початок в ХІХ ст. Проблему документу як феномена інформаційно-комунікативної сфери науки поставив видатний бельгійський вчений Поль Отле. Стрімкий ріст кількісних показників документованої інформації і її видова різноманітність в епоху емпіризму змушують наукове середовище шукати теоретичне підґрунтя руху інформаційних потоків на різних матеріальних носіях. На думку української вченої В. Бездрабко під поняттям «документологія» П. Отле розуміє: «науку, методологію, методи, які розглядають будь-який документ із найзагальніших і різноманітніших позицій; узагальнюючу науку, що охоплює систематизовану сукупність фактів і явищ, які належать виробництву, зберіганню, обігу і користуванню текстовими і будь-якими іншими документами» [1, С. 17].

Вирішення термінологічного питання означення назви майбутньої галузі науки завершуються у П. Отле окресленням сфер дії і руху текстових і нетекстових документів та виявляється в синонімічності документології з такими дисциплінами як книго-архівно-музеезнавство, бібліологія, документація та багато інших. Поява окремої науки про документ характерна для країн пострадянського простору. В західноєвропейській науці теорія документа виступає частиною інформатики як напрям документології, документіка, документографія та ін. Ю. Палеа зауважує, що «на світовому рівні не існує єдиної назви для науки про документ, як і єдиного визначення поняття «документ», яке тлумачиться по-різному в історичних дисциплінах, діловодстві, бібліотечній та інформаційній науках» [1]. Ця галузь має вивчати документ як науковий феномен у різноаспектних особливостях документознавства, комунікацій, інформатики. Низка українських та закордонних дослідників «документа» пропонують узагальнити цей напрям назвою «документологія», як наука про документ. В перекладі з латинської мови поняття «logos» означає «слово, наука, знання», що вказує на окремий науковий напрям дослідження документа у всіх його часово-просторових проявах і функціональності [2, С. 173].

Феномен документа полягає і в полісемантичному трактуванні П. Отле поняття «документ» і «документація». Документацією за автором виступають: окремі документи; бібліотека як колекція документів; бібліографія; документальні архіви; адміністративні архіви установ; архіви давніх документів; документи, відмінні від бібліографічних і графічних; музейні колекції; енциклопедія як діяльність із кодифікації й узгодження інформації. На думку П. Отле документація не може бути самодостатньою, оскільки набуває ваги тільки з актуалізацією доцільності її буття. Досліджуючи теоретичну спадщину бельгійського вченого В. Бездрабко наголошує на тому, що наведений перелік П. Отле охоплює: «різні за етимологією, природою, змістовим навантаженням категорії – факт і процес, а недосконалість подібної диференціації документації додатково засвідчує складність класифікації носіїв інформації, тобто документів у найширшому розумінні, виокремлення з усієї ознакової палітри тих із них, що могли би стати об'єднаними, спільними для типологізування і відмінними для класифікації» [1, С. 16].

Встановлюючи документний термінологічний ряд вчений С. Кулєшов формулює документологію лише як галузь загального документознавства, що розробляє питання теорії документа, його генези й еволюційного розвитку. Загальне документознавство вміщує теорії функціонування створення і опрацювання документів. С. Кулєшов доводить, що «документологію не можна розглядати як комплекс наук чи наукову дисципліну, бо вона є лише сукупністю наукових знань із різних наук документально-комунікаційного циклу, їх загальнотеоретичних концепцій, методологічних засад, підходів» [3]. Дослідники Ю. Столяров і Н. Кушнарєнко також пропонують використовувати назву «документологія» як методологічну і теоретичну основу наук про «документ» [4; 8]. Другим підходом до з'ясування змісту і термінологічного наповнення «документології» Ю. Столяров пропонує вважати «документологією» поєднанням низки спеціальних дисциплін документологічної галузі науки, до якої належать в першу чергу загальне і спеціальне документознавство.

Натомість, українська дослідниця Г. Швецова-Водка пропонує розглядати документознавство як частину документологічного знання, об'єктом якої є документ, як явище інформаційно-комунікаційної сфери функціонування соціуму з власним предметом вивчення – «визначення видів і властивостей документа, закономірностей його створення та функціонування в суспільстві» [9]. Дослідниця структурує науку про документ на функціональні напрями. В основу загального документознавства покладено теорію документа з низкою таких суміжних документних напрямів, як лінгвістика, технологія зберігання, автоматизовані ІПС тощо. Підтримує інтегральну функцію документології М. Слободяник, який вбачає в

ний комплекс теорії й історії документознавства, документа, документної інфраструктури. Усі наукові дисципліни документознавчого спрямування вчений відносить до спеціальних напрямів згрупованих у два блоки за принципами проблемності та видової приналежності [7].

Нині розгортається науковий дискурс щодо назви, структури і змісту теорії про документ. Багато науковців узагальнюючою назвою галузі бачать поняття «документознавство» з відповідною структурою. Але, це є відходом від теоретичних основ науки про «документ» в практичну площину – первинним має бути теоретико-методологічний аспект вивчення документа як наукового феномену. Авторська позиція полягає в реалізації завдань наукової галузі про документ в парадигмальних межах документології. Пріоритет в теорії «документа» має виходити з теоретичного і методологічного аспектів, що надають теорії суттєві ознаки наукового узагальнення, сприяє відходу від прикладних аспектів до рівня фундаментальної наукової дисципліни.

Документологія має виступати інтегральним чинником для різномірних наукових напрямів про документ і бути виражена в трьох головних аспектах: знання про документ, пізнавальна діяльність в межах теорії документа, інституційне забезпечення документної діяльності. Наука про документ включає предмет, теорію і гіпотезу, метод і факт, опис емпіричного матеріалу. Як теоретична система знань документологія виступає комплексом логічних суджень, які потребують узагальнення. В прикладному аспекті наука про документ є процесом систематизації отриманих реально існуючих фактів, дослідженням яких займається спеціальне документознавство.

З огляду на наведені підходи і сформовані теорії дослідників документа, спираючись на думку науковців теорії документу можливим стає формулювання узагальнюючого бачення у вигляді авторської дефініції: «документологія – це система знань, галузь наукового знання про текстовий і нетекстовий документ, яка інтегрує теоретичні, методологічні і прикладні положення роботи з документом; комплекс наук документно-комунікаційного й інформаційно-комунікаційного спрямування, що розкриває специфіку життєвого циклу документа, методи роботи з документованою інформацією збереженою на усіх видах носіїв».

Підсумовуючи необхідно відзначити, що в умовах цифровізації інформаційного простору відбувається зміна конотацій формальних характеристик, загальноприйнятих позицій у сприйнятті документа залежно від носія, способів збереження, змістового наповнення, руху інформації, встановлення соціальних зв'язків в системі соціальних комунікацій. Процеси стрімкої диференціації наукового знання про документовану інформацію зумовили зацікавленість специфікою створення і функціонування нових видів і типів документів. Поступово відходять інтеграційні моделі наукового дослідження, які встановлювалися протягом століть, а поняття документ набуває багатозначності і варіативності. Саме документологія має узагальнити зміни, які ставить перед науковою спільнотою час.

Література

1. Бездрабко В.В. Поль Отле і наука про документ / В.В. Бездрабко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія (БДІ). – 2008. – № 2. – С. 14–24.
2. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; О.С. Мельничук (гол. ред.), В.Т. Коломієць, О.Б. Ткаченко та ін. – Київ: Наукова думка, 1985.
3. Кулешов С.Г. Новий погляд на структуру документознавства / С.Г. Кулешов // Вісник Книжкової палати. – 2003. – № 10. – С. 23–26.
4. Кушнарєнко Н.Н. Документоведение: ученик / Н.Н. Кушнарєнко. – Киев: Знання, 2003. – 464 с.
5. Отле П. Трактат про документацию [Електроний ресурс] / П. Отле. – Режим доступу: http://dilo.kiev.ua/pdf/Otlet_Paul.pdf – Назва з екрану. – [Дата звернення: 01.04.2019].
6. Палєха Ю.І. Загальне документознавство: навчальний посібник / Ю.І. Палєха, Н.О. Леміш. – Київ: Ліра-К, 2009. – 434 с.
7. Слободяник М.С. Документологія як наукова і навчальна дисципліна / М.С. Слободяник // БДІ. – Київ, 2004. – С. 12–15.
8. Столяров Ю.Н. Документология : учеб. пособие / Ю.Н. Столяров. – Орел: Горизонт, 2013. – 370 с.
9. Швецова-Водка Г.М. Документология або документознавство: як називати «науку про документ взагалі» / Г.М. Швецова-Водка // БДІ. – Київ, 2009. – С. 4–6.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ЗБЕРЕЖЕННЯ АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ НА МІЖНАРОДНИХ НАУКОВИХ ФОРУМАХ

Копайгородська Тетяна Юріївна

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв,
м.Київ, Україна

науковий керівник: Кушнар'юв Валерій Володимирович, кандидат культурології, доцент

Зберігання архівних документів є складовою стратегії державних архівних служб, архівів, міжнародних інституцій та організацій і разом з комплектуванням визнані пріоритетами у діяльності архівних установ. Маркером усталеного інтересу міжнародних установ і організацій до проблем збереження культурної спадщини є прийняття 1992 р. міжнародної програми ЮНЕСКО “Пам’ять світу” (Memory of the World Programme – визнання *документальної* спадщини частиною культурного надбання та *забезпечення збереження* *всесвітнього документального надбання*), заснування 1996 р. Міжнародного комітету Блакитного Щита (ICBS – International Committee of the Blue Shield – міжнародна організація захисту культурної спадщини від загроз збройних конфліктів і стихійних лих), організація тематичних міжнародних конференцій з питань збереження документів, політики збереження архівної спадщини, управління програмами забезпечення збереженості документації, розгляд питань *збереження* архівних документів на форумах Міжнародної ради архівів (МРА/ICA/CIA – International Council on Archives) – міжнародних конгресах архівів, Міжнародних конференціях круглого стола архівів (МККСА – CITRA – Conférence Internationale de la Table Ronde des Archives), міжнародних конференціях архівів країн Центральної і Східної Європи (Сковронеківські читання – Colloquia Jerzy Skowronek dedicata), конференціях Євразійського регіонального відділення Міжнародної ради архівів (EURASICA), Міжнародних архівних форумах, організованих Міжнародним інститутом архівної науки Марібора та Триєста (International institute for archival science).

Дослідження питань збереження архівних документів, порушуваних на міжнародних форумах, свідчить про комплексність проблеми збереження документальної спадщини, що охоплює широке коло аспектів – *організаційно-правових* (законодавче регулювання збереження архівних документів, роль державних інституцій в організації зберігання та забезпечення збереженості архівних документів, роль громадянського суспільства у вирішенні питань збереженості архівних документів, нормативне забезпечення збереженості і т.д.), *гуманітарних* (проблеми зберігання документів як складової історико-культурної спадщини людства), *технічних* (технічне оснащення будівель, сховищ для підтримання мікроклімату та пожежної безпеки; обладнання для зберігання різних носіїв інформації; програмно-технічне забезпечення зберігання архівних документів на новітніх носіях), *технологічних* (технології консервації і стабілізації архівних документів; технології реставрації; технології мікрофільмування/репрографії і створення страхового фонду та фонду користування архівних документів; технології оцифрування архівних документів), *природничих* (фізико-хімічні та біологічні аспекти збереженості та захисту архівних документів, очищення документів від хімікатів і т.д.), *освітніх* (підготовка висококваліфікованих кадрів зберігачів фондів, реставраторів, фахівців у сфері збереження цифрової архівної спадщини).

Реалізація програм збереження архівних документів узалежнена, як правило, від *ролі державних інституцій* у компетенції яких вирішення питань фінансування архівної галузі, будівництва архівосховищ, розроблення і втілення державних програм збереження архівів. Проблема важелів та механізмів *впливу держави* щодо *зберігання архівних документів* опинялася у фокусі уваги конгресів МРА (II, 1953; III, 1956 – *тут і далі порядкові номери форумів та дати/роки їх проведення – Т.К.*) та МККСА (XIV, 1973; XXVIII, 1991).

Успішне вирішення проблем зберігання архівних документів залежить від наявності потужної законодавчо-нормативної бази. *Правові аспекти* зберігання документів на різних носіях не залишилися поза увагою учасників форумів – МКА (IV, 1960; XI, 1988) та Міжнародної конференції архівів країн Центральної і Східної Європи (XI, 2005).

Однією із нагальних проблем щодо зберігання ретроспективної документації є *матеріально-технічне забезпечення архівів*. Питання технологій будівництва архівосховищ, технічного стану архівів, стелажного обладнання, забезпечення температурно-вологісного режиму зберігання, модернізації

технічного оснащення, застосування нової техніки постійно включалися у порядок денний конгресів МРА (III, 1956; IV, 1960; V, 1964; VI, 1968; VII, 1972; VIII, 1976; X, 1985; XI, 1988).

Важливий чинник – *технічний прогрес* стимулював розгляд проблем, пов'язаних із застосуванням *нових технологій* у архівній практиці, які забезпечували збереженість архівних документів. Технології *мікрофотографування*, їх розвиток у зв'язку з технічними прогресом, значення для архівної практики і застосування мікроформ для виготовлення *страхового фонду* документації, впровадження Міжнародної програми мікрофільмування розглядалися на конгресах МРА (I, 1950; IV, 1960; V, 1964; позачерговий МКА 1966; XI, 1988) і МККСА (XXI, 1982; XXX, 1994).

Револьюційні зміни в архівній справі були викликані появою *нових носіїв* інформації, нових типів документів – “машиночитаних”, *електронних*, які ставили нові проблеми – формування інфраструктури для забезпечення збереженості й автентичності електронних документів, методи тривалого зберігання електронної документації. Підходи до вирішення цих проблем були апробовані на МКА (VI, 1968; VIII, 1976; XI, 1988; XIV, 2000; XV, 2004; XVI, 2008) і МККСА (XXXV, 2001; LXIII, 2011).

Сучасні комп'ютерні технології надали можливість архівам широко застосовувати *оцифрування* архівних документів, яке забезпечує їх від надмірного користування, а відтак, і псування. Практика оцифрування породжувала проблеми технологій оцифрування, *збереження оцифрованих копій* архівних документів, розробка стратегій оцифрування. Предметом розгляду ці проблеми були на МККСА (XXXIV, 1999) та МКА (XVI, 2008).

Специфіка архівних фондів полягає у їх різноманітності – наявність різних документів за типами, формою, матеріальними носіями, методами фіксації інформації, тематичною належністю. Саме це стимулювало вирішення на міжнародних форумах проблем збереженості *документів літератури і мистецтва* (МКА VII, 1972; МККСА XVI, 1975), *технічної документації* і створення спеціальних архівів технічної документації (МКА IX, 1980); *аудіовізуальних* документів (МКА VII, 1972; XI, 1988).

Досягнення природничих наук, які були важливим чинником у вирішенні питань *реставрації й консервації* архівних документів, стимулювали розгляд на міжнародних форумах таких проблем як боротьба зі шкідниками архівних документів, хімічні та біологічні засоби та методи консервації, технології реставрації сучасної документації та кінофотофонодокументів, створення і розвиток регіональних центрів реставрації (МКА IV, 1960; VII, 1972; X, 1985; XI, 1988; XV, 2004 та МККСА XI, 1969).

Вирішення проблем консервації та реставрації архівних документів вимагало *професійної підготовки* фахівців-архівістів, обізнаних з природничими дисциплінами і здатних виконувати складні завдання зі збереження документації. Питання архівних кадрів (не лише істориків-архівістів, а й учених природничого спрямування), персоналу з обслуговування архівної техніки розглядалися на конгресах МРА (X, 1985; XI, 1988).

Напрацювання *методик* у різних напрямках збереженості архівних документів вимагало вироблення *єдиних методичних підходів*, обміну набутим досвідом. Вимоги до постійного інформування про здобутки на теренах нових методів щодо збереження документальної спадщини порушив VII конгрес МРА (1972).

Збереження архівних документів – не лише проблема архівістів. Завдання *зберігання документів* постає на всьх *етапах їхнього життя*. Архівістами усвідомлювалася необхідність активної участі у забезпеченні *збереженості* документації на *доархівній стадії*. Вирішення цієї проблеми можливе було за умов належного контролю архівів за діловодством установ, організацій, підприємств, участь архівістів у розробленні *нормативної бази діловодства*, зокрема, експертизи цінності документів та визначення строків їх зберігання, залучення архівів до процедури знищення документів діючих установ, організація та співпраця з *центрами тимчасового зберігання* документів. Саме цим питанням присвячені доповіді на МКА (IV, 1960; VIII, 1976) і МККСА (II, 1955; XIX, 1979; XXIII, 1985).

В поле зору міжнародної архівної спільноти потрапили проблеми *збереження приватних архівів*. На законодавчому рівні визнані всі форми власності на архівні документи. Найбільш вразливий сегмент архівної документації той, що не контролюється державними органами, а відтак не забезпечений від втрат. Забезпечення *збереженості приватних архівів*, фактори впливу на збереженість, можливості взаємодії держави та приватних архівів, нормативне регулювання збереженості архівів приватних підприємств та організацій під час трансформаційних процесів, що супроводжують розпад держав, були предметом розгляду МКА (I, 1950; VIII, 1976) та 28-го Міжнародного архівного форуму у м. Трієст.

Техногенні катастрофи, природні катаклізми (повені, урагани), збройні конфлікти, крадіжки в архівах не могли не порушити проблеми запобігання втрат, долі переміщених архівів. Постановці цих проблем і шляхів їх вирішення присвячені доповіді МКА (XV, 2004; XVI, 2008), МККСА (XL, 2007), 7-ї Європейської конференції архівів (2006).

Таким чином, узагальнимо вище наведений матеріал та назвемо основні *тенденції у виборі проблематики* щодо зберігання архівних документів на міжнародних форумах і вкажемо *чинники впливу на пріоритетність порушуваних проблем*: базовими на форумах були організаційно-правові, матеріально-технічні, технологічні проблеми збереження архівних документів; *варіативність презентації* на форумах *технологій зберігання* архівних документів визначалася технічним прогресом та розвитком природничих наук; проблеми забезпечення збереженості документів на всіх етапах їхнього життя (так званого “життєвого циклу” документів) активізувалося у зв’язку зі зростанням ролі та функцій архівів у сфері діловодства; впровадження електронних документів та електронного документообігу пріоритетним визначило проблеми збереження і методів зберігання електронної документації, забезпечення автентичності е-документів в умовах архівного зберігання; удосконалення технологій збереження документів вивело на рівень обговорення доцільності розроблення єдиних методичних підходів для забезпечення збереженості документів, поширення найновіших методик зберігання; наявність різних систем документації та різних форм власності на архівні документи оприсутнила розгляд на міжнародних форумах питань збереження кінофотофонодокументів, технічної документації, а також суспільного значення збереження приватних архівів; виклики, пов’язані з глобалізаційними процесами, природними та техногенними катастрофами, порушення етичних норм поведінки як архівістів, так і користувачів архівів (викрадення і продаж архівних документів) поставили на порядок денний міжнародних форумів проблему протистояння процесам, що негативно впливали на збереженість документів; ускладнення і різноплановість процесів зберігання архівних документів порушували проблему професійної підготовки архівістів, яка б виходила за межі усталеної моделі “історик-архівіст” та акцентувала увагу на дисциплінах природничих, технічних і формували кваліфікацію майбутніх реставраторів, зберігачів фондів, архівів з документами на різних носіях.

Література

1. Національна архівна спадщина: проблеми збереження // Студії з архівної справи та документознавства. – Київ, 2000. – Т. 6. – 163 с.
2. Матяш І. Б. Архівознавство: методологічні засади та історія розвитку / І. Б. Матяш. – Київ, 2012. – С. 394–502.
3. Гют К. Міжнародна конференція “Круглого стола архівів” (1954–1974 рр.) / К. Гют // Архіви України. – Київ, 1975. – № 4. – С. 81–88.
4. Палієнко М. Г. Актуальні питання захисту персональних даних та збереження приватних архівів на 28-му Міжнародному архівному форумі у м. Трієст (Італія) / М. Г. Палієнко // Архіви України. – Київ, 2018. – № 5/6. – С. 234–243.
5. Боряк Г. Архівні документи на аукціонах світу як нова загроза національній архівній спадщині: матеріали повідомлення на 7-й Європейській конференції архівів, Варшава, 18–20 травня 2006 р. – Київ, 2006. – 58 с.

УДК 81.112

ІЗ ІСТОРІЇ ТЕРМІНІВ

Лукаш Галина Павлівна

професор кафедри інформаційних систем управління,

доктор філологічних наук, професор,

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

Історія термінів документознавства відбиває загальний процес розвитку української мови. Певна кількість українських термінів має свій початок ще в добі праслов’янської мовної спільності і створена на власних, частково – запозичених коренях. Утім, Марія Комова, виділяючи у процесі формування сучасної української документознавчої термінології перший, найдавніший, період – XI–XVIII ст., першоосновою української документознавчої термінології називає терміни старослов’янського походження [3, с. 11]. Встановлені нею діахронічні рамки передбачають досить протяжний відрізок часу, при аналізі якого існує можливість розглянути якісні зміни в пізнанні світу і зміни, що відбулися в самій мові.

Мета нашої розвідки – реконструювати історію термінів словотвірного гнізда лексеми *відрядження* і простеживши формування семантики терміна, з’ясувати етимологію цього слова. Загалом діахронічні дослідження термінологіки, на нашу думку, сприяють упорядкуванню термінології, оскільки всі поняття проходять свій особливий шлях розвитку, завершення якого зумовлюється пануючими тенденціями в

суспільстві і панівною мовною парадигмою. «Етимологічний словник української мови» походження лексеми *відрядження* не подає. Звернення до словникової статті «Ряд» містить такі відомості: «ряд <<сукупність однорідних предметів або істот, витягнутих в одну лінію; договір, угода» [1, т.6, с. 153-154]. Маємо перше посилання на поняття *ряд* – ‘договір’, ‘угода’. Далі воно поширюється: «(рядило) <<розпорядник>> [рядитель] «управитель, розпорядник»; [рядна] (заст.) <<умова, договір>>, рядчик <<підрядчик>>, рядивий <<працьовитий>> рядковий, рядний <<договірний... вряд, вряджати, [виряд] <<вирядження>> вряджати, відрядження, відрядник <<той, хто працює за відрядною оплатою>>, відрядність <<система відрядної оплати праці>>, відрядний» [там само]. Вочевидь той, хто збирався у поїздку, отримував від свого *рядила* (*рядителя, рядчика, підрядчика*), який його *виряджав, рядну* грамоту, в якій йшлося про всебічне сприяння пред’явнику цього листа в дорозі. Словом, своєрідний «шляховий лист». Підтвердження цьому припущенню знаходимо у «Російсько-українському словнику складної лексики» С. Караванського: «Путёвка (документ) – подорожня, галиц. віряд. Путевой – мор. ходовий; путевой лист – дорожній лист, віряд» [2]. *Вирядом* також у нього названо службове відрядження, а в «Російсько-українському словнику ділової мови» 1930р. (М. Дорошенко, М. Станиславський, В. Страшкевич) *виряд* – це «приказание о посылке людей на работу»; і «*путевка*, або подорожниця» [5]. «*Виряд* в Українському військовому звичаї означає набір, сукупність предметів побуту, харчів, похідного спорядження, озброєння та боєзапасу для певного походу, наступу, нападу, розгортання, пересування тощо. Це слово відоме усім, хто бодай побіжно цікавився літописом вітчизняної військової потуги 19-20 століть, зокрема Українськими Січовими Стрільцями, Українською Повстанською Армією, а також провійськовими товариствами на взірць ПЛАСТ, СОКІЛ, СІЧ та ін.», – зазначає «Майданчик для пошуку, обговорення та відбору влучних відповідників до запозичених слів» [4].

«Етимологічний словник» спільнокореновими з *ряд* подає також слова рядити <, судити-рядити <, р. [ряд] <, др. рядити <, рядь «суд; судовий вирок»>>заряд, зарядка, [зарядник] <<архітектор; керівник, управитель>> ж, [зарядчик] <<керівник, управитель; [неряд] <<непорядок>> ж, обряд, обрядовість, підрядчик, підрядковий, підрядний, підрядчицький, порядність, порядок, порядковий, порядний, ряд, [поряду <<по порядку>>], порядкувати, розряд, розрядка, розрядник, розрядність, розряджати, рознарядка, розпорядник, розпорядок, розпорядливий, розпоряджатися, споряджати, спорядження, сурядний, сурядність, урядник, урядовець, урядовий, [урядити] урядувати, [уредно]; орудуший <<командуючий>>, орудувати <<вправно діяти; розпоряджатися; керувати; діяти; [мати діло; працювати, старатися; братися до кого]>>, виводячи ці слова від стсл. рѣдъ; псл. гѣдъ, що пов’язане чергуванням голосних з *orędeje[1]. Що стосується цих утворень, нам важко однозначно коментувати розвиток їх семантики. Саме ж словотвірне гніздо вибудовується досить логічно: від *ряд, рядна* (застаріле ‘угода’, ‘договір’) через *рядителя, рядчика, підрядчика, розпорядчика, розпорядок, розряд, урядовця, рядної* грамоти і т. ін. до *виряду* (‘подорожній лист’) і *відрядження*. Цікаво, що у цій низці спільнокоренових слів мають своє місце також слова *порядок, порядний, рядивий* (‘працьовитий’) й *орудувати* – ‘вправно діяти; розпоряджатися; керувати’.

Таким чином, документознавча терміносистема, яка формувалась упродовж століть, є багатим інформативним шаром лексики. Виявлення в її структурі лексико-семантичних і словотвірних відношень діахронічного плану стає теоретичним підґрунтям, на якому можливе подальше вивчення сучасних семантичних процесів.

Література

1. Етимологічний словник української мови: у 7 т. / редкол.: О. С. Мельничук (голов. ред.) [та ін.] ; АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. – Київ: Наук. думка, 1982.
2. Караванський С. Російсько-український словник складної лексики [Електронний ресурс] / Святослав Караванський. – Режим доступу: <https://r2u.org.ua/dicts/karavansky>, вільний. – Назва з екрану. – [Дата звернення: 03.04.2019].
3. Комова М. В. Українська документознавча термінологія / Марія Комова.; Національний ун-т «Львівська політехніка». – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2011. – 316 с.
4. Майданчик для пошуку, обговорення та відбору влучних відповідників до запозичених слів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://slovotvir.org.ua/words/raider>, вільний. – Назва з екрану. – [Дата звернення: 06.04.2019].
5. Матеріали до української термінології та номенклатури: том XVI // Словник ділової мови термінологія та фразеологія (проект) [Електронний ресурс] / Українська академія наук, Інститут української наукової мови; М. Дорошенко, М. Станиславський, В. Страшкевич. – Харків; Київ: Державне

УДК 316.776.23

СУЧАСНЕ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА»

Милько Ярослава Юрїївна

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв, м.Київ, Україна
науковий керівник: Варенко Володимир Михайлович, кандидат педагогічних наук, доцент

Сьогодні тема інформаційної війни, як ніколи, є актуальною. Однак, однозначно з цим фактом, ніхто не зможе дати остаточну відповідь, що ж таке інформаційна війна. Навіть деяким фахівцям важко відповісти, звідки виникло саме поняття, хто почав його використовувати, і як воно прижилося.

Прийнято вважати, що термін «інформаційна війна» першим використав американський фахівець, радник з науки Міністерства оборони і Білого дому, Томас Рон, під час роботи в компанії Boeing. Він звернув увагу на те, що інформація стає ключовим аспектом американської економіки. Після появи цього звіту, американські військові серйозно зацікавилися поставленою проблемою. Таким чином, до 1980 року, завдяки Томасу Рону, інформацію стали сприймати не тільки як мету донесення чогось, а й як зброю.

Що таке інформаційна війна? Це вплив на державу, шляхом поширення конкретної інформації. З її допомогою можна інтенсивно впливати на будь-які сфери життя суспільства, практично на всіх рівнях державного управління. У наш час майже кожна держава світу потребує ефективних систем протидії інформаційним війнам, тобто вдосконалення захисту інформаційної безпеки.

Інформаційна безпека – це той стан держави і суспільства, при якому діє захист від інформаційних впливів. З точки зору багатьох країн, війна вважається важливим засобом й інструментом реалізації зовнішньої політики. Особлива небезпека ІВ полягає в тому, що вона з часом отримує таємний характер. Однією з найважливіших проблем, пов'язаних з інформаційною війною, є неусвідомленість суспільства того, яку загрозу можуть нести сучасні комунікативні процеси, що створює не готовність товариства надати протистояння спробам маніпулювання суспільною свідомістю.

У сучасному світі інформація є невід'ємною частиною функціональності будь-якої системи. Це означає, що для того щоб порушити боєздатність супротивника не обов'язково використовувати технічну зброю, досить порушити його комунікативні процеси, перешкодивши обміну інформацією або поширивши її викривленою. Іншими словами, основним завданням інформаційної війни можна вважати вплив на інформацію противника, з метою порушення його боєздатності.

У терміна «інформаційна війна» існує дуже багато значень, але в сукупності вони означають приблизно одне і теж. Іншими словами, цей термін можна визначити як вплив на людей, особливо військовослужбовців, за допомогою поширення і пропаганди опублікованої, вигідної інформації, а також порушення комунікативних процесів супротивника. У будь-якому випадку, інформаційну війну, незалежно від її визначень, слід тісно пов'язувати з жорстокою і небезпечною діяльністю, а іноді і з кровопролитними і бойовими діями. Військові фахівці виділяють кілька видів інформаційної війни, таких як електронна війна, психологічна війна і ін.

Інформаційну війну, як правило, прийнято розділяти на два основних види:

- інформаційно-психологічна;
- інформаційно-технічна.

Інформаційно-психологічна війна, як і будь-яка інша складна система, має складові частини. Серед них виділяють:

1. Психологічний вплив на мотивацію військовослужбовців;
2. Дезінформація – поширення викривленої або помилкової інформації противнику;
3. Радіоелектронна війна – «засліплює» противника, не дозволяючи отримати точну інформацію;
4. Інформаційна атака – руйнування або спотворення інформації, без видимого пошкодження засобів зберігання;
5. Захист інформації;
6. Фізичний вплив – руйнування інформаційних систем противника.

Засоби інформаційної війни вперше були застосовані в ході Першої Світової війни. Особливу увагу цій бойовій тактиці приділяла Великобританія, розкидаючи пропагандистські листівки над позиціями військ Німеччини.

Основними методами інформаційної війни є: спеціальне поширення неправдивої інформації, пропаганда, впровадження в свідомість суспільства викривлених фактів, медіа вірусів, формування стереотипів і дезінформація. У сукупності всі ці методи здатні змінити суспільну свідомість, створити паніку або сформувавши потрібну реакцію.

В якості основних прийомів впливу на масову свідомість, можна виділити: замовчування інформації, підміну понять, інформаційний шум, впровадження понять, які не мають ніякого значення, пріоритет інформації, що несе негативний характер, брехня, інформаційне табу, відволікання уваги і ін.

Чим же страшна інформаційна війна? Найбільш впливовими наслідками її ведення може бути втрата частини території держави, еміграція населення, порушення промислової структури, політична і військова залежність від держави, яка здобула перемогу. Таким чином, суттєвої різниці в наслідках війни інформаційної та звичайної, немає. Країну-аутсайдера так само чекають втрата ресурсів, падіння економіки, можливо, навіть втрата життя населення.

Дуже важливо розуміти небезпеку сучасної машини інформаційного впливу, перестати недооцінювати комунікативні процеси. З огляду на складність цих процесів, кожній державі необхідний орган, який буде займатися захистом інформації, створенням інформаційної зброї. Так само, необхідно посилити наукові дослідження в області інформаційних воєн.

Література

1. Закони України: «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації»: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 липня 2011 р.: [Офіц. текст]. – Київ: ПАЛІВОДА А.В., 2011. – 32 с.
2. Про основи національної безпеки [Електронний ресурс] // Документи Верховної Ради України : [сайт]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/law/03_nbu.html. – Заголовок з екрана.
3. Національна інформаційно-комунікаційна інфраструктура України [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://nkrzi.gov.-ua> – Заголовок з екрана.

УДК 651.4/9:681.3

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В ОРГАНАХ ВЛАДИ

Петров Олексій Олександрович

доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності,
кандидат історичних наук, доцент,
Державний університет телекомунікацій, м.Київ, Україна

Поступовий перехід людства до інформаційного суспільства, яке характеризується збільшенням різноманітних інформаційних потреб та темпів інформатизації усіх сфер виробництва, а також превалюванням галузі інформаційної індустрії над іншими галузями суспільного виробництва, вимагає і застосування електронного документообігу в усіх сферах діяльності, зокрема, і в органах влади.

В Україні проблеми електронного документообігу розглядають дослідники Т. Белова, О.Брель, М. Дутов, Г. Охріменко, Ю. Палеха, І. Поліщук, В. Лур'є, В. Шейко та ін. Однак деякі питання впровадження електронного документообігу в органах влади вимагають більш детальнішого обговорення внаслідок своєї дискусійності та суспільної важливості, зокрема питання проблем використання систем електронного документообігу в органах влади.

Нині в Україні функціонують різні системи електронного документообігу (СЕД): «АСКОД», «ДІЛО», «Megapolis.DocNet», «DIRECTUM», «1С:документообіг», «SX-Government», «Optima-WorkFlow» та інші. Електронний документообіг має безліч переваг перед звичайним паперовим: відсутність витрат на канцелярське приладдя, швидкий та якісний обіг документів, ефективний контроль за виконанням доручень, колективна праця з документами тощо. Саме це спонукає впроваджувати системи електронного документообігу в організаціях будь-якої форми власності та галузі діяльності.

«Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну» (2018 р.) заборонила проходження в діловодстві установи одного і того ж документа в електронній та паперовій формі (п.5) [4]. Через це збільшується попит на ефективні системи електронного документообігу з боку нашої держави. Найбільш ефективними системами зарекомендували себе СЕД «АСКОД», «Megapolis.DocNet», «ІТ-Предприятие», «FossDoc», «InterDoc». З цих систем найбільш дієвими і перспективними виглядають «АСКОД», «ІТ-Предприятие» та «Megapolis», зважаючи на кількість

охоплених цими системами закладів вищих органів влади. Так, СЕД «АСКОД» застосовується окрім Секретаріату Кабінету Міністрів в Міністерстві фінансів України, Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України, Міністерстві України з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньопереміщених осіб, Міністерстві оборони України. СЕД «ІТ-Предприятие» застосовується у Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерстві інфраструктури України, Міністерстві культури України, Міністерстві освіти і науки України. СЕД «Megapolis» використовують в Міністерстві юстиції України, Міністерстві енергетики та вугільної промисловості України, Міністерстві молоді та спорту України. В Міністерстві закордонних справ України функціонує СЕД «InterDoc», а в Міністерстві соціальної політики України – СЕД «ДокПроф». Однак, в деяких центральних органах державної влади (наприклад, в МВС) до сьогодні ще не запроваджено повноцінних систем електронного документообігу, не кажучи вже про міжвідомчий електронний обіг документів, що є досить суттєвою проблемою, котра вимагає негайного вирішення урядом.

На сучасному етапі, на шляху швидкого та масштабного впровадження електронного документообігу в органах влади постають різні проблеми:

Технологічно-фінансова. Впровадження систем електронного документообігу вимагає значної кількості додаткових витрат на придбання технічного оснащення (в першу чергу – потужних серверів), які в рамках сучасного економічного становища країни є досить обтяжливим фактором.

Кадрова. З одного боку впровадження електронного документообігу вимагає від персоналу урядової установи навичок роботи з системами електронного документообігу, що змушує керівництво витрачати час та кошти на перепідготовку персоналу. З іншого боку впровадження електронного документообігу в ідеалі повинно скоротити кількість задіяних в документообізі осіб (секретарів, архіваріусів, канцеляристів), що висуває соціальну проблему – збільшення кількості безробітних осіб цього професійного напрямку. Так розробники СЕД АПУ стверджують, що результатом впровадження цієї системи електронного документообігу стала оптимізація організаційної структури Адміністрації Президента України, тобто було скорочено близько 25% персоналу.

Суб'єктивно-психологічна. У більшості випадків “старше покоління” робітників сфери діловодства (вже згадані секретарі, архіваріуси, канцеляристи та ін.), котрі звикли працювати з паперами і мають досить низький рівень інформаційної культури не досить вдоволені запровадженням нової не досить зрозумілої для них системи електронного документообігу. Т.В. Джига в аналітичній записці «Сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку в Україні електронних адміністративних послуг», посилаючись на Національний центр електронного урядування, котрий проводив у 2013 р. оцінку електронної готовності України, стверджував, що попри наявність систем електронного документообігу в органах виконавчої влади, їх використовує лише третина співробітників (34% працівників центральних органів виконавчої влади та 36% обласних державних адміністрацій [2].

“Системний конфлікт”. В органах влади задіяні різні системи електронного документообігу, які проектуються різними компаніями і є між собою несумісними. Задля координування діяльності різних СЕД була створена система електронної взаємодії органів виконавчої влади (СЕВ ОБВ), робота якої коштує українським платникам податків дуже дорого (наприклад, у 2017 р. – понад 70 млн. грн.) [3]. Вирішення проблеми лежить в запровадженні однієї системи для усіх органів влади, побудові єдиної загальної для усіх платформи для створення системи електронного документообігу або вироблення єдиних стандартів та технологічних методик для функціонування систем, як це відбулося в ЄС.

“Гібридний документообіг”. Як неоднаразово підтверджувалося різними спеціалістами в області даної проблеми, електронний документообіг має приховані елементи традиційного документообігу, що дозволяє говорити про гібридний електронно-паперовий документообіг у більшості установ, які намагаються запровадити системи електронного документообігу. Часом частка традиційного документообігу в таких гібридних системах електронного документообігу складає до 70%.

Низька нормативно-правова підтримка розвитку ІКТ в Україні. За цим показником Україна займала у 2016 р., коли останній раз відбувався подібний моніторинг, 113 місце зі 139 країн світу. Хоча в цілому у 2016 р. Україна і посіла 64 місце в рейтингу Індексу мережевої готовності, але мала досить низький показник в сфері застосування інформаційно-комунікаційних технологій в державному використанні (114 місце) [1]. Вирішення цієї проблеми полягає в активному та адекватному законотворчому процесі.

Вирішення цих проблем допоможе пришвидшити процес або зменшити негативні ефекти від впровадження електронного документообігу в органах влади України.

Література

1. TheGlobalInformationTechnologyReport 2016: Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2016/economies/#economy=UKR>. – Назва з екрану. – [Дата звернення: 21.03.2019].
2. Джига Т.В. Сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку в Україні електронних адміністративних послуг : Аналітична записка [Електронний ресурс] / Т.В. Джига. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1716/>. – Назва з екрану. – [Дата звернення : 25.02.2019].
3. Система електронної взаємодії органів виконавчої влади[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dir.gov.ua/zakupivli/ricний-plan-zakupiveli-na-2017/>. – Назва з екрану. – [Дата звернення : 20.03.2019].
4. Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну : постанова Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. за № 55 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF>. – Назва з екрану. – [Дата звернення : 20.03.2019].

УДК 81.272

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА ОСНОВІ ВЕРБАЛЬНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ

СтороженкоЛіна Григорівна

доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності,
кандидат філологічних наук,
Державний університет телекомунікацій, м.Київ, Україна

Будь-який комунікативний акт міжкультурної комунікації характеризується певними особливостями. Передусім це стосується лінгвістичної компетентності комуніканта, його можливості використовувати мовні та мовленнєві засоби для досягнення комунікативної мети. Лінгвістична компетентність сприяє подоланню не тільки мовного, але й культурного бар'єра, що має місце у ситуації міжкультурного спілкування.

«Культурні» помилки призводять до негативного враження та стають перешкодою успішної комунікації. Без толерантного сприйняття інформації, що реалізується у позитивному ставленні комунікантів один до одного, подолання культурних бар'єрів неможливе.

Толерантне сприйняття зумовлює до вербальної толерантності, яка служить основою лінгвістичної компетенції, що, у свою чергу, сприяє досягненню оптимального результату для подолання конфліктних ситуацій. У ситуації реального спілкування вербальна толерантність індивіда виявляється в умінні вислухати опонента, задавати актуальні та доречні питання, давати об'єктивні та неупереджені відповіді тощо.

Сьогодні глобалізаційні виклики роблять питання вербальної толерантності особливо актуальним та активно досліджуваним вітчизняними та іноземними науковцями (С. Антонова, С. Братченко, Т. Вакулова, О. Зарецький О. Кривицька, В. Малькова, Й. Стернін, О. Сухомлин, Ю. Южакова та ін.).

Більшість дослідників (соціологи, політологи, журналісти) розуміють вербальну толерантність як одну з найважливіших складових культури суспільства в цілому, адже в її основі лежать базові принципи співіснування та розвитку гармонійних взаємин між різними соціальними групами, а саме: культура полеміки, культура діалогу, повага до іншої/інакшої позиції, відмова від агресії і ворожості тощо.

На думку Ю. Южакової, вербальну толерантність слід розуміти як активну соціальну позицію і психологічну готовність до взаємодії з людьми іншої національності, культури, віросповідання, соціальної приналежності, світогляду, стилю мислення тощо [2]. У даному випадку, вербальна толерантність передбачає активну моральну позицію індивіда, який усвідомлює соціальні та культурні особливості комуніканта і виявляє повагу до них; становить своєрідний феномен, який можна порівняти з феноменом міжкультурної компетентності, що передбачає здатність ефективної комунікації з представниками різних культур.

З точки зору комунікативної лінгвістики, вербальну толерантність розглядають як мову спілкування, що передбачає використання певного лексикону, як результат співвідношення негативних або нейтральних посилів комуніканта, які внаслідок мовної і мовленнєвої взаємодії трансформуються у «позитивні» висловлювання. Слід відзначити, що вербальної толерантності можна досягти за допомогою будь-яких висловлювань, не залежно від об'єкта висловлювання, оскільки це певний набір норм, яких потрібно дотримуватися у своїй мовленнєвій діяльності з метою уникнення агресії з іншого боку.

Зазначимо, що вербальна толерантність здійснюється виключно за рахунок поєднання вербальних (власне лінгвістичних) та невербальних (позамовних) засобів спілкування у ситуаціях міжкультурної взаємодії; змушує комуніканта дотримуватися загальноприйнятих конструктивних моделей соціальної взаємодії у процесі комунікації.

Тож, бути толерантним – означає провадити емоційно виважену інтеракцію, терпимо та делікатно ставитися до іншої особистості, стримувати почуття неприйнятності її поглядів, ідей, стилю життя [1]. Толерантно спілкуватися – означає виражати комунікативні інтенції мовця та проблематику комунікативної толерантності, що виявляється на рівні взаємин між мовцями у процесі мовленнєвої діяльності, особливо, коли це стосується активної міжкультурної комунікації.

Вербальна толерантність – це невід’ємна складова культурної компетентності особистості. Сучасна міжкультурна комунікація вимагає від сторін комунікативного акту дотримання лінгвальних норм та правил спілкування, поваги до учасників один до одного.

Ураховуючи сучасні глобалізаційні умови та розуміння важливості ефективної міжкультурної комунікації, вирішення проблеми вербальної толерантності надзвичайно актуальне при розробці новітніх методик подолання міжкультурної вербальної агресії та досягненні порозуміння між комунікантами різних культур. Оскільки категорія «вербальна толерантність» перебуває сьогодні на перетині різних напрямів гуманітарних наук (лінгвістика, соціологія, культурологія тощо) – необхідна подальша розробка окремих наукових векторів поняття.

Література

1. Шабат-Савка С. Толерантність спілкування як спосіб вираження комунікативних інтенцій // Мандрівець. – Київ, 2010. – № 6. – С. 59–63
2. Южакова Ю.В. Толерантность массово-информационного дискурса идеологической направленности: автореф. дис. ... канд. филол. наук.: 10.01.10. – Челябинск, 2007. – 26 с.

УДК 930.253: 82-6:929Куліш П.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ В ЕПІСТОЛЯРНІЙ СПАДЩИНІ П. О. КУЛІША

Тімофєєва Катерина Олександрівна

аспірант, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна
науковий керівник: Гарачковська Оксана Олександрівна, доктор філологічних наук, доцент

Епістолярна спадщина Пантелеймона Куліша розпорошена по різних архівних установах не лише України (відділ рукописів ЦНБ ім. В. І. Вернадського НАН України, відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, у фондах Чернігівського літературно-меморіального музею-заповідника М. М. Коцюбинського, приватні колекції, зокрема І. Айзенштока), а й світу (Віденська та Празька бібліотеки, Петербурзька та Московська національні бібліотеки, а також архівні матеріали діаспори). Уже наявність цього факту переконливо доводить непересічність постаті П. Куліша та його значення для української культури в цілому. Його ім’я багато років не лише замовчувалося (його творчість була заборонена для українського читача), а ще й неправильно трактувалося, що завдало непоправних наслідків для сприйняття його нащадками. Тож настав час відродити неоціненні забуті скарби не лише української літератури, а й культури. Ввести в науковий обіг епістолярні здобутки Куліша як інформаційний ресурс в архівах України, що дають нам можливість по-новому прочитати його листи та проаналізувати проєвропейські концепції розвитку української культури та історії, які є дуже актуальними в наш буремний час.

У 1920-х рр. видано значний масив епістолярної спадщини Куліша, що й започаткувало науковий підхід у виданні епістолярних текстів Куліша, (П. Зайцев, О. Дорошкевич, М. Возняк). Серед сучасних науковців, хто досліджує це питання є О. Федорук, Є. та О. Нахліки, Н. Крутікова, С. Захаркін, А. Шацька. Новий етап едіції Кулішевої спадщини розпочався із започаткування видання «Повного зібрання творів Куліша» у 35-ти т. за ред. Г. Грабовича, який так визначив місце Куліша в історії української культури: «Пантелеймон Куліш є центральною, ключовою постаттю в становленні модерної української літератури і культури і водночас – рушієм і засновником новітньої української інтелектуальної, критичної думки та тих вимірів національної свідомості, які на ній будуються» [4, 7].

Кулішевий епістолярій є першорядним джерелом для розуміння літературних і суспільно-національних процесів ХІХ ст., про це свідчить кількість кореспонденції (а це близько трьох тисячі листів) та коло його адресатів. Його кореспондентами були найрізноманітніші за суспільним становищем,

національністю і фахом люди; були серед них науковці, письменники, видавці, цензори, були й видатні особистості, які відіграли важливу роль у становленні національної свідомості та творенні історії України. Серед них Г. Галаган, Тарновські – батько й син, Т. Шевченко, О. та М. Білозерські, М. Костомаров, М. Грабовський, Д. Мордовцев, І. Хильчевський, Д. Каменецький, С. Нос, Н. Стороженко, В. Барвинський, М. Лободовський, М. Юзефович, М. Максимович, Й. Бодянский, П. Чуйкевич, А. Рамбо, С. Аксаков, М. Драгоманов, М. Павлик, Марко Вовчок, М. Номис (Симонов), дружина О. Білозерська-Куліш (Ганна Барвінок), П. Плетньов, О. Кониський, Л. Милорадовичівна, І. Пулюя, П. Сердюк, Ю. Крашевський та багато інших. Можемо назвати до сотні прізвищ людей, з якими листувався Куліш, і це всі яскраві та різноманітні постаті, або ж близькі по духу люди.

Тільки після детального вивчення біографії Куліша можна приступити до опрацювання його епістолярної спадщини. Для того аби дослідити суть і зміст кореспонденцій такої багатогранної особистості як Куліш П. Зайцев пропонує масив листів поділити між багатьма спеціалістами, які можуть висвітлювати Куліша як художника слова, етнографа, перекладача Святого Письма, перекладача європейських поетів, критика, публіциста, політика, історика [3]. Недаремно Куліша називали «українським університетом», бо не було тієї галузі українознавства протягом півстоліття, де б не доложив своєї праці Куліш [3]. Щоб опрацювати його листи потрібно застосувати такий об'єктивно-критичний аналіз, який би дав змогу не загубитися між суперечностями, серед яких заблукав у процесі своєї духовної еволюції сам Куліш [3]. П. Зайцев, започаткувавши наукову роботу над епістолярним матеріалом Куліша, зазначає: «щоб зрозуміти цю складну натуру, треба гострої критичної проникливості, а до неї – дуже багато запасу фактичних відомостей як про самого письменника та його погляди, так про ті обставини, серед яких він жив і розвивався, про тих людей, з якими він зустрічався на своєму віку, про ті впливи, яким він підлягав, про напрями, що так або інакше підходили до його діяльності» [3].

Куліш був активним тогочасним громадським діячем, тож йому не була байдужа доля України, він мав різні задуми і погляди на відносини з сусідами, але віра в Росію і надія на Польщу зрадили його і, наче для того, щоб уже до кінця пройти історичне зачароване коло української міжнародної політики, Куліш згадує про Туреччину і починає восхваляти османську культуру. Яскравий приклад Кулішевої мінливості вдачі, проте таке траплялося не тільки з ним, як зауважкє М. Слабченко [6]. Але єдине, що ніколи ще не зраджувало Куліша – це індивідуальна робота для українського слова і рідної культури. Він невтомно працює на своєму хуторі «українським пером» над давно розпочатим перекладом Шекспірових творів та Біблії. Це героїчне зусилля примусило українську мову працювати на експресивних та термінологічних реєстрах європейської та світової культури [5, 105]. Куліш був першим серед українців, хто сповідував європейські принципи розвитку культури та життя. Чи не на інтуїтивному рівні він так палко і завзято прагнув до національної самоідентифікації українського народу через мову, звичаї та обряди. Тому, що за визначенням О. Пахльовської, істинно європейське – це пошук людської ідентичності в надрах національної та історичної специфіки, а істинно національне – це те, що занурене усім творчим змістом у художній та філософський досвід епох нашого культурного континенту [5, 113]. Тому то «... освітлюючи в загальнодоступній формі важливі моменти минулого українського життя та привчаючи широкі маси до свідомого ставлення і розуміння рідної старовини» [2, 26] Куліш усі свої зусилля спрямовував на майбутнє покоління, яке б мало продовжити його справу – пізнання власної культури. Він раніше багатьох став розглядати історію та культуру України в загальноєвропейському контексті [1, 29].

Дуже актуальним та болючим, а де й в чому спекулятивним залишається питання мови, відношення до східного сусіда та нашого рівня національної самосвідомості. На всі ці питання, ніби як пророк, Куліш має відповіді в листі до О. Партицького (український вчений-мовознавець, етнограф, історик, педагог, громадський діяч) від 28 травня 1867 р., де адресант подає свої толерантні, виважені, помірковані, але чітко сформовані погляди: *«Своя мати любійша чоловікові за чужу. Свій батько – рідніший. На цьому аргументі мусимо стояти, а не на тому, що сусіди наші – люди бездушні, безголові і т. д. Є і в них душа, тільки своя, не про нас; і головою їх нам не подоба думати. Вони не нами, а ми не їм процвітемо; вони нам, а ми їм хвали не придбаємо. Усяка сила і краса росте з свого кореня. Наш корінь – у нашій землі, наша будучина зародилась у нашій старосвітиці»*[7, 15–16]. І тут ми теж простежуємо європейські принципи національного характеру.

На підтвердження проєвропейських ідей Куліша знаходимо серед кореспонденцій до О. Партицького такі рядки, в яких зазначена філософська категорія поняття правди: *«Здорова громада не боїться щирості; а наше знамено між політиками – правда. Доки поважатимемо правду, доти в нас буде своє обличчя і своя будучина. Праведна цивілізація має єдину мету – правду. Нехай же, як собі хоче, гордо несеться багатий, могутий і прославлений, – не переважить нас він, коли пройшов світ брехнею. Наша старовина показала себе не згірше від усякого іншого народу, стоявши за правду; наша будучина*

станеться також не чим іншим, як правдою» [7, 12]. Цей лист має величезне значення для нашого політичного сьогодення.

Листування є невичерпним додатковим джерелом у вивченні не лише діяльності чи історії особи або установи, а й відображенням почуттів, думок, ідей, які керували адресантом у момент творення листа. Листи Куліша – це живий літопис нашого національного життя протягом півстоліття – від 40-х до 90-х рр.

Література

1. Грінберг Л. Ф. Куліш як культуролог: орієнтири, цінності, концепції / Л. Грінберг // Бібліотечна планета. – №4. – Київ, 2000. – С. 28–29.
2. Грушевський О. Шевченко і Куліш / О. Грушевський // Шевченківський збірник. – Петербург, 1914. – Т 1. – С. 17–23.
3. Зайцев П. Видання творів Куліша / П. Зайцев // Книгарь. – Київ, 1919. – №23–24. – С. 48–56.
4. Куліш П. Повне зібрання творів : в 2-т. Т. I : Листи. 1841–1850 / П. Куліш. – Київ : Критика, 2005. – С. 648 с.
5. Пахльовська О. Україна: шляхи до Європи через Константинополь / О. Пахльовська // Сучасність. – Київ, 1994. – №2. – С. 101–113.
6. Слабченко М. До історії відношень між П. Кулішем та Т. Шевченком / М. Слабченко // Сборник Харьковского историко-филологического общества. – Харків, 1909. – Т. 18. – С. 345–358.
7. Студинський К. З листів П. Куліша до Омеляна Партицького / К. Студинський. – Львів, 1903. – 23 с.

УДК 002.1(075.8)

КЛАСИФІКАЦІЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ДОКУМЕНТІВ (НА ПРИКЛАДІ УПРАВЛІНСЬКИХ) : ПРОБЛЕМИ, ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Хрієнко Юлія Володимирівна

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв, м.Київ, Україна
науковий керівник: Кушнар'ов Валерій Володимирович, кандидат культурології, доцент

Актуальність даної теми обумовлена тим, що на сьогодні існує проблема класифікації управлінських документів попри розуміння можливостей і шляхів удосконалення документа як форми фіксації та передавання інформації, як форми особистих та офіційних відносин, як форми збереження первинної інформації для наступного відображення історії суспільства. Провідну роль для успішної діяльності установ повинна займати класифікація, адже близько 85% інформаційних ресурсів складають саме управлінські документи.

Уперше проблеми класифікації документів були висвітлені професором К. Г. Міт'євим в середині 60-х років минулого століття. Потреба в поділі документів на окремі групи та системи документації була розглянута ним у тісному зв'язку з діловодними процесами: складанням номенклатури справ та організацією пошуку документів. Цими питаннями також займалися В.Д. Банасюкевич, О.М. Баркалова, М.М. Костомаров, Т.В.Кузнецова, Н.М.Кушнар'енко, Л.Є.Шепелев.

На початку 80-х років у діловодство було впроваджено комп'ютерну техніку, створено уніфіковані форми документів та системи документації, які спричинили формування напряму, що отримав назву документна систематика. А.М. Сокова сформулювала основні методологічні засади цього напряму. На сьогодні ця система реалізована в Державному класифікаторі управлінської документації, але певною мірою [6].

Дослідник С.Г. Кулешов розробив поділ систем на базові, інфраструктурні та дисциплінарні, які, у свою чергу, мають власні види документів. Він запропонував групувати види документів у блоці згідно з поділом наукових галузей знань (техніки, гуманітарної, природничої галузей), а також розробив та обґрунтував класифікацію управлінських документів, яка, на мою думку, є найбільш вдалою [4; 5].

Інфраструктурні види документації названі через те, що функціонують вони в інфраструктурі кожної базової сфери соціальної діяльності: науці, виробництві, навчанні, економічній сфері тощо. Цей блок включає управлінські, нормативні та інформаційні групи документів.

Як зазначив Ю.С. Шемшученко, управлінська документація – це сукупність взаємопов'язаних документів, що застосовуються для вирішення завдань управління підприємством або установою і мають нормативно-правову силу [2]. Він має містити інформацію, яка виникла й використовується у сфері управління. Це, насамперед, зафіксований письмовим способом (рукописним,

машинописним, друкарським) носій інформації і водночас своєрідний «матеріал», «сировина для обробки».

Що стосується уніфікованої системи документації, то це така система документації, яка створена за єдиними правилами та вимогами і містить інформацію, необхідну для управління в певній сфері діяльності. Уніфіковані системи документації необхідні для скорочення обсягу документів, а також зниження витрат на їх складання та обробку.

Державний класифікатор управлінської документації (ДКУД) ДК 010-98 визначає уніфіковані системи:

- організаційно-розпорядчої документації;
- первинно-облікової документації;
- банківської документації;
- фінансової документації;
- звітно-статистичної документації;
- планової документації;
- ресурсної документації;
- торговельної документації;
- зовнішньоторговельної документації;
- цінової документації;
- документації з праці, соціальних питань і захисту населення;
- документації з побутового обслуговування населення;
- бухгалтерсько-облікової документації;
- документації з Пенсійного фонду;
- словниково-довідкової документації.

На сьогоднішній день ДКУД вимагає внесення змін і доповнень систем документації. Їх практичне удосконалення та теоретичне освоєння є однією з найактуальніших завдань управлінського документознавства. Проте, О.М. Загорецька зазначає, що через відсутність останніми роками фінансування, припинено ведення ДКУД [3, С.29]. Незважаючи на існуючі невідповідності, розроблення на впровадження ДКУД стало важливим досягненням у сфері класифікації управлінської документації.

Варто звернути увагу на численні пропозиції класифікації управлінської документації, які запропоновані у навчальних посібниках із діловодства, управлінського документознавства [1, С.21]. Класифікуючи документи на рівні установи, автори чітко дотримуються принципу практичної націленості пропонованих ознак із метою реалізації організацією функційного призначення. Про це зауважують такі науковці як В. В. Бездрабко, С. Г. Кулешов та ін.

Отже, сміливо можна запевняти, що класифікація на сьогоднішній день є особливо значущою у науково-прикладному та теоретико-фундаментальному аспекті. Адже вона надає основу для подальшої диференціації і поділу документів та визначає їх специфіку. Насамперед, класифікація допомагає нам зорієнтуватися у задокументованій інформації і використовувати цю інформацію з більшою користю, а це є одним із фундаментальних принципів ефективної роботи з управлінськими документами на підприємстві, установі чи організації. А задля того, щоб розвивати та втілювати задуми науковців щодо ведення Державного класифікатора управлінської документації потрібно збільшити фінансування, адже саме через це розробку класифікатора призупинено.

Література

1. Бездрабко В.В. Управлінське документознавство: навч. посіб. / В.В. Бездрабко. – Київ: Четверта хвиля, 2006. – 208 с.
2. Загорецька О. Нормативне та методичне забезпечення організації діловодства й архівної справи в Україні / О. Загорецька // Секретарь-референт: [укр. изд.]. – 2006. – № 3. – С. 27–30.
3. Кулешов С.Г. Загальне документознавство : навч. посіб. / С.Г. Кулешов; Укрдержархів, УНДІАСД. – Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – 123 с.
4. Кулешов С.Г. Управлінське документознавство : навч. посіб. / С.Г. Кулешов. – Київ: ДАКККиМ, 2003. – 57 с.
5. Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. – Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998–2004.

ПРАВИЛЬНЕ СЛОВОВЖИВАННЯ У ТЕКСТАХ ЗІ СФЕРИ ДІЛОВОГО КОПІРАЙТИНГУ

Ціліна Марина Миколаївна

доцент кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності,
кандидат філологічних наук, доцент
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

Діловий копірайтинг – сфера практичної діяльності певних осіб (штатних працівників чи фрілансерів), котрі задіяні для написання текстів документів. Найбільш затребуваними щодо укладання є службові листи, лінгвістична організація текстової структури яких потребує знання мовного етикету, типового слововживання та уміння доречно й точно викласти зміст документа. Також користуються попитом у написанні тексти доповідей, звернень, промов, оголошень, прес-релізів тощо. Інколи недосвідчений укладач може скалькувати слово з іншої мови, утворивши таким чином мовний покруч, який одразу може знівельовати увесь текст. Тому слід бути уважним і вводити лексеми в контекст тільки у властивому їм значенні.

В українському мовознавстві є низка праць, зокрема дослідження О. Пономарева, Б. Антоненка-Давидовича, Є. Чак [2; 4; 6], простудіювавши які можна уникнути небажаних мовних помилок.

Звернемо увагу на деякі випадки неправильного слововживання, властивого саме для офіційно-ділового стилю. Так, у діловому листуванні можна зустріти словосполучення «надіслано накладною платою» як дослівний переклад російського «наложенным платежом». Українською мовою плата, яку вносять після одержання на пошті замовленої речі, називається *післяплатою*. Тому в наведеній фразі треба було написати: «надіслано *післяплатою*».

Ще однією мовною помилкою позначена фраза «продаємо квартири у *розстрочку*» або навіть «із розстроченням». Як зазначає Б. Антоненко-Давидович, ці слова «не українські й не російські, а належать до тої мовної сумішки, що зветься в народі суржи́ком» [2]. Бо «строчити» в українській мові пов'язується із процесом шиття («шити суцільним швом на швацькій машині» [5, т.9, с.787]). Правильно сказати «продаємо квартири на виплат».

Допоможуть детальніше розібратися у значенневих нюансах слів й експрес-уроки української мови О. Авраменка [1]. Так, наприклад, дуже часто замість слова «правильно» у контекстах ділового мовлення вживають «вірно». Однак значення «вірно» – це «бути відданим», «не зраджувати». Порівняймо, «вірний друг», «вірно служити Батьківщині». І стиль функціонування цього слова – художній, публіцистичний, розмовний. В офіційно-діловому стилі вживаємо «правильно»: «правильна відповідь», «правильна інструкція». Відповідно, мовне кліше «копія вірна» не повинен використовуватися в документах. Потрібно писати «копія відповідає оригіналу» або «згідно з оригіналом».

Невдалим, на наш погляд, є вживання слова «підписка». Дуже часто зустрічаємо «підписка на газети 2019 року», у той час, як «підписка» – це або дія за значенням «підписати», «підписувати», або письмове зобов'язання чи potwierдження чогось [5, т. 6, с. 482] (наприклад, у реченні «Я ладен дати вам підписку, що визнаю ваше повне авторство» (І. Кочерга)). Також підпискою називається юридичний документ. Тому в оголошеннях, де хтось хоче одержувати газети й журнали або збірку творів якогось письменника, за що треба наперед заплатити певну суму грошей, це називається *передплатою*.

Непоодинокі випадки неправильного слововживання слів «заступник» і «замісник». Ці слова часто плутають. Наприклад, у контексті «На час моєї відсутності призначаю своїм *заступником* П.А. Колюченка», – а тут саме слід було написати *замісником*, тобто «тим, хто працюватиме замість мене». *Заступник* – це людина, що заступає начальника, командира чи взагалі керівника в певній галузі або на якійсь ділянці роботи постійно, як-от у заголовку «Звернення *заступника* міського голови – секретаря Київради». Від цього творяться й назви посад: *заступник* директора, *заступник* прокурора, де мають на увазі працівників, що виконують певну службову функцію постійно, а не тимчасово.

Отже, кожне слово в українській мові загалом, і в діловій сфері зокрема, має властиве йому значення. Помилкове слововживання спотворює мовлення, робить його примітивним і не додає позитиву діловій репутації організації, установи чи фірми, від імені яких укладається текст. Тому зваженою і обміркованою має бути не лише структура документа, а і його зміст.

Література

1. Авраменко О. Уроки української від Олександра Авраменка /О. Авраменко. – Київ : Книголав, 2017. – 560 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / Б. Д. Антоненко-Давидович / уклад. Я. Б. Тимошенко. – Київ : Либідь, 1991. – 256 с.
3. Назайкин А. Н. Копирайтинг: XXI век / А. Н. Назайкин. – Москва : КДУ, 2017.
4. Пономарів О. Культура слова : мовностилістичні поради / О. Д. Пономарів. – 4-е вид., доповн. – Київ : Либідь. – 272 с.
5. Словник української мови : [в 11 т.] / [ред. кол.: І.К. Білодід (гол.) та ін.] ; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. – Київ : Наукова думка, 1970–1980.
6. Чак Є. Д. Чи правильно ми говоримо? / Є. Д. Чак. – Київ : Освіта, 1997. – 240 с.

СЕКЦІЯ 3. ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА ОСВІТА: ВИКЛИКИ І РІШЕННЯ

УДК 930.25

ПОШУК АРХІВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО РОДОВІД ЗАСОБАМИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Артеменкова Олена Миколаївна

аспірант, Київський національний університет культури і мистецтв, м.Київ, Україна
науковий керівник: Бачинська Надія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Актуальність дослідження полягає у використанні архівної інформації як одному із найважливіших напрямів роботи архівних установ. Потреба в ретроспективній інформації іманентно притаманна усім сферам життєдіяльності держави і суспільства [5].

Архіви зберігають документовану ретроспективну інформацію про минуле й сьогодення, і є тим культурним осередком, що містить національну пам'ять українського народу. Їхня діяльність регламентується відповідними нормативними актами та відбивається у планах роботи і звітах. Основною функцією архівних установ є поширення архівної інформації для задоволення соціальних, інтелектуальних та духовних потреб людей та видами доступу до якої, в сучасній українській історіографії, являються інтелектуальний та фізичний аспекти.

Вирішення питань використання архівної інформації у сучасному інформаційному суспільстві загострилося у зв'язку з кардинальними соціально-економічними змінами, через необхідність перегляду підходів до розв'язання найважливіших питань політичного, економічного і соціально-культурного характеру, у тому числі в галузі архівної справи, та вироблення нових, які б адекватно відповідали викликам часу.

На сучасному етапі важливого значення набула генеалогічна робота архівів, основною метою якої є не лише використання інформації документів для державних і наукових потреб, а й для задоволення інформаційних потреб окремої особи.

Для українців завжди було важливо знати своїх пращурів до сьомого коліна. Сімейні традиції завжди мали велике значення для українських сімей. Лише через вивчення історії свого роду можна відтворити зв'язок поколінь.

Вивчення історії роду не є можливим без використання архівної інформації. Завдяки активному розвитку інформаційних технологій з'явилися нові можливості для вивчення історії свого роду. Самостійний пошук інформації дозволяє відчувати, що історія є чимось більшим за архівний запис.

Перший етап. Перш ніж почати пошук, необхідно здійснити збір первинної інформації: опитати наявних представників роду, дослідити наявні документи (свідчення про народження, про шлюб, про смерть, фото, щоденники, адресні книги та інші)

Другий етап це створення родоводу. Родовід – упорядкована інформація про представників свого роду, пов'язана спільним пращуром та представлена схематично. Створити його можна за допомогою таких програм:

FamilyTreeBuilder – генеалогічна програма, яка дозволяє створити власний проект генеалогічного дерева, є можливість позначити на карті звідки родом пращури.

MyHeritage.com – соціальна мережа (створена 2003 р.) і генеалогічний сайт, який дає змогу учасникам створювати власні сімейні веб-сайти, обмінюватися фотографіями і відео, організовувати сімейні свята, створювати родові дерева і шукати предків. Нараховує понад 71 мільйон користувачів, MyHeritage є одним з найбільших сайтів в області соціальних мереж і генеалогії.

Третій етап. Вивчення джерел генеалогічної інформації, які можуть допомогти з пошуком необхідної інформації (метричні книги, ревізські казки, сповідні розписи)

Вивчення цих джерел можливе за допомогою генеалогічного сайту FamilySearch. Одним з найбільших ресурсів, де накопичена інформація з архівів та бібліотек усього світу, в тому числі й українських. В 1998 році на базі отриманих матеріалів та досліджень створили електронну платформу, яка б допомогла багатьом людям знайти своїх родичів та близьких. FamilySearch дає безкоштовний доступ до архівних документів та даних з більше ніж 100 країн світу [1].

З 1993 по 2011 роки проводили роботу зі сканування фондів українських архівів: Центральний державний історичний архів України у Львові; Державний архів Дніпропетровської області; Державний архів Запорізької області; Державний архів Черкаської області; Державний архів Чернігівської області; Державний архів Сумської області; Державний архів Вінницької області; Державний архів Донецької області; Державний архів Житомирської області, а також з Національного Архіву Республіки Молдова, де

знаходяться метричні книги та ревізські казки по частині сучасних Одеської та Херсонської областей, і тепер в електронній колекції FamilySearch можна знайти більше одного мільйона документів.

Четвертий етап. Вивчення історії населеного пункту, де жили представники роду.

Можна скористатись інтернет джерелом rga.in.ua- найбільшою базою мешканців території України, які народились між 1650-1920-ми роками. Доступ до бази є безкоштовним. Сайт дає змогу по прізвищу знайти населений пункт в якому живуть люди з таким прізвищем.

Інформацію про населені пункти можна отримати з енциклопедичного видання "Історія міст і сіл української РСР" – 26-томне видання, загальний обсяг – понад 2360 авторських аркушів, 10160 статей і довідок, 9000 ілюстрацій про історію українських міст, сіл, областей і районів. Створене зусиллями 100-тис. авторського колективу, в якому були представлені як науковці, так і сільськвітчителі[2].

П'ятий етап. Перевірка основних баз даних за такими періодами: Друга Світова війна, період репресій радянською владою, роки голодомору 1932-1933 рр., Перша Світова війна.

<http://www.reabit.org.ua> – Інтернет-проект «Національний банк даних жертв політичних репресій радянської доби в Україні», публікують інформацію про людей, репресованих державою за політичними мотивами у період з жовтня 1917 по 1991 рр. [3].

Проект «Пам'ять народу» [pamyat-naroda](http://pamyat-naroda.ru) містить оригінальні документи Другої світової війни про хід бойових дій, накази, доповіді командувачів, оперативні описи бойових дій. Крім того, відскановано та систематизовано понад 100 тисяч військових карт, з яких в подальшому були введені в базу даних положення всіх зазначених на них військових частин. Вивчення цих документів, а також геоприв'язку всіх даних про місця народження, призову, загибелі та останньому місці служби солдат і офіцерів дозволяють відновити історію учасників Війни – від призову до повернення додому [6].

В умовах розвитку інформаційного суспільства застосування електронних інформаційних технологій у переважній більшості сфер життєдіяльності людства набуває дедалі більшого розвитку. Обсяг інформації, що перебуває в електронному вигляді і має історичне, наукове, культурне, соціальне, економічне значення, постійно зростає. Тому для прийняття найважливіших рішень на всіх рівнях управління та досліджень мають надзвичайно велику роль архіви електронних документів, які являють собою надійне джерело інформації. Нині у багатьох країнах існують установи для централізованого державного зберігання інформації, представленої в електронному вигляді. До таких установ відносяться – Національний архів цифрових баз даних Великої Британії, Центр зберігання електронних документів Національної адміністрації з архівів та діловодства США, архів електронних документів при Білоруському науково-дослідному центрі електронної документації, а також Центральний архів документів на електронних носіях Москви. Створенню в Україні електронного архіву дали поштовх необхідність бути на рівні світових досягнень у вирішенні проблем інформатизації суспільства та впровадження електронного документообігу у сфері діловодства в установах, організаціях та на підприємствах. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 р. № 279-р Центральний державний електронний архів розпочав свою роботу [4].

У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства, що характеризується широким запровадженням інформаційних технологій потребує створення архівних путівників нового покоління. З метою вироблення єдиних методичних засад до підготовки путівників про склад і зміст архівних фондів на замовлення Державного комітету архівів України Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства підготував спеціальний методичний посібник.

Література:

1. FamilySearch [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.familysearch.org.
2. Верменич Я.В. "ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ УКРАЇНСЬКОЇ РСР" [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: В-во "Наукова думка", 2005. – 672 с.:іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Istoriya_mist_i_sil_URSR (останній перегляд: 24.03.2019)
3. Інтернет-проект «Національний банк даних жертв політичних репресій радянської доби в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reabit.org.ua>.
4. Лавренюк, А. Центральний державний електронний архів України: пошук відповідей на пошуки часу / А. Лавренюк // Архіви України. – 2008. – № 1 – 2, С. 120–126., с. 121 – 122
5. Матяш, І. Архівна наука і освіта в Україні 1920 – 1930 –х років: [монографія] / І. Матяш – К., 2000. – 592 с., с. 285
6. Портал «Пам'ять народу» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://pamyat-naroda.ru/>.

МІСЦЕ КОМІКСА В КНИГОВИДАВНИЧОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Бєлов Дмитро Олексійович

аспірант, Київський національний університет культури і мистецтв, м.Київ, Україна
науковий керівник: Гранчак Тетяна Юріївна, доктор наук із соціальних комунікацій, професор з/н

Комікс в Україні – явище нове, проте за останнє десятиліття впевнено починає посідати своє місце на книговидавничому ринку країни. Про комікс пишуть, його вивчають, він займає своє місце на полицях книгарень та бібліотек. В той час як у світі (США, Франція, Японія, Німеччина) явище коміксу є повністю масовим та орієнтується на всі верстви населення, в тому числі і малоосвічені, в Україні його, переважно, слід сприймати як арт-хаус, іншими словами – чимось таким, що потрібно шукати. Це обумовлюється не стільки його змістом та важкодоступністю, скільки тим, що він виходить за рамки звичного сприйняття літератури.

Тут варто звернути увагу на кілька важливих відмінностей у порівнянні з іншими країнами, де культура коміксу стоїть на одному місці з кінематографом та прозовою літературою.

Перше, на що варто звернути увагу – це шкільна програма молодших та середніх класів, де замість того, щоб прививати молоді любов до літератури та писемного слова, навпаки відбивають бажання читати із-за складних соціально-побутових та історичних тем розказаних (в прозовій формі) складними словами та метафорами, не завжди зрозумілими підростаючому поколінню у вигляді звичайного тексту. В той час як у світі ще в 90-х роках практикуються спрощені форми складних художніх романів. Таким чином, для дітей література з випробування переростає в захопливу розвагу.

Звідси ми бачимо, що в країнах сходу та Америці комікс є актуальним з дитячих років і інтерес до нього може продовжуватись протягом усього життя.

Якщо культуру коміксу порівнювати зі Сполученими Штатами, то стає зрозумілим, що там основним акцентом на популяризацію графічних романів є кінематограф. І, як можна справедливо відмітити, у 2019 році стався справжній прорив в історії коміксу, коли одну з його екранізацій («Чорна пантера») було номіновано на премію «Оскар» в категорії «найкращий фільм року», куди входять виключно елітарні картини, що відображають суспільні проблеми людства, таким чином комікс, як такий, вийшов за рамки виключно розважального продукту.

В Україні ж поки кінематограф не співпрацює з графічними історіями, хоча вони є, тематика їхня широка і їх багато. Винятком являється екранізація коміксу Ігоря Баранька «Максим Оса», котрий перекладено більшістю мов Європи. Проте завершити картину так і не вдалось.

Іншою проблемою чому комікс не користується широким попитом серед мас є його дороговизна. Середня вартість одного примірника (як українських авторів так і перекладних) варіює в межах 150-250 гривень, маючи при тому переважно сотню сторінок.

Тим не менше комікс все ж таки присутній на українському ринку. І знайти його можна в будь-якій книгарні, торгових центрах, які мають книжкові лавки, бібліотеках тощо. Щороку виходить у світ дедалі більше, як перекладних графічних романів так і вітчизняних авторів, стаючи повноцінним видавничим продуктом. Якщо у 2013 році комікс видавався лише за рахунок «спільнокошту» або за власний рахунок авторів, то нині їхніми дистриб'юторами є такі гіганти видавничого ринку сьогодення, як «Клуб сімейного дозвілля» та «Махаон-Україна».

Український комікс за тематикою можна класифікувати за п'ятьма ознаками:

- Історичний (в якому головними героями переважно є козаки, котрі боронять країну);
- Адаптація класичних українських творів;
- Переклади (переважно американських авторів);
- Сучасний (адаптація творів сучасних авторів);
- Модерний (оригінальні графічні романи, герої яких перебувають в сучасних реаліях);

Тепер розглянемо кожен пункт окремо.

1. Основним завданням історичного коміксу є в доступній формі показати звичаї українських козаків, наочно показати визвольні війни і таке інше. Основним героєм таких коміксів, як правило, є простий козак, який знаходить в собі сил та сміливості протидіяти ворогу. Загалом історичні комікси торкаються визвольних війн, автори, як правило, вводять видуманих героїв у справжні історичні події. Яскравими прикладами історичного коміксу є «Дагопак» Данкевича про козаків-характерників, «Максим Оса» Баранька, «Марка пирого, запорожця» Карпенка.

2. Все частіше автори коміксів беруться адаптувати класику української літератури. Це явище взято із заходу і є неабияким важливим. Адже, як було сказано, це з одної сторони спрощує сприйняття важких прозових творів, а з іншої, навпаки задає багато важливих питань, адже в коміксі, зважаючи на його об'єм, немає нічого зайвого, кожна репліка є важливою і без котрогось зображення не було б цільної історії. За роки незалежної України було адаптовано чимало класичних романів, серед яких «Герой поневоли» Франка, «Кайдашева сім'я» Нечуя-Левицького, «Хазяїн» Карпенка-Карого та ін. За словами деяких школярів, такий варіант прочитання класики для них є не таким нудним, як хрестоматійний.

3. Перекладний комікс є найбільш популярним в Україні. Видавництво «Рідна мова» викупила права на видання графічних романів Всесвіту DC. Таким чином український читач має можливість читати Бетмена, Супермена та інших знайомих з дитинства героїв.

4. Адаптацією сучасних українських авторів поки що мало хто займається. Так 2017-го року побачив світ комікс по мотивах роману Сергія Жадана «Ворошиловград», він вийшов одночасно в Польщі та Україні. Поки це є єдиним експериментом такого роду. Також «КСД» успішно адаптували бестселер американського письменника з українським корінням Чака Паланіка «Бійцівський клуб».

5. Вибір коміксів на сучасну тематику, авторами яких є українські автори досить широкий. Тут є як і детективні історії, так і науково-фантастичні, як соціально-побутові, так і на воєнну тематику. Якість цих робіт нічим не поступається американським зразкам. Найпопулярнішими роботами є серія графічних романів «Воля: Thewill» авторства В. Бугайова, який зображує Україну в часи комунізму. Також слід звернути увагу на графічний роман Ф. Левченка «Укрмен», це яскравий зразок патріотичної історії про наслідки вибуху чорнобильської АЕС. Комікс «Серед овець» О. Корешкова – яскравий приклад успішного коміксу, який здобув кілька європейських нагород. В ньому піднімаються питання світового устрою, диктатури та можливої колонізації людського роду.

Про те, що комікс розвивається неабиякими темпами в Україні свідчить фестиваль «KyivComiccon». Так, у 2018 році цей фестиваль відвідало 14 тисяч людей. Слід врахувати, що він тривав лише два дні. Черги до павільйонів часом сягали по 50 метрів. При тому, що ціни на квитки складали більше ста гривень. Звідси можна зробити висновок, що культура коміксу хоч і повільно, та все ж розвивається в Україні і має немалі перспективи посісти важливе місце в сучасному книговидавничому ринку.

Література

1. Саманчук С. Андрій Данкович: «Індустрія коміксів в Україні тільки зароджується». Вежа. Сайт щоденних інтерв'ю. Режим доступу: <http://www.vezha.org/andrij-dankovych-industriya-komiksiv-v-ukrayini-tilky-zarodzhuyetsya/>

2. Белова Т. М. Комиксы как средство выражения этнокультурных стереотипов / Т. М. Белова // Вестн. Кемеров. гос. ун-та. – 2015. – 3 (2).

3. Класні комікси // Грані-Т : сайт. – Режим доступу: <http://www.grani-t.com.ua/books?seria=218>. – Назва з екрана.

УДК 027.5.-048:342.537.2/3

ЗАКОНОДАВЧЕ ПІДГРУНТТЯ ОПТИМІЗАЦІЇ МЕРЕЖІ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Бурміс Ірина Валеріївна

аспірант, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна
науковий керівник: Новальська Тетяна Василівна, доктор історичних наук, професор

Публічна бібліотека об'єднаної територіальної громади (ОТГ) є невід'ємною складовою частиною громади, культурно-просвітнім та інформаційним центром.

На сьогодні зроблено лише перші кроки оптимізації мережі бібліотек в ОТГ, що викликає низку питань правового характеру.

Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»[3], якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання. Тому важливим при реорганізації бібліотек та формуванні мережі є дотримання соціальних стандартів, прав населення на отримання бібліотечних послуг, а також соціальних і трудових прав працівників. Разом з тим, всі рішення ОТГ мають базуватися на основах економічної доцільності та соціального ефекту.

Надважливими є основні пріоритети діяльності Міністерства культури на 2017-2020 роки та налагодження ефективної співпраці з місцевими структурними підрозділами у галузі культури в умовах децентралізації.

Незважаючи на ухвалені закони та стандарти, більшість питань в бібліотечній сфері врегульовується підзаконними актами (різного роду інструкції, правила, положення), які покликані адаптувати загальні законодавчі норми до потреб, завдань, специфічних особливостей органів влади й апарату управління різних рівнів. Так, протягом 1990-х років підзаконними актами врегульовувались майже всі питання, які потребували невідкладного регулювання. Дана практика збереглася і до сьогодні. Серед нормативних підзаконних актів вагоме місце посідають Розпорядження та Постанови Кабінету Міністрів України – Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [5], «Про мінімальні соціальні нормативи забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні» [4], а також відомчі нормативно-правові акти.

Нормативно-правова база бібліотечної сфери дає нам підстави стверджувати, що навіть ця палітра здатна лише на мінімально достатньому рівні забезпечити сучасні вимоги правового регулювання досліджуваної сфери. А відтак потребує доопрацювання та додаткового державного регулювання.

За роки незалежності публічна бібліотека пройшла ряд трансформацій, що обумовлені спочатку переходом до ринкової економіки, згодом впровадженням інформаційних технологій, а сьогодні – реформуванням адміністративно-територіальної системи України.

Зміни у діяльності бібліотечних установ як інформаційно-культурних центрів громади міцно лежать у політичній площині, пов'язаній з реформою місцевого самоврядування. Тому вважаємо за доцільне розглянути, бодай побіжно, особливості адміністративної реформи, щоб завчасно знайти відповіді на виклики, які вона підготує для бібліотечної сфери.

Тому необхідно внести зміни до законодавчих документів, розробити та реалізувати програми, задекларовані у Стратегії розвитку бібліотечної справи, що сприятиме якісним змінам у бібліотеках з метою надання мешканцям рівного доступу до інформації, змін і культурного надбання.

Разом з тим, децентралізація створює нові виклики і ризики для публічних бібліотек, впливає як на їх внутрішню організацію, так і організацію надання бібліотечних послуг в умовах об'єднаних територіальних громад, дає можливість створити бібліотеки, які б повністю відповідали потребам громади, адже мережа бібліотек в населених пунктах спроможної територіальної громади буде розвиватись так, як вирішить сама громада, вони фінансуватимуться з місцевого бюджету, а водночас громада нестиме відповідальність за їх організацію та діяльність.

22 вересня 2016 року Кабінету Міністрів України затвердив «План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»[1], аналіз якого показав, що на превеликий жаль, сфера культури до планів нашого уряду на найближчий час не входить, що значною мірою ускладнює реформування бібліотечної сфери, в умовах незавершених адміністративних реформ.

Постановою Кабінету Міністрів України від 06 лютого 2019 р. № 72 [4]затверджено Державні соціальні нормативи забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні.Встановлення відповідних показників мінімального рівня забезпечення населення мережею публічних бібліотек створить належні умови доступу до інформації у сільській місцевості та об'єднаних територіальних громадах, в яких відсутні публічні бібліотеки.

Проблемою законодавчого підґрунтя у бібліотечній сфері є й те, що наявні ухвалені закони, розпорядження, постанови на практиці майже не діють, оскільки носять недовершений, половинчастий, суперечливий характер. Зокрема Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу»[2], навіть із наступними змінами і доповненнями, сьогодні потребує доопрацювання, оскільки нерідко входить у суперечність із рядом законів, що опосередковано впливають на діяльність бібліотек. Таким чином, стає зрозумілим, що законодавче підґрунтя діяльності бібліотек має чітко визначати стратегічні цілі, конкретні дії та терміни їхньої реалізації.

Отже, аналіз стану нормативно-правового забезпечення бібліотечної сфери свідчить про те, що на фоні певних позитивних зрушень, сучасне правове підґрунтя характеризується наявністю суперечливих законів, які потребують доопрацювання та внесення поправок, відповідно до викликів часу та узгодивши з іншими правовими актами, що так чи інакше регламентують діяльність бібліотек. Нормативно-правова база у бібліотечній сфері потребує невідкладного удосконалення з урахуванням розвитку електронних ресурсів і формування на їх основі електронних бібліотек, посилення міжвідомчої та міжнародної кооперації та координації бібліотек з метою спільного користування електронними ресурсами та інтеграції України у світовий інформаційний простір, а також з урахуванням особливостей реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, зобов'язавши її забезпечити

планове цільове виділення коштів на комплектування їх фондів та функціонування бібліотек як культурно-інформаційних центрів громади.

Література

1. Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22. 09. 2016 р. № 688-р. – Режим доступу до документа: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249350402>. – Назва з екрану. – [Дата звернення: 28.03.2019].
2. Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України із змінами, внесеними згідно із Законами № 954-VIII від 28.01.2016, № 955-VIII від 28.01.2016 // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 10. – Ст. 102-103.
3. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05. 02. 2015 р. № 157-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 13. – Ст. 91.
4. Про мінімальні соціальні нормативи забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 06. 02. 2019 р. № 72. – Режим доступу до документа: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-2019-п>. – Назва з екрану. – [Дата звернення: 28.03.2019].
5. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23. 03. 2016 р. № 219-р. – Режим доступу до документа: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-р>. – Назва з екрану. – [Дата звернення: 25.03.2019].

УДК 004:658

ДИСЦИПЛІНА «ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ» У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ НАПРЯМУ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»

Вергій Жанна Сергіївна

доцент кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи,
кандидат наук із соціальних комунікацій,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна»,
м. Біла Церква, Україна

Саме потреба у виробленні системного представлення інформаційних знань і створення концепції підготовки людини до життя в інформаційному суспільстві й робить актуальним дослідження ролі інформації і знань, які співвідносяться зі сферою інформаційної діяльності людей у суспільстві, тобто з реалізацією всього комплексу інформаційних процесів, що використовуються людиною. Вимоги сьогодення до освітньої діяльності зумовлюють необхідність адекватних змін в підготовці фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Одним із завдань їх навчання є необхідність підвищення якості управлінської діяльності у сучасних соціально-економічних умовах. Адже функціональне поле сучасного документознавця, пов'язане з одержанням, використанням, поширенням і зберіганням соціально значущої документованої інформації [6]. Головними завданнями у цій сфері є: удосконалення документної інфраструктури, підвищення результативності управлінської діяльності завдяки ефективному керуванню документаційними процесами. Тому якісна реалізація цих завдань залежить від рівня підготовки фахівців у вищому навчальному закладі.

Широкий спектр працевлаштування на підприємствах та в організаціях випускників з інформаційної, бібліотечної та архівної справи вимагає вивчення дисципліни «Інформаційний менеджмент». «Інформаційний менеджмент» як наукова дисципліна містить досягнення декількох суміжних наукових дисциплін щодо управління інформацією в сучасних організаціях, що дозволяє на практиці перейти до інформаційно-орієнтованого типу організації, характерного для інформаційного суспільства [2]. У сучасних умовах світового соціально-економічного розвитку, особливо важливою областю стало інформаційне забезпечення процесу управління, яке полягає у зборі й переробці інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [3].

Аналізуючи стандарт, що запроваджений під грифом «Кодекс якості вищої освіти Великої Британії», з освітнього напрямку «Бібліотекознавство, інформація, знання, документація й архівний менеджмент», прийнятий у березні 2015 р., А. Соляник наголошує, що підготовка бакалаврів бібліотечного, інформаційного та архівного менеджменту, видавничої справи, магістрів бібліотечних,

архівних та інформаційних досліджень має здійснюватися на єдиній когнітивній та організаційній платформах. Інформаційна професія визначається як сукупність напрямів підготовки «бібліотекаря», «архівіста», «документаліста», яких споріднює єдине функціональне поле діяльності – підтримку документо-комунікаційних процесів розвитку суспільства. В стандарті інформаційний менеджер розуміється як генераліст, який здійснює будь-яку організацію через інформаційні і комунікаційні зв'язки. Саме тому можливості застосування інформаційного менеджменту фактично не обмежені. Вони охоплюють виробничі, комерційні, культурні, медичні установи, державні та суспільні інституції [5].

Отже, як стиль мислення і діяльності, інформаційний менеджмент у процесі навчання підкріплюється різноаспектними методичними комплексами, що охоплюють весь спектр знання і навичок організації комунікаційних та організаційних процесів: від техніки і технологій, інформаційних систем до інформаційного маркетингу, стратегічного планування і суспільних зв'язків (PR).

Незважаючи на різні думки з приводу перейняття європейського досвіду ми все ж таки розуміємо, що потрібно реформувати українську систему освіти. Адже саме демократичні цінності дозволяють якнайкраще розвивати інтелектуальний потенціал суспільства, що, як показує європейський досвід, є перспективним і дуже важливим для України. Таким чином, виходячи з вищевикладеного, можемо зробити висновок про те, що дисципліна «Інформаційний менеджмент» є визначальною для підготовки конкурентоспроможних фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи і поряд з іншими освітніми напрямами займає особливе місце для потенційної можливості досягати вагомих успіхів в процесі інтеграції до інформаційного суспільства. Використання та запозичення європейського досвіду, навчання фахівців з даного напрямку дозволяє вдосконалити навчання та здобуття професійних навичок студентами, дозволяє зробити спеціальність більш привабливою для майбутніх абітурієнтів.

Література

1. Гнилянська, Л. Й. Особливості інформаційного менеджменту на підприємстві в умовах зовнішньоекономічної діяльності / Л. Й. Гнилянська // Сучасні проблеми економіки і менеджменту : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, Львів, 10–12 листопада 2011 року, присвяченої 45-річчю Інституту економіки і менеджменту та 20-річчю Інституту післядипломної освіти Національного університету «Львівська політехніка» / Національний університет «Львівська політехніка», Інститут економіки і менеджменту, Інститут післядипломної освіти. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 159-160.
2. Гуралюк, А. Г. Інформаційний менеджмент та його місце у підготовці керівника навчального закладу в системі післядипломної педагогічної освіти [Електронний ресурс] / А. Г. Гуралюк // Теорія та методика управління освітою : електронне наукове фахове видання. – 2011. – № 6. – Режим доступу: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_6/8.pdf, вільний. – Назва з екрану. – Дата звернення : 3.03.2019.
3. Мельник, В. В. Формування концепції інформаційного менеджменту: сутність, задачі, основні напрями розвитку / В. В. Мельник // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2012. – № 49. – С. 123-134.
4. Соляник, А. А. Проблеми адаптації європейських освітніх стандартів підготовки інформаційних фахівців / А. А. Соляник // Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи : матеріали II Всеукраїн. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Полтава, 23 лист. 2016 р. – Полтава : ПолтНТУ, 2016. – С. 15-17.
5. Халчанська, О. Формування лінгвістичних основ документознавства у підготовці майбутніх корекційних педагогів / Олександра Халчанська // Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи : матеріали II Всеукраїн. наук.-практ. Інтернет-конф. [м. Полтава, 23 листоп. 2016 р.] / редкол. : І. Г. Передерій, А. А. Соляник та ін. – Полтава : ПолтНТУ, 2016. – С. 71-75.

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»

У КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Гомотюк Оксана Євгенівна

завідувач кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства,
доктор історичних наук, професор,

Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль, Україна

Розвиток вищої освіти, перехід від ідеї «Університету викладання» до «Університету навчання» у контексті розбудови інформаційного суспільства, трансформаційних процесів сучасного життя, динамізму громадянського суспільства, викликає потребу теоретичного осмислення взаємостосунків у форматі людина, людина-людина, людина-соціум-довкілля. Сучасні економічні процеси відкривають нові горизонти у підходах до людського капіталу, широка роботизація, проникнення цифрових технологій в усі сфери життя людини, формують оптимальне поєднання реального та віртуального світів. Ці речі надзвичайно актуалізують питання дослідження ролі людини у новому середовищі, а відтак майбутнього фахівця, його компетенцій.

Для української системи освіти маємо поєднання як новітніх трендів глобалізованого світу (поведінкової та технологічної революцій), так і невирішених завдань українського державотворення в умовах російсько-української війни, труднощів реформаційного шляху, кризи ідентичності, деформації української ментальності тощо. В епоху названих революцій людині необхідно володіти не тільки професійними (hardskills), скільки універсальними компетентностями (softskills).

Судячи із рекомендацій Європейської Комісії щодо розвитку універсальних компетентностей, категорія «універсальні компетентності» визначається як компетентності, що не залежать від фаху, а рекомендуються для розвитку усім людям. Згідно рекомендацій 2006 р. «універсальні компетентності» формують наступний логічний ряд: «Спілкування рідною мовою», «Спілкування іноземними мовами», «Математична компетентність та основні компетентності у природничих і точних науках», «Цифрова компетентність», «Навчання вчитись», «Соціальна і громадянська компетентність», «Почуття ініціативності та взаємодії», «Культурна впевненість і самовираження». Дещо змінюються відтінки універсальної компетентності згідно рекомендації 2018 р. Так, «Спілкування рідною мовою» трансформовано у «Грамотність», а «Культурна впевненість (підкр. – О.Г.) і самовираження» трансформовано у «Компетентність культурної обізнаності(підкр. – О.Г.) та самовираження», позначено «Підприємницьку компетентність» [1]. Проблема набуття універсальних компетентностей актуалізована у численних дискусіях в освітньо-інформаційному просторі європейських країн та Північної Америки [2]. Поки що європейські освітні системи не готові до системного їх розвитку [3]. Р.Ф.Джеймс та М. Л. Джеймс підкреслюють, що володіючи hardskills, все ще можливо займатися пошуком роботи, проте вони більше не захищають працівників від змін економіки, досягнень у галузі технологій [4].

В Україні відповідно до Законів «Про вищу освіту» від 2014 року та «Про освіту» від 2017 року розпочато процеси запровадження компетентнісного підходу та розвитку інклюзивної освіти. Система зовнішнього незалежного оцінювання студентів, державна підтримки молодих вчених, мобільність професорсько-викладацького складу та студентської молоді стали позитивними ознаками освітньо-наукового простору. У той же час доводиться констатувати, що в Україні не відбулося розширення доступу громадян до освіти, здатної сформувати якісні професійні та універсальні компетентності. Безперечно, комплексне вирішення проблем, критичне мислення, креативність, вміння управляти людьми, емоційний інтелект, вміння аналізувати інформацію та приймати рішення, комунікаційні навички, гнучкість до змін, вміння працювати в команді є серед пріоритетів освітньо-наукового простору України. У контексті розвитку інформаційної економіки, перед сім'єю, закладами освіти різних рівнів тощо постають завдання з організації такого навчання, яке б базувалося на оптимальному поєднанні універсальних та професійних компетентностей. Однозначно, це вплине на зміни світогляду особистості, що проектуватиметься на виробничу діяльність.

Щодо варіанту по-українськи, маємо врахувати і проблемні моменти у розумінні змісту спеціальності, і деформації ментальності, і рівень національної свідомості молоді, і безпеку інформаційного простору, який впливає на особистість. А. Оганов та І. Хангельдієва звертають увагу на негативні наслідки зарубіжної масової культури для слаборозвинених культур, що не мають повноцінного національного статусу і не виключають їх зникнення або поглинання іншими культурами [5]. Це зауваження стосується й української культури, адже через несприятливі історичні події, вона була

обмежена в можливості повноцінно розвиватися, а подекуди була взагалі знищена, що призвело до неоднорідності культурного простору України. За допомогою чужорідної масової культури, що є привабливою як своєю демократичністю, так і культурними цінностями, національні культурні простори зазнають змін. Корируються культурні цінності та установки людей [6]. Безперечно, що практично різноманітні засоби поширюють в інформаційному просторі певні культурні продукти, які містять контент із прихованим змістовним наповненням, що сприяє руйнації ментальності. Г. Почепцов виділяє дві групи об'єктів інформаційної війни. З одного боку, це комп'ютери та інформаційні системи – комп'ютерний варіант інформаційної війни. З іншого боку, це масова чи індивідуальна свідомість – психологічний варіант інформаційної війни [8].

В умовах розбудови інформаційного суспільства навчання за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (галузі «Культура і мистецтво» (підкр. – О.Г.) дозволяє у майбутньому працювати випускникам на різноманітних високооплачуваних посадах, у тому числі, включених до рейтингу найпрестижніших, які пропонують роботодавці в реальному секторі економіки. Заданим сайту glassdoor.com дотаким професіям належать: Data scientist, SEO manager, Social Media Manager (SMM), Recruiting coordinator, Digital marketing manager, Client manager, Content manager. Зауважимо, що робота у віртуальному інформаційному просторі, який є надто популярним серед молодого покоління, вимагає не лише технологічної, але й гуманітарної підготовки, відповідних соціокультурних знань, розуміння змісту архівних технологій опрацювання, зберігання, користування документами, забезпечення доступу до них. Якщо розглянути сферу працевлаштування випускників: органи державної влади та місцевого самоврядування, підприємства, організації, установи, зокрема бібліотечні та архівні установи, органи науково-технічної інформації, патентні відділи, то маємо практично усі сфери життя суспільства. Тому це накладає особливу відповідальність на наших випускників та на нас викладачів. Це мотивує до чіткого визначення компетенцій (hardskills та softskills) майбутнього фахівця із врахуванням потреби формування загальної культури, розуміння процесів і явищ у історичному контексті; компаративного аналізу подій, знання головних напрямів еволюції європейської історії та культури; критичну оцінку фактів на підставі альтернативних поглядів на проблеми; аналіз і узагальнення матеріалу в певній системі; використання інструментів цифрового маркетингу для популяризації українськомовного та україноцентричного контенту. Вивчення спеціальних історичних (археографія, джерелознавство, дипломатика, метрологія, палеографія, сфрагістика, хронологія тощо), інформаційних (інформаційні технології, соціальна інформатика), технічних наук формує основні професійні навички майбутнього фахівця.

На наш погляд, на маргінесі освітньо-наукового простору залишаються питання властивостей документів як акумуляторів пам'яті, соціальної значимості документів, їх ролі у збереженні духовних цінностей спільноти, об'єктивно-суб'єктивних характеристик документа у наукових студіях. З цієї точки зору освіта за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» має характеризуватися глибоким синтезом гуманітарного і природничо-наукового знання. Розуміння за документознавцем відповідальності як за поточне комплектування, так і збереженість документа, передачу майбутнім поколінням історичних за значенням документів стає одним із ключових напрямів у підготовці фахівців. Або ж набуває пріоритетності теза, що документ є основною складовою пам'яті спільноти. Від професіоналізму, принциповості співробітників архівів, бібліотек, документознавців установ залежить повнота та об'єктивність документальної презентації функціонування у просторі та часі спільноти як живої системи.

Література

1. Brussels, 2018 – 2018/0008 (NLE) Proposal for a COUNCIL RECOMMENDATION on Key Competences for Lifelong Learning
2. Balcar, J. Is it better to invest in hard or soft skills? The Economic and Labour Relations Review. 27(4) p.454.
3. Balcar, J., Homolová, E., Karásek, Z., et al. (2011) Transferable Competences across Economic Sectors: Role and Importance for Employment at European Level. Luxembourg: Publications Office of the European Union (version without appendices).
4. James, R.F., & James, M.L. (2004, December). Teaching career and technical skills in a “mini” business world. Business Education Forum, 59 (2), 39-41.
5. Оганов, А. А. Исторические судьбы национальных культур в эпоху глобализации / А. А. Оганов, И. Г. Хангельдиева // Межкультурный и межрелигиозный диалог в целях устойчивого развития : материалы международной конференции, (Москва, 13–16 сентября 2007 г.) / под общ. ред. В. К. Егорова. – М. : РАГС, 2008. – 848 с.

6. Петрик, В. Сутнісна характеристика інформаційних воєн / В. Петрик // Соціальна психологія. – 2009. – № 4. – С. 132–140. Прибутко, П. С. Інформаційні впливи: роль у суспільстві та сучасних воєнних конфліктах / П. С. Прибутко, І. Б. Лук'янець. – К. : вид. А. В. Паливода, 2007. – 252 с.

7. Жарков, Я. Інформаційно-психологічне протиборство в сучасному світі: проблемно-історичний аналіз / Я. Жарков, М. Онищук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2007. – № 14–15. – С. 101–104.

8. Почепцов, Г. Г. Теория и практика информационных войн / Г. Г. Почепцов. – Ровно : ППФ «Волинські обереги», 1999. – 124 с.

УДК 330(477)

ШЛЯХИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ УСТАНОВ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОФІЛЮ

Грінберг Лариса Феліксівна

доцент кафедри інформаційних технологій, кандидат історичних наук, доцент,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

Нині інтеграція України до європейського інформаційного простору висунула нові вимоги щодо змін в усіх без винятку сферах суспільного життя. Тенденції розвитку цивілізації дають змогу говорити про глобальну роль інформатизації суспільства і під впливом міжнародного досвіду дедалі більшого значення набувають державотворення, формування власної законодавчої бази, реформування економічної, політичної, транспортної, інформаційної інфраструктури, застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

Глобалізаційні процеси в країні та світі впливають на створення одних, усунення інших професій, що потребує постійної готовності людей активно реагувати на ці зміни, щоб їх вміння, знання мали попит та відповідно оплачувались на ринку праці.

Професійна підготовка у Київському національному університеті культури і мистецтв триває уже 50 років і має свої традиції, що закладалися талановитим професорсько-викладацьким складом. На ниві підготовки кадрів для бібліотечної професії працювали О. Сокальський, В. Бабиш, А. Чачко та багато інших бібліотекознавців, які підготували не одне покоління професіоналів бібліотечної справи. [2]

Нинішня об'єктивна реальність потребує від будь-якого фахівця неодноразової зміни знань упродовж усієї професійної діяльності. Характерною особливістю сучасного соціуму є швидке зростання обсягів гуманітарно-технічних знань. До того ж є очевидним, що сучасна освіта повинна забезпечувати людині не тільки і не стільки її професійні вміння й навички, скільки здатність і готовність до соціальної адаптації та конкурентоспроможність індивіда. Для цього потрібна адекватна інформація про зміни попиту на професійні навички, оперативне реагування системи освіти та професійного навчання на структурні зміни в економіці й суспільстві. [1]

Розглядаючи актуальні проблеми змісту освіти фахівця інформаційного профілю, слід наголосити на тому, що він повинен бути орієнтованим на професійну мобільність і попит ринку праці та освітніх послуг, на структуру і характер сучасної професійної діяльності, що зумовлює необхідність поєднання інформаційно-аналітичної, інформаційно-управлінської та інформаційно-технологічної складової у змісті підготовки фахівця з інформаційної діяльності, основними характеристиками якої є поліфункціональність, розширення інформаційно-аналітичної складової, урізноманітнення інформаційних потреб споживачів інформації і широким впровадженням і використанням новітніх технологій, глибоким знанням методів і підходів інформаційного, стратегічного та інноваційного менеджменту. [1, с. 10]

Основні функції фахівця інформаційного профілю в умовах інформатизації суспільства лежать у площині комплексів функціональної спеціалізації: документно-інформаційні ресурси, інформаційні технології, консолідація інформації, комунікації.

Так, нібито архайчна, застаріла, як дехто вважає, бібліотечна професія, однією з перших почала застосовувати у роботі передові інформаційні технології і демонструє високі результати модернізації своїх основних суспільних функцій – якісне задоволення інформаційних потреб користувачів. Саме бібліотечні установи є інформаційними сервісними центрами, які надають сучасні послуги і щоразу удосконалюють їх форми і методи.

Важливою складовою професійної підготовки повинен бути тісний взаємозв'язок між сферами освіти і праці. Дієвість цього зв'язку залежить від ефективності політики забезпечення затребуваності підготовлених системою вищої професійної освіти і підвищення кваліфікації кадрів на ринку праці.[1, с. 8]

Отже, у підготовці майбутніх працівників інформаційного профілю до самостійної професійної діяльності [3], належить розв'язати такі завдання:

створити структури, відповідальні за стратегічне прогнозування освітньо-кваліфікаційних потреб ринку праці як на національному, так і на регіональному рівнях;

широко залучати роботодавців до процесу підготовки кадрів різного освітньо-кваліфікаційного рівня на всіх стадіях процесу: планування обсягів і напрямів підготовки, створення навчальних програм, працевлаштування по закінченні навчання, перепідготовка та підвищення кваліфікації у процесі професійної діяльності;

забезпечити ринок праці регулярною й своєчасною інформацією про попит на професії й кваліфікації, включаючи раннє виявлення тенденцій у необхідності інформаційного супроводу різних видів економічної діяльності і зміни у технологіях і професіях, що обумовлюють відповідні зміни в структурі професійних навичок.

Шляхи і способи реалізації цих завдань визначені у Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти [4], спрямованою на адаптацію здобувача освіти до першого робочого місця, що відповідає його освітній спеціальності та кваліфікації. А сформовані у здобувача компетентності дадуть змогу йому адаптуватися до різноманітних економіко-технологічних змін та вимог ринку праці.

Література

1. Мельник С.В. Професійно-кваліфікаційне забезпечення в Україні сфери бібліотекознавства, документознавства та інформології /С.В. Мельник // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2011. – № 2.– С. 7–11.– Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2011_2_3.

2. Новальська Т. Кафедра бібліотекознавства Київського національного університету культури і мистецтв в іменах (1968 – 2003) / Т. Новальська, І. Тимошенко // Бібліотечна планета: наук.-вироб. журнал. – Київ, 2013.– № 2(60).– С.21–24.

3. Європейський досвід планування підготовки вищими навчальними закладами затребуваних спеціалістів : аналітична записка.– Режим доступу.–<http://www.niss.gov.ua/articles/1406/> Висновки та пропозиції.

4. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 660-р. Режим доступу :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80> (Дата звернення – 24.04.2019)

УДК 655(477):006

НОРМАТИВНА БАЗА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ У КНИЖКОВІЙ СПРАВІ

Дніпроенко Вадим Іванович

доцент кафедри інформаційних технологій, доцент,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

Особливої уваги в розвитку сучасної книжкової справи набуває система управління якістю, в якому важливе місце посідає стандартизація.

Описує основні положення систем управління якістю та встановлює відповідну термінологію державний стандарт ДСТУ ISO 9000—2001 «Системи управління якістю. Основні положення та словник», який є ідентичним перекладом міжнародного стандарту ISO 9000:2000 Qualitymanagementsystems – Fundamentalsand vocabulary і розроблений Технічним комітетом ТК93 «Управління якістю і забезпечення якості». За ним управління якістю — скоординована діяльність, яка полягає у спрямуванні та контролюванні організації щодо якості. Спрямування та контролювання щодо якості звичайно охоплюють розроблення політики і цілей у сфері якості, планування якості, контроль якості, забезпечення якості та поліпшення якості.

Законодавчою основою для формування вимог якості є нормативні документи, до яких відносяться стандарти різного рівня. Стандарти дозволяють здійснювати управління якістю на всіх стадіях життєвого циклу продукції, що свідчить про їх суттєву роль у системі управління якістю. Водночас, слід зазначити, що роль стандартів у процесі управління якістю має й свої обмеження. Більшою мірою вони

застосовуються в управлінні якістю продукції і послуг, і в меншій — якості керівництва та якості процесів. Також фахівці відзначають, що сучасний рівень стандартизації у книжковій галузі не відповідає сучасним принципам управління якістю, положенням ISO та вимогам часу.

Очевидно, що проблема ролі стандартів у забезпеченні якості є комплексною, і стосується вона як усіх етапів життєвого циклу книги, так і її триєдиної природи (змістовних, матеріальних та товарних властивостей, між якими потрібно знайти баланс). Адже, якщо розглянути установлену практику, то ідентифікація книги, насамперед, спрямована на її товарну сутність. А тому розробка окремих стандартів повинна бути складовою комплексної політики у цьому напрямку. Тільки за цієї умови можна досягти збалансованості в системі управління якістю на кожному окремому етапі життєвого циклу книги.

Стандарти забезпечують якість основних процесів, продуктів та послуг, у книжковій сфері. Отже, життєвий цикл книги починається з автора, що створює рукопис. На перший погляд здається, що творчий процес не має відношення до стандартизації, але відповідальність автора за свій творчий продукт, з одного боку, та захист його авторських прав, з іншого, забезпечується дотриманням певних стандартів: ДСТУ 4861:2007. Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості, **ДСТУ 8299:2015**. Інформація та документація. Знак охорони авторського права. Правила подання у виданнях. На цій стадії забезпечується змістовна якість видання.

Для запобігання зазначених порушень якості видавцям потрібно чітко дотримуватися вимог державних стандартів: ДСТУ 3017:2015 Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять, ДСТУ 4861:2007 Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості, ДСТУ 3145—95 Коди та кодування інформації. Штрихове кодування. Загальні вимоги, ДСТУ 3582:2013 Інформація та документація. Бібліографічний опис скорочень слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила, ДСТУ 4515:2006 Інформація та документація. Видання. Міжнародна стандартна нумерація серіальних видань, ДСТУ 3814:2013 Інформація та документація. Видання. Міжнародна стандартна нумерація книг, ДСТУ 7342:2013 Інформація та документація. Видавничі анотації. Правила складання та подання у виданнях, **ДСТУ 8299:2015** Інформація та документація. Знак охорони авторського права. Правила подання у виданнях, **ДСТУ 8344:2015** Інформація та документація. Видання. Основні елементи. Терміни та визначення понять, ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання, ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Заголовки. Загальні вимоги та правила складання, ДСТУ ГОСТ 7.84:2008 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Видання. Обкладинки та палітурки. Загальні вимоги та правила оформлення.

Особливе значення у підвищенні якості на редакційно-видавничому етапі має нещодавно оновлений ДСТУ 3017:2015 Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять. Даний стандарт закладає підвалини спільної для всіх учасників видавничого процесу оновленої терміносистеми, яка адекватно відображає сучасний видавничий потік, створює підґрунтя для грамотної ідентифікації певних типів видань. Це, безумовно, сприяє і оформленню окремих елементів вихідних відомостей видань.

Тож, розглянувши стан справ у галузі застосування стандартів в системі управління якістю, можна дійти висновку, що це проблема комплексного характеру, яка потребує вироблення спільної стратегії усіх галузей книжкової справи. Перспективою подальших досліджень є детальний аналіз потреб у стандартизації з метою управління якістю на кожному етапі життєвого циклу книги.

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ СТУДЕНТІВ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

Дяченко Лідія Антонівна

доцент кафедри адміністративного забезпечення соціокультурної сфери,
кандидат економічних наук, доцент,

ВП «Львівська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Львів, Україна

Ляхович Ірина Миколаївна

викладач ВНКЗ ЛОР «Львівський інститут медсестринства та лабораторної медицини
імені Андрея Крупинського», м. Львів, Україна

Сидор Оксана Кирилівна

викладач ВНКЗ ЛОР «Львівський інститут медсестринства та лабораторної медицини імені Андрея
Крупинського», м. Львів, Україна

Дослідження питання щодо управління знаннями студентів у глобалізованому світі достатньо різностороннє. Розглянемо сутність категорії «управління знаннями», у контексті педагогічних аспектів, які реалізуються у академічних установах в процесі надання освітніх послуг.

За Р. Дафтом «управління знаннями» – це систематичні зусилля, які направлені на пошук, організацію і використання інтелектуального капіталу компанії, а також формування культури безперервного навчання і обміну знаннями з тим, щоб кожна нова дія в компанії здійснювалася на базі отриманої раніше інформації [1, с.97-98]. Вагому роль у цьому відіграють інформаційні технології, як частина загальної системи зберігання даних та їх розповсюдження в рамках організації.

Виявлено, що управління знаннями це:

- систематичний процес ідентифікації, використання та передачі інформації, знань, які люди можуть створювати, удосконалювати і застосовувати;
- процес, в ході якого організація генерує знання, накопичує їх і використовує для отримання конкурентних переваг. Ключовий момент в управлінні знаннями – створення зв'язків між людьми, що знають необхідні рецепти і володіють необхідними компетенціями та досвідом.

Управління знаннями включає в себе наступні компоненти:

- стимулювання приросту знань;
- відбір і акумулювання значущих відомостей зі зовнішніх, по відношенню до даної організації, джерел;
- збереження, класифікація, трансформація, забезпечення доступності знань.

Розглянемо управління знаннями студентів у глобалізованому світі у контексті педагогічних аспектів. Відомо, що до форм організації навчання у вищій школі відносяться: лекції, семінарські заняття, практичні заняття, консультації, екскурсії тощо [2, с.348]. Виявлено, що «лекція» – систематичний, послідовний виклад навчального матеріалу, будь – якого питання, теми, розділу, предмета, методів науки. У вищій школі лекційний метод навчання студентів полягає в систематичному усному викладі викладачем розділу науки або навчального курсу, а також є основним методом навчання [2, с.189].

Дослідження показали, що «лекція» – вид усного викладу навчального матеріалу для тих, хто навчається при взаємодії з педагогом. Лекції передбачають використання різних фактів, короткого допоміжного діалогу, що забезпечує діагностику отриманої викладачем зворотної інформації про якість сприйняття і засвоєння матеріалу слухачами [3, с.306 – 307].

Проведені дослідження дозволили з'ясувати також наступне: прикладом інтелектуальних засобів навчання у вищій школі є випереджуюча лекція. Особливістю випереджуючої лекції є наступне:

- поєднується слово і наочність;
- студенти за запитаннями та завданнями викладача самостійно досліджують факти, явища і на основі цього дослідження словесно упереджують кожен крок наочного демонстрування розповіді;
- таким чином, студенти самі винаходять відповіді на запитання, завдання, а викладач фіксує за "підказуванням" студентів їхні здогадки.

Даний спосіб є евристичним, тому що студенти самі – за запитаннями та завданнями викладача – досліджують наочний об'єкт чи проблему та роблять узагальнюючі висновки.

Евристично – випереджуючий спосіб поєднання слова і динамічної наочності припускає, що демонструються правильні і помилкові варіанти. Як різновид евристично–випереджуючого способу є евристично–пояснювальний спосіб поєднання словесного аналізу кожного кроку динамічного демонстрування і здійснюється студентами після його наочного показу. Для евристично – випереджуючого способу є характерним наступне:

- наочний показ першого етапу (кроку) динамічного демонстрування;
- словесний аналіз студентами першого етапу зображення і висновки;
- наочний показ другого етапу (кроку) динамічного демонстрування;
- студентський словесний аналіз (пояснення) другого кроку зображення та висновки.

Розглянемо нижче особливості проведення «проблемної лекції». Проблемна лекція є ефективним методом узагальнення та систематизації знань студентів. Досліджено, що «узагальнення» – виділення істотних властивостей, перехід від одиничного – до загального, від менш загального – до більш загального; «систематизація» – процес зведення розрізнених знань в єдину систему. Узагальнення може бути двох типів: емпіричне та теоретичне, а способи – формально-логічний та діалектичний [2].

Структура проблемної лекції:

- головна проблема;
- гіпотеза;
- система міркувань і доказів, риторичних запитань;
- висновки.

При проведенні проблемної лекції може бути використано:

- робота з підручником чи навчальним посібником, іншим науковим джерелом знань;
- робота з додатковою літературою;
- робота з документами;
- моделювання – процес застосування і складання моделей для глибшого проникнення в суть навчального матеріалу, для узагальнення і систематизації знань.

Наочність, яка використовується в процесі проведення проблемної лекції, повинна відповідати цілі і змісту навчання, бути зрозумілою і доступною, застосовуватись творчо і методично вірно, – то власне при проведенні тренінгів його можна реалізовувати якнайкраще. Окремо варто зазначити, що письмове фіксування (план, тези, конспект, терміни, дати, цифри) – лише підвищує якість засвоєного студентами матеріалу.

Проведена проблемна лекція у закладах вищої освіти повинна мати високу змістовність і науковість, тісний зв'язок з практикою, бути логічною і переконливою при використанні технічних засобів тощо.

У підсумку слід зазначити, що управління знаннями студентів у глобалізованому світі зумовлює їх до роздумів, до пошуків відповідей на запитання, які виникли, а також навчає їх послідовно викладати матеріал відповідно до поставлених лектором запитань.

Література

1. Дафт Р. Л. Менеджмент [пер.с англ.] / Р. Л. Дафт. — Пер. В. Вольский. — 2-е изд. — СПб.; М.; Х.; Минск : Питер, 2002. — 829 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. — Київ: Либідь, 1997.— 376с.
3. Крисько В.Г. Психологія і педагогіка в схемах і таблицях / В.Г. Крисько. — Мн.: Харвест, 1999.— 384с.

УДК 004.032.6:004.77]:331.548:378

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ РОБОТІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»

Єрмоласва Ганна Анатоліївна

доцент кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи,

кандидат педагогічних наук, доцент,

ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»,

м. Миколаїв, Україна

Сучасна соціально-економічна ситуація, збільшення рівня безробіття, переорієнтація із одних перспективних галузей професійної діяльності на інші потребують підготовки компетентних і конкурентоспроможних спеціалістів, які володіють універсальними знаннями, уміннями, навичками і здатні швидко перебудувати свою діяльність.

Вибір професії – одне з найважливіших рішень, прийнятих людиною в житті. На вибір професії впливає безліч чинників – це і власні інтереси та здібності, думка друзів і батьків. Правильний вибір професії зумовлює моральне задоволення, позитивну самооцінку, високу результативність праці, якість продукції.

Одна з найсерйозніших перешкод для самостійного вибору професії – це брак інформації про різні спеціальності і ті навчальні заклади, де можна отримати необхідну освіту. Прискорення темпів оновлення технологій спричиняється до пошуку нових форм, методів і засобів проведення профорієнтаційної підготовки для абітурієнтів [1].

Профорієнтаційна робота з абітурієнтами є пріоритетним напрямком роботи вищої школи.

Мультимедіа технології відкривають принципово нові підходи до організації профорієнтаційного процесу.

Мультимедіа – це спеціальна інтерактивна технологія, що забезпечує за допомогою технічних і програмних засобів роботу з анімованою комп'ютерною графікою і текстом, мовою, високоякісним звуком, нерухомими зображеннями і рухомих відео.

Мультимедіа – синтез трьох стихій: інформації цифрового характеру (тексти, графіка, анімація); аналогової інформації візуального зображення (відео, фотокартки, картини тощо); аналогової інформації звуку (мова, музика, інші звуки) [2].

Мультимедіа- технології це потужні ресурси, що здатні забезпечити середовище для формування та розвитку ключових компетентностей майбутніх абітурієнтів, до яких відносяться в першу чергу інформаційна й комунікативна.

Мультимедійні технології забезпечують високу швидкість одержання необмеженого обсягу інформації про світ професій, галузей професійної діяльності та її аналітичної обробки; є універсальним засобом навчально-дослідницької діяльності абітурієнтів у всіх сферах фахової підготовки; виконувати та частково автоматизувати інтелектуальні дії абітурієнтів (аналіз окремих аспектів змісту професійного самовизначення особистості, зіставлення вже існуючих даних, доповнення даних новою профорієнтаційною інформацією тощо); потужним знаково-символічним засобом, який дозволяє інтерпретувати інформацію в максимально зручному для сприйняття вигляді (знаковому, символічному, графічному тощо) [1].

Можна порекомендувати такі основні підходи до організації профорієнтаційної роботи: застосування мультимедійних презентацій (про спеціальність, розповіді про успішних випускників, інтерв'ю з представниками спеціальності та викладачами кафедри), проведення інтерактивних освітніх днів відкритих дверей (скайп зв'язок), проведення значної частини спілкування у формі ділових ігор, створення і підтримка сайтів навчальних закладів, широке використання методу спільних проєктів між абітурієнтами на студентами, використання електронної анкети абітурієнтів.

Використання мультимедіа у профорієнтаційній роботі через інтерактивність, здатна структурувати та візуалізувати інформацію, підсилити мотивацію абітурієнтів, активізуючи їх пізнавальну діяльність, як на рівні свідомості, так і підсвідомості.

На сьогодні найбільш ефективним засобом комунікації визнано сайти в мережі Інтернет, що дозволяють користувачам створювати власні сторінки, демонструвати свою індивідуальність у різних формах та спілкуватися. Ця концепція спілкування близька молодим людям, в тому числі і абітурієнтам, незалежно від того, в сільській чи міській місцевості вони проживають і тому може ефективно використовуватися з метою привернення уваги до професійної орієнтації [2].

Кафедра «Інформаційної, бібліотечної та архівної справи» Відокремленого підрозділу «Миколаївська філія Київського Національного Університету Культури і Мистецтв» активно використовує мультимедіа-технології, можливості соціальних мереж Facebook, інстаграм, утворивши в них спільноти «МедіаБізнес#МФКНУКіМ» для реклами фаху, для оперативного розповсюдження інформації серед викладачів кафедри, студентів, обміну файлами, відео і аудіо-матеріалами навчального і наукового характеру.

Проводила інтерактивні дні відкритих дверей (скайп зв'язок) з Олександрійським училищем культури Міжвузівський вебінар «#МФ КНУКіМ#ЯКІСНА СУЧАСНА ЄВРОПЕЙСЬКА ОСВІТА#».

Використовувала метод спільних проєктів між абітурієнтами на студентами: «Селфі з книгою», «Інфо-Evolution або світське життя з кафедрою ІБАС», Шевченківські читання та ін.

Нещодавно на кафедрі відбувся семінар «Освіта майбутнього: фокус на smart-компетенції» для керівників, викладачів, методистів, майстрів виробничого навчання зі спеціальностей «Оператор комп'ютерного набору, адміністратор», «Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних». Обговорили актуальні теми: «Компетенції та імідж сучасного викладача фахових дисциплін. Професійний тьюнінг», «Smart-освіта як освіта нового типу для майбутніх фахівців інформаційної сфери», «Сучасні реалії

підготовки фахівців за професіями «Діловод. Адміністратор» за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» у Вищому професійному училищі № 21 м. Миколаєва через призму концепції «ступеневої освіти», «Техніки проведення профорієнтаційної роботи кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи», «Використання мультимедійних технологій та соціальних мереж у профорієнтаційній роботі – вимоги часу», «Використання інтерактивних он-лайн сервісів в інформаційно-освітньому просторі».

Питання про профорієнтаційну роботу, її стан, результати, перспективні напрями постійно розглядаються на засіданнях кафедри. Шукаються нові форми, активізується, удосконалюється робота серед абітурієнтів для залучення їх до вступу до закладу на спеціальність. Проблеми та перспективи організації профорієнтаційної роботи спеціальності обумовлені потребами сьогодення. Все гострішим стає питання формування контингенту студентів спеціальності.

Профорієнтаційна робота знаходиться на постійному контролі. Це довготривала, цілеспрямована та злагоджена діяльність всього педагогічного колективу кафедри.

Таким чином, використання мультимедійних технологій та соціальних мереж у профорієнтаційній роботі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» призводить до позитивного ефекту і є результативним. Можливості сучасних технологій, представляють, на наш огляд, основу ефективної стратегії розвитку сучасних освітніх систем загалом та професійної орієнтації зокрема.

Література

1. Фуштей, О.В. Дидактичні можливості використання засобів мультимедіа в профорієнтаційній роботі класного керівника загальноосвітньої школи [Електронний ресурс] /О.В.Фуштей, А.В.Маковей . – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2014_41_36. – Назва з екрану. – [дата звернення : 07.04.2019].
2. Химиця, Н. Інформаційно-комунікаційні технології у контексті профорієнтаційної роботи[Електронний ресурс] /Н.Химиця. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/14514/1/70_152-153_maket-ena-ntb%28099%29.pdf.-Назва з екрану.-[дата звернення : 07.04.2019].
3. Шевченко, Л.С. Застосування мультимедіа-технологій в освіті [Електронний ресурс] /Л.С.Шевченко. – Режим доступу : <https://vspu.edu.ua/faculty/imad/files/z/v-8.pdf#page=174>. – Назва з екрану. – [дата звернення : 07.04.2019].

УДК 378:005.6:02(477)

МАЙБУТНЄ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН

Загуменна Віра Вікторівна

професор кафедри культурології та інформаційних комунікацій інституту публічного управління та кадрової політики, кандидат педагогічних наук, професор, заслужений працівник культури України,
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ, Україна

В контексті глобальних змін, що відбуваються на сучасному етапі, важливо зосередити увагу на глобальній інформатизації, яка має значний вплив на певні напрями діяльності, зокрема освіти, в тому числі, й інформаційно-бібліотечну. Глобальна інформатизація характеризується масовою комп'ютеризацією усіх сфер суспільного життя; розвитком електронних інформаційних технологій; стрімким зростанням виробництва нової інформації та масовим інфотворенням у сфері електронних ресурсів; розвитком системи соціальних інформаційних комунікацій; зростанням впливу інформаційно-комунікативних технологій на всі сфери сучасної діяльності [1].

Для вищої освіти майбутнього це означає, по-перше, втрату закладами вищої освіти монополії на знання, по-друге, проблеми рівного і відкритого доступу до освіти та інформації, по-третє, інтеграцію технологій, а також поява нових ролей в освіті, зокрема взаємодія з громадськістю, адвокація та комунікації тощо.

Дослідники також прогнозують підвищення попиту на навчання за кордоном; появу нових можливостей навчання за кордоном з акцентом на двосторонньому обміні студентами та науковими проектами, що здебільшого будуть характеризуватися міжгалузєвою співпрацею.

Водночас актуалізуються масові відкриті онлайн-курси (МООС), котрі торкнуться всіх галузей освіти з появою багатогалузевого партнерства. Надання приватної освітньої особиста участь в освіті поширяться по всьому світу; стане менш помітною різниця між державними та приватними закладами освіти.

При цьому буде спостерігатися розпад звичної системи освіти, наприклад, відвідування навчального закладу чи проходження онлайн-курсу і дистанційне прослуховування лекції; поступове зменшення кількості викладачів за рахунок появи майбутньому спеціальних роботів, які зможуть викладати деякі дисципліни і які будуть слідувати лише заданій системі освіти, не імпровізуючи. Все більше буде використовуватися навчання у вигляді гри, тобто спеціальні ігри, і буде здаватися, що ти тільки граєшся, а насправді – вивчаєш щось нове [3].

Паралельно із загальними тенденціями в освіті важливого значення для бібліотекарів набуває дистанційне навчання. В цьому контексті дистанційні курси могли б стати частковим вирішенням проблеми відсутності підготовки бібліотекарів в окремих країнах. Прикладом можуть слугувати дистанційні навчальні курси для бібліотечних фахівців, розроблені Національною академією керівних кадрів культур і мистецтв в партнерстві з Українською бібліотечною асоціацією.

В рамках підвищення кваліфікації працівників бібліотек було розроблено 7 дистанційних навчальних курсів, а саме: «Інтелектуальна свобода та доступність інформації в демократичному суспільстві»; «Інноваційні зміни в бібліотеці на основі проектного, кадрового менеджменту та ініціативної діяльності бібліотек»; «Адвокація: представлення інтересів бібліотек»; «Нова бібліотечна послуга: використання інформаційних технологій та Інтернету в бібліотеці»; «Технології Веб 2.0 для бібліотек: нові можливості розвитку бібліотечного середовища»; «Електронне урядування та доступ до інформації в бібліотеках»; «Бібліотеки у системі забезпечення євроінтеграційних процесів України» [2]. У своїй діяльності викладачі Академії активно використовують інтерактивні методи навчання, зокрема мозкові штурми, рольові ігри, моделювання та створення виробничих ситуацій, «польові» дослідження, світові кафе, відео презентації, психологічні вправи та ін.

У зв'язку з цим важливо окреслити пріоритетні напрями щодо розвитку освіти в Україні, а саме: розвиток системи безперервної освіти та навчання впродовж життя; органічне поєднання освіти і науки; створення ринку освітніх послуг та індустрії сучасних засобів навчання; інтеграція вітчизняної освіти у світовий інформаційний простір. Найвагоміші перспективи майбутнього вітчизняної освіти – це сукупність таких складових: знання; мислення (використання знань у нових ситуаціях); системне мислення (вміння самостійно визначати складні задачі та вирішувати їх; лідерство (можливість здійснювати вплив); етичне використання знань (академічна доброчесність).

В умовах активізації глобалізаційних впливів це буде сприяти удосконаленню безперервної професійної освіти, в тому числі працівників бібліотечної галузі шляхом розвитку і підтримки відкритих освітніх мережевих ресурсів, підготовки навчальних програм, дистанційних курсів, обміну досвідом між освітніми навчальними закладами через конференції, семінари, тренінги та інші науково-практичні освітні форми діяльності.

Література

1. Горова С. В. Особа в інформаційному суспільстві: виклики сьогодення / С. В. Горова ; наук. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2017. – 467 с. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/images/nauk-mon/Osoba_v_informacijnomu_suspilstvi.pdf.
2. Загуменна В. Дистанційна освіта бібліотекарів у віртуальному середовищі: [міжнародна конференція у Вільнюсі (Литва) 7-8 червня 2017р.] / В. Загуменна, Т. Гранчак // Вісник Книжкової палати. – 2017. – № 6. – С. 45–47.
3. Ключові гравці галузі – про те, що сьогодні стримує систему і як вона має розвиватися [Електронний ресурс] // <https://biggggidea.com/practices/ukrainska-osvita-majbutnogo-osnovni-orientiri/>

ПАДРЯХОЎКА БІБЛІЯТЭЧНЫХ СПЕЦЫЯЛІСТАЎ У ВЫМЯРЭННІ ЗАДАВОЛЕНАСЦІ ЯКАСЦЮ АДУКАЦЫЙНЫХ ПАСЛУГ

Зыгмантовіч Святлана Вікенцьеўна

прафесар кафедры бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці,
кандыдат педагогічных навук, дацэнт,
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў, Мінск, Беларусь

Адукацыя ў сучасных умовах – значная крыніца канкурэнтаздольнасці як асобнага работніка на рынку працы, так і краіны ў цэлым ва ўмовах сучаснай інфармацыйнай эканомікі, заснаванай на інавацыях. Павышэнне ролі сучаснай сістэмы адукацыі ў развіцці чалавечага капіталу для эканомікі ведаў грунтуецца на тым, што ў фарміраванні інавацыйнага эканомікі і яе канкурэнтнага асяроддзя сістэма вышэйшай адукацыі павінна забяспечыць адпаведнасць набываемых кампетэнцый хутка змяняючымся патрабаванням з боку грамадства і эканомікі, тэхнікі і тэхналогій, развіцця асабістай ініцыятывы і адапціруемасці чалавека [1]. У рэалізацыі гэтай задачы вялікая роля адводзіцца пытанням вывучэння і павышэння якасці адукацыйных паслуг.

Сёння існуе вялікая колькасць азначэнняў тэрміна "якасць адукацыйных паслуг". Сярод прычын існуючай разнастайнасці можна адзначыць выкарыстанне розных метадалагічных падыходаў да разгляду паняцця "якасць адукацыйных паслуг": сацыяльнага, эканамічнага, педагогічнага, культуралагічнага, кваліметрычнага і інш. У выніку якасць адукацыйных паслуг разглядаецца як сацыяльная катэгорыя, якая вызначае стан і выніковасць працэсу адукацыі ў грамадстве; адпаведнасць патрэбам і чаканням грамадства ў фарміраванні прафесійных кампетэнцый будучых спецыялістаў; пэўны ўзровень кампетэнтнасці, якога дасягаюць навучэнцы ў адпаведнасці з планаванымі мэтамі; ступень задавальнення чаканняў розных удзельнікаў адукацыйнага працэсу і іншых зацікаўленых бакоў прадстаўляемымі навучальнай установай адукацыйнымі паслугамі [2].

Галоўнай умовай эфектыўнасці кантролю і ацэнкі якасці з'яўляецца наяўнасць паўнаважнай зваротнай сувязі паміж усімі ўдзельнікамі адукацыйнага працэсу. Арганізацыя, аналіз вынікаў зваротнай сувязі з зацікаўленымі бакамі якасці адукацыйных паслуг, а таксама распрацоўка на іх аснове прапаноў для удасканалвання якасці адукацыйнага працэсу і ўзаемаадносін са спажывцамі адукацыйных паслуг з'яўляецца адной з ключавых задач арганізацыі ва ўстановах вышэйшай адукацыі сістэм менеджмента якасці адукацыі.

У Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў з 2010 г. актыўна функцыянуе сертыфікаваная сістэма менеджменту якасці БДУКМ, створана арганізацыйная структура, якую ўзначальвае Савет універсітэта па якасці, праводзіцца пастаянны спажывецкі маніторынг з мэтай аналізу ступені задаваленасці розных груп спажывцоў адукацыйных паслуг.

Асноўнымі ўнутранымі спажывцамі адукацыйных паслуг і суб'ектамі іх атрымання з'яўляюцца студэнты, выпускнікі ўстановы вышэйшай адукацыі (УВА), маладыя спецыялісты. Сярод знешніх спажывцоў выступаюць дзяржава, працадаўцы. У апошні час у сувязі з развіццём міжнародных кантактаў і акадэмічнай мабільнасці студэнтаў у якасці знешніх спажывцоў прапануецца таксама разглядаць УВА-партнёры, у якіх студэнты праходзяць навучанне па праграмах абмену студэнтамі, вытворчую практыку.

Натуральна, што кожная з названых катэгорый мае свае чаканні ад працэсу падрыхтоўкі спецыялістаў і вынікаў дзейнасці ўстаноў адукацыі, а адпаведна адрозніваюцца і крытэрыі ацэнкі якасці, выкарыстоўваемы інструментарый. Так, з пункту гледжання дзяржавы і навучальных устаноў якасць адукацыі з'яўляецца цалкам прымальнай, калі змест і падрыхтоўка выпускнікоў адпавядаюць патрабаванням дзяржаўных адукацыйных стандартаў, акрэдытацыйным крытэрыям адукацыйных праграм і ўстаноў вышэйшай адукацыі [3]. Работодаўцы якасць адукацыі вызначаюць тым, наколькі ўзровень падрыхтоўкі выпускнікоў адпавядае патрабаванням сучаснага рынку працы. Яны зацікаўленыя ў маладых спецыялістах з высокім узроўнем прафесійных ведаў, навукова-тэарэтычнай і практычнай падрыхтоўкі, здольных арыентавацца ў вытворчай абстаноўцы, хутка адаптавацца да новых умоў вытворчай дзейнасці, несці адказнасць за вынікі сваёй прафесійнай дзейнасці, вырашаць нестандартныя задачы. Пры ацэнцы якасці адукацыйных паслуг студэнтамі, выпускнікамі ацэньваецца ступень іх задаваленасці адукацыйнымі праграмамі і непасрэдна вучэбнымі дысцыплінамі, метадыкамі і тэхналогіямі навучання, арганізацыяй навучальнага працэсу, узроўнем кваліфікацыі прафесарска – выкладчыцкага складу, матэрыяльна-тэхнічнай базай арганізацыі навучальнага працэсу, інфармацыйным, камунікацыйным і іншымі відамі забеспячэння адукацыйнага працэсу.

Як базавы інструмент кантролю і ацэнкі якасці, які забяспечвае зваротную сувязь, у БДУКМ выкарыстоўваецца вымярэнне задаволенасці ўсіх прадстаўнікоў зацікаўленых бакоў. Падобны маніторынг можа разглядацца як абагульняючы паказчык якасці навучання. Методыка вымярэнняў заснавана на анкетаванні студэнтаў, выпускнікоў і заказчыкаў.

Штогод ва ўніверсітэце аддзелам менеджменту якасці адукацыі ў рамках універсітэцкага спажывецкага маніторынгу праводзіцца сацыялагічнае даследаванне з мэтай вызначэння ўзроўню задаволенасці студэнтаў-выпускнікоў атрыманай адукацыяй. Прадметам даследавання выступаюць параметры, якія характарызуюць задаволенасць выпускнікоў зместам, арганізацыяй і якасцю адукацыйнага працэсу.

У 2017 годзе ў анкетаванні прынялі ўдзел 52 выпускнікі факультэта інфармацыйна-дакументных камунікацый, што склала 43,7% ад агульнай сукупнасці выпускнікоў. Па выніках даследавання быў адзначаны дастаткова высокі ўзровень задаволенасці аб'ёмам і якасцю ведаў, што атрымліваюць па дысцыплінах сацыяльна-гуманітарнага цыкла – 77%; некалькі ніжэй задаволенасць аб'ёмам і якасцю ведаў, што атрымліваюць на аўдыторных занятках па дысцыплінах агульнапрафесійнага і спецыяльнага цыкла – 65, 4%. Аналіз дынамікі апошняга паказчыка за апошнія 3-4 гады дазволіў зрабіць выснову, што нягледзячы на яго станоўчую дынаміку адносна 2016 (+ 9,5%), ён не вельмі высокі, за некалькі гадоў характарызуецца скачкападобным чаргаваннем станоўчай і адмоўнай дынамікі (у 2016 г. – 55, 9%, ў 2015 г. – 70%) [4].

Сярод моцных бакоў арганізацыі навучальнага працэсу на факультэце неабходна адзначыць задаволенасць узроўнем перадачы ведаў, выкарыстаннем выкладчыкамі разнастайных педагагічных метадык, аўдыёвізуальных тэхнічных сродкаў навучання – задаволенасць 57,7% (станоўчая дынаміка + 11,2%); задаволенасць узроўнем арганізацыі і правядзення кантролю ведаў у працэсе як бягучага кантролю, так і кантралюемай самастойнай працы студэнтаў склала 69,2% (станоўчая дынаміка + 11,1%); задаволенасць якасцю вытворчай практыкі – 76, 9% (адмоўная дынаміка -2,2%), задаволенасць узроўнем арганізацыі навукова-даследчай дзейнасці – 65,4% (станоўчая дынаміка + 7,3%).

Выяўлены таксама «вузкія месцы» ў арганізацыі навучальнага працэсу: надзвычай нізкай з'яўляецца задаволенасць выпускнікоў факультэта колькасцю і даступнасцю кампутарнай тэхнікі; ўзровень задаволенасці даступнасцю электронных інфармацыйных рэсурсаў пры падрыхтоўцы да заняткаў, задаволенасць матэрыяльна-тэхнічным забеспячэннем адукацыйнага працэсу (спартыўная база, бытавыя ўмовы і інш.)

У межах СМЯ пастаянна вядзецца вывучэнне задаволенасці працадаўцаў прафесійнай падрыхтоўкай выпускнікоў факультэта. Адным з крытэраў якасці падрыхтоўкі маладых спецыялістаў з'яўляецца іх запатрабаванасць. За апошнія гады (2015 – 2018 гг.) працаўладкаванне выпускнікоў факультэта складае 100% пры значнай колькасці заявак ад бібліятэк. Адпаведна па гадах паступіла заявак: 2015 г. – 160 заявак, 2,1 заяўка на чалавека; 2016 г. – 153 заяўкі, 1,9 заяўкі на чалавека; 2017 г. – 104 заяўкі, 1,9 заяўкі на чалавека; 2018 г. – 148 заявак, 3,7 заявак на чалавека. Прыведзеная статыстыка ў пэўнай ступені сведчыць аб канкурэнтаздольнасці выпускнікоў і зацікаўленасці ў іх працадаўцаў.

Водгукі працадаўцаў, атрыманыя ў ходзе іх анкетавання, характарызуюць іх задаволенасць якасцю падрыхтоўкі спецыялістаў: яны высока ацэньваюць узровень іх прафесійнай падрыхтоўкі, практычныя веды і ўменні (4,15 бала), агульную эрудыцыю, культуру, дасведчанасць у сумежных галінах ведаў (4,05 бала). Ёсць і пажаданні працадаўцаў ў плане павышэння прафесійнай кампетэнтнасці спецыялістаў: некаторыя адзначаюць, што выпускнікам не хапае глыбокіх ведаў у галіне камп'ютэрных тэхналогій, уменияў аналізаваць паступаючую інфармацыю.

Аналіз вынікаў вымярэнняў, згодна з асноўным прынцыпам кіравання рызыкамі, дае найважнейшы інструмент для развіцця працэсу падрыхтоўкі спецыялістаў – распрацоўкі папярэджалых дзеянняў і выяўлення прычын нізкай задаволенасці. У кантэксце атрыманых вынікаў на факультэце прыняты шэраг мер, накіраваных на ўдасканаленне арганізацыі адукацыйнага працэсу. Сярод іх: абсталяваны дадатковы камп'ютэрны клас для правядзення заняткаў; у рамках распрацаванай ва ўніверсітэце праграмы забеспячэння навучальнага працэсу электроннымі вучэбна-метадычнымі комплексамі выкладчыкамі спецыяльных кафедраў толькі за 2016-2018 гг. прадстаўлена ў Рэпазіторыі універсітэта для вольнага доступу студэнтам 36 вучэбна-метадычных комплексаў; развіваецца праца па ўзмацненні практыка-арыентаванай накіраванасці навучальнага працэсу – створаны філіял кафедры інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый на базе Цэнтральнай навуковай бібліятэкі НАН Беларусі, праводзяцца заняткі на базе бібліятэк, запрашаюцца вядучыя спецыялісты-практыкі для правядзення майстар-класаў і заняткаў і г.д.

Ацэнка задаволенасці студэнтаў-выпускнікоў, працадаўцаў у межах універсітэцкага спажывецкага маніторынгу важная для кіраўніцтва навучальнай установы, для прафесарска-выкладчыцкага складу, важная яна і для студэнта.

Неабходнасць пераходу ад метадалогіі кантролю якасці да метадалогіі кіравання якасцю, запатрабаванасць уніфікаваных азначных працэдур, стандартызацыі сістэм збору, захоўвання, апрацоўкі і інтэрпрэтацыі атрыманай інфармацыі актуалізуюць праблему стварэння і функцыянавання адекватнай цэласнай сістэмы ацэнкі якасці адукацыі, у якой вывучэнне задаволенасці мэтавых груп спажывцоў адукацыйных паслуг і ўзаемадзеяння з УВА выступае абавязковым кампанентам.

Літаратура

1. XII Международная научно-методическая конференция «Высшая школа: проблемы и перспективы» // Высшэйшая школа. – 2018. – № 2 (24). – С. 3-4.
2. Гайсёнок, В.А. Мониторинг удовлетворенности слушателей и заинтересованных сторон как базовый инструмент контроля и оценки качества дополнительного образования взрослых / В.А. Гайсёнок В.А., В.И. Дмитриев В.И., В.И. Шупляк // Высшэйшая школа. – 2018. – № 2 (24). – С. 19-24.
3. Положение о порядке проведения государственной аккредитации учреждений образования, иных организаций, которым в соответствии с законодательством предоставлено право осуществлять образовательную деятельность, и подтверждения государственной аккредитации (утверждено постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 22.06.2011 № 820) // Режим доступа: <https://edu.gov.by/sistema-obrazovaniya/kontrol-kach/polozheniya/> – Дата доступа: 05.02.2019
4. Аналитическая справка по результатам анкетирования студентов выпускного курса ФИДК (потребительский мониторинг). – Минск: БГУКИ, 2017. – 8 с. – (Машинопись).
5. Зыгмантовіч, С.В. Зваротная сувязь у адукацыйным працэсе ў кантэксце сістэмы менеджменту якасці ўстанова вышэйшай адукацыі / С.В. Зыгмантовіч // Культура. Наука. Творчество : УП Междунар. науч.-практ. конф., Минск, 29–30 мая 2013 г. : сб. науч. ст. / Мин-во культуры Респ. Беларусь, Белорус. гос. ун-т культуры и искусств ; науч. ред. В.Р. Языкович. – Минск : БГУКИ, 2013. – С. 439-444.

УДК 378.091.214.18:[002.1:004]

ВИВЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ СТУДЕНТАМИ- ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯМИ

Ліпінська Алла Володимирівна

доцент кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

Сьогодні конкуренція змушує підприємства використовувати інформаційні системи (ІС), які б забезпечували оперативне використання інформації для прийняття управлінських рішень. ІС підприємства може складатися з кількох функціонально-прикладних підсистем (бухгалтерського обліку, оперативного управління виробництвом, керування кадрами, управління ресурсами тощо). Система електронного документообігу (СЕД), яку можна виділити як функціональну підсистему, виконує інтегруючу функцію для всієї ІС підприємства, будучи платформою для побудови останньої. Така властивість зумовлена тим, що, на відміну від інформації, інших інформаційних об'єктів, електронні документи мають законодавчо закріплену юридичну силу та можуть вільно переміщуватися всередині ІС підприємства через незалежність від специфічних програмних додатків.

Крім того, саме документ, на відміну від інших інформаційних об'єктів, є одиницею управлінської інформації, якість і оперативність отримання якої впливають на роботу підприємства в цілому. Отже, підприємствам, які бажають витримувати темпи сучасної конкуренції, потрібні фахівці, які вільно володіють технологіями електронного документообігу та можуть на його основі реалізувати ефективну інформаційну взаємодію всіх підрозділів і підвищити продуктивність використання інформаційних ресурсів підприємства.

Оперативне отримання інформації на сучасному етапі розвитку суспільства можливе лише з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІТТ). Ефективність управлінської і документаційної діяльності залежить від вирішення завдань оперативного створення документів, контролю за їх виконанням, зберіганням, пошуком і використанням. Електронний документообіг уможливорює підвищення ефективності роботи, скорочення витрат часу на виконання завдань, пов'язаних з професійною діяльністю багатьох фахівців.

Потреби оперативного отримання, опрацювання великих обсягів різноманітної інформації, рутинної роботи з підготовки документів, створення і надання електронних послуг визначають нагальну необхідність комплексної автоматизації документообігу в управлінській і документаційній діяльності.

Завданням закладу вищої освіти є підготовка кваліфікованих, конкурентноздатних фахівців, до яких висувають вимоги, що полягають не лише у комплексі фахових знань, володінні іноземними мовами, але й у вмінні здійснювати пошук, опрацювання і зберігання потрібної інформації з використанням сучасних ІТТ.

Вивчення дисципліни «Електронний документообіг» передбачає ознайомлення студентів-документознавців з основними СЕД, принципами роботи з електронними документами, особливостями електронного документообігу на підприємстві; загальними принципами СЕД, особливостями використання електронних документів, видами документопотоків, які циркулюють на підприємстві і функціональними можливостями СЕД. Майбутні документознавці повинні вміти приймати електронні документи та прослідкувати їх повний шлях до звіту про виконання або архівування, визначати потреби підприємства у впровадженні СЕД і здійснювати аналіз документообігу.

Широке застосування ІТТ в управлінській і документаційній діяльності уможливорює підвищення ефективності взаємодії, надання послуг, колективної роботи співробітників, забезпечує можливість перейти на електронний документообіг.

На більшості підприємств сьогодні використовують «мішаний» документообіг: папір існує лише на вході і виході, а всі внутрішні узгодження роблять у електронному вигляді. Але це не вирішує проблеми.

Одним з основних пріоритетів Національної стратегії розвитку освіти на 2012-2021 рр. визначено впровадження ІКТ у навчально-виховний процес, що забезпечує доступність і ефективність освіти, підготовку молоді до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Електронний документообіг являє собою сукупність процесів створення, опрацювання, відправлення, передавання, отримання, зберігання, використання і знищення електронних документів, які виконують із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту отримання таких документів. Електронний документ може бути створений, переданий, збережений і переведений електронними засобами у візуальну форму.

До основних переваг електронного документообігу відносять: 1) перехід до зручного, швидкого й економного безпаперового юридично значимого документообігу; 2) удосконалення процедури підготовки, подання, доставки, обліку та зберігання документів, їх аутентифікації, цілісності, конфіденційності, неспростовності; 3) криптографічний захист електронних документів при передаванні відкритими каналами; 4) мінімізація фінансових ризиків за рахунок підвищення конфіденційності інформаційного обміну документами; 5) економія ресурсів за рахунок використання оперативного електронного архіву; 6) можливість швидкого пошуку та перегляду електронних документів, а також визначення їх юридичної сили за електронним підписом; 7) значне скорочення процедури підписання договорів, оформлення і подання податкової і фінансової звітності; 8) швидкий і надійний обмін електронними документами з партнерами, контрагентами незалежно від віддаленості адресата. Як показали дослідження, переважна більшість вітчизняних підприємств автоматизують свій документообіг з використанням пакета програмного забезпечення корпорації Microsoft, що пояснюється зручністю в експлуатації і можливостями подальшого розвитку. Тому актуальним є огляд характеристик СЕД, що працюють на платформі Microsoft, визначення їх можливостей, технічних параметрів, вартості.

Оскільки електронний документообіг – це процес обміну документами між установами за допомогою комп'ютерної мережі, то зникає необхідність вручну розмножувати документи, відстежувати їх переміщення всередині підприємства, контролювати порядок передавання конфіденційної інформації. Зберігання документів на захищених серверах унеможливорює факт їх фізичного знищення. Сьогодні успішно впроваджені системи електронного документообігу у Верховній Раді України, Київській міській державній адміністрації, Генеральній прокуратурі України, усіх обласних державних адміністраціях, у банках, більшості приватних структур. Нині в Україні функціонують різні СЕД: АСКОД, Megapolis.DocNet, DIRECTUM, Lotus Notes / Domino, M.E.Doc, SX-Government, FossDoc та інші.

У СЕД відслідковують створення і внесення змін в документи, терміни їх виконання, маршрути руху документів, контролюють версії. Охоплено весь цикл діловодства – від постановки завдання на створення документа до його зберігання в архів. Забезпечується класифіковане централізоване зберігання документів, управління потоками їх переміщення, розмежування прав доступу користувачів до документів відповідно до виконуваних функцій у системі. При впровадженні СЕД враховують організаційно-штатну структуру підприємства, а також можливість її масштабування і інтеграції з іншими корпоративними системами.

Вагомими плюсами СЕД є тимчасове регламентування життєвого циклу документа, автоматичний контроль його руху на підприємстві та за його межами. Легко визначають «вузькі місця» на маршруті

руху документа, що дозволяє оперативно ліквідувати «затори». У СЕД просто вирішують проблему поновлення численних копій застарілих документів, їх одночасно видаляють з документообігу та замінюють новими відразу на всіх робочих місцях співробітників.

Система електронного документообігу – корисний для підприємств програмний продукт, який уможливує вирішення багатьох завдань, зокрема, організації діловодства підприємства, планування різних внутрішніх заходів, оповіщення і інформування співробітників, визначення технології проходження внутрішніх документів на підприємстві.

Документообіг – це технологія, свого роду конвеєр, де головне завдання – забезпечити щоденну безперебійну роботу підприємства, і, як наслідок, виключити все, що може перешкоджати або відволікати від поточної роботи.

Для майбутніх документознавців обізнаність у питаннях електронного документообігу є неодмінною складовою професійної компетентності. Студенти повинні бути не лише досвідченими користувачами СЕД, але й виконувати виробничі функції і завдання документаційної діяльності: забезпечувати роботу з підготовки, реєстрації, обліку, зберігання і передавання документів, контролю над термінами та ходом їхнього виконання в автоматизованому режимі; проектувати уніфіковані форми управлінської документації, здійснювати впровадження і ведення в умовах автоматизованих ІС; забезпечувати захист інформації в автоматизованому режимі; брати участь у розробленні й упровадженні електронних архівів; брати участь у формулюванні завдань, використанні й удосконаленні комп'ютерних систем діловодства та СЕД, автоматизованих систем управління; оптимізувати управління на базі СЕД тощо.

УДК 02.37.018.46

ПРОФЕСІЙНІ ТРЕНІНГИ ЯК ФОРМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ БІБЛІОТЕЧНОЇ ГАЛУЗІ

Мотько Альона Олександрівна

аспірант, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна
науковий керівник: Гранчак Тетяна Юріївна, доктор наук із соціальних комунікацій, професор з/н

Провідну роль у формуванні сучасної бібліотечної справи в Україні відіграє Українська бібліотечна асоціація (далі – УБА), яка одним із напрямів своєї діяльності передбачає «забезпечення професійного розвитку персоналу бібліотек, оновлення системи бібліотечно-інформаційної освіти та підвищення кваліфікації» [4].

В умовах сьогодення, суспільство потребує висококваліфікованих працівників у всіх сферах життя, в тому числі і в бібліотечній галузі. Українська бібліотечна асоціація є однією з тих організацій, що зробила значний внесок в бібліотечну освіту. УБА було створено мережу тренінгових центрів для бібліотекарів, розроблено ряд навчальних програм, організовувались бібліотечні школи, спеціальні семінари та дистанційні курси.

УБА бере участь у розробці проектів для отримання грантів від міжнародних організацій для розвитку бібліотек і бібліотечної освіти та закликає до участі активних фахівців галузі. Усі навчальні заходи, що проводить УБА, сприяють розвитку інноваційних підходів у даній сфері, дають можливість обмінюватися професійним досвідом, навчатися та втілювати сучасні методи в розвиток бібліотечної справи України.

Сьогодні тренінг є одним з ефективних форм роботи у підвищенні кваліфікації бібліотечних працівників. Так, за проектом УБА та фінансової підтримки фундації Білла і Мелінди Гейтс, було створено Головний тренінговий центр для бібліотекарів (ГТЦ), який передбачає «формування системного та сприятливого інформаційно-освітнього середовища, сприяння освіті бібліотекарів, надання додаткових можливостей для навчання» [2].

Тренінговим центром розроблено навчальні програми за наступною проблематикою: «Академічна доброчесність та бібліотеки», «Основи роботи в Інтернеті для бібліотечних працівників», «Нова бібліотечна послуга: використання інформаційних технологій та Інтернету в бібліотеці», «Інноваційні зміни в бібліотеці на основі проектного, кадрового менеджменту та ініціативної діяльності бібліотек», «Технології Веб 2.0 для бібліотек і користувачів: нові можливості розвитку бібліотечного середовища», «Інтелектуальна свобода та доступність інформації в демократичному суспільстві. Етика бібліотечного працівника», «Адвокація: представлення інтересів бібліотек» та ін. [3].

Слід зазначити, що Українська бібліотечна асоціація приділяє посилену увагу проблемі академічної доброчесності, що в сучасному світі є актуальною серед науковців та працівників бібліотечної галузі. Так, УБА проводить тренінги за програмою підвищення кваліфікації працівників бібліотек «Академічна доброчесність та бібліотеки», що передбачає 75 годин аудиторних занять та самостійної роботи. Розробка даної програми підвищення кваліфікації стала можливою за підтримки Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) [1].

Запровадження тренінгових форм підвищення кваліфікації формує новий тип бібліотечного працівника, який здатний відповідати вимогам сучасного користувача, дає можливість удосконалювати бібліотечно-інформаційний процес, обмінюватися практичним досвідом фахівців галузі та розширює спектр послуг бібліотек.

Література

1. Академічна доброчесність та бібліотеки: програма підвищення кваліфікації працівників бібліотек / Українська бібліотечна асоціація. Головний тренінговий центр для бібліотекарів ; розробники: [Воскобойнікова-Гузєва О. В., Загуменна В. В., Кулик Є. В. та ін.]. – Київ: УБА, 2018. – 40 с. – Режим доступу: https://ula.org.ua/images/uba_document/programs/academ_integrety/AI_Lib_Program8.pdf.
2. Головний тренінговий центр для бібліотекарів [Електронний ресурс]. – Київ. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/golovniy-treningoviy-centr/pro-gtc>. – Назва з екрана.
3. Головний тренінговий центр для бібліотекарів: ресурси [Електронний ресурс]. – Київ. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/golovniy-treningoviy-centr/resursi>. – Назва з екрана.
4. Стратегія Української бібліотечної асоціації на 2019–2021рр. [Електронний ресурс]. – Київ – Режим доступу: https://ula.org.ua/images/uba_document/news/2018/ULA_Strategy_2019-2021.pdf. – Назва з екрана.

УДК 005.963.1:378:02(091)

БІБЛІОТЕЧНІ КУРСИ ЯК ПРЕДТЕЧА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Новальська Юлія Вікторівна

головний бібліотекар науково-дослідного відділу,
Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, м. Київ, Україна

На початку ХХ ст. постає питання про фахову підготовку бібліотечних працівників, що згодом переростає в організацію бібліотечних курсів. З метою створення міцної науково освітньої бази для запровадження систематичної підготовки бібліотечних фахівців Л. Б. Хавкіна ініціювала відкриття в Харківській громадській бібліотеці (ХГБ) першого в країні кабінету бібліотекознавства (1903 р.). У 1904 р. вона на Третньому з'їзді з технічної та професійної освіти у доповіді «О профессиональной подготовке библиотечных работников» доводила необхідність започаткування спеціальних бібліотечних курсів для підготовки бібліотекарів. Пізніше, в 1909р., К. Рубинський у відомій публічній лекції «Культурная роль библиотеки и задачи библиотечного дела» зазначав, що бібліотека має стати предметом серйозного вивчення, а дисципліна «Бібліотекознавство» – вивчатися в університетах. Він підкреслював, що предметом такої навчальної дисципліни слід вважати не стільки технічне знання бібліотечної діяльності, скільки бібліотеку як соціальний інститут та закони її функціонування. У кінці 1909 р. Академія наук виступила с проектом заснування кафедр бібліотекознавства і бібліографії при університетах. З 1910 р. відбуваються перші спроби організації курсів бібліотекознавства, які були здійснені в Харківському університеті Л. Хавкіною. Проте в ті роки започаткувати фахову підготовку бібліотекарів не вдалося. Царський уряд взагалі не цікавився цим питанням, обмежуючи свої дії лише наглядом за діяльністю бібліотек і читальень.

Започаткування бібліотечної освіти стало можливим після прийняття рішень Першого Всеросійського з'їзду з бібліотечної справи, який відбувся у 1911 р. в Санкт-Петербурзі. Одним із питань яке викликало гостру дискусію, було питання підготовки кадрів для бібліотек. По суті це була полеміка про зміст і рівень освіти бібліотечних фахівців. Було висловлено два підходи до цього питання, а саме підготовка бібліотекарів в університетах та на короткострокових бібліотечних курсах. Прибічники університетської освіти: О. Войнич-Сяноженцький, К. Рубинський, Л. Брюхатов, Н. Сафронєєв та інші, наполягали на підготовці широко освіченого бібліотекаря-універсала. Вони виходили з того, що освітній рівень бібліотекарів не високий, а бібліотечна робота вимагає широкого кругозору в ідеалі – енциклопедичної освіти. Опоненти університетської освіти: Є. Доброжинський, С. Масловський, А. Калишевський та інші, наголошували на професійній підготовці, обґрунтовували доцільність бібліотечних

курсів різного терміну навчання, вони були переконані, що не існує – «вищої загальної освіти». Після багатогодинної дискусії більшістю голосів (28 проти 17) була прийнята резолюція про організацію окремих бібліотечних курсів, з обмеженням їхніх програм виключно циклом спеціальних бібліотечних дисциплін. Таким чином, з'їзд визнав за необхідне започаткування спеціальних вищих курсів бібліотекознавства і бібліографії для теоретичної і практичної підготовки бібліотекарів і їх помічників.

Проте рішення З'їзду були реалізовані лише через два роки, а саме в 1913 р., відкриттям бібліотечних курсів в Москві при Народному університеті імені Шанявського. Ініціатором їх створення була член Товариства бібліотекознавства Л. Хавкіна.

Бібліотечні курси були розраховані на підготовку працівників для громадських, народних, дитячих і шкільних бібліотек. Спочатку це були трьохтижневі курси з програмою на 72 учбові години. В наступні роки, з огляду наполегливого побажання бібліотекарів, тривалість учбових тижнів і кількість годин практичних занять постійно збільшувалась. В 1917 р. додатково до основного 4-х тижневого курсу були запроваджені ще додаткові 2 тижні практичних занять в бібліотеках. В лекціях висвітлювались питання комплектування, каталогізації, класифікації і організації книжкових фондів. Бібліографічна підготовка забезпечувалась читанням бібліографії, природознавства, бібліографії російської художньої літератури і бібліографії історії Росії. Необхідно відмітити, що курси не могли дати достатньо знань з теорії та практики бібліотечної роботи, в зв'язку з обмеженим терміном їх проведення.

На теренах України функціонування бібліотечних курсів було організовано в 1918 р. Харківським товариством грамотності. Важливо зауважити, що і на московських, і на харківських бібліотечних курсах окремі дисципліни читали одні й ті ж викладачі: Л. Б. Хавкіна, А. А. Покровський, О. А. Дідріхсон. Український бібліотекознавець С. О. Сірополко викладав на бібліотечних курсах при Університеті А. Л. Шанявського цикл лекцій, присвячених технології придбання бібліотеками книг, системі книговидавничих та книготорговельних фірм Росії. Він же читав курс «Бібліотекознавство» на бібліотечних курсах, відкритих у 1918 р. на базі Фребелівського педагогічного інституту в Києві. У 1919 р. у Києві при Позашкільному відділі Наркомпросу України також організовано бібліотечні курси, які проходили як цикл семінарів. Техніка бібліотечної роботи викладалася на цих курсах за такою ж програмою, як і на бібліотечних курсах в Університеті ім. А. Л. Шанявського, а серед лекцій, присвячених літературі та окремим галузям знань, слухачі особливо відзначали лекції харківського професора Д. І. Багалія з питань української історіографії.

Підготовка бібліотечних фахівців на курсах отримала своє продовження у форматі курсів підвищення кваліфікації.

Література

1. Бачинська Н. А. До джерел вищої бібліотечної освіти в Україні (початок XIX- перша чверть XX століття) / Н. А. Бачинська // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2017. – Вип. 2. – С. 46–52.
2. Ковальчук Г. Підвищення кваліфікації бібліотечних працівників в Україні : ретроспективний аспект / Галина Ковальчук // Бібліотечний форум: історія, теорія, і практика. – 2016. – №3(5). – С. 11–14.
3. Новальська Т. В. Бібліотечне читачезнавство в Україні: історія, теорія, практика : моногр. / Т. В. Новальська. – Київ : Вид-во Ліра, 2018. – 352 с.
4. Соляник А. А. Флагман бібліотечно-інформаційної освіти // Вісник ХДАК. – 2009. – Вип. 27. – С. 74–83.

УДК 021.2ДНАББ:378(477-25)

СПІВПРАЦЯ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВОЇ АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. В. Г. ЗАБОЛІТНОГО ТА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Піонткевич Надія Ігорівна

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна
науковий керівник: Прокопенко Людмила Іванівна, кандидат культурології, доцент

В умовах сьогоденні вироблення професійних, практичних навичок у студентів є першочерговим обов'язком закладів вищої освіти (далі – ЗВО). Саме тому учбові установи стрімко розвивають співпрацю з іншими закладами, які готові забезпечити студентів матеріально-технічною базою, виробити у студентів практичні навички зі своєї професії, зацікавити у подальшому навчанні. Зазвичай, саме практика та

практичні знання дають студенту не тільки захоплення своєю справою, а ті самі навички, які він застосовує у своїй подальшій роботі.

Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека ім. В. Г. Заболотного (далі – ДНАББ), як база практики, здійснює практичну підготовку за спеціальностями: «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», «Архітектура та дизайн», «Краєзнавство», «Художня справа», «Інженерна справа» тощо. Бібліотека має повне інформаційне забезпечення для надання теоретичних знань, та застосуванню їх на практиці, шляхом залучення студентів в роботу бібліотечних процесів.

Також бібліотека виступає ініціатором в апробації студентських робіт, є базою навчальної роботи. Наприклад, студенти II-курсу Київського національного університету будівництва і архітектури працюють над курсовими роботами із розробки інтер'єру читальних залів ДНАББ ім. В. Г. Заболотного [3].

В рамках відзначення 75-річчя Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В. Г. Заболотного відбулася презентація студентських проєктів «Візуалізація публічного простору галузевої бібліотеки», який раніше був розроблений у рамках V Міжнародного молодіжного архітектурного фестивалю ARCHIVISION 2018. Студенти представили свої роботи, кожна з яких відрізняється між собою та уособлює уяву свого автора. На презентації студенти показали, що бібліотека може бути цікавою, «розбудити» читача, та стати тим простором, в якому хочеться знаходитися [1].

Як база практики для студентів, ДНАББ відкрила свої двері у 2007 році. Майже кожного року студенти з провідних вишів м.Києва звертаються до бібліотеки для проходження практики, серед яких: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський університет імені Бориса Грінченка, Київський національний університет культури і мистецтв, Київський національний університет будівництва і архітектури тощо. Студенти, які приходять на практику навчаються на бібліотекарів, істориків-краєзнавців, архітекторів та інші професії, пов'язані із інформаційною, проектною, науково-дослідною сферами діяльності.

Для кожного студента, вище перерахованих професій, керівник практики складає індивідуальну та робочу програми практики від бібліотеки, спираючись на регламентуючі документи по практиці від ВНЗ.

Тож наприклад, студенти Київського національного університету культури і мистецтв, спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», проходячи виробничу практику в бібліотеці, поглиблюють знання методики реєстрації та обліку користувачів, застосовують на практиці знання щодо процесів формування та організації бібліотечного фонду, пошуку в базах даних, доступу до електронних ресурсів бібліотеки, ведення бібліографічної та довідково-інформаційної діяльності. Під час практики студенти ознайомлюються з технологіями формування та комплектування фонду, науковою обробкою документів, створенням електронного каталогу, методикою створення бібліографічних покажчиків.

Студенти, які навчаються на спеціальності «Історія» історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, знайомляться з відділом рідкісної книги та краєзнавства, інноваційно-методичною та краєзнавчою роботою в бібліотеці, веденням бібліографічно-інформаційної діяльності, роботою з довідково-пошуковим апаратом бібліотеки з метою пошуку матеріалів історико-краєзнавчої тематики, інформаційними технологіями пошуку літератури в бібліотеці тощо.

З метою поглиблення знань студентів у галузі історичних і краєзнавчих дисциплін було запропоновано бібліотекою проведення групових краєзнавчих досліджень під наглядом керівників практики з історії малих міст України, вивчення життя й діяльності відомих київських архітекторів І. Г. Григоровича-Барського та В. Г. Заболотного. Виконані студентами роботи дали змогу їм закріпити теоретичні та практичні знання, набуті навички в оволодінні методикою історико-краєзнавчих досліджень.

Бібліотека допомагає студентам у формуванні себе, як спеціаліста та професіонала своєї справи, та виконує основну функцію, яку на неї перекладає ВНЗ – закохує у свою професію студента. Також ДНАББ ім. В. Г. Заболотного сприяє вищим навчальним закладам у формуванні та навчанні студентів та тим самим є запорукою професійного становлення фахівців.

Література

1. Візуалізація публічного простору галузевої бібліотеки [Електронний ресурс] / Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека ім. В. Г. Заболотного. – Електронні дані. – Київ. –Режим доступу: <http://www.dnabb.org/modules.php?name=Pages&go=page&pid=1341> – Назва з екрану. – Дата перегляду: 12.04.2019.

2. Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека ім. В. Г. Заболотного [Електронний ресурс] / Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека ім. В. Г. Заболотного. — Електронні дані. — Київ. — Режим доступу: <http://www.dnabb.org/index.php> — Назва з екрану. — Дата перегляду : 12.04.2019.

3. Дизайн інтер'єру бібліотеки: обміри [Електронний ресурс] / Facebook. Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека ім. В. Г. Заболотного. — Електронні дані. — Київ. — Режим доступу: <https://www.facebook.com/dnabb.org> — Назва з екрану. — Дата перегляду : 12.04.2019.

УДК 37:004]:366.636

МЕДІАПРОСЬЮМЕРИЗМ ЯК СКЛАДОВА МЕДІАОСВІТИ

Поліщук Тетяна Ігорівна

старший викладач кафедри бібліотекознавства та інформології,
Київський університету імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

Розвиток інформаційного суспільства та можливість створювати власний медіапродукт охоплює дедалі більшу аудиторію. Таке явище як медіапросьюмеризм вже не викликає подиву та займає одне з провідних місць у медіаосвіті, однак потребує вивчення та осмислення. Необхідно визначити та узагальнити його риси і вплив на освітній медіапроцес. Карстен Вінтер (Carsten Winter) вважає медіапросьюмеризм конкурентноспроможним явищем, що здатне посунути сучасні ЗМІ. Адже нинішні користувачі нових медіа здатні формувати власний медіа-простір, критично обробляти інформацію та створювати авторський контент [7, с. 47]. Це дещо відрізняється від того, що ми вкладаємо в розуміння медіакультури, оскільки відбуваються перетворення медіаспоживання, медіавиробництва та як наслідок утворюється індивідуальний медіапродукт.

Мета статті — проаналізувати медіапросьюмеризм, як складову медіаосвіти розглянути культуру споживача та створення ним власного медіапродукту.

Поняття просьюмеризм було введено американським журналістом, соціологом та футурологом Елвіном Тоффлером ще у 1980 році, в його праці «Третя хвиля». Де він спрогнозував розрив між виробником та споживачем, трансформацію економіки завтрашнього дня, що в решті-решт і поєднає ці два чинники [5]. Медіапросьюмеризм, за означенням української дослідниці Тетяни Крайнікової, є явищем компетентного медіаспоживання, яке спонукає до створення власного медіапродукту через вивчення інформаційних технологій та здатності аналітичного дослідження медій [3, с. 230]. Тоді якість контенту буде оцінювати власне читач. А в центрі професійного аналізу будуть наступні критерії оцінювання: своєчасність, актуальність, відповідність, багатогранність, достовірність, незалежність та критичний аналіз джерел. В той час як читач буде віддавати перевагу доступності матеріалу, зрозумілості викладу та посилення сенсу. Наталія Череповська підсумовує деякі ознаки компетентного споживача інформації. Новий користувач володіє візуальним сприйманням, критичним мисленням та може створювати власний медіатекст [6, с. 4]. Медіапросьюмеризм покликаний трансформувати саму систему медіакультури, коли безпосередньо споживач медіапродуктів перетворює їх на власний контент, шляхом аналізу та синтезу. Таким чином медіаспоживач наважується стати новими цензором в інформаційному просторі, а обираючи певні медіапродукти він формує його порядок денний. Отже, за джерельною базою дослідження стає очевидним, що медіапросьюмеризм — це формування компетентного медіаспоживача, який здатний аналітично оцінювати й відбирати медіапродукти та, опанувавши інформаційні технології, самостійно виробляти нові повідомлення.

Яким же чином вплинути на формування якісного контенту в нових медіа? Та чи потрібно вчити медіапросьюмеризму? Відповідь очевидна: необхідно досягти якості медіапродукту через впровадження освітніх програм з медіабезпеки та медіаграмотності. Щоб та частина користувачів всесвітньої мережі, яка здатна створювати медіапродукт робила це якісно та підвищувала таким чином загальний рівень споживача. Медіапросьюмер і відрізняється від традиційного медіаспоживача саме рівнем медіаграмотності та обізнаності з джерельною базою. Це визначається сукупністю практичних навичок та компетентностей необхідних для якісного розвитку суб'єкта в сучасному інформаційному суспільстві. Зокрема, йдеться про таке: аналізувати різножанрові повідомлення, мати доступ та осмислювати інформацію, обмінюватися та розмішувати матеріали, визначати достовірність змісту, створювати власний контент (текстовий, аудіо-, фото-, відео-, чи графічний) тощо. Таким чином, медіапросьюмеризм є результатом трансформації соціальних комунікацій та ЗМК. А це сприяє становленню нового, напівпрофесійного споживача інформаційних продуктів — медіапросьюмера, тобто розбірливого, креативного, та самостійного користувача нових медій.

В освіті сучасного фахівця з інформаційної, бібліотечної а архівної справи медіапросьюмеризм допомагає формуванню компетентного медіаспоживача та вміння створювати якісний медіапродукт [1, 2]. Однак подальшого вивчення потребують такі питання, як дослідження медіааудиторії користувачів бібліотек, методи аналізу контенту та викладу матеріалу, інформаційні потреби та інтереси, медіавподобання читачів. А вміння критично оцінюваннювати інформаційні повідомлення формує здатність зробити висновки про сильні та слабкі його сторони, щоб посилити його авторським текстом.

Отже, медіаосвіта в сучасній системі знань має займати одне з провідних становищ. Адже сучасний користувач медіапродукту, опираючись на аналіз джерел, формує власний інформаційний простір на створює унікальний інформаційний контент. Що має базуватися на критичному мисленні та медіа безпеці і медіапросьюмериз, як складова медіаосвіти, відіграє в цьому важливу роль.

Література

1. Гуменюк Л. Практична медіаграмотність. Посібник для бібліотекарів [Електронний ресурс] / Л. Гуменюк, В. Потапова ; ред.- упоряд. О. Волошенюк. – 2015. – Режим доступу : <http://aup.com.ua/books/mbm/>. — Назва з екрана
2. Крайнікова Т. Культура медіаспоживання в Україні: [від консьюмеризму до просьюмеризму] : [монографія] / Т. С. Крайнікова; ред.: В. В. Різун. – Бориспіль : Люксар, 2014. – 371 с. – Бібліогр.: с. 336-371 – укр.
3. Крайнікова, Т. С. Медіапросьюмеризм: загальна характеристика явища [Текст] / Т.С. Крайнікова // Вісник Харківської державної академії культури. Вип. 44 ; за заг. ред. В.М. Шейка – Х. : ХДАК, 2014. — С. 226-233.
4. Осюхіна М. О. Медіа- та інформаційна грамотність як складова сучасних інформаційно-комунікаційних обмінів (національна концепція у контексті світового досвіду) [Текст] : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.01 / Осюхіна Марина Олександрівна ; Дніпров. нац. ун-т ім. Олеся Гончара . – Дніпро, 2018. – 19 с.
5. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер ; [пер. с англ. ; науч. ред., авт. пред- исл. П. С. Гуревич]. — М. : Изд-во АСТ, 1999. — 784 с.
6. Череповська Н. І. Програма спеціального медіаосвітнього курсу для старшокласників ЗОШ «медіакультура» (2008) [Електронний ресурс] / Н. І. Череповська. — Режим доступу: http://leader.ciit.zp.ua/files/menu_r2/media/prog_medial.doc. — Назва з екрана
7. Winter C. How media prosumers contribute to social innovation in today's new networked music culture and economy / C. Winter // International Journal of Music Business Research. — 2012, Vol. 1 no. 2. —P. 46–73

УДК 01-051:316.62

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ БІБЛІОТЕЧНОЇ ПРОФЕСІЇ

Польовик Світлана Миколаївна

завідувач відділу «Фонд Президентів України»,

кандидат наук із соціальних комунікацій,

Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського, м.Київ, Україна

Ще на початку ХХІ століття бібліотекарі розглядалися переважно як представники великих соціальних груп. З цих позицій створювалися соціологічні портрети бібліотекарів у різних країнах. Що ж стосується бібліотеки як соціального інституту, що збирає, зберігає і надає в користування інформацію, то в останні роки стало зрозуміло, що його можна і потрібно вивчати не стільки в соціологічному, скільки в соціально-психологічному аспекті.

Науково-теоретичною основою дослідження стали праці вчених, які заклали основи досліджень психологічної складової бібліотечної професії. Зокрема, мова йде про таких дослідників як Р. Волвертон, А. Хайзе, Л. Спенсер, Г. Стефен, Б. Поснер, Р. Стенберг, Л. Амлінський, С. Бруй, С. Єзова, Т. Біла та ін.

Мета дослідження. Проблематика статті спрямована на дослідження окремих аспектів бібліотечної професії, обумовлених силою психологічних імпульсів у професіоналів, які присвятили своє життя бібліотеці.

На думку багатьох дослідників у рамках такого напрямку як «психологія бібліотечної справи» діяльність бібліотекарів, принаймні частково, обумовлена психологічними факторами. Невгамовним прагнення зібрати людське знання в усіх його проявах безсумнівно, має психологічні складові.

У природі бібліотекарів або як прийнято їх називати у сучасному контексті, адміністраторів бібліотек, закладено специфічні психологічні якості. У процесі роботи деякі психологічні якості трансформуються,

компенсуються, але безсумнівним залишається той факт, що «дуже активна та спонтанна людина не зможе працювати в рамках бібліотечної системи», вважає Т. Біла [1, с. 245]. Сьогодні зрозуміло, що бібліотеки мають важливе значення для освіченого суспільства, але їх подальше існування зумовлене психологічними особливостями бібліотечних фахівців. Кожен бібліотекар зіткнувся із стереотипом бібліотекаря: «мишка», «книжковий черв'як», незграба, інтровертована людина. Звичайно, багато інших професій страждають від власних стереотипів, але бібліотекарі у цьому плані здаються унікальними, адже часто, зокрема в художній літературі зображують «типового» бібліотекаря з вищеперерахованими характеристиками.

Американська дослідниця Л. Спенсер не погоджується з цими стереотипами і вважає бібліотекарів набагато різноманітнішими і нюансованими. На її думку, «бібліотечні фахівці – це люди з профільною освітою, які мають широке представлення про світ та наділені високим інтелектом» [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**].

Аналізуючи механізми психологічного захисту, зокрема такі, як перекомпенсація, яку бібліотекарі протиставляють стереотипам, Б. Поснер переконливо доводить, що «бібліотекарі можуть і повинні реагувати на цю стереотипізацію більш свідомими і ефективними способами» [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**, с. 121]. Протиставлення стереотипів неминує піднімають питання про те, що мотивує деяких людей будувати кар'єру в бібліотечній сфері.

Таким чином, вивчення психологічних аспектів бібліотечної професії – це спроба підвищити обізнаність про значущі, але забуті елементи будь-якої сфери, пов'язаної з комунікацією. Бібліотеки вже пройшли через величезні зміни і парадигми з початку цифрової ери, але багато чого ще не зроблено. Інформаційні технології продовжують розвиватися в міру збільшення темпів, політичні та економічні потрясіння загрожують нашим традиційним моделям фінансування, а самореклама бібліотеки постійно ставиться під сумнів. Саме тому не можна дотримуватися традиційних моделей бібліотечної справи і стереотипних образів бібліотечних фахівців.

Дане дослідження дозволяє зробити висновок про те, що руйнування стереотипу та формування образу бібліотекаря як адміністратора сучасної бібліотеки багато в чому залежить від його психологічної культури: знання основ психології особистості, володіння набором психологічних умінь і навиків спілкування, наявністю самооцінки. Необхідно підкреслити значення психологічної підготовленості бібліотекаря, особливо молодого, для вирішення завдань власного розвитку, духовного збагачення і використання творчих можливостей у своїй діяльності.

Література

1. Біла Т. Актуальні психологічні якості бібліографа та вимоги до професії інформаційного працівника на сучасному етапі // Вісник Львівського університету. Сер. : Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. 2012. Вип. 7. С. 244–253; 2. Posner B. The ethics of library resource sharing in the digital age. *Interlending & Document Supply*. 2012. № 40 (2). P. 119–124; 3. *Spencer L.G. The psychology of librarianship*. Sacramento : Wright Library Juice Press, 2015. 395 p. та ін.

УДК 027.022

ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА: КОМУНІКАЦІЙНИЙ ЦЕНТР КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ РЕГІОНУ

Пристаї Галина Іванівна

викладач, кандидат наук із соціальних комунікацій,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна

Публічна бібліотека на сучасному етапі – це багатогранна структура, яка має безліч можливостей і змінюється разом із суспільством загалом та з кожним читачем зокрема. Оскільки бібліотека як унікальний соціокомунікаційний та одночасно соціокультурний інститут є невід'ємною складовою генерування, відтворення, збереження та популяризації культурно-мистецького надбання регіону, інформаційною базою підтримки та реалізації соціокультурної діяльності членів соціуму, то саме вона має бути центром формування та розвитку культурно-мистецького середовища регіону. Бібліотека має необхідні складові налагодження продуктивних комунікаційних зв'язків між усіма суб'єктами культурно-мистецького середовища регіону, а саме: інформаційно-ресурсну, техніко-технологічну, організаційну та кадрову.

Проаналізувавши сучасний стан формування та організації використання ОУНБ інформаційно-ресурсного потенціалу в галузі культури й мистецтва, слід відзначити, що турбота про збереження та

розвиток місцевої культури і традицій є важливим напрямом діяльності центральних регіональних бібліотек. Роль бібліотек у збереженні та систематизації етноісторичних, архітектурних та мистецьких цінностей краю може бути поцінована й владою в контексті розвитку туризму в регіоні, оскільки влада може сприяти виділенню коштів на створення та популяризацію бібліотеками видань туристичного та культурно-мистецького спрямування. З іншого боку, бібліотеки активно долучаються до проведення усіх значущих міських заходів, що організуються управліннями культури міських, районних та обласних державних адміністрацій. Органи влади зацікавлені в розвитку співробітництва між інституціями культури, реалізації спільних проектів у сфері мистецтва, організації виставок доробку митців, майстер-класів народних майстрів, спрямованих на збереження і популяризацію культурної спадщини регіону.

У працях науковців підкреслюється, що для бібліотеки як комунікаційної установи та каналу передачі найзмістовнішої і перевіреної часом соціально значущої інформації притаманна сутнісна соціокультурна функція, спрямована на вільний духовний розвиток особистості, її залучення до цінностей світової та національної культури. Найповнішу характеристику соціальних функцій бібліотеки як комунікаційної інституції навів Ю. Столяров, обґрунтувавши невпинне зростання ролі й значущості бібліотек у генеруванні національного та глобального соціокультурного простору [7].

З позицій розкриття ролі бібліотеки як комунікаційного репрезентанта культурно-мистецького надбання регіону важливим було ознайомлення з концепцією сутнісних соціальних функцій публічної бібліотеки, обґрунтованою М. Самохіною [5]. Окрім того, важливими для з'ясування сутності й структури комунікаційного простору регіону, визначення в ньому провідного місця бібліотек є праці К. Генієвої [1], Н. Захарової [2], О. Мар'їної [3], В. Суртаєва [8], Н. Солонської [6] та ін.

Передусім зазначимо, нині зусилля бібліотек спрямовані на забезпечення безперешкодної доступності їх інформаційних ресурсів та сервісів, розширення видавничої діяльності в традиційному поліграфічному й веб-форматі, розвиток мережевої корпоративної співпраці з іншими суб'єктами культурно-мистецької галузі, створення власних електронних інформаційних продуктів та послуг і надання доступу до них на веб-сайтах бібліотек. Ці проблеми послідовно вирішуються в усіх бібліотеках регіону, причому кожна з них з урахуванням регіональних умов і сформованих традицій обрала власну стратегію підвищення якості бібліотечно-інформаційного обслуговування. Оскільки кожний регіон України має свої неповторні етнічні та національно-культурні особливості, зміст і склад інформаційних ресурсів ОУНБ є майже унікальними. Окрім вичерпного комплектування краєзнавчих фондів та фондів місцевого друку, наукові бібліотеки створюють різноманітні електронні проблемно-тематичні ресурси про регіон (повнотекстові, фактографічні, бібліографічні), зокрема й культурно-мистецького спрямування. Таким чином провідні ОУНБ України активно впроваджують нині нові форми обслуговування користувачів, спрямовані на соціокультурну, галерейно-виставкову, екскурсійну, інформаційно-просвітницьку діяльність. Досвід їх роботи свідчить, що в сучасній ОУНБ є потужні інформаційні, організаційно-технологічні, кадрові ресурси для того, щоб стати базовим елементом сучасної соціокультурної інфраструктури регіону, активним провідником державної культурної політики. Сервісна функція бібліотеки буде успішно реалізованою лише за умов встановлення постійного зворотного зв'язку з користувачем, системного відстеження ступеня задоволеності ним рівнем бібліотечно-інформаційного обслуговування.

Маючи досвід на шляху новацій, усі ОУНБ можуть апробувати нові форми й опановувати перспективні напрями роботи. Основною метою в роботі ОУНБ України є формування цілісного інформаційного культурно-мистецького ресурсу регіону та забезпечення безперешкодного доступу до нього користувачів; поширення знань з питань культури та мистецтва, організація змістовного дозвілля громадян. Книгозбірні трансформуються нині на культурні центри з творчими студіями, де є можливість долучитися до скарбів національної та світової культури, відпочити, поспілкуватися в невимушеній атмосфері, зокрема й у мережевому просторі в режимі он-лайн.

Нині інформація про культурно-мистецьке життя регіону розпорошена по різних джерелах: монографіях, енциклопедичних виданнях, путівниках, періодичних виданнях, інтернет-сторінках. Саме тому є необхідність у консолідації цієї інформації, створенні та реалізації мистецьких проектів, метою яких має бути кумуляція, систематизація, зберігання, популяризація інформації про заклади мистецького профілю області, міста, району, села; біографії діячів культури та діяльність творчих спілок і колективів, репрезентація культурно-мистецьких здобутків регіону в глобальному комунікаційному просторі. Основним завданням відділів мистецтв ОУНБ є привернення уваги громадськості до вивчення культури й мистецтва регіону, архітектурних пам'яток, розвитку регіонального мистецького краєзнавства, туризму, збереження культурного надбання держави. Важливою складовою мистецьких проектів є оприлюднення досліджених матеріалів, унаслідок чого будуть створені культурні цінності, які використовуватимуться не одним поколінням нащадків.

Обласні книгозбірні на своїх сайтах реалізують переважно поодинокі інтернет-проекти, присвячені краєзнавству, зазвичай висвітлюючи інформацію про історію міст, сіл, оформлюючи тематичні теки. Проте варто зазначити, сформованих обласними науковими бібліотеками повнотекстових електронних баз даних, які б достатньо повно висвітлювали специфіку культурно-мистецького життя краю, а саме рівень розвитку всіх видів мистецтва (театральне, музичне, хореографічне, декоративно-прикладне тощо) і персоналії їхніх діячів, немає на жодному з бібліотечних сайтів. Певні інформаційні прогалини наявні і в контенті сайтів тих бібліотек, які частково в краєзнавчих електронних баз даних почали розмішувати інформацію з питань культури та мистецтва свого регіону (Дніпровська ОУНБ, Вінницька ОУНБ, Івано-Франківська ОУНБ, Кіровоградська ОУНБ, Тернопільська ОУНБ, Херсонська ОУНБ) [4]. Детальний аналіз масиву їх баз даних показав певні недоліки, що заважають користувачеві отримати необхідну інформацію саме про мистецькі заклади кожного села, міста, краю.

Надто важливим є генерування на сайтах ОУНБ онлайн-реферативних баз даних «Культура та мистецтво регіону», створення інтернет-навігаторів по найзмістовніших культурно-мистецьких ресурсах профільних регіональних установ, публікація он-лайн-анонсів культурно-мистецьких заходів бібліотек області. Тобто нині назріла необхідність глибше аналізувати запити читачів на інформацію з питань культури та мистецтва, створювати нові види спеціалізованих баз даних, які б наповнювалися саме мистецьким контентом і репрезентували культурні надбання кожного регіону України, що має різний етнічний склад населення, стали традиції, рівень культурного розвитку та мистецький потенціал.

Варто відмітити, важливою умовою підвищення ефективності популяризації ОУНБ культурно-мистецьких надбань регіону є постійне вдосконалення системи комунікаційних засобів, а саме: генерування нових ідей щодо розробки та впровадження в практику унікальних інформаційних продуктів; вдосконалення та поповнення їх новим контентом і актуальною інформацією; форматування вже напрацьованих митцями досягнень і надання їм значущості через популяризацію бібліотечно-інформаційними засобами; інтенсифікація репрезентації творчого доробку митців на основі розширення моделей соціокультурної діяльності та комунікаційних зв'язків з мистецькою громадськістю регіону.

Проведене дослідження не вичерпує всіх сторін наукового пошуку з даної теми. Перспективними напрямками подальших досліджень є вивчення зарубіжного досвіду організації бібліотечно-інформаційного супроводу культурно-мистецької діяльності. формування системи корпоративної співпраці соціокультурних установ щодо репрезентативного подання результатів діяльності членів професійної спільноти в мережевому комунікаційному просторі; розроблення критеріїв ефективності комунікаційних засобів та форм дистанційного обслуговування суб'єктів культурно-мистецького середовища регіону.

Література

1. Гениева Е. Ю. Библиотека как центр межкультурной коммуникации : [моногр.] / Екатерина Гениева. – М. : РОССПЭН, 2008. – 207 с.
2. Захарова Н. Культурно-інформаційна функція наукової бібліотеки в сучасних умовах / Н. Захарова // Наук. праці Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – Вип. 36. – С. 447–451.
3. Мар'їна О. Ю. Інформаційно-комунікаційна взаємодія як фактор розвитку регіональних бібліотечних систем : автореф. дис. ... канд. наук з соц. комунікацій : 27.00.03 / Мар'їна Олена Юріївна ; Харків. держ. акад. культури. – Харків, 2011. – 20 с.
4. Пристай Г. І. Інтегрування соціокультурної діяльності публічної бібліотеки в культурно-мистецький простір регіону / Г. І. Пристай // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (26–27 листоп. 2015 р.) / Харківська державна академія культури. – Харків, 2015. – С. 129–131.
5. Самохина М.М. Библиотека как социальный институт и ее функции / М. М. Самохина // Библиотека и общество в России 90-х годов XX века : материалы семинара / Моск. библ. ассоциация, Рос. гос. б-ка, Рос. гос. б-ка для слепых, Библ. благотв. фонд. – Москва, 1994. – С.12–18.
6. Солонська Н. Г. Імідж і культурно-просвітницька діяльність сучасної бібліотеки [Електронний ресурс] / Н. Г. Солонська. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/sites/default/files/msd/1111sol.pdf>. – Назва з екрана.
7. Столяров Ю. Н. Сущностные функции библиотеки [Электронный ресурс] / Ю. Н. Столяров – Электронные данные. – Режим доступа: http://schoollibrary.ioso.ru/index.php?news_id=144. – Загл. с экрана.
8. Суртаев В. Я. Методологические основы функционирования социокультурного пространства / В. Я. Суртаев // Вестник Челябинской государственной академии культуры и искусств. – 2009. – № 4. – С. 46–48.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 029 «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА» ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ**Прокопенко Людмила Іванівна**доцент кафедри інформаційних технологій, кандидат культурології, доцент,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

Практична підготовка студентів є невід'ємним елементом навчального процесу, що здійснюється на умовах співпраці між закладом вищої освіти – КНУКІМ і бібліотечно-інформаційними установами м. Києва, регіонів України та відповідають вимогам розроблених програм. Організація практичної підготовки студентів для бібліотечно-інформаційної сфери діяльності є складовою навчального процесу кафедри інформаційних технологій КНУКІМ.

Програма практики є основним навчально-методичним документом, згідно з яким здійснюються організаційні заходи та визначається зміст безпосередньо окремих видів занять під час проходження практики студентами. Програми практики студентів галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» розроблені на основі Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII, Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93, наказу Міністра освіти України № 351 від 20.12.1994 р. «Про внесення змін до Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» [6] та «Положення про проведення практики студентів Київського національного університету культури і мистецтв», затвердженого рішенням головної Вченої ради КНУКІМ.

Підготовка сучасних фахівців бібліотечно-інформаційної сфери в умовах сьогодення є актуальною, вимагає пошуку нових інноваційних напрямів у організації освітнього процесу та спрямована на формування комп'ютерної і медіаграмотності, умінь працювати з електронними інформаційними ресурсами тощо. Саме тому, у формуванні бібліотечного фахівця вагомими є повага і інтерес до обраної професії, організаторські і творчі здібності, комунікабельність та умінь адаптуватися в нових умовах. Для відповідної підготовки майбутніх фахівців бібліотечної галузі необхідно закріплювати отримані теоретичні знання на практичній підготовці, важливою складовою якої є професійно-освітня співпраця Кафедри і бібліотек.

Навчальна практика є другим етапом практичної підготовки (після ознайомчої практики першого курсу), у процесі якої студенти II курсу, спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», набувають первинних професійних умінь і навичок. Навчальна практика закладає основу спеціальності, вводить практиканта у виробничий процес фактичної інформаційної діяльності бібліотеки. Під час практики студенти виконують конкретні виробничі завдання, що сприяють формуванню їх інтересу до бібліотечної професії, наукової роботи та розвивають фахове мислення. Метою навчальної практики є закріплення теоретичних знань (з дисциплін «Аналітико-синтетична обробка документів», «Документні ресурси бібліотек»), шляхом поглибленого оволодіння всіма технологічними циклами формування документно-інформаційних ресурсів (бібліотечного фонду) різних типів та видів бібліотек, здійснення процесу згортання інформації, зокрема, набуття практичних умінь і навичок аналізу документів для складання бібліографічного опису, індексування, введення бібліографічних записів у бази даних електронного каталогу. Серед завдань навчальної практики, які виконують студенти, передбачені: детальне вивчення структури та технології роботи відділів формування, зберігання та реставрації бібліотечних фондів; каталогізування, інформаційні технології та електронні ресурси; характерні особливості застосування програмного забезпечення ALEPH, Allegro, Tinlib, Liber, «МАРК», «ІРБІС», «УФД/Бібліотека» тощо [2].

Професійно-освітніми партнерами кафедри є бібліотечно-інформаційні установи, взаємозв'язки з якими сприяють у професійній підготовці студентів. Навчальну практику у 2018-2019 н.р. студенти проходили на наступних установах баз-практики: Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, КЗ Київська обласна бібліотека для юнацтва, Державна науково-технічна бібліотека України; Наукова бібліотека ім. М. Максимовича КНУ імені Тараса Шевченка; Науково-технічна бібліотека України імені Г.І. Денисенка НТУ «КПІ»; наукова бібліотека КНУКІМ, Бібліотека Національного науково-природничого музею НАН та ін. Під час проходження практики фахівці вищеперерахованих

установ допомагали студентам усвідомити місію бібліотеки, закріпити і розширити теоретичні знання та адаптуватися в інформаційно-професійному середовищі.

Таким чином, практика формує у студентів відповідальність за виконану роботу, навчає вмінню налагоджувати взаємозв'язки, сприяє формуванню особистісних якостей, надає можливість відчувати свою затребуваність та визначитися із майбутнім місцем роботи.

Під час захисту, студенти презентували ґрунтовні доповіді, проілюстровані звітними слайдами, які відобразили хід виконання завдань практики. Отримані результати захисту засвідчили, що під час навчальної практики студенти ознайомилися з усіма технологічними процесами, починаючи з обробки документів, комплектування фондів, а також обслуговування користувачів. Вже на початкових етапах проходження практики у бібліотеці студенти проявили зацікавленість до професії, переважна більшість яких виявили бажання наступний етап практичної підготовки – виробничу практику, проходити у бібліотечно-інформаційних установах.

Отже, практика є невід'ємною складовою частиною освітнього процесу підготовки фахівців спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в університеті і проводиться на базах сучасних інформаційних установ, організаціях різних форм власності та різних галузей господарства, науки, культури. У період проходження всіх видів практик студенти отримують практичний досвід, формують і удосконалюють загальні і професійні компетенції. Практика надає можливість Кафедрі отримати взаємозв'язок з базами практики, вносити корективи до навчального процесу, а також спрямовує студента на вдосконалення своїх вмінь і навичок, щоб відповідати сучасним вимогам ринку праці. Водночас, створення навчально-виробничого комплексу при Кафедрі інформаційних технологій у взаємодії з провідними бібліотечно-інформаційними установами, значно підвищить ефективність практичної підготовки студентів та формування їх професійних компетентностей, адже навчальний процес із підготовки фахівців бібліотечної галузі побудований на принципі поєднання теорії з практикою, що є актуальним в умовах переходу навчального процесу на дуальну освіту.

Література

1. Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України [Електронний ресурс]: наказ Міністерства освіти і науки від 08 квітня 1993 р. № 93 // Законодавство України : [офіц. веб-портал Верховної Ради України]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93> . – Назва з екрану.
2. Кобижча Н.І. Робоча програма практики для студентів 2 курсу, які навчаються за освітнім рівнем «бакалавр» зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / Н. І. Кобижча. – Київ: КНУКіМ, 2018. – 37 с.

УДК 004:378

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

Романченко Інна Григорівна

в.о.завідувача кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи,

кандидат історичних наук, доцент,

Білоцерківський інститут економіки та управління Університету "Україна", м. Біла Церква, Україна

Впровадження у навчальний та науковий процес вищогозакладуосвіти новітніх методів, що засновані на використанні інформаційних технологій є необхідною складовою вільного та відкритого доступу до отримання знань та інтеграції у світовий та європейський освітній простір.

Міжнародні нормативні документи останніх років щодо формування глобального освітнього простору та розвитку цифрових освітніх ресурсів і систем визначають пріоритетні завдання сучасного етапу інформатизації освіти, що відображено у рекомендаціях ЮНЕСКО про навчання й освіту дорослих (2015 р.), про технічну та професійну освіту і підготовку (2015 р.), у Делійській декларації про інклюзивні ІКТ в інтересах інвалідів (2014 р.), а також у положеннях європейської стратегії «Цифровий порядок денний для Європи» до 2020 року. Про це свідчить ряд урядових ініціатив різних країн і такі міжнародні нормативні документи, як «Федеральна стратегія щодо хмарних обчислень» (США, 2011р.), Європейська стратегія «Вивільнення потенціалу хмарних обчислень в Європі» (2012 р.), згідно з якими технології хмарних обчислень визнано пріоритетним напрямом технологічного розвитку [2, с. 162.].»

В Україні питання необхідності впровадження засобів ІКТ на основі хмарних технологій є одним з пріоритетних напрямків державної політики в сфері освіти (національний проект «Відкритий світ», Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2013-2020 рр., Указ Президента України №926/2010 від 30.09.10 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні»).

Хмаро орієнтована система підтримки навчання фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи передбачає використання хмарних сервісів і технологій, які забезпечують групову співпрацю викладачів та студентів, розробку, управління, поширення навчальних матеріалів із наданням спільного доступу засобами хмарних технологій.

У сучасному інноваційному освітньо-науковому середовищі із використанням хмарних технологій можуть використовуватися форми навчання фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи: навчання у співробітництві і соціальне навчання, масові відкриті навчальні курси, навчання будь-де і будь-коли із використанням мобільних пристроїв, відкрите навчання із великою кількістю доступних он-лайн ресурсів, навчання у віртуальному класі, телекомунікаційні проекти, адаптивні технології налаштування навчального контенту, методи автоматизованого оцінювання та діагностики рівня навчальних досягнень студентів, відео-семінари, відео-конференції, Інтернет-форуми, вебінари, off-line/on-line практично-лабораторні заняття та консультації тощо [4].

Таким чином, поєднання у професійній підготовці фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи теоретичних і практичних складників; подальше формування інноваційної моделі освіти, використання новітніх методів, що засновані на використанні хмарних технологій, сприятиме розширенню доступу до якісних і великих за обсягом інформаційних ресурсів та інформаційних сервісів необмеженому колу користувачів, незалежно від їх місцезнаходження, зростанню рівня ІКТ-компетентності і рівня використання засобів і сервісів хмарних технологій.

Література

1. Вакалюк, Т. А. Хмарні технології в освіті : навч.-метод. посіб. для студ. фіз.-мат. ф-ту / Т. А. Вакалюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2016. – 72 с.
2. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – Київ, 2016. – 224 с.
3. Хміль, Н. А. Відображення проблеми впровадження хмарних технологій у сучасний освітній процес на сторінках вітчизняних періодичних фахових видань / Н. А. Хміль // Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. – Харків, 2015. – Вип. 51. – С. 103-113.
4. Шишкіна, М. П. Теоретико-методичні засади формування і розвитку хмаро орієнтованого освітньо-наукового середовища вищого навчального закладу : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.10 : інформаційно-комунікаційні технології в освіті / Шишкіна, М. П. – Київ, 2016. – 441 с.

УДК 02:37.018.46(477.43)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ АКТУАЛЬНОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ (ІЗ ДОСВІДУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Семенишена Вікторія Олександрівна

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна
науковий керівник: Сербін Олег Олегович, доктор наук із соціальних комунікацій, професор з/н

На сьогоднішній день українське суспільство стоїть на порозі глобальних, у певному сенсі, соціально-політичних та економічних змін. Дані перетворення вже торкнулися усіх галузей науки, освіти, економіки та культури. В умовах децентралізації особливу роль відіграють установи, що забезпечуватимуть якісне надання послуг у сфері інформації, стануть справжніми культурними, розважальними та інформаційними центрами на базах функціонуючих ОТГ. Такими установами мають стати саме бібліотеки. Варто зауважити, що децентралізаційні процеси вивели рівень села як громади на досить високий щабель, що дало змогу розвиватися усім установам, що відіграють важливу роль у повноцінному функціонуванні села як вагової територіальної одиниці на теренах України [1; с.203].

Тому, сьогодні як ніколи бібліотекам важливо довести, що вони є необхідними у сучасному суспільстві, що вони здатні оперативно та якісно надавати інформацію, мобільно здійснювати пошук,

що вони є вагомою рушійною силою у приверненні уваги до соціальних проблем та ключовим елементом глобальної інформатизації суспільства [2;с.241].

Спираючись на дані факти, потрібно зазначити, що без фундаментальної базової підготовки неможливе якісне фахове виконання професійних обов'язків та в результаті входження в бібліотечну практику інформаційних технологій та нові напрями роботи бібліотек потребують регулярного та безперервного оновлення професійних практичних та теоретичних знань та навичок, особистісного та психологічного розвитку, підвищення рівня кваліфікації з максимальною ефективністю. Цим і обумовлена необхідність та актуальність вивчення досвіду бібліотек Хмельницької області в контексті дослідження системи підвищення кваліфікації бібліотечних працівників. Метою є аналіз системи підвищення рівня кваліфікації бібліотечних працівників на основі практичного досвіду Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки задля покращення роботи установи.

В контексті розкриття предмету такого дослідження необхідним є в першу чергу з'ясувати сутність та значимість підвищення фахового рівня бібліотечних працівників, дослідити історію Хмельницької ОУНБ, в ракурсі якої проаналізувати роботу методичного відділу та програму діяльності Регіонального Тренінгового Центру на його базі, проаналізувати проекти оптимізації системи підвищення кваліфікації бібліотечних працівників у Хмельницькій області та результати їх ефективності. Вже на базі отриманих даних виявити недоліки існуючої системи та можливі шляхи їх подолання.

Використання результатів такого дослідження дозволить якісно та ефективно проаналізувати роботу діючої системи та виявити існуючі недоліки, впроваджувати інноваційні форми роботи, вивчити світовий досвід передових бібліотек, дослідити можливі форми вдосконалення системи підвищення кваліфікації, що й становить цілісність практичного впровадження результатів роботи. Такими результатами, в свою чергу, стане покращення роботи Хмельницької ОУНБ шляхом удосконалення знань бібліотечних працівників у різних напрямках діяльності, наприклад, запровадження УДК, ігровіфікація, медіаграмотність, нові бібліотечні послуги, онлайн-послуги та інші, задля якісного обслуговування користувачів в умовах безперервного розвитку та інформатизації суспільства.

Література

1. Дікунова О. А. Організаційно-методичні основи підвищення кваліфікації фахівців бібліотек ВНЗ (досвід роботи бібліотеки Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет») / О. А. Дікунова, О. О. Лебедюк // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матер. шостої Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, НТБ Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 10–11 вересня 2015 року. – Львів, 2015. – С. 241–248.

2. Кравченко О. М. Підвищення кваліфікації бібліотекарів: традиційні форми та сучасні методи (з досвіду роботи наукової бібліотеки Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет») / О. М. Кравченко, О. О. Лебедюк // Сучасна бібліотека у науково-освітньому просторі ВНЗ: інформаційні ресурси, технології, проекти : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., НТБ ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка ; ЦНБ Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, 21–23 жовтня 2014 р.– Полтава, 2014. – С. 203–210.

УДК 051:378.096:004.056.5

ОГЛЯД НАУКОВОЇ ПЕРІОДИКИ ФАКУЛЬТЕТУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА КІБЕРБЕЗПЕКИ

Скаченко Олена Олексіївна

завідувач сектором методичної роботи Наукової бібліотеки,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна

У 2018 році Київський національний університет культури і мистецтв, з метою створення сучасних платформ поширення нових знань, став засновником 13 наукових періодичних видань.

Огляд наукової періодики факультету інформаційної політики та кібербезпеки (ФІТКБ) здійснюється з метою поширення відомостей про новостворені видання, їхню проблематику і тематичні розділи.

Всього, за участі науковців ФІТКБ та сприяння наукової бібліотеки КНУКіМ, здійснюється видання трьох наукових збірників:

- «Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук»;

- «Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері»;
- «Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Музеєзнавство і пам'яткознавство».

«Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук» є науковим рецензованим виданням відкритого доступу, що публікує наукові статті галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

у
[1]:

До публікації приймаються першодруки таких типів дослідницькі статті, що містять наукову новизну; впорядковані й супроводжені вступними статтями архівні документи з історії бібліотечної справи, архівістики та інформаційних наук на українських теренах; рецензії на нові монографії, відповідні профілю і тематиці журналу; бібліографічні огляди, що містять короткий опис видань, відповідних профілю і тематиці журналу; огляди наукових заходів (конференцій, семінарів, круглих

столів).

Наукові дослідження охоплюють теоретико-прикладні аспекти бібліотекознавства, книгознавства, архівознавства, документознавства, інформаційних технологій, практики інформаційної, бібліотечної та архівної справи, сприяння розвитку галузевої освіти.

Жанрові розділи і тематичні рубрики:

- Тенденції розвитку бібліотекознавства та інформаційних наук;
- Бібліотечна практика: інформаційні і соціокультурні аспекти;
- Бібліотечно-інформаційна освіта;
- Інформаційні технології: практика і перспективи;
- Рецензії, огляди.

Зважаючи, що науковий збірник орієнтується на висвітлення сучасних напрямів міждисциплінарних досліджень інформаційно-бібліотечної справи та соціокультурної комунікації, до публікації приймаються праці, які обґрунтовують теоретичні передумови та методологічні основи наукового вирішення різноаспектних питань закономірностей функціонування інформації, інформаційних систем, інформаційного ринку [1].

У редакційній колегії збірника 9 докторів наук, 5 кандидатів наук із 4 країн світу (Білорусь, Польща, США, Україна). Головний редактор – Гранчак Тетяна Юріївна, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник Національної бібліотеки України імені В. Вернадського.

Науковий збірник відображається у базах даних: BASE, Crossref, Google Академія, OpenAIRE, ROAD: довідник наукових ресурсів відкритого доступу, Scilit, WORLDCAT, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Наукова періодика України (УРАН).

ISSN 2616-7654 (print), ISSN 2617-8427 (online).

E-mail: librinfosciences@knukim.edu.ua

«Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері» є науковим рецензованим збірником відкритого доступу, що публікує статті у галузі інформаційних технологій та інновацій у соціокультурній сфері у розрізі комп'ютерних наук.

Збірник здійснює першодруки матеріалів таких типів: дослідницькі статті, що містять наукову новизну; рецензії на нові монографії, відповідні профілю і тематиці журналу; бібліографічні огляди, що містять короткий опис видань, відповідних профілю і тематиці журналу; огляди наукових заходів (конференцій, семінарів, круглих столів).

Наукові дослідження охоплюють напрямки: 3D технології, візуалізація та інтерактивні мультимедійні рішення для музеїв, театрів, концертних залів, виставок тощо; електронні ресурси та інформаційно-комунікаційні технології в бібліотеках, музеях, архівах; збереження культурної спадщини та забезпечення відкритого доступу цифрових ресурсів; ІТ-технології в мистецькій освіті, вплив цифрових інновацій на культуру та мистецтво [2].

Видання також орієнтовано на висвітлення сучасних напрямів міждисциплінарних досліджень розвитку інформаційних технологій та соціокультурної комунікації. Журнал публікує нові теоретичні та практичні результати в галузі комп'ютерних наук, огляди сучасного стану важливих наукових проблем пов'язаних з використанням сучасних цифрових технологій в культурі та мистецтві.

У науковому збірнику матеріали розподіляються за тематичними рубриками [2]:

- ІТ-технології в освіті, мистецтві та культурі;

- Візуалізація та інтерактивні мультимедійні технології;
- Збереження культурної спадщини та доступ до цифрових ресурсів;
- Електронні ресурси та інформаційно-комунікаційні технології.

У редакційному штаті 10 вчених із трьох країн (Австрія, Болгарія, Україна): 3 доктори технічних наук, 5 кандидатів наук. Головний редактор – Овезгельдієв Ата Оразгельдійович, доктор технічних наук, професор.

Видання відображається у базах даних: BASE, Crossref, Google Академія, OpenAIRE, Scilit, WORLDCAT, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Наукова періодика України (УРАН).

ISSN 2617-796X (print), ISSN 2618-0049 (online).

E-mail: infotech-soccult@knukim.edu.ua, dpknukim@gmail.com

«Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Музеєзнавство і пам'яткознавство» є рецензованим науковим збірником відкритого доступу, що публікує статті з музеєзнавства і пам'яткознавства.

Журнал здійснює першодруки таких типів матеріалів: дослідницькі статті, що містять нові гіпотетичні вирішення актуальних наукових проблем (наукова новизна); рецензії на нові монографії, відповідні профілю і тематиці журналу; бібліографічні огляди, що містять короткий опис видань, відповідних профілю і тематиці журналу; огляди наукових заходів (конференцій, семінарів, круглих столів тощо).

Наукові дослідження охоплюють напрямки: теорія музеєзнавства і пам'яткознавства, історія музейної та пам'яткоохоронної справи, прикладні проблеми сфери суспільної діяльності, пов'язаної з історико-культурними цінностями, зокрема, теорії музею як соціокультурного інституту, ідентичність музею, поелементна соціальна інженерія в музейній та пам'яткоохоронній галузі, колективна пам'ять, музеї в контексті історичної політики, інтерпретація та музеєфікація пам'яток, підготовка музейних та пам'яткоохоронних кадрів, кураторське мистецтво [3]. Журнал базується на принципах наукового критицизму.

Портфель публікацій кожного числа журналу формується за жанровими розділами і тематичними рубриками:

- Теоретичні статті з музеєзнавства та пам'яткознавства;
- Дискусії;
- Проблеми експозиційної діяльності;
- Публікації досліджень матеріальних пам'яток;
- Культурна пам'ять і цивілізаційний розвиток;
- Хроніка [3].

До складу редакційної колегії входять 9 докторів історичних наук, 4 кандидати архітектури, культурології, історичних наук із 6 країн світу (Швеція, Молдова, Білорусь, Польща, Грузія, Україна). Головний редактор – Сергій Пустовалов, доктор історичних наук, професор.

Видання відображається у базах даних: BASE, Crossref, Google Академія, OpenAIRE, Scilit, WORLDCAT, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Наукова періодика України (УРАН).

ISSN 2617-7943 (print), ISSN 2617-9490 (online).

E-mail: museum-monument@knukim.edu.ua, rudenkosb@ukr.net.

До друку у наукових збірниках ФІТКБ КНУКіМ приймаються статті українською, російською, англійською мовами (змішаними мовами). Періодичність виходу: двічі на рік.

Як зазначено на сайтах усіх трьох видань, вони дотримуються політики відкритого доступу: Budapest Open Access Initiative's definition of Open Access. Всі матеріали поширюються на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International License, що дозволяє іншим розповсюджувати роботу з визнанням авторства цієї роботи і першої публікації в цих збірниках.

Список використаних джерел

1. Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. URL: <http://librinfosciences.knukim.edu.ua/> (дата звернення: 19.03.2019);

2. Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері. URL: <http://infotech-soccult.knukim.edu.ua/> (дата звернення: 19.03.2019);

УДК 005.6-044.7

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СУЧАСНА СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ

Тимченко Марія Сергіївна,

студент факультету менеджменту і бізнесу ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»,

науковий керівник: ШулякСвітлана Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету менеджменту і бізнесу, ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв, Україна

Сучасна успішна людина неминуче зіштовхується з поняттям «тайм-менеджмент». Кожен певним чином відчував брак часу, тиск термінів, стрес від вимушеного поспіху. Термін «Time Management» переклад з англійської як «управління часом». Зрозуміло, що в прямому сенсі керувати часом неможливо: реальна функція тайм-менеджменту – використовувати час свого життя з максимальною ефективністю.

Управління часом – це дія або процес тренування свідомого контролю над кількістю часу, витраченого на конкретні види діяльності, при якому спеціально збільшуються ефективність і продуктивність [6].

Ефективна стратегія управління часом дозволяє збалансувати такі важливі аспекти нашого життя, як робота, відпочинок і сімейні стосунки. Це важливо, насамперед, тому, що постійне відчуття нестачі часу може призвести до накопичення стресу, що неодмінно позначиться і на психологічному стані людини та на стосунках з оточуючими [7].

Серед найбільш характерних причини дефіциту часу віділяють наступні: безплановість роботи як результат роботи не тільки самого виконавця, але і стилю роботи всієї організації (безсистемність управління); неадекватне навантаження виконавців (потік завдань перевищує всі можливості їх вчасного виконання відведеними для цього силами і засобами); нечіткість формулювання завдання і кінцевих результатів; недостатність ресурсів для виконання завдання; відсутності належної координації дій співробітників, що приводить до неузгодженості; антимотивуючі фактори (збільшення навантажень при зменшенні необхідних ресурсів і відсутності стимулювання виконавців) [6].

Ще в Стародавньому Римі відомий мислитель Сенека запропонував розділяти весь час на витрачений з користю та змарнований. Італійський вчений і письменник Альберті (XV ст.) наголошував на тому, що «ті, хто вміє керувати часом з користю, будуть завжди успішні», запропонувавши використовувати два правила: кожен день з ранку складати список справ; розставляти справи в порядку зменшення важливості.

Англійський вчений, політик і філософ Френсіс Бекон зазначав: «вибирати час правильно – значить володіти життям. Несвоєчасність згубна» [3].

Більш близький до сучасної інтерпретації функцій і цілей теорії організації часу був французький вчений Анрі Файоль у праці «Загальне і промислове управління» (1916 р.) відзначав значимість послідовності у виконанні функцій робочого процесу в будь-якому об'єкті, чи то національна економіка, галузь або підприємство. А. Файоль одним з перших увів такі поняття, як «стратегічне планування», «оперативне планування» та «ресурс часу» [3].

Протягом багатьох століть всі ці принципи існували лише в теоретичному вигляді і тільки з 80-х років минулого століття ця тема стала переходити від теорії до практики.

Фахівці виділяють три типи тайм-менеджменту: персональний (особистий), рольовий (професійний), а також соціальний тайм менеджмент.

Персональний тайм менеджмент – це цілеспрямоване і послідовне застосування випробуваних наукою і практикою методів і прийомів менеджменту в повсякденному житті для того, щоб найкращим чином використовувати свій час і власні здібності, свідомо керувати перебігом свого життя, вміло долати зовнішні обставини. Індивідуальне управління часом тісно поєднане з особистісним саморозвитком і здійснюється особисто людиною, які бажають підвищити ефективність своєї діяльності. Для цього кожен з нас використовує власні методи і підходи, черпаючи інформацію з книг, інтернет-сайтів і блогів, рад друзів і колег, а також своїх ідей щодо підвищення ефективності використання особистого часу.

Рольовий (професійний) тайм-менеджмент допомагає людині бути ефективним в рамках виконання ним будь-якої конкретної соціальної ролі, зазвичай – професійної. Як зазначає Сергій Калінін [2],

професійний тайм-менеджмент – «це на 50% психологія трудової діяльності і ще на 50% методи підвищення ефективності праці, запозичені з НОТ (наукової організації праці)». В такому тайм-менеджменті зазвичай потрібна допомога професійного консультанта.

Соціальний тайм-менеджмент присвячений міжособистісним відносинам і (або) спільного управління часом кількох людей. Типовий приклад такого тайм-менеджменту – корпоративний. Значна частина зусиль соціального управління часом полягає в оптимізації процесів взаємодії людей, бізнес-процесів, організаційних і комунікаційних процесів, і тільки потім деяка увага приділяється власне методам тайм-менеджменту [5].

Ефективне використання тайм-менеджменту як технології формування культури розумової праці передбачає врахування відповідних механізмів, а саме: планування, розподіл, постановку цілей, делегування, аналіз тимчасових витрат, моніторинг, організація, складання списків і розстановка пріоритетів [6].

Система управління часом складає поєднання процесів, інструментів, технік і методів. Так, провідний фахівець по тайм – менеджменту Джулія Моргенстерн запропонувала спеціальну методику планування SPACE (від англ. Простір):

Sort – сортуєте справи і речі навколо себе;

Purge – очистіть час і простір від усього, без чого можна справлятися і так;

Assign – призначте кожній речі своє місце, а кожній справі – свій час;

Containerize – визначайте параметри кожної значимої діяльності;

Equalize – час від часу переоцінюйте свою систему [6].

Фахівець з питань управління часом Стівен Кові наголошує на тому, що «потрібно вчитися керувати не часом, а собою», пропонуючи при цьому методику, що ґрунтується на основі встановлення пріоритетів. Так, автор вважає, що «спочатку треба робити те, що необхідно робити спочатку». Іншими словами, «ніколи не варто відкладати важливі справи на потім, якими б складними і неприємними вони не були, оскільки кожна така справа наближає до мети. Рух до мети вимагає мотивації і наполегливості, тому сама мета повинна бути пріоритетною і важливою» [6].

Отже, навички тайм-менеджменту дозволять отримати більше вільного часу і зосередитися на найбільш важливих завданнях. Ефективне використання тайм-менеджменту як технології формування культури розумової праці передбачає врахування відповідних механізмів, а саме: планування, розподіл, постановку цілей, делегування, аналіз тимчасових витрат, моніторинг, організація, складання списків і розстановка пріоритетів.

Література

1. Іванова, Г. І. Тайм-менеджмент як педагогічна технологія формування культури розумової праці студентів [Текст] / Г. І. Іванова // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2017. – Вип. 1. – С. 282-292.
2. Калинин, С. И. Тайм-менеджмент [Текст] : Практикум по управлению временем / С. И. Калинин. – СПб. : Речь, 2006. – 371 с.
3. Колесов, О. С. Тайм-менеджмент – управління часом [Текст] / О. С. Колесов, А. В. Вацьківська // Збірник наукових праць ВНАУ. Економічні науки. – 2011. – Том 3. – № 2. – С. 61–70.
4. Мотіна, Н. І. Тайм-менеджмент як інструмент формування часової компетенції керівника навчального закладу та його підлеглих [Текст] / Н. І. Мотіна // Витоки педагогічної майстерності. Педагогічні науки. – 2010. – Вип. 7. – С. 175–179.
5. Основи тайм-менеджменту [Електронний ресурс] // 4BRAIN. – 2012–2019. – Режим доступу : <https://4brain.ru/time/osnovy.php> . – Назва з екрану. – Дата перегляду : 17.04.2019.
6. Тайм-менеджмент – технологія підвищення ефективності використання часу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://market.avianua.com/?p=4069> . – Назва з екрану. – Дата перегляду : 17.04.2019.
7. Чорний А. Тайм-менеджмент: 18 порад з управління часом [Електронний ресурс] / А. Чорний // Lambert. – 2018. – Режим доступу : <https://lemarbet.com/ua/razvitie-internet-magazina/tajm-menedzhment/> . – Назва з екрану. – Дата перегляду : 17.04.2019.

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ АНАЛІТИКІВ

Трофимчук Сергій Іванович,

професор кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи,
доктор технічних наук, професор,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету "Україна",
м. Біла Церква, Україна

Сьогодні саме демократичні цінності дозволяють якнайкраще розвивати інтелектуальний потенціал суспільства, що, як показує європейський досвід, є перспективним і дуже важливим для України. Впровадження їх у освіту дозволяє здійснити перехід до домінування інтересів студента, збереження принципів відкритості та прозорості у навчанні, надання необхідних умов для саморозвитку та самореалізації. Професійні якості фахівця інформаційної, бібліотечної та архівної справи обумовлюються комплексом знань, умінь та навичок, отриманих у вищому навчальному закладі. Саме спроможність реалізувати їх на сучасному ринку праці оцінюють у першу чергу роботодавці, зважаючи на такі здібності в прикладному, бізнесовому, інформаційно-комунікаційному, психологічному та інших аспектах.

Становлення інформаційного суспільства в Україні супроводжується збільшенням впливу інформації на різні сфери людської діяльності. Важливу роль у цих процесах відіграють документознавці та інформаційні аналітики завданням яких є вдосконалення документної інфраструктури, накопичення й трансляції нових знань, підвищення результативності управлінської діяльності завдяки ефективному керуванню документаційними процесами, аналіз і синтез інформаційних потоків.

Наразі постає питання створення цілісної освітньої системи підготовки фахівців нового типу, професіоналів із системною організацією, модернізацією, інформатизацією та комп'ютеризацією, підвищенням рівня ефективності управління документаційними системами та інформаційно-аналітичною діяльністю у виробничій та невиробничій сферах, з урахуванням динамічних змін у науці, техніці та соціально-економічних відносинах.

Створення національної освітньої системи – необхідний чинник інтелектуального й духовного розвитку суспільства. Разом з тим реформування освіти в Україні відбиває і характерні риси, зміст і спрямованість перетворень, що мають загальноцивілізаційне значення. Під впливом новітніх інформаційних і освітніх технологій помітно зростають обсяги знань, руйнується усталена до недавнього часу структура виробництва і баланс попиту на професії, а отже, і зайнятості населення. Створюються можливості для задоволення потреби в кадрах для нових видів діяльності, а також підвищення рівня освітньої підготовки, розширення і оновлення номенклатури фахових кваліфікацій, діапазону вузівських спеціальностей і навчальних дисциплін для підготовки кадрів. Ці процеси вимагають модернізації підходів до вищої освіти, оскільки інформаційне суспільство будується на засадах суттєвого ускладнення та інтелектуалізації діяльності в усіх сферах. Гнучкість вищої освіти є основною передумовою її реформування і означає здатність відповідних закладів не лише реагувати на нові вимоги часу, але й передбачати їх, формулювати завдання з урахуванням позитивного міжнародного досвіду і європейських стандартів центрів яких знаходиться людина, особистість.

Отже, професійна підготовка майбутніх документознавців та інформаційних аналітиків повинна відповідати європейським цінностям та принципам демократії, розвивати знання, навички і розуміння, використовувати європейський досвід зі здійснення освітніх реформ у суспільстві.

Література

1. Багмет, М. О. Роль держави в утвердженні європейських цінностей та стандартів в Україні [Електронний ресурс] / М. О. Багмет, В. М. Смельянов – Режим доступу: <http://buklib.net/books/35885/>, вільний. – Назва з екрану.
2. Євроінтеграція України як чинник соціально-економічного розвитку держави. Болонський процес як засіб інтеграції та демократизації вищої освіти. Розширення доступу до вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studopedia.org/12-93185.html>, вільний. – Назва з екрану.

3. Міхель, Д. О. Європейські пріоритети – складова розвитку демократизації українського суспільства на шляху досягнення європейських стандартів та принципів / Д. О. Міхель // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2013_212_200_24., вільний. – Назва з екрану.

4. Шоккенгофф, А. Значення європейських цінностей для України [Електронний ресурс] / А.Шоккенгофф. – Режим доступу: <http://www.kas.de/ukraine/ukr/publications/20618/>, вільний. – Назва з екрану.

УДК 02:001.891

БІБЛІОТЕЧНА НАУКОВО-ОСВІТНЯ ШКОЛА У СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Тульсва Анна Вікторівна

студент ОС «Магістр», Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ, Україна
науковий керівник: Новальська Тетяна Василівна, доктор історичних наук, професор

Наукові дослідження як фактор розвитку сучасних наукових проблем безумовно пов'язані із фундаментальною діяльністю бібліотечної школи. Бібліотеки як інформаційні установи супроводжують еволюцію людства протягом життя.

Ключовим стимулом, що сприяв формуванню науково-освітніх бібліотечних шкіл стала потреба у висококваліфікованих спеціалістах в даній галузі. Адже саме якісно підготовлені кадри сприяють розвитку бібліотекознавства як галузі. У зв'язку з цим, раціонально сформовані фундаментальні положення бібліотечних шкіл забезпечують ефективність управління та модернізацію сучасних бібліотечних установ.

На сьогоднішній день роль наукових досліджень в розрізі бібліотекознавства зростає, що формує сучасний ресурс для вивчення даного напрямку становлення наукових шкіл. Варто зазначити, що розробка сучасних наукових праць генерується на надійному підґрунті вже існуючих теоретичних здобутків. Завдяки науковій комунікації та інтеграції з освітнім науковим процесом, багатоманітність теоретичних напрацювань дає змогу переосмислити ті чи інші наукові надбання практики.

Актуальність даної теми дослідження ґрунтовно окреслено в наукових працях таких вчених як В. М. Шейко [1], Н. М. Кушнарєнко, А. А. Соляник «Харківська бібліотечна наукова школа: історико-генетичний вимір», Є. М. Тодорова «Харківська бібліографознавча школа: внесок у розвиток українського бібліографознавства», М. П. Васильченко, Н. М. Кушнарєнко, А. А. Соляник «Основні етапи Харківської наукової школи бібліотечного фондознавства», Г. В. Шемаєва "Вплив Харківської бібліотечної школи на становлення і розвиток професійних об'єднань". Варто зазначити, що Харківська бібліотечна школа виступає як осередок зародження наукових досліджень в розрізі бібліотекознавства. Дуже добре висвітлено на сторінках фахових видань напрями досліджень Харківської бібліотечної науково-освітньої школи. Разом з тим, Київської бібліотечної науково-освітньої школи напрями досліджень та їх опис у виданнях тільки започатковуються, і це не випадково, адже Харківській школі вже 90 років, коли Київській тільки 40.

Аналіз теоретико-наукових праць підтверджує той факт, проблеми формування наукових шкіл бібліотекознавства досліджує Т. В. Новальська. Вона є активним представником Київської науково-освітньої бібліотечної школи, фундатором якої був О. С. Сокальський, в свою чергу, ним зроблено вагомий внесок у розвиток соціально-комунікаційної, культурознавчої сфери та системи підготовки кадрів, що зараз розвивають інформаційні установи. Наукова діяльність Т. В. Новальської формує стимул до проведення подальшої наукової роботи. Під її керівництвом було захищено 8 кандидатських дисертацій, зокрема, варто зазначити працю І. В. Черняк «Внесок О. С. Сокальського у розвиток бібліотечної науки та освіти України»[2].

Отже, можна зробити висновок, що безперервна система наукових досліджень є рушійною силою, яка активно застосовується на практиці в бібліотечних установах, що орієнтовані на вимоги сьогодення. Якщо проаналізувати історію формування інституту бібліотек, то можна зробити висновок, що за змінами в позитивному зрушенні можна спостерігати тільки тоді коли почалося формування бібліотечних шкіл. Така система вимагає безповоротних трансформацій з боку бібліотечних науково-освітніх шкіл як основного генератора практичної діяльності бібліотекознавства. Українська система освіти потребує

додаткового міжкомунікативного простору в напрямку бібліотечної галузі. Наукові праці бібліотечного спрямування є основним ключем до розвитку науки в цілому в Україні.

Література

1. Шейко В. Харківська наукова школа книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства: система комунікаційних зв'язків / В. Шейко, Н. Кушнарєнко, А. Соляник // Вісник Книжкової палати. – 2012. – № 10. – С. 45–48.
2. Новальська Т. В.: біобібліогр. покажч. / М-во культури України, Нац. іст. б-ка України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв; [упоряд. : Бачинська Н. А. та ін.; наук. ред. : Добко Т. В.; редкол. : Мусіна З. Х., Смілянець С. І.]. – Київ: Нац. іст. б-ка України, 2015. – 81 с.
3. Книгознавча школа Київського національного університету культури і мистецтв : антологія / уклад. В. М. Медведєва. – 2-ге вид., випр. та допов. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. – 676 с. – (Серія «Наукові школи»).
4. Черняк І. В. Наукова і педагогічна діяльність Олексія Степановича Сокальського у Київському державному інституті культури ім. О. Корнійчука (1968–1973) // Наукові праці національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2013. – Вип. 37. – С. 692–698.
5. Черняк І. В. Вплив ідей професора О. С. Сокальського на розвиток бібліотекознавства // InternationalMagazin. —WissenschaftEuropa. – 2014.– № 3. – С. 18–20.

УДК 021.1

РОЛЬ БІБЛІОТЕК У СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Чередник Людмила Анатоліївна

доцент кафедри українознавства, культури та документознавства, кандидат філологічних наук,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна

Книга здавна була вмістилищем мудрості людства. Красномовним свідченням цього є безліч цитат про книгу. Наприклад, важко не погодитися зі словами відомого українського педагога В. Сухомлинського, який писав «Бібліотека – це той храм, де завжди народжується і зберігається духовність» [1]. Німецький учений кінця XVII – початку XVIII ст. Г. В. Лейбніц уважав бібліотеки «скарбницями всіх багатств людського духу» [1].

Історія становлення бібліотек знає багато цікавих історій. У Римі, наприклад, поряд із бібліотеками існували крамнички, де книжки продавали у формі сувоїв. Шанувальники приходили до книгаря та замовляли, скажімо, сувій Вергілія чи Данте. Книгар казав приходити за два тижні та спеціально для покупця копіював книжку. Відомо також, що перші надруковані книжки купувалися без палітурки: треба було спершу купити сторінки книги, а вже потім її опрацювати.

У більшості випадків книгозбірні створювалися у монастирях. На думку італійського історика-медієвіста, філософа і письменника У. Еко, цей факт можна пояснити лише тим, що у часи варварства саме монастир був найбільш безпечним місцем для зберігання книг [1].

Для української культури, заснованої на книгописанні, а згодом на книгодрукуванні, книга завжди була однією із її специфічних рис. Книгозбірня, або бібліотека, упродовж тривалого свого розвитку була чудовим місцем зберігання книг. Для освічених людей бібліотека сприймалася як єдиний можливий універсальний засіб передавання досвіду.

Та уже в XIX столітті з'являлися думки про розширення ролі бібліотечних установ у житті суспільства. Так, відомий філософ-футуролог, діяч бібліотекознавства М. Федоров писав: «Бібліотеки не повинні бути тільки сховищами книг, не повинні служити і для забави, для легкого читання, – вони повинні бути центрами дослідження, які є обов'язковими для будь-якої розумної істоти» [1].

Сьогодні є різні погляди на існування бібліотек: одні висловлюють думку про їхню необхідність, інші – стверджують, що ці установи взагалі вичерпали себе. Прекрасним свідченням потрібності бібліотек є слова сучасного американського письменника-фантаста Н. Геймана: «Бібліотека – це свобода. Свобода читати, свобода спілкуватися. Бібліотеки – це місця, куди люди приходять за інформацією. Бібліотеки – це ворота в майбутнє. Якщо ви не цінуєте бібліотеки, значить, ви не цінуєте інформацію, культуру чи мудрість» [3].

Як відомо, характерною особливістю сучасного світу є стрімка глобалізація та трансформація різних галузей суспільного життя. Стрімкий розвиток технологій та зміна стереотипів сприяють трансформації

бібліотек із книгозбірень до просторів для освіти, науки, співпраці, спілкування і дозвілля. Дослідниці Н. Тарасенко, найважливішим завданням бібліотек на сучасному етапі є «надання інформації різним верствам населення, що й спонукає бібліотеки йти в ногу з науково-технічним прогресом» [6]. Тому виникає гостра необхідність науково-теоретичного дослідження можливостей модернізації бібліотечної справи в Україні, що розпочалася ще в 90-ті роки минулого століття. На нашу думку, трансформація, яка поєднується з процесом модернізації, стосується всіх напрямів бібліотечної діяльності, торкається усіх сфер функціонування бібліотек, насамперед комунікативних зв'язків із зовнішнім світом. Широке втілення новітніх інформаційних технологій приводить «до збагачення переліку інформаційних продуктів і послуг, а також зростання долі самостійної роботи з різноманітними джерелами інформації, обумовлює необхідність володіння бібліотекарем не лише традиційними професійними знаннями та вміннями, а й змушує засвоювати методи навчання користувачів навичкам роботи з інформацією» [4, с. 38].

Шляхів до вирішення цієї проблеми досить багато, усі вони різні й потребують детального ознайомлення. Наведемо декілька прикладів.

Цікавим є досвід організації роботи бібліотек у Данії, де вони виступають центрами інформації, які мають задовольняти потреби громади. Так, в одній із сільських бібліотек люди похилого віку виявили бажання навчитися працювати на комп'ютерній техніці, користуватися Інтернетом і мобільним телефоном. Таку ініціативу було підтримано громадською організацією людей похилого віку та місцевою громадою. Навчання проводив тренер, який щотижня приїздив у цю сільську бібліотеку. Завдяки хорошій рекламі цю ідею підтримали громади в інших населених пунктах о. Борнгольм [6].

У Польщі діє програма e-bus – електронний автобус, який оснащений чотирма ноутбуками, виходом в Інтернет. Це забезпечує доступ до інформації жителів віддалених населених пунктів, оволодіння ними комп'ютерною грамотністю [2].

Як у Данії, так і в Польщі основою організації роботи в нових умовах є систематичне навчання бібліотечних працівників, що й забезпечує динамічний розвиток бібліотек, надання якісних послуг населенню [6].

У Британії все більшого поширення набувають так звані «живі бібліотеки», де читачі можуть узяти напрокат не тільки книги, але і «живого співрозмовника», тобто, особу, яка здатного стати джерелом інформації з різних галузей життя, задовольнити спілкування із самотніми людьми [5].

У бібліотеки США надходить достатньо надходжень із місцевого бюджету. У роботу цих організацій широко впроваджують інформаційні технології. Час від часу бібліотеки США збільшують кількість проєктів, спрямованих на задоволення потреб найширших верств населення, враховуючи їхні найнесподіваніші побажання: оволодіти комп'ютером, мати доступ до Інтернету, написати резюме, навчитися танцювати тощо. Наприклад, бібліотеки обслуговують читачів навіть у вихідні. Якщо цей заклад з певних причин для відвідувачів зачинений, бажаючі можуть отримати необхідний матеріал по телефону, факсом, електронною поштою [2].

На думку сучасних дослідників, бібліотеки України теж мають пройти певні процеси трансформації. Найсуттєвішими етапами більшість із них виділяють такі:

1. Розширення інтернет-мережі у діяльності бібліотек. Ідеальним варіантом було б налагодження дистанційного доступу до бібліотечних ресурсів, створення єдиного реєстру користувачів.

2. Мультифункційність. У бібліотеках можуть проводитися різноманітні заходи (презентації, виставки тощо), що надає змоги розширити співпрацю з різними громадськими організаціями, спільнотами мешканців тощо.

3. Приміщення бібліотек мають бути комфортними, зручними, доступними для людей різного віку, осіб з інвалідністю, маломобільних.

4. Важливою умовою є зонування простору. Тобто, окремо варто мати простір для самостійної чи колективної праці, спілкування, дозвілля, перекусу чи кави.

5. Свобода самовираження. Наприклад, можна дозволити приходити зі своїми напоями чи розширити можливості брати книги додому тощо.

6. Моніторинг потреб потенційної аудиторії. Слід наголосити, що головним у цьому є вивчення смаків відвідувачів і збереження балансу між їхніми бажаннями.

7. Українським бібліотекам варто підхопити ініціативу з відкриттям у цих закладах молодіжних центрів [5; 6].

Отже, на сучасному етапі немає єдиної думки щодо подальшої долі бібліотек, які здавна виконували роль книгозбірень. На нашу думку, бібліотеки як заклади культури сьогодні мають право на існування, хоча потребують певної трансформації, що допоможе їм зберегтися у глобалізованому суспільстві.

Література

1. Афоризми відомих людей. – Режим доступу: com.ua/interesting/society/81550 – Назва з екрана.
2. Гарагуля С. Бібліотеки в інформаційному суспільстві: орієнтація на користувача / С. Гарагуля // Бібліотечний вісник – 2014. – № 6. – С. 17–23. – Режим доступу: libkor.com.ua/php/lib_theme_files/Orientaciya.pdf. – Назва з екрана.
3. Гейман Н. Чому наше майбутнє залежить від читання/ Н.Гейман – Режим доступу: www.ji-magazine.lviv.ua/diskusija/2013/Heymann_Neil.htm. – Назва з екрана.
4. Голодрига Є. Роль бібліотечних установ у державній політиці безпеки національного інформаційного простору в умовах глобалізації / Є. Голодрига // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2008. – Вип. 21. – С. 36–43.
5. Інформаційний простір бібліотеки: нові технології – нові можливості // Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського. – Режим доступу: library.kr.ua/bookexibit/tehn.html. – Назва з екрана.
6. Тарасенко Наталія. Багатофункціональність бібліотечного простору як фактор реалізації бібліотекою комунікативної функції/ Наталія Тарасенко – Режим доступу: conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1287. – Назва з екрана.

УДК 004:378

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ І ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ

Шевченко Олена Василівна

професор кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій,
доктор наук з соціальних комунікацій, професор,
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, Україна

Сучасний стан освіти в Україні характеризується активним переходом від традиційного навчання до навчання, що базується на комп'ютерних технологіях (дистанційного навчання), створення умов для даного процесу. Цьому сприяють інформатизація та глобалізація, що впливають на створення в Українській державі власного інформаційного простору.

Протягом останніх десятиріч питання дистанційного навчання досліджуються зарубіжними (М. Сімонсон, Г. Берг, Т. Андерсон, Р. Деллінг) та вітчизняними науковцями (В. Биков, О. Бітченко, В. Кухаренко, В.Вишнівський, В. Олійник), у працях яких викладені науково-методичні основи, педагогічні та технічні аспекти зазначеного виду навчання. У дослідженнях науковців простежується спільна ідея щодо інноваційного характеру дистанційного навчання та необхідності подальшого розвитку освіти у даному напрямку [3-8].

Мета дослідження – розглянути властивості та переваги дистанційного навчання, окреслити основні особливості соціальних мереж для впровадження на їх основі дистанційного навчання з метою підготовки фахівців документно-інформаційної сфери.

Зважаючи на широкий інтерес у науковому просторі до питання дистанційного навчання, необхідно відзначити велике різноманіття визначень даного терміну. Так, В. Биков визначає дистанційне навчання як «форму організації і реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники (об'єкт і суб'єкт навчання) здійснюють навчальну взаємодію принципово й переважно екстериторіально (на відстані, яка не передбачає безпосередню навчальну взаємодію учасників віч-на-віч, коли учасники територіально перебувають за межами можливої безпосередньої навчальної взаємодії і коли у процесі навчання їх особиста присутність у певних навчальних приміщеннях навчального закладу не є обов'язковою)» [5, с.191]. Вчений В. Кухаренко визначає дистанційне навчання як «... форму здобуття освіти, поряд з очною та заочною, при якій в освітньому процесі використовуються кращі традиційні та інноваційні засоби, а також форми навчання, що ґрунтуються на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях» [6, с.20].

Необхідно відмітити, що дистанційне навчання має характерні властивості, надає більше можливостей для індивідуалізації процесу набуття знань для кожного студента.

Враховуючи тенденції модернізації освітньої системи України, можна зазначити, що нині в Україні нараховується вже сімнадцять закладів вищої освіти, що надають можливості дистанційного навчання, серед яких: Київський університет права, Київський національний економічний університет ім.

В. Гетьмана, Полтавський університет економіки і торгівлі, Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського та ін. [1-3]. Нині спостерігається тенденція активного впровадження соціальних мереж у повсякденне життя суспільства, у тому числі для реалізації процесу навчання. Так, нині такі мережі як Facebook, Twitter, Instagram інші можуть бути застосованими в освітній комунікації, проте важливим питанням є необхідність створення власного інтернет-продукту для вітчизняних користувачів. Так, при створенні соціальної мережі ресурс повинен пройти через такі етапи: формування доменного ім'я; вибір способу хостингу; формування контенту; залучення аудиторії; збір інформації; функціонування.

Кожний етап надає декілька способів досягнення кінцевої мети (декілька варіантів створення доменного ім'я; методи хостингу: безкоштовний хостинг, виділений сервер, віртуальний сервер, віртуальний виділений сервер; залучення аудиторії, тестування тощо), що впливає на варіативність розвитку ресурсу.

Основне призначення соціальної мережі – забезпечення оперативного обміну навчальною інформацією, тому всі розділи сприяють досягненню вказаної мети. Так, існує три розділи: загальні розділи, розділи для студентів та для викладачів. У мережі існує індивідуалізований підхід до користувачів, що обмежує або розширює їх можливості в залежності від ролі «студент» або «викладач».

Основні функціональні підрозділи :

1) сторінка профілю – загальний підрозділ, який включає: фотографію користувача, ім'я, основну інформацію (дата народження, місто, освітній заклад, номер телефону, електронна пошта), знайомих, спільноти, фото-, аудіо-, відеоматеріали та опубліковані записи;

2) новини – загальний підрозділ, що містить інформацію про оновлення у друзів та спільнот;

3) повідомлення – загальний підрозділ, що містить як особисті, так і групові чати;

4) люди – перелік людей, з якими взаємодіє користувач, а також можливість групування їх;

5) спільноти – загальний підрозділ, що відображає спільноти, на які підписаний користувач;

6) фотографії – підрозділ, що містить фотографії із можливістю їх групування;

7) відео – підрозділ, що містить відеозаписи із можливістю їх групування;

8) документи – містить збережені та завантажені документи із можливістю їх групування та обмеження доступу;

9) бібліотека – підрозділ, що виконує функцію інформаційного забезпечення навчання.

Усі функціональні можливості соціальної мережі мають враховувати особливості дистанційного навчання. Отже, соціальні мережі є каналом, за допомогою якого здійснюється навчальна комунікація між студентом та викладачем, відкриваються перспективи підвищення ефективності засвоєння матеріалів та зростання фахової підготовки студентів, що навчаються дистанційно із використанням телекомунікаційних засобів.

Підсумовуючи викладене зазначимо, що нині є актуальним впровадження дистанційного навчання в закладах вищої освіти України, оскільки дистанційне навчання виникло у відповідь на якісні зміни у сфері освіти з метою підвищення якісного рівня підготовки фахівців, у тому числі документно-інформаційної сфери, підвищення їх рівня конкурентоспроможності. Дистанційне навчання на основі соціальної мережі характеризується комфортними умовами для продуктивної навчальної комунікації, використанням класичних функціональних можливостей всесвітньо відомих соціальних мереж (Facebook, Twitter, Instagram), адаптованих до вимог вітчизняних користувачів.

Література

1. Положення про дистанційне навчання [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> (дата звернення 28.01.2019).
2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> (дата звернення 28.01.2019).
3. Бабич, Т. П. Використання соціальних мереж в процесі навчання майбутніх інженерів / Т. П. Бабич // Педагогічні технології .- 2016 .- № 52-53 .- С.180-188.
4. Биков, В. Ю. Дистанційна освіта: актуальність, особливості і принципи побудови, шляхи розвитку та сфера застосування / В. Ю. Биков // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології: колективна монографія. — Київ: Атіка, 2005. — 252 с.
5. Биков, В. Ю. Дистанційне навчання // Енциклопедія освіти України / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. — Київ.: Юрінком Інтер, 2008. — С. 191 – 193.

6. Кухаренко, В. М. Дистанційне навчання та умови застосування / В. М. Кухаренко, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко. – Х., 2002. – 320 с.
7. Омелян, О. М. Підвищення якості професійних компетенцій студентів за допомогою елементів дистанційної освіти / О. М. Омелян // Дистанційне навчання – старт із сьогодення в майбутнє [Електронний ресурс]: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 19-20 квітня 2018 р., Харків : ХНУ ім. В. М. Каразіна, 2018. – С.33-36. – Режим доступу: <http://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/15459/1/48-49.pdf> (дата звернення 30.12.2018).
8. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів [Електронний ресурс] / В. В. Вишнівський, М.П. Гніденко, Г.І. Гайдур, О.О. Ільїн. — Київ : ДУТ, 2014. — 140 с. — Режим доступу : http://www.dut.edu.ua/uploads/l_786_40131752.pdf (дата звернення 16.01.2019).

УДК 37.041:378:023.4(045)

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ САМООСВИТИ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

Яворська Тетяна Михайлівна

доцент кафедри інформаційних систем управління, кандидат педагогічних наук, доцент,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
м.Вінниця, Україна

Соціальні та політичні перетворення в суспільстві, структурні зрушення в економіці, входження України до світового простору неможливі без вирішення ключової проблеми – забезпечення якості національної освіти.

Фундаментальну роль у житті людини відіграє вища освіта. На сьогодні для більшості молодих людей вона стає обов'язковим етапом у житті та виконує свою основну функцію – формування майбутнього спеціаліста.

Одним із головних завдань підготовки майбутніх фахівців є формування особистості студента як активного суб'єкта навчальної діяльності, його всебічна підготовка до безперервного процесу освіти, саморозвитку та самовдосконалення. Вирішити це завдання навряд чи можливо тільки передаванням знань в готовому вигляді від викладача до студента. Необхідно перетворити студента з пасивного споживача знань на активного їх творця, що вміє формулювати проблему, проаналізувати способи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність. Майбутній фахівець повинен володіти науковими знаннями, ефективними прийомами та вміннями, що дозволять йому швидко адаптуватися в мінливому світі.

Серед шляхів розв'язання цих завдань є вибір стратегії неперервної освіти впродовж навчання студентів на основі самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення.

Самоосвіта особистості – це специфічний вид діяльності, який забезпечує здобувача вищої освіти інформацією, знаннями, це форма задоволення пізнавальних потреб, інтересів, яка необхідна для удосконалення освітнього потенціалу, професійного рівня та загальної культури студента.

Проблема самовдосконалення особистості засобами навчання була в центрі уваги багатьох дослідників. Історичні та соціальні аспекти самоосвіти було досліджено А. Айзенбергом, Б. Райським, М. Скаткіним, Є. Шукліною та ін.

Психологічні основи самоосвіти (мотиви, готовність) досліджені Л. Рувінським, А. Усовою, В. Шпак та ін. Самоосвіта як додаткова категорія освіти та як засіб розумового самовдосконалення розглядався А. Веденовим, С. Ріверсом, В. Екземплярським та ін.

Обґрунтуванню загальнодидактичних основ самоосвіти присвячені праці С. Архангельського, Ю. Бабанського, В. Загвязинського, Н. Кузьміної, В. Сластьоніна, Г. Шукіної. Сучасні дослідження особливостей самоосвітньої діяльності, її сутності та структури, змісту та методів, а також її місця в професійній діяльності представлені в роботах Т. Браже, М. Башкірової, О.Кочетова, В. Кузьміної, А. Маркової, І. Наумченко, П. Пшебильського, Г. Сухобської, Є. Тонконової, Я. Турбовського та ін.

Традиційно під самоосвітою мають на увазі самостійну, цілеспрямовану систематичну роботу людини над розширенням власних загальних та професійних знань і усуненням недоліків, яка здійснюється з метою максимальної самореалізації та служіння суспільним інтересам.

За визначенням «Українського педагогічного словника» самоосвіта – це «освіта, яка набувається в процесі самостійної роботи без проходження систематичного курсу навчання в стаціонарному навчальному закладі. Самоосвіта є невід'ємною частиною систематичного навчання в стаціонарних закладах, сприяючи поглибленню, розширенню і більш міцному засвоєнню знань» [1, с. 296].

У своєму дослідженні А. Ратушинська зазначає, що «самоосвіта – це вид діяльності, соціальною функцією якого є самореалізація особистості. Це по-справжньому вільний і в той же час найбільш складний вид освітньої діяльності, оскільки пов'язаний з процедурами саморефлексії, самооцінювання, самоідентифікації та формуванням умінь і навичок самостійно знаходити актуальні знання і трансформувати їх у практичну діяльність. Виходячи з цього, освітній процес у вищому навчальному закладі повинен орієнтуватися не на передавання якомога більшого обсягу знань тим, хто навчається, а на формування в них самостійності, мобільності, вміння адаптуватися, засвоювати і впроваджувати нові інформаційно-комунікаційні та освітні технології» [2, с. 16].

У соціологічній літературі виділяються наступні функції самоосвіти: соціальної мобільності, соціально-репродуктивна, культурно-репродуктивна. На основі аналізу наукових джерел та враховуючи сучасний економічний стан українського суспільства, можна визначити додатково такі функції самоосвіти:

- ресоціалізації: за допомогою самоосвіти студент здатен переорієнтуватися на нові наукові погляди, сформувати новий світогляд, змінити життєві переконання, які не відповідають вимогам часу; завдяки самоосвіті людина може отримати нову спеціальність, використовуючи свій наявний освітній рівень та практичний досвід роботи;
- соціального захисту: в умовах жорсткої конкуренції на ринку праці завдяки постійній самоосвіті молоді фахівці, здатні тривалий час підтримувати свою конкурентоспроможність та професіоналізм, швидко реагувати на виникнення та впровадження у виробництво нових технік та технологій;
- соціальної інтеграції: завдяки самоосвіті задовольняється потреба молодих фахівців у повноцінних та різнобічних знаннях під час її входження у самостійне життя;
- самореалізації особистості у професійній діяльності: самоосвіта виступає головним чинником самореалізації молодих фахівців в освітній та пізнавальній сферах, а професійна діяльність у даному випадку виступає базою розвитку її освітніх та пізнавальних інтересів;
- самовдосконалення особистості: самоосвіта – це той засіб, який допомагає молодим фахівцям усвідомити, прийняти, розвинути та реалізувати свої здібності у професійній та будь-якій іншій сферах діяльності;
- самоствердження особистості: самоосвіта допомагає молодим фахівцям залучатися до суспільних відносин, послідовної зміни способів життєдіяльності та самовизначатися як творець власного життєвого шляху.

Професійна діяльність майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи пов'язана із сучасними інноваційними технологіями в галузі інформаційно-документної, бібліотечної та архівної діяльності, а також документно-інформаційним забезпеченням управління в організаціях, установах та на підприємствах, що зумовлює необхідність цілеспрямованої підготовки. Майбутній фахівець повинен володіти науковими знаннями, ефективними навичками та вміннями, що дозволять йому швидко адаптуватися в мінливому світі.

В. Петрук запевняє, що: «Завдання вищого навчального закладу – не тільки дати студентам знання, сформувати вміння і розвинути навички, але й виробити у них постійну звичку самостійно поповнювати знання і забезпечити перенесення цієї звички у свою майбутню виробничу чи дослідницьку діяльність» [3].

Самоосвіта є органічною складовою частиною навчально-виховного процесу майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи, допомагає в науково-дослідній роботі, сприяє активному формуванню особистості, професійному зростанню.

Важливими в організації самоосвіти майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи є наявність пізнавальної потреби, особистісного інтересу і суспільно-значущих стимулів, глибоких внутрішніх мотивів та потреби в саморозвитку та самовдосконаленні. Крім того, необхідним є володіння само менеджментом, та самоконтролем в організації самоосвіти.

Організація самоосвітньої діяльності майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи є показником високого рівня системи освіти. На підготовку висококваліфікованих кадрів впливає досвід наукової організації навчальної праці, який неможливий без наявності навичок самоосвіти, вмінь самостійно здобувати знання.

Отже, сьогодні одним із завдань закладів вищої освіти є не тільки дати студентам знання, сформувати вміння і розвинути навички, але й виробити у них постійну звичку самостійно поповнювати знання і забезпечити перенесення цієї звички у свою майбутню професійну чи дослідницьку діяльність.

Література

1. Український педагогічний словник // Укл. С. Гончаренко; За ред. С. Головка. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Ратушинська А. С. Формування самоосвітньої компетентності майбутнього вчителя початкових класів [текст]: дис. ... на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика проф. освіти» // Ратушинська Анастасія Сергіївна; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди», 2013. – 228с.
3. Петрук В. А. Теоретико- методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін: Монографія. / В. А. Петрук. – Вінниця : УНІВЕРСУМ. – Вінниця, 2006. – 292 с.

Наукове видання

**Інформація, комунікація та управління знаннями в
глобалізованому світі**

Матеріали Другої міжнародної наукової конференції
16–18 травня 2019 р.

Матеріали статей подано в авторській редакції

Керівник видавничого проекту *Зарицький В.І.*

Підписано до друку 11.05.2019. Формат 60×84 ¹/₈.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. аркушів – 17,67. Обл.-вид. аркушів – 15,67.
Тираж 300.

«Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03115, м. Київ, вул. Ф. Пушиної, 27, оф. 20-22
тел./факс (044) 247-93-37; 228-81-12
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net